AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASI MİLLİ BANKI

NATIONAL BANK OF AZERBAIJAN REPUBLIC

İLLİK HESABAT **2001** ANNUAL REPORT

M Ü N D Ə R İ C A T

Giriş **4**

1. Azərbaycanda sosial-iqtisadi vəziyyət
1.1. Real sektor 6
1.2. Tədiyyə balansı 12
1.3. Dünya iqtisadiyyatı və beynəlxalq maliyyə bazarları 24

2. Pul-kredit siyasəti. Məqsədlər, yekunlar
2.1. 2001-ci il Pul-kredit siyasətinin məqsədləri və yekunları 26
2.2. Pul-kredit siyasətinin tənzimləmə alətləri 32
2.3. Valyuta siyasəti və qızıl-valyuta ehtiyatlarının idarə olunması 34
2.4. Maliyyə bazarlarının inkişafı 42

3. Bank islahatları
3.1. Bank sistemi yeni inkişaf mərhələsində 48
3.2. Bank nəzarəti beynəlxalq standartlara uyğunlaşdırılır 54

4. Ödəniş sisteminin vəziyyəti və nağd pul dövriyyəsinin təşkili
4.1. Elektron ödəniş sisteminin tətbiqi genişlənir 60
4.2. Nağd pul təsərrüfatı təzələnir 64

5. Bank qanunvericiliyinin inkişafı **68**

6. İnsan resurslarının inkişafı **76**

7. Milli Bank üzrə strateji planlaşdırmanın birinci ilinin yekunları **80**

8. Milli Bankın beynəlxalq əlaqələri
8.1. Beynəlxalq maliyyə-kredit təşkilatları ilə əməkdaşlıq 84
8.2. Xarici ölkələrin mərkəzi bankları ilə əməkdaşlıq 86

9. Milli Bankda daxili audit **88**

10. Milli Bankın 2001-ci ilin yekunu üzrə maliyyə hesabatlığı
10.1. Mühasibat balansı və Milli Bankın maliyyə fəaliyyətinin yekunları 90
10.2. Müstəqil beynəlxalq audit şirkətinin 2001-ci ilin yekunu üzrə
Milli Bankın illik balansı barədə rəyi 94

11. Milli Bankın 2002-ci il üçün pul-kredit və valyuta siyasəti haqqında bəyanatı **146**

Qrafiklər və cədvəllər **154**

TABLE OF CONTENTS

Introduction **5**

1. Socio-economic conditions in Azerbaijan

1.1. Real sector 7

1.2. Balance of Payments 13

1.3. World economy and international financial markets 25

2. Monetary policy. Objectives and results

2.1. Objectives and results of the monetary policy in 2001 27

2.2. Instruments of monetary policy 33

2.3. Foreign exchange policy and management of gold and foreign exchange reserves 35

2.4. Development of financial markets 43

3. Banking reforms

3.1. The banking system in a new development stage 49

3.2. Adjusting banking supervision in conformity with international standards 55

4. Situation with the payment system and circulation of cash

4.1. Expanding application of the electronic payment system 61

4.2. Cash stock undergoes renewal 65

5. Development of banking legislation **69**

6. Human resources development **77**

7. Results of the first year of strategic planning at the National Bank **81**

8. International relations of the National Bank

8.1. Cooperation with international financial and credit institutions 85

8.2. Cooperation with central banks of foreign countries 87

9. Internal audit at the National Bank **89**

10. The National Bank's financial reporting as of the end of 2001

10.1. Accounting balance and summary of the National Bank's financial activities 91

10.2. Opinion of an independent international audit firm on the National Bank's annual balance for 2001 95

11. The National Bank's statement on the monetary and foreign exchange policies for 2002 . . . . . **147**

Charts and tables **155**

Giriş

Azərbaycan Respublikası Milli Bankının 2001-ci ilin yekunları üzrə təqdim etdiyi hesabatda illik fəaliyyətinin nəticələrinin şərhi öz əksini tapmışdır.

Milli Bank öz fəaliyyətini 2001-ci il üçün müəyyən edilmiş pul-kredit siyasətinin başlıca istiqamətlərində nəzərdə tutulan məqsəd və vəzifələrin yerinə yetirilməsi üzərində qurmuşdur. 2001-ci ildə də yeridilən pul-kredit siyasətinin əsas məqsədini ölkədə bərqərar olmuş makroiqtisadi sabitliyi qorumaq, inflyasiyanı məqbul səviyyədə saxlamaq, milli valyutanın sabitliyini təmin etmək, valyuta ehtiyatlarını zəruri hədlərdə qorumaq və artırmaq, bank islahatlarını daha da dərinləşdirmək təşkil etmişdir.

Qarşıya qoyulan məqsədlərə nail olunmuş, inflyasiya məqbul səviyyədə saxlanılmış, iqtisadi artıma adekvat olaraq və mövcud maliyyə sabitliyinə xəta yetirmədən pul təklifinin artımı təmin edilmiş, pul-kredit göstəriciləri əvvəlki ilə nisbətən xeyli yaxşılaşmış və bütün bunlar ölkədə baş verən sürətli iqtisadi artımda müəyyən rol oynamışdır.

İdxalı əvəz edən və ixrac yönümlü sahələrin inkişafına yönəldilmiş valyuta siyasəti, eləcə də dünya bazarlarındakı əlverişli qiymət konyukturu şəraitində, iqtisadiyyatın digər sferalarında aparılan islahatlar və tərəqqi nəticəsində ölkənin tədiyyə qabiliyyəti daha da yaxşılaşmışdır. Təsadüfi deyil ki, nüfuzlu "Fitch IBCA" beynəlxalq reytinq agentliyinin 2001-ci ilin iyun ayında qəbul etdiyi qərara əsasən Azərbaycanın uzunmüddətli kredit reytinqi daha da yüksəldilərək "BB-"ə çatmışdır.

Pul-kredit siyasətinin təkmilləşdirilməsi istiqamətində də mühüm işlər görülmüşdür. Monetar siyasətin tədqiqat bazası dərinləşdirilmiş, bu məqsədlə ekonometrik metodlardan geniş istifadə olunmasına başlanılmışdır. Pul-kredit siyasətin tənzimləmə alətlərinin çeşidi genişləndirilmiş, xüsusilə açıq bazarda əməliyyatları fəallaşmışdır.

Hesabat ilində də özəl və dövlət bankları üzrə islahatlar davam etdirilmişdir. Dövlət banklarının restrukturizasiyası başa çatdırılmışdır. Beynəlxalq Bank artıq özəlləşdirməyə tam hazırdır. Birləşmiş Universal Səhmdar Bankının da səmərəli fəaliyyətinin təmin olunması istiqamətində əhəmiyyətli tədbirlər həyata keçirilmişdir. Özəl bankların konsolidə olunması, kapitallaşması və bu əsasda sağlamlaşdırılması istiqamətində əhəmiyyətli işlər görülmüş, bank sisteminin problemli banklardan təmizlənməsi prosesi davam etdirilmişdir. Eyni zamanda bank infrastrukturunun inkişaf etdirilməsi, xüsusilə elektron ödəniş sisteminin tətbiqi, mühasibat uçotunun beynəlxalq standartlara və bank nəzarətinin Bazel prinsiplərinə uyğunlaşdırılması istiqamətində xeyli işlər görülmüşdür.

Nəticədə bank sisteminin, xüsusilə özəl bankların iqtisadiyyatda rolu artmış, banklara inamın artması hesabına genişlənən əmanət və depozit bazası bankların kredit qoymaq imkanlarını genişləndirmiş, sağlam rəqabət mühitində müştərilərə xidmətdə beynəlxalq standartlara uyğun çeşidli, yüksək xidmət texnologiyası məhsullarının tətbiqi genişlənmişdir. Bu gün Azərbaycan banklarının aparıcı ölkələrin banklarından, beynəlxalq maliyyə-kredit təşkilatlarından dövlət zəmanəti olmadan kreditlər cəlb etməsi, eləcə də Azərbaycan bank kapitalının xarici ölkələrin bank bazarında iştirak etməsi milli bank sisteminin artıq beynəlxalq arenada da nüfuz və inam qazanmağa başladığını göstərir.

2001-ci ilin mühüm yeniliklərindən biri də 2002-2005-ci illəri əhatə edən Azərbaycan Bank Sisteminin İnkişaf Strategiyasının hazırlanması olmuşdur.

2001-ci il həm də Milli Bankda strateji planlaşdırmanın tətbiqinin 1 illik yekunlarının gözlənilənləri doğrultması ilə səciyyəvi olmuşdur. Belə ki, strateji planlaşdırma kollektivin işinə səfərbəredici təsir etməklə növbəti il üçün yeni və daha iddialı vəzifələrin qarşıya qoyulmasına zəmin yaratmışdır.

Hesabatda 2001-ci ilin yekunları ilə yanaşı, qarşıdakı il üçün pul-kredit və valyuta siyasətinin başlıca istiqamətlərini özündə əks etdirən bəyanat da öz əksini tapmışdır.

Eyni zamanda hesabatda müstəqil auditor şirkəti olan "PraysUoterhausKupers" tərəfindən Milli Bankın 2001-ci ildəki fəaliyyətinin, eləcə də mühasibat və maliyyə balansının yoxlanılmasının yekunlarına dair rəyi təqdim olunur.

*İllik hesabatın daha geniş oxucu kütləsinə çatdırılmasını təmin etmək üçün o Milli Bankın xüsusi web saytında (**www.nba.az**) da yerləşdirilmişdir.*

Introduction

The annual report presented by the National Bank of the Azerbaijan Republic upon the results of 2001 outlines the results of the National Bank's activities during the year.

The National Bank has oriented its activities toward achievement of goals and objectives envisaged in major guidelines of the monetary policy formulated for 2001. Main objectives of the monetary policy, carried out during 2001, included protection of the macroeconomic stability achieved in the country, keeping inflation within acceptable limits, ensuring stability of the national currency, protection and ensuring growth of foreign exchange reserves within required limits, and further extension of banking reforms.

The objectives set were successfully achieved; inflation was kept at acceptable level; growth of money supply that would be adequate to economic growth, and yet not dangerous to present financial stability, was ensured; monetary indicators were significantly improved compared to previous periods. All of these played certain role in the rapid economic growth that takes place in the country.

Paying capability of the country was further improved as a result of foreign exchange policy aimed at development of import-substituting and export-oriented sectors, as well due to reforms and progress achieved in other sectors of the economy under condition of favorable price trends in the world markets. It is not accidental that based on the decision made by the world-known international rating agency Fitch IBCA in June 2001, the long-term credit rating of Azerbaijan was further upgraded and reached "BB-".

Significant actions were also taken in improving of monetary policy. Research base of the monetary policy was enhanced and, for this purpose, econometric methods were introduced for broader use. The range of monetary policy instruments was enhanced; in particular, operations in the open market became more active.

Reforms related to private and state banks have also continued during this reporting year. Restructuring of the state banks was completed. The International Bank of Azerbaijan is completely ready for privatization. Significant steps have also been taken to ensure efficient operations of the United Universal Joint-Stock Bank. Significant work was done in the field of consolidation, capitalization and, based on these, strengthening of private banks, and the process of clean up of the banking system from problem banks has continued. At the same time, a lot of work was done in relation to development of banking infrastructure, specifically, introduction of the electronic payment system, and bringing accounting and banking supervision into conformity with international standards and Basle principles.

As a result, the role of the banking system in the economy, especially the role of private banks, increased. Savings and other deposits, which have grown as a result of growing trust in banks, enhanced banks' capacities to provide loans. Utilization of high-quality technology products, under conditions of healthy competitive environment, in conformity with international standards for customer services, has also increased. Today, attraction of loans by Azeri banks from the world leading countries' banks and international financial and credit institutions without a government guarantee, as well as participation of the Azeri banking capital in the banking market of foreign countries, show that the national banking system has begun to gain reputation and trust in the international arena.

One of the new developments of 2001 was working out the Azerbaijan Banking System Development Strategy for 2001-2005.

The year 2001 became also special for the fact that the results of the 1st year of implementation of the National Bank's Strategic Planning have proven the expectations. Thus, by having mobilizing influence on the staff, the strategic planning created grounds for setting up new and more ambitious goals for the next year.

Along with the results of 2001, the report also includes the statement, which describes main directions of monetary and foreign exchange policies for the forthcoming year.

In addition, this report also includes the opinion of the independent audit firm PriceWaterhouseCoopers in relation to the results of audit of the National Bank's operations, as well as accounting and financial balance for 2001.

In order to ensure the access to the annual report by broader audience of readers, this report has been placed in the National Bank's special website **(www.nba.az).**

1. AZƏRBAYCANDA SOSİAL - İQTİSADİ VƏZİYYƏT

1.1 Real sektor

2001-ci ilin yekunları əvvəlki illərdə olduğu kimi Azərbaycan iqtisadiyyatında pozitiv meyllərin güclənməsini və iqtisadi artım tempinin davamlı xarakter aldığını nümayiş etdirir. Makroiqtisadi vəziyyətin sabitliyi daha da möhkəmlənlmiş, inflyasiyanın aşağı səviyyəsinə nail olunmuş və beləliklə sabit, davamlı və yüksək templi iqtisadi inkişaf üçün zəruri olan əlverişli iqtisadi zəminin yaxşılaşması davam etmişdir.

İqtisadiyyatın həm neft, həm də qeyri-neft sektorunda investisiya fəallığı digər tərəfdən isə dünya bazarında neftin qiymətlərinin əlverişli olması milli iqtisadiyyatın həm daxili, həm də xarici amillər hesabına yüksəlişini təmin etmişdir. Bütövlükdə, makroiqtisadi göstəricilərin dinamikasına görə Azərbaycan əksər keçid iqtisadiyyatlı ölkələrdən ön mövqedə durmaqdadır.

Bütün bunların nəticəsidir ki, nüfuzlu "Fitch IBCA" beynəlxalq reytinq agentliyinin 2001-ci ilin iyun ayında qəbul etdiyi qərara əsasən Azərbaycanın uzunmüddətli valyuta kredit reytinqi daha da yüksəldilərək "BB"-yə çatmışdır.

2001-ci ildə məcmu tələb (nominal ÜDM) 12,8% artmış, ÜDM-in deflyatoru isə 102,7% təşkil etmişdir. 2001-ci ildə məcmu tələbin və məcmu təklifin artımı bütövlükdə makroiqtisadi tarazlığı təmin etmişdir. Nəticədə istehlak qiymətlərinin artımı cəmi 1,5 % təşkil etmişdir.

Məcmu tələbin artımı onun bütün komponentləri üzrə baş vermişdir. 2001-ci ildə əhalinin xərcləri (o cümlədən istehlaka yönələn xərcləri) 7,1%, iqtisadiyyata qoyulan investisiyalar 17,1%, xalis ixrac 54,1%, dövlət büdcəsinin xərcləri isə 5,6% artmışdır.

2001 - ci ildə ÜDM-in strukturu

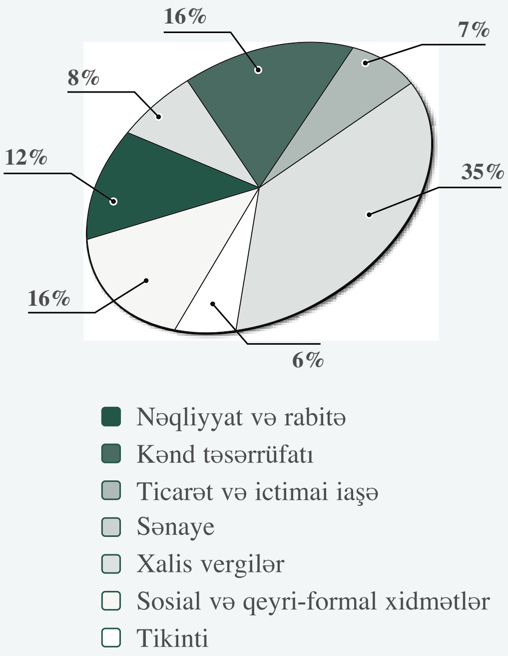

2001-ci ildə ölkədə istehsal olunan ÜDM-in həcmi cari qiymətlərlə 26.6 trilyon manat olmuş, 2000-ci illə müqayisədə onun real həcmi 9,9%. ÜDM-in strukturunda məhsul istehsalı və xidmət sahələrinin xüsusi çəkiləri müvafiq olaraq 57,3% və 34,9% təşkil etmişdir. Qalan 7,8% xalis vergilərin payına düşmüşdür. Əgər 2000-ci ildə ÜDM-in bir faiz artımı 188,8 mlrd. manat əlavə dəyərə bərabər idisə, yola saldığımız ildə bu göstərici 235,9 mlrd. manat təşkil etmişdir.

1. SOCIO-ECONOMIC CONDITIONS IN AZERBAIJAN

1.1. Real Sector

Same as in previous years, the results of 2001 demonstrate strengthening of positive trends in Azerbaijan's economy and sustainability of economic growth rate. Macroeconomic stability has been further strengthened and inflation has been brought to lower level, and thus, improvement of favorable economic ground required for development of stable, sustainable and high rate economic growth has continued.

Investment activity in both oil and non-oil sectors of the economy, as well as favorable prices for oil in the world market, have ensured growth of the national economy on account of both domestic and external factors. As a whole, by dynamics of macroeconomic indicators, Azerbaijan continues to hold leading position among majority of transition economies.

As a result of these, the international rating agency Fitch IBCA in its decision of June 2001 has further upgraded Azerbaijan's long-term foreign exchange credit rating to "BB-".

In 2001, gross demand (nominal GDP) rose by 12.8 %, while the GDP deflator was 102.7 %. In 2001, the growth of gross demand and gross supply generally has ensured the macroeconomic balance. As a result, growth of consumer prices was 1.5%.

The growth in gross demand took place across all of its components. In 2001, spendings of the population (including consumption oriented expenditures) rose by 7.1 %; investments to the economy by 17.1%; net export by 54.1%; and state budget expenditures by 5.6 %.

Structure of GDP in 2001

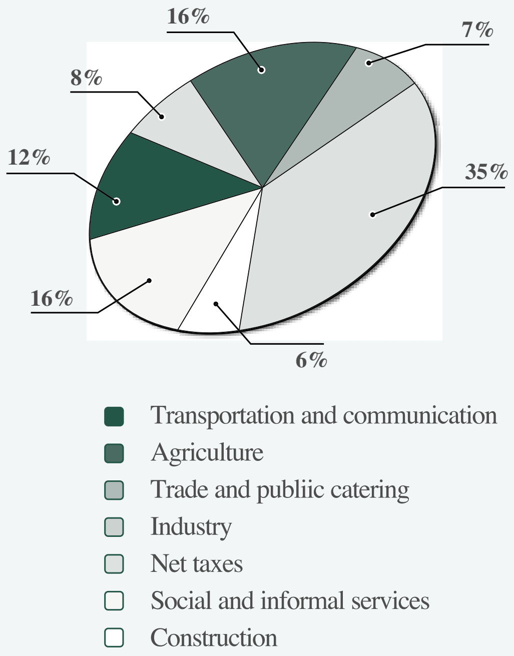

The volume of GDP produced in the country during 2001 was manat 26.6 trillion at current prices, which, compared to 2000, shows an increase of 9.9% in real terms. In the structure of GDP, the share of production and service sectors made up 57.3% and 34.9% respectively. The remaining 7.8% correspond to net taxes. While in 2000, 1 % increase in GDP equaled manat 188.8 billion worth added value, in the reporting year this indicator was manat 235.9 billion. Per capita GDP was manat 3.3 million ($ 715.4), which,

Respublika iqtisadiyyatının sahələr üzrə fiziki həcm indeksləri

	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001
ÜDM-in nominal həcmi, mlrd. man.	10668,8	13663,2	15791,4	17203,4	18875,4	23590,5	26619,8
Adambaşına düşən ÜDM həcmi, min man.	1410,3	1787,7	2046	2207,5	2400,6	2975,4	3331,1
ÜDM-in real həcm indeksi	88,2	101,3	105,8	110,0	107,4	111,1	109,9
Sənaye	78,6	93,3	100,3	102,2	103,6	106,9	105,1
Kənd təsərrüfatı	93,0	103,0	93,9	106,2	107,1	112,1	111,1
Kapital qoyuluşu	82,0	240,0	139	123	98	102,6	117,1
Nəqliyyatla yük daşınması	76,6	99,2	110,6	112,2	107,3	117,8	123,0
Ticarət	102,3	114,1	114,9	110,3	113,3	109,8	109,9
Pullu xidmətlər	75,6	97,8	115,4	115,9	103,2	103,7	105,6

Əhalinin hər nəfərinə 3,3 mln. manat (715,4 ABŞ dolları) və ya 2000-ci illə müqayisədə 9,0% çox ÜDM istehsal olunmuşdur.

ÜDM-in real artımını təmin edən amillərin strukturunda dəyişikliklər baş vermişdir. Sənayedə yaradılan əlavə dəyərin xüsusi çəkisi 35,5% təşkil etmişdir. Kənd təsərrüfatında bu göstərici 15,7%, tikintidə 6,1%, nəqliyyatda 9,9%, rabitədə 2,4%, sosial və xidmət sahələrində (kommunal, mənzil, təsərrüfat və s.) 15,9% təşkil etmişdir.

Əsas məhsul istehsalı sahələrindən biri olan sənayenin fiziki həcm indeksi 2001-ci ildə 5,1% artmışdır. Neft və qaz hasilatında 5,9, neft-kimya sənayesində 23,2%, yeyinti sənayesində 7,6%, elektroenergetikada 3,2%, maşınqayırma müəssisələrində 25,1%, tikinti materialları sənayesində 8,5,%, unüyütmə-yarma müəssisələrində 14,3%-lik artım müşahidə olunmuşdur. Qeyri-dövlət bölməsində sənaye məhsulunun 48,3%-i istehsal olunmuş və 2000-ci ilə nisbətən 16,5% artmışdır.

Kənd təsərrüfatının ümumi məhsulu 11,1%, o cümlədən bitkiçilik məhsulları istehsalı 16,1%, heyvandarlıq məhsulları isə 4,1% artmışdır.

İl ərzində nəqliyyat müəssisələrinin (fərdi nəqliyyat da daxil olmaqla) yük daşınmadan gəlirləri 23% artmışdır. Rabitə xidmətlərindən gəlir 13,8% artmışdır. Nəqliyyat və rabitə xidmətlərinin ÜDM-də payı 12,3% təşkil etmişdir.

Ümumiyyətlə, 2001-ci ildə makroiqtisadi sabitliyə təsir göstərən amilləri sxematik olaraq aşağıdakı kimi təsvir etmək olar:

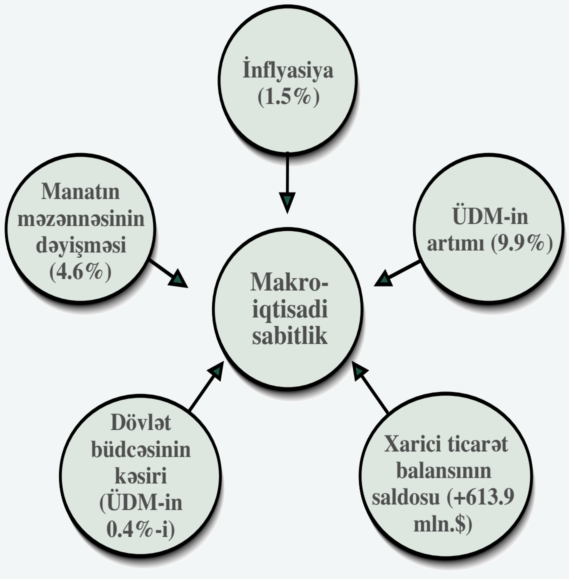

Physical volume indices by sectors of the national economy

	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001
Nominal GDP, bln. AZM	10668,8	13663,2	15791,4	17203,4	18875,4	23590,5	26619,8
Per capita GDP, thousand AZM	1410,3	1787,7	2046	2207,5	2400,6	2975,4	3331,1
GDP real volume index	88,2	101,3	105,8	110,0	107,4	111,1	109,9
Industry	78,6	93,3	100,3	102,2	103,6	106,9	105,1
Agriculture	93,0	103,0	93,9	106,2	107,1	112,1	111,1
Capital investments	82,0	240,0	139	123	98	102,6	117,1
Cargo transportation	76,6	99,2	110,6	112,2	107,3	117,8	123,0
Trade	102,3	114,1	114,9	110,3	113,3	109,8	109,9
Paid services	75,6	97,8	115,4	115,9	103,2	103,7	105,6

compared to 2000, represents an increase of 9.0%.

Changes took place in the structure of factors supporting real GDP growth. The share of added value created in the industry made up 35.5%, in agriculture – 15.7%, in construction – 6.1%, in transportation – 9.9%, in communication – 2.4 %, in social and services (municipal, housing, household and other) sectors – 15.9 %.

In 2001, physical volume index of industry, which is one of the main production sectors, rose by 5.1 %. Growth rate for oil and gas production was 5.9%, for petrochemical industry – 23.2 %, for food industry – 7.6%, for electric energy – 3.2%, for machine-building enterprises – 25.1%, for construction materials industry – 85%, and for flour-milling enterprises – 14.3%. Non-state sector of economy produced 48% of industrial products, which is 16.5 % higher than in 2000.

Total output in agricultural sector increased by 11.1%, including 16.1% for production of vegetative products and 4.1% for livestock products

During the year, revenues of transport enterprises (including private transport) generated from cargo transportation increased by 23%. Revenues generated from communication services increased by 13.8%. The share of transportation and communication services in GDP made up 12.3%.

In general, factors influencing macroeconomic stability in 2001 may schematically be represented as follows:

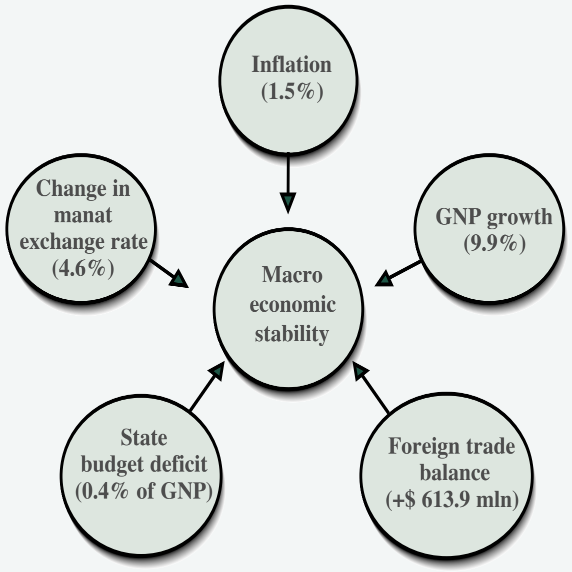

Privatization. The privatization process, being an important constituent of structural reforms in

Özəlləşdirmə. Ölkədə struktur islahatlarının mühüm tərkib hissəsi olan özəlləşdirmə prosesi davam etmişdir. Özəlləşdirmə prosesi başlanandan 2002-ci ilin yanvar ayının 1-ə kimi ümumi dəyəri 488,7 mlrd. manat olan 33700 kiçik müəssisə və obyekt, o cümlədən 653 sənaye, 120 kənd təsərrüfatı müəssisələri, 313 tikinti təşkilatı, 155 başa çatdırılmamış tikinti, 2565 ticarət, 716 iaşə müəssisəsi, 9534 məişət xidməti, 556 yanacaq doldurma məntəqəsi, 15071 nəqliyyat müəssissəsi və nəqliyyat vasitələri, 76 kommunal təsərrüfatı obyekti və 3941 digər obyektlər və avadanlıqlar özəlləşdirilmişdir.

Orta və iri obyektlərin özəlləşdirilməsi davam etməkdədir və yanvar ayının 1-ə kimi nizamnamə kapitalı 5227,5 mlrd. manat olan 1389 dövlət müəssisəsi səhmdar cəmiyyətə çevrilmişdir. Aparılan struktur islahatlarının nəticəsi-

62,5% qeyri-dövlət bölməsinin payına düşmüşdür.

İnvestisiya. Ölkə iqtisadiyyatına cəlb olunan investisiyaların artması ölkədə investisiya mühitinin ilbəil yaxşılaşmasına dəlalət edir. Respublika iqtisadiyyatına, xüsusilə onun neft sektoruna xarici sərmayənin dayanıqlı axını, həmçinin yerli maliyyə mənbələri hesabına iqtisadiyyata qoyulan investisiyaların artması 2001-ci ildə də investisiya fəallığının yüksək səviyyədə qaldığını nümayiş etdirir. Hesabat ilində əsaslı kapitala bütün maliyyə mənbələri hesabına 5649,2 mlrd. manat və ya 2000-ci ilə nisbətən 17,1% çox investisiya qoyuluşu həyata keçirilmişdir. İnvestisiyaların 88,2% istehsal təyinatlı obyektlərin yaradılmasına yönəldilmişdir. Əsaslı kapitala yönəldilmiş investisiyaların 67,7% xarici investisiyaların payına düşmüşdür.

2000-2001-ci illərdə iqtisadiyyata yönələn investisiyaların ÜDM-ə nisbəti, %-lə

	2000	2001
Cəmi	20,5	21,2
- daxili investisiyalar	9,7	6,9
- xarici investisiyalar	10,8	14,3

dir ki, özəl bölmədə istehsalın həcmi ildən-ilə artır. İqtisadiyyatın qeyri-dövlət bölməsində 1997-ci ildə ÜDM-in 46%, 1998-ci ildə 59,5%, 1999-cu ildə 62%, 2000-ci ildə 68% istehsal olunmuşdusa, 2001-ci ildə özəl sektorun ÜDM-in istehsalında payı 71% çatmışdır. 2001-ci ildə ümumi sənaye məhsulunun 48,3%, kənd təsərrüfatı məhsulunun 99%, tikintinin 76,1%, nəqliyyatla yük daşınmasınının 56,7%, sərnişin daşınmasının 83,9%, rabitə xidmətlərinin 64,9%, ticarətin 98,4%, pullu xidmətlərin

Hesabat ilində istifadə edilmiş investisiyaların 4050 mlrd manatı (71,7%) sənaye sahələrinə, 195,7 mlrd. manatı (3,5%) ticarətə, 277.7 mlrd. manatı (4,9%) nəqliyyata, 361,6 mlrd. manatı (6,4%) rabitəyə, 463,5 mlrd. manatı (8,2%) yaşayış tikintisinə, 50,0 mlrd. manat (0,9%) səhiyyəyə, 53,2 mlrd. manatı (0,9%) tikintiyə, 41,7 mlrd. manatı (0,7%) kənd təsərrüfatına, 155,8 mlrd. manatı (2,8%) digər sahələrə yönəldilmişdir.

Dövlət maliyyəsi. Respublikada müşahidə

the country has continued. From the commencement of privatization process until January 1, 2002, 33700 small companies and units with total value of manat 488.7 billion, including 653 – in industrial sector, 120 – in agricultural sector, 313 – in construction sector, 155 constructions in progress, 2565 trade companies, 716 catering companies, 9534 household services companies, 556 gasoline stations, 15071 transportation companies and means of transportation, 76 utility units and 3941 other units and pieces of equipment have been privatized. The privatization of medium-size and large businesses is currently in progress and up to January 1, 1389 public enterprises with the total share capital of manat 5227.5 billion have been reorganized into joint-stock companies.

As a result of implemented structural reforms, the volume of output in the private sector is growing from year to year. While the non-state sector of the economy produced 46% of GDP in 1997, 59.5% in 1998, 62% in 1999, and 68% in 2000, in 2001 the share of this sector in GDP reached 71%. In 2001, the non-state sector accounted for 48.3% of total industry output, 99% of agriculture production, 76.1% of construction, 56.7% of cargo transportation, 83.9% of passenger transportation, 64.9% of communication services, 98.4% of trade, and 62.5% of paid services.

Investments. Growth of investments attracted to the country's economy reveals that investment environment in the country improves from year to year. Steady flow of foreign investments into the country's economy, especially into its oil sector, as well as growth of investments from local sources of financing, demonstrate that investment activity continued to remain at high levels in 2001. During the reporting year, manat 5649.2 billion was invested into fixed capital from all financial sources, and that is 17.1%, higher compared to 2000. 88.2% of investments were aimed at creation of production-oriented units. 67.7% of investments into fixed capital were financed by foreign sources.

Investments to the economy for the period of 2000-2001 as a share of GDP, %

	2000	2001
Total	20,5	21,2
- domestic investments	9,7	6,9
- foreign investments	10,8	14,3

Out of the investments used during the reporting year period, manat 4050 billion (71.7%) were invested in the industrial sectors, manat 195.7 billion (3.5%) in trade, manat 277.7 billion (4.9%) in transportation sector, manat 361.6 billion (6.4%) in communications sector, manat 463.5 billion (8.2%) in construction of habitable buildings, manat 50.0 billion (0.9%) in health sector, manat 53.2 billion (0.9%) in construction sector, manat 41.7 billion (0.7%) in agriculture, and manat 155.8 billion (2.8%) in other sectors.

Public finance. Economic processes taking place in the country and radical reforms carried out have also influenced the dynamics and structure of the state budget revenues and expendi-

olunan pozitiv iqtisadi proseslər, aparılan radikal islahatlar dövlət büdcəsinin gəlir və xərclərinin dinamikasına və strukturuna da təsir göstərmişdir. Yeridilən büdcə-vergi siyasətinin nəticəsi olaraq 2001-ci ilin yekunları üzrə büdcənin gəlirləri əvvəlki ilə nisbətən 9,7%, xərcləri isə 7,2% artaraq ÜDM-in müvafiq olaraq 14,7% və 15,1% təşkil etmişdir.

Büdcəyə daxilolmaların yaxşılaşması proqnozda nəzərdə tutulmuş xərclərin maliyyələşdirilməsini təmin etməyə imkan yaratmışdır. Sosial müdafiə və sosial təminat xərclərinə 730,7 mlrd. manat və ya büdcənin ümumi xərclərinin 18,1% həcmində, iqtisadiyyatın inkişafına isə müvafiq olaraq 516 mlrd. manat və ya 12,8% vəsait ayrılmışdır. Dövlət büdcəsinin kəsiri 113,4 mlrd. manat olmuşdur ki, bu da ÜDM-in 0,4% təşkil edir.

Sosial sfera. İqtisadi artımın dinamik xarakter alması şəraitində 2001-ci ildə də əhalinin gəlirlərinin artması prosesi davam etmişdir. İlin yekunlarına görə əhalinin nominal pul gəlirlərinin həcmi əvvəvlki illə müqayisədə 10,4% artaraq 19,4 trln. manat təşkil etmişdir ki, bu da ÜDM-in 72,8%-nə bərabərdir. Əhalinin sərəncamında qalan pul gəlirləri ötən illə müqayisədə 9,7% artaraq 18,6 trln. manata çatmış, adambaşına hesabı ilə isə 2324,4 min manat təşkil edərək əvvəlki ilə nisbətən 8,8% artmışdır.

Əhalinin pul gəlirlərinin formalaşlmasında əsas yer sahibkarlıq fəaliyyətindən əldə olunan gəlirlərə məxsusdur. Ölkədə azad sahibkarlığın və şəxsi təşəbbüskarlığın inkişafı üçün yaradılmış əlverişli imkanlar əhalinin sahibkarlıq fəaliyyətindən əldə etdiyi gəlirlərinin 13.5% artmasına şərait yaratmışdır.

Əhalinin pul gəlirlərinin strukturunda əmək haqqı ikinci yeri tutur. 2001-ci ildə orta aylıq nominal əmək haqqı 2000-ci ilə nisbətən 26,7% artaraq 260 min manata (56 $) çatmış, qiymət indeksini nəzərə almaqla əmək haqqının real artımı 24,8% olmuşdur. Əhalinin gəlirlərinin artması məcmu tələbi genişləndirməklə iqtisadi artımın sürətlənməsinə təkan vermişdir.

2001-ci ildə iqtisadi fəal əhalinin sayı 3752,5 min nəfər (respublika əhalisinin 46,1%-i), onlardan iqtisadiyyatda məşğul olanlar 3704.6 min nəfər, rəsmi işsiz statusu alanlar isə 48,4 min nəfər təşkil etmişdir. Keçən illə müqayisədə iqtisadi fəal əhalinin sayı 4,7 min nəfər artmış, məşğul olanların sayı ötən ilin səviyyəsində qalmış, işsiz statusu alanların sayı 10,8% artmışdır. Ona görə də hazırda hökümət bu problemin həlli ilə ciddi məşğul olur, onun həlli yollarını axtarır. Bir tərəfdən yeni iş yerlərinin açılması, müvafiq bazar infrastrukturunun yaradılması (əmək birjası, ixtisas dəyişmə kursları və.s), digər tərəfdən işsizlərin sosial müdafiəsi istiqamətində tədbirlər görülür.

2001-ci ildə iri və orta müəssisələrdə əvəzçilik şərti ilə və mülki-hüquq xarakterli müqavilələr üzrə işləmək üçün 3,1 min nəfər cəlb edilmişdir. Həm də işsizlərin 2459 nəfərinə orta məbləği 80,9 min manat olan işsizliyə görə müavinət verilmişdir. Son illərdə özəl sektorun inkişafı da bu problemin həllinə yeni imkanlar açır.

1.2 Tədiyyə balansı

2001-ci ildə tədiyyə balansı statistikası sahəsində Mİlli Bank qarşısında hesabat tədiyə balansının tərtibinin təkmilləşdirilməsi, onun analitik bazasının genişləndirilməsi, proqnoz tədiyyə balansının tərtib edilməsi məqsədilə metodoloji bazanın yaradılması əsas məqsədlər kimi qarşıya qoyulmuşdur.

Taktiki planda nəzərdə tutulmuş tədiyə ba-

tures. As a result of fiscal policy conducted, based on the outturns of 2001, budget revenues and expenditures rose by 9.7% and 7.2% compared to the previous year, making up 14.7% and 15.1% of GDP, respectively.

Improvement of inflows into the state budget made it possible to provide financing for forecasted expenditures. Manat 730.7 billion, or 18.1 % of the total budget expenditures, was allocated for social protection and social welfare expenses, while manat 516 billion, or 12.8 % of the total budget expenditures, was allocated for economic development. The state budget deficit made up manat 113.4 billion, which is 0.4% of the GDP.

Social sector. Under conditions, when economic growth has acquired a dynamic nature, the process of increasing earnings of the population has also continued in 2001. According to results of the reporting year, the level of nominal money earnings of the population increased by 10.4% compared to the previous year, and made up manat 19.4 trillion, which is equal to 72.8% of GDP. Disposable incomes of the population increased by 9.7% compared to the previous year and reached manat 18.6 trillion; per capita disposable incomes of the population made up thousand 2324.4 manat, which is 8.8% higher than the last year.

Special role in formation of the population's earnings belongs to earnings generated from entrepreneurial activity. Earnings from entrepreneurial activity of individuals, boosted by favorable conditions provided for development of entrepreneurs and sole proprietors, increased by 13.5%.

Wages and salaries occupy the second place in the structure of earnings of the population. In 2001, average monthly nominal salary increased by 26%, compared to 2000 and reached manat 260,000 ($56). Taking into account the price index, real wage growth was 24.8%. Increase in incomes of the population gave an impulse for acceleration of economic growth by enhancing gross demand.

In 2001, the number of economically active population was 3,752.1 thousand (46.1% of the country's population), 3704.6 thousand of them were involved in economic activities, and 48.4 thousand had an official status of unemployed. Compared to the previous year, the number economically active population rose by 4.7 thousand, the number of employed remained at the last year's level, and the number of people who obtained a status of unemployed increased by 10.8%. Therefore, the government is actively working on this problem, seeking the ways to solve it. Measures being taken are aimed at provision of new employment opportunities and development of an appropriate market infrastructure (labor market, job-training courses, etc.) on one hand, and social protection of the unemployed on the other hand.

During 2001, 3.1 thousand people were employed to work in medium-size and large companies, as substitutes and based on civil and legal contracts. At the same time, 2459 people received unemployment allowances at the average amount of manat 80,900. Development of the private sector during the last years provides new opportunities for solving this problem.

1.2. Balance of Payments

In 2001, the National Bank's main goals in the field of balance of payments statistics were to improve compilation of the balance of payments report, to enhance its analytical base, and to create methodological framework for compilation of the balance of payments forecast.

By having taken relevant actions aimed at

lansı statistikasının inkişafı üzrə məqsədyönlü iş aparmaqla, ölkənin tədiyə qabiliyyətinin düzgün qiymətləndirilməsinin makroiqtisadi əhəmiyyətini nəzərə alaraq tədiyyə balansının tərtibinin təkmilləşdirilməsi, təhlilinin dərinləşdirilməsi və proqnoz göstəricilərinin qiymətləndirilməsi işləri yerinə yetirilmiş və Milli Bank 2001-ci ilin yekunları üzrə beynəlxalq standartlara cavab verən tədiyə balansını tərtib etmişdir. Balansın tərtib olunma keyfiyyəti beynəlxalq maliyyə institutlarının ekspertlərinin də müsbət rəyini almışdır.

"*Cari əməliyyatlar hesabı*"nın təhlili göstərir ki, 2001-ci ildə cari əməliyyatların ümumi kəsiri 2000-ci ilin göstəricisi ilə müqayisədə 116,0 mln.$ azalaraq 51,8 mln.$ məbləğində olmuşdur. Cari hesabın əsas təsnifat qruplarının 2000-2001-ci illər üzrə müvafiq göstəricilərinin müqayisəsi aşağıdakı cədvəldə aydın görünür:

kəyə idxal olunan məhsulların həcmi 4,8% azaldığı halda, ixrac 11,9% artmışdır. İxracın ümumi həcmi 2000-ci ilin müvafiq göstəricisindən 220,6 mln. $ çox olmuş və 2078,9 mln. $ təşkil etmişdir. İdxalın isə həcmi 73,9 mln. $ azalaraq 1465,1 mln. $ olmuş, idxal və ixracın ÜDM-dəki xüsusi çəkiləri müvafiq olaraq 25,6% və 36,4% təşkil etmişdir.

İxracın strukturunda neft məhsulları mühüm yer tutur. Hesabat dövründə xarici dövlətlərə 1873,8 mln.$ neft məhsulları ixrac olunmuşdur ki, bu da 2000-ci ilin göstəricisindən 294,8 mln. $ çoxdur. Bu əsasən xam neftin ixracının həcminin artması ilə bağlıdır. Belə ki, ölkədən ixrac olunmuş xam neftin həcmi 2000-ci illə müqayisədə 2,7 mln. ton çox olmuşdur. İl ərzində ölkədən 1488,4 mln. $ məbləğində xam neft ixrac olunmuşdur ki, bu da 2000-ci ilin göstəricisindən 391,0 mln.$ çoxdur. İxrac olunmuş xam

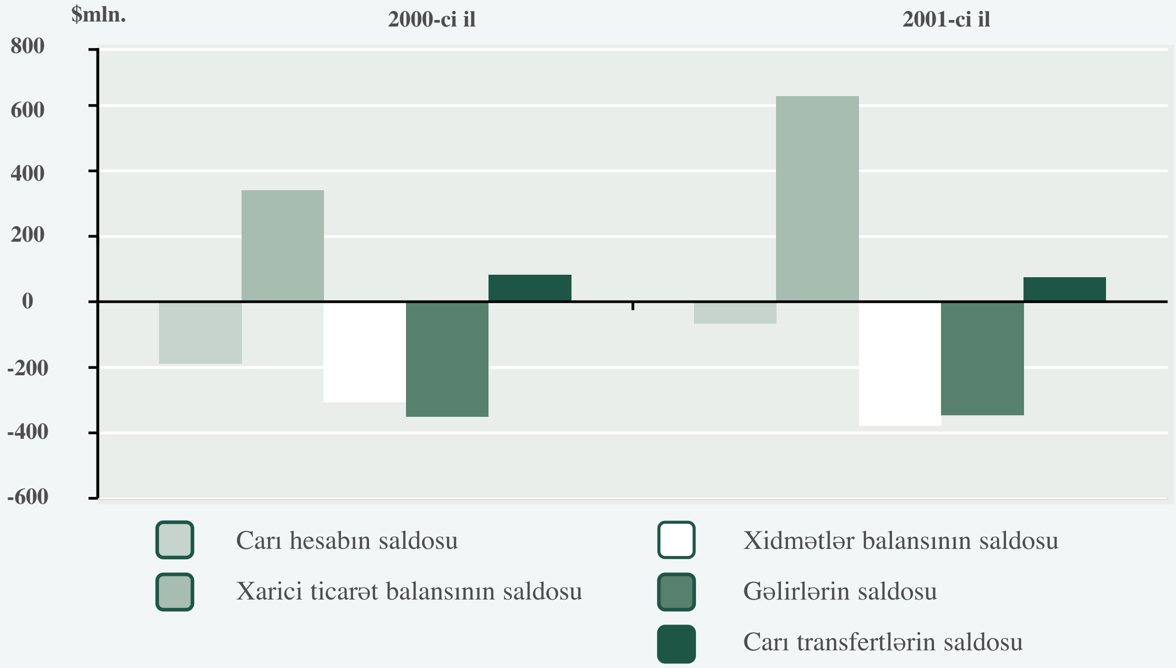

Xarici ticarət. 2001-ci ilin yekunlarına görə xarici ticarət dövriyyəsi 3544,0 mln. $ təşkil etmiş və 2000-ci ilin müvafiq göstəricisinə nisbətən 4,3% artmışdır. Müqayisə olunan dövrdə öl-

neftin 1109,5 mln.$ Azərbaycan Beynəlxalq Əməliyyat Şirkəti (konsorsium) tərəfindən ixrac edilmişdir.

Qeyd edək ki, konsorsium tərəfindən ixrac

development of the balance of payments statistics, as envisaged in the tactical plan, and taking into account the macroeconomic importance of accurate evaluation of the country's paying capability, measures on enhancement of analysis and evaluation of forecast indicators were implemented, and the National Bank prepared the balance of payments upon results of 2001 in conformity with international standards. The quality of this balance of payments also received positive comments from experts of international financial institutions.

Current account. Analysis of the current account shows that in 2001 total deficit of current account operations, compared to figures for 2000, fell by $116.0 and was $51.8 million. Comparison of relevant indicators under main classification groups of the current account for 2000-2001 is shown in the Figure below:

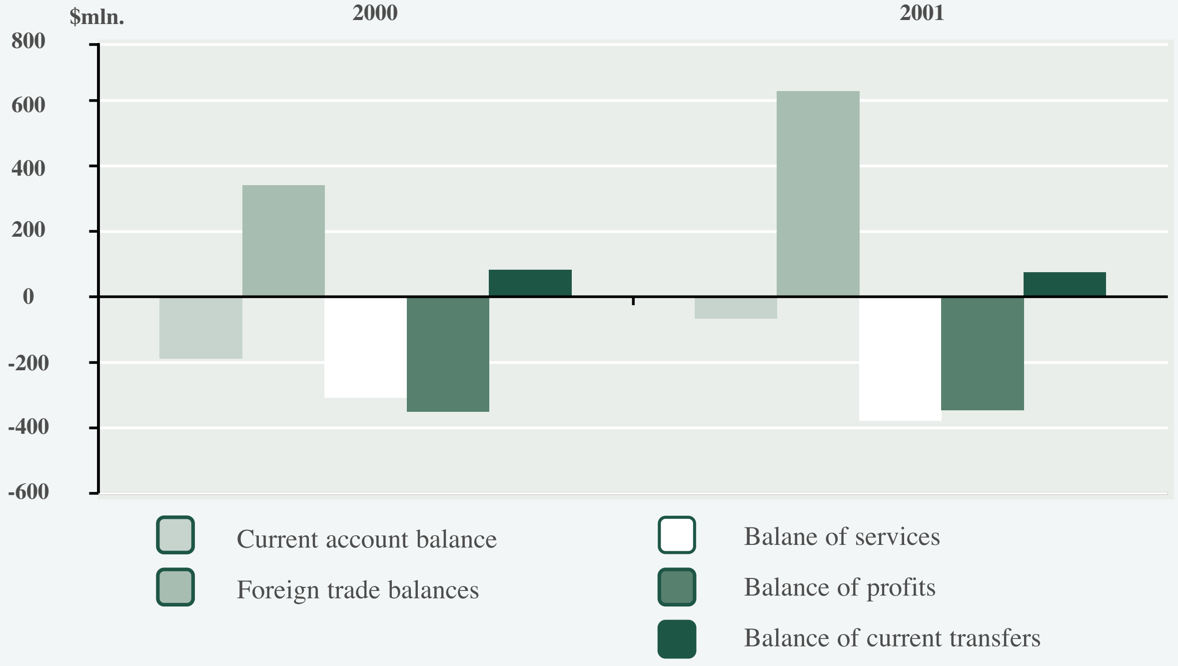

Foreign trade. According to the results of 2001, foreign trade turnover was $3544.0 million, which, compared to 2000, represents an increase by 4.3%. During the period under comparison, while the volume of goods imported into the country dropped by 4.8%, the volume of exports increased by 11.9%. The total volume of exports was $2078.9 million, which is $220.6 million higher than in 2000. The volume of imports, compared to 2000, fell by $73.9 million and made up $1465.1 million. Imports and exports as a share of GDP were 25.6% and 36.4%, respectively.

Oil products occupy a substantial part in the structure of **exports**. During the reporting year, $1873.8 million worth of oil products were exported to foreign countries, which is $294.8 million higher than in 2000. This is mainly caused by increase in the volume of crude oil exports. Thus, the volume of crude oil exported from the country is 2.7 million tons higher compared to 2000. During 2001, $1488.4 million worth of crude oil was exported from the country, which is $391.0 million more than in 2000. Out of total crude oil exports, the Azerbaijan International Operating Company (oil consortium) has exported $1109.5 million worth of

Xarici ticarətin strukturu

	2000 -ci il		2001 -ci il		2000-ci ilə nisbətən, %-lə
	Mln. $-la	xüsusi çəkisi,%-lə	Mln. $-la	xüsusi çəkisi,%-lə	
Dövriyyə-cəmi o cümlədən	3397	100	3544	100	104
İxrac	1858	55	2079	59	112
İdxal	1539	45	1465	41	95
Saldo	319		614		192

olunmuş neftin 593,0 mln.$ "Əsrin müqaviləsi" ilə bağlı xarici ölkələrin iri neft şirkətləri tərəfindən Azərbaycana yönəldilmiş birbaşa investisiyaların repatriasiyası kimi, yəni neft sektorunun xarici öhdəliklərinin azalması hesabına, 326,2 mln.$ və 190,2 mln. $-ı isə müvafiq olaraq konsorsiumun payçı xarici şirkətlərinin və Azərbaycanın paylarına düşən gəlir nefti kimi ixrac edilmişdir. İxrac olunmuş bütün xam nef-

Ölkənin digər strateji məhsulu olan pambıq ixracının dəyər həcmi 2000-ci ilə nisbətən 2,4 dəfə (21,5 mln. $) azalaraq 15,0 mln.$ bərabər olmuşdur. Bunun da əsas səbəbi ixrac olunmuş pambığın miqdarının 21,4 min ton azalmasıdır. 2001-ci il ərzində respublikadan 35,5 mln. $ məbləğində kimya məhsulları, 64,1 mln. $ həcmində isə maşınqayırma məhsulları da xarici ölkələrə ixrac olunmuşdur.

İxracın əmtəə strukturu

	2000-ci il		2001-ci il	
	məbləğ, mln. $-la	xüsusi çəkisi,%-lə	məbləğ, mln. $-la	xüsusi çəkisi,%-lə
İxrac - cəmi o cümlədən	1858	100,0	2079	100,0
Yanacaq-xammal məhsulları o cümlədən	1713	92,2	1962	94,4
- neft məhsulları	1579	85,0	1874	90,1
- digər xammal	134	7,2	88	4,3
Maşın və avadanlıq	63	3,4	56	2,7
İstehlak malları	56	3,0	58	2,8
Digər mallar	26	1,4	3	0,1

tin 378,9 mln.$-ı isə ARDNŞ-i və ölkənin digər müəssisələri tərəfindən xaricə göndərilmişdir. Bu isə öz növbəsində keçən ilin ixracından 296,8 mln.$ çoxdur. Bunun da əsas səbəbi ölkəyə idxal olunan təbii qazın dəyərinin ödənilməsi üçün ARDNŞ tərəfindən ixrac olunmuş xam neftin artması ilə bağlıdır.

İdxalın strukturu əvvəlki dövrlərdə olduğu kimi, yenə də ixracın strukturundan köklü surətdə fərqlənir. Fiziki şəxslərin çarter hava reysləri və avtomobil nəqliyyatı ilə məkik idxalını (315,7 mln. $) və humanitar malları (48,2 mln. $) nəzərə almaqla 2001-ci il ərzində respublikaya 703,1 mln.$ məbləğində xalq istehlakı

Structure of foreign trade

	2000		2001		Compared to 2000, %
	$ Million	Share, %	$ Million	Share, %	
Total turnover Including	3397	100	3544	100	104
Export	1858	55	2079	59	112
Import	1539	45	1465	41	95
Balance	319		614		192

crude oil. It should be noted that oil for the amount of $593.3 million was exported by the oil consortium as repatriation of direct investments made by large foreign oil companies in Azerbaijan in relation to the "Contract of the Century", i.e. it reduced foreign liabilities of the oil sector. Oil for the amounts of $317.0 million and $190.2 million, respectively, was exported as the profit oil belonging to foreign companies participating in the consortium, and to Azerbaijan. Out of total crude oil exports, $378.9 million exports in order to pay for the natural gas imported to the country.

The level of exports of another strategic product of the country – cotton – fell by 2.4 times ($ 21.5 million) compared to 2000 and made up $15.0 million. The main reason for this was a drop in the amount of exported cotton by 21.4 thousand tons. During 2001, $35.5 million worth of chemical products and $64.1 million worth of machinery were also exported to foreign countries.

Commodity structure of exports

	2000		2001	
	Amount, $ mln.	Share, %	Amount, $ mln.	Share, %
Export – total including	1858	100,0	2079	100,0
Fuel and raw materials Including	1713	92,2	1962	94,4
Oil products	1579	85,0	1874	90,1
Other raw materials	134	7,2	88	4,3
Machinery and equipment	63	3,4	56	2,7
Consumer goods	56	3,0	58	2,8
Other products	26	1,4	3	0,1

worth of crude oil was shipped by SOCAR and other enterprises of the country. This exceeds the respective export of the previous year by $296.8 million. The main reason behind it is that SOCAR increased the volume of crude oil

As during previous periods, the structure of **imports** differs substantially from the structure of exports. Taking in consideration import by individuals by means of charter flights and automobiles ($315.7 million), and humanitarian aid

İdxalın əmtəə strukturu

	2000-ci il		2001-ci il	
	məbləğ, mln. $-la	xüsusi çəkisi,%-lə	məbləğ, mln. $-la	xüsusi çəkisi,%-lə
İdxal - cəmi o cümlədən	1539	100,0	1465	100,0
İstehlak malları o cümlədən	769	50,0	703	48,0
- ərzaq məhsulları	365	23,7	340	23,2
- digərləri	404	26,3	363	24,8
İnvestisiya yonümlü mallar	334	21,7	330	22,5
- neft sektoru	147	9,6	139	9,5
- digərləri	187	12,1	191	13,0
Digər mallar	436	28,3	432	29,5
- təbii qaz	12	0,8	180	12,3

malları gətirilmişdir. Bunun da 48,3%-ə qədəri, yəni 339,9 mln. $-ı ərzaq məhsullarının payına düşür. Eyni zamanda qeyd etmək lazımdır ki, idxalı əvəz edən yerli istehsalın artması nəticəsində 2000-ci illə müqayisədə xalq istehlakı mallarının idxalı 65,4 mln. $, o cümlədən ərzaq məhsulları 24,8 mln. $ azalmışdır. İdxalın funksional strukturunda investisiya yönümlü maşın-avadanlıqların və malların xüsusi çəkisi 22,5% təşkil edərək 329,6 mln. $ məbləğində olmuşdur. Bundan başqa il ərzində respublikaya 180,2 mln. $ dəyərində təbii qaz və ümumi məbləği 145,6 mln. $ bərabər olan istehsal təyinatlı kimya, qara və əlvan metal məhsulları da gətirilmişdir. Bütövlükdə, keçən illə müqayisədə qaz idxalına sərf olunmuş məbləğ nəzərə alınmadan, idxalın ümumi həcmi 220,3 mln. $ azalmışdır. Bunun da əsas səbəbi ölkədə aparılan pul-kredit və məzənnə siyasəti nəticəsində idxalı əvəz edən bəzi sənaye sahələrinin müəyyən qədər inkişaf etməsi və obyektiv faktorların təsiri nəticəsində əvvəlki illərdə qeyri-neft sektoruna cəlb olunmuş investisiya axınlarının "məhsulvermə" dövrünün başlanmasıdır. Hər iki meyl pozitiv nəticədir.

Xarici ticarətin 18,8%-i MDB-yə üzv olan dövlətlərin, 81,2%-i isə digər xarici dövlətlərin payına düşür. Respublikamız əmtəə mübadiləsində İtaliya, Rusiya, Türkiyə, İran, İsrail, Türkmənistan, Gürcüstan, İspaniya, ABŞ və Qazaxıstan ilə daha intensiv ticarət əlaqələri yaratmışdır. Bütövlükdə Azərbaycan Respublikasının idxal - ixrac əməliyyatlarının 73,5%-i yuxarıda adı çəkilən əsas tərəfmüqabilləri olan 10 dövlət ilə aparılmışdır.

Beynəlxalq xidmətlər. 2001-ci il ərzində xarici dövlətlərlə Azərbaycanın iqtisadi əlaqələrində qarşılıqlı xidmətlər əsas yerlərdən birini tutmuşdur və həmin xidmətlərin ümumi həcmi 954,7 mln. $ təşkil etmişdir. Qeyri-rezidentlər tərəfindən Azərbaycanın hüquqi və fiziki şəxslərinə 664,9 mln.$ məbləğində xidmət göstərildiyi halda, Azərbaycanın xarici ölkələrin rezidentlərinə göstərdiyi xidmətlərin dəyəri 289,8 mln. $ təşkil etmişdir. Xidmətlər balansı kəsirinin 2001-ci ildə də belə yüksək olması (375,0 mln. $) əsasən beynəlxalq neft kontraktları çərçivəsində neft sektorunun fəaliyyəti ilə bağlı işlərin yerinə yetirilməsilə əlaqədar cəlb edilmiş 712,0 mln. $ xarici investisiyaların 326,7 mln. $

($48.2 million), $703.1 million worth of consumer goods were imported to the country during 2001. Up to 48.3% of those imports, i.e. $339.9 million, relates to foodstuffs. At the same time, it is necessary to note that as a result of increase in import-substituting local production, import of consumer goods fell by $65.4 million, including $24.8 million in foodstuffs, as compared to 2000. In the functional structure of imports, the share of investment-oriented machinery equipment and products made up 22.5% or $329.6 million. In addition, $180.2 million worth of natural gas, and $145.6 million worth of production-oriented chemicals, as well as ferrous and non-ferrous metal products were imported to the country during the reporting year. In total, compared to the last year, the total volume of imports fell by $220.3 million, not taking into account the amount spent on gas imports. The main reason for this was some development of several import-substituting industry sectors, as a result of monetary and foreign exchange policies conducted in the country, and beginning of "profitability" period for investments attracted to the non-oil sector in the previous years, as a result of certain objective factors. Both trends represent positive results.

Commodity structure of imports

	2000		2001	
	Amount, $mln.	Share, %	Amount, $mln.	Share, %
Import – total Including	1539	100,0	1465	100,0
Consumer goods Including	769	50,0	703	48,0
- food products	365	23,7	340	23,2
- other	404	26,3	363	24,8
Investment-oriented products	334	21,7	330	22,5
- oil sector	147	9,6	139	9,5
- other	187	12,1	191	13,0
Other products	436	28,3	432	29,5
- natural gas	12	0,8	180	12,3

18.8% of foreign trade was carried out with CIS countries, 81.2% - with other foreign countries. Our country has established more intensive trade relations related to exchange of commodities with Italy, Russia, Turkey, Iran, Israel, Turkmenistan, Georgia, Spain, USA and Kazakhstan. In total, 73.5% of import and export operations of the Azerbaijan Republic were carried out with the above mentioned 10 countries.

International services. During 2001, mutual services played one of the main roles in economic relations of Azerbaijan with foreign countries, with the total volume of those services making up $ 954.7 million. While services provided to individuals and companies of Azerbaijan by non-residents made up $664.9 million, Azerbaijan in turn provided services to foreign residents for the amount of $289.8 million. The fact that deficit of the balance of services in 2001 remained so high ($375.0 million) is mainly related to the fact that out of $712.0 million worth of foreign invest-

məbləğində vəsaitinin xidmətlərə sərf edilmiş xərclərə görə obyektiv olaraq xarici dövlətlərin rezidentlərinə ödənilməsi ilə bağlıdır.

Tədiyə balansında öz əksini tapmış qarşılıqlı xidmətlər dövriyyəsinin 33,3%-i nəqliyyat üzrə aparılan əməliyyatların payına düşür. Ümumi dəyəri 318,3 mln. $ bərabər olan nəqliyyat xidmətlərinin 49,2%-i (156,6 mln.$) Azərbaycan rezidentlərinin xarici dövlətlərin nəqliyyat sistemlərindən istifadə etmələri ilə əlaqədardır. Öz növbəsində Azərbaycanın digər ölkələrə göstərdiyi nəqliyyat xidmətlərinin ümumi dəyəri 161,7 mln.$ bərabər olmuşdur. Bu vəsaitin xeyli hissəsi TRASEKA layihəsi çərçivəsində respublika ərazisi vasitəsilə Orta Asiya respublikaları ilə Avropa ölkələri arasında tranzit yükdaşımalarının intensivləşməsi nəticəsində əldə edilmişdir.

Hesabat dövründə xaricilərə turizmlə bağlı göstərilən xidmətlərin dəyəri 42,6 mln. dollara bərabər olmuşdur ki, bunun da 48,9%-i (20,8 mln. $) qeyri-rezidentlərin Azərbaycana işgüzar səfərləri ilə bağlıdır. Öz növbəsində xarici ölkələr tərəfindən Azərbaycan rezidentlərinə turizmlə bağlı göstərilən xidmətlərin dəyəri 108,9 mln.$ olmuşdur. Burada əsas amil respublikamızdakı iqtisadi fəallığın və daxili sabitliyin bərqərar olması ilə əlaqədar turistlərin və iş adamlarının qarşılıqlı axınının lazımi səviyyədə qalması olmuşdur. Ümumiyyətlə, qeyd etmək lazımdır ki, qarşılıqlı xidmətlərin respublikamızın xarici ölkələr ilə əmtəə və xidmətlər üzrə ümumi idxal - ixrac dövriyyəsində xüsusi çəkisi keçən illə müqayisədə 3,2% artaraq 21,2% təşkil etmişdir. Bunun da əsas səbəbi bir tərəfdən əmtəə idxalının 73,9 mln. $ azalması, digər tərəfdən isə neft sektorunun fəaliyyəti ilə bağlı xidmətlərin idxalının 176,5 mln.$ artması ilə bağlıdır.

Gəlirlər. Gəlirlər üzrə daxilolmaların və ödənişlərin ümumi dövriyyəsi 450,1 mln. $ təşkil etmişdir. Bunun da əsas hissəsini - 90,8%-ni (408,7 mln. $) Azərbaycandan ödənişlər təşkil edir. Xaricə ödənilmiş bu vəsaitin əsas hissəsi beynəlxalq neft kontraktları ilə bağlı Azərbaycan Beynəlxalq Əməliyyat Şirkətinin xarici payçı investorlarının gəlirlərinin repatriasiyası (326,2 mln. $) və qeyri-rezidentlərə ödənilmiş əmək haqları (44,8 mln.$) ilə əlaqədardır. Həmçinin qeyd etmək lazımdır ki, gəlirlərlə bağlı respublikaya daxil olmuş vəsait 2000-ci illə müqayisədə bir qədər (14,4 mln.$) azalaraq cəmi 41,5 mln. $ bərabər olmuş və nəticədə 2000-ci illə müqayisədə gəlirlər üzrə ümumi kəsir 31,7 mln. $ artaraq 367,2 mln. $ çatmışdır.

Cari transfertlər. Cari transfertlər üzrə xarici ölkələrdən alınan humanitar, texniki və digər yardımların ümumi dəyəri 66,3 mln.$ təşkil etmişdir. Yardımların ümumi dəyərinin əsas hissəsi humanitar idxal mallarından ibarətdir. Belə ki, 2001-ci il ərzində ölkəyə gətirilmiş humanitar idxal mallarının ümumi həcmi 48,2 mln.$ məbləğində olmuşdur. Cari transfertlər üzrə əməliyyatlara daxil olan fiziki şəxslərin pul baratları üzrə qarşılıqlı köçürmələrinin müsbət saldosu 9,5 mln.$ təşkil etmişdir. Bütövlükdə cari transfertlər üzrə əməliyyatlar 76,6 mln. $ müsbət saldo ilə nəticələnmişdir.

"Kapitalın və maliyyənin hərəkəti hesabı" üzrə vəziyyət göstərir ki, 2001-ci ildə neft bonusu nəzərə alınmadan ölkəyə xarici kapital axını keçən illə müqayisədə 56,4 mln.$ artaraq 1191,0 mln. $ çatmışdır. Müsbət haldır ki, Azərbaycan iqtisadiyyatına bütün formalarda cəlb edilmiş xarici kapitalın ÜDM-də xüsusi çəkisi yüksək olaraq qalmaqdadır - 20,9%. Qeyd etmək lazımdır ki, iqtisadi artımın stimullaşdırılması baxımından ən effektiv formada - birbaşa

ments attracted for implementation of works related to oil sector operations under international oil contracts, $326 million was paid to foreign residents for services provided.

35.4% of mutual services reflected in the balance of payments relates to activities carried out in transportation sector. Out of the total $318.3 million worth of transportation services, 49.2% accounted for use of foreign transportation systems by residents of Azerbaijan. In turn, total value of transportation services provided by Azerbaijan to other countries amounted to $161.7 million. Major portion of this money was generated as a result of intensification of transit cargo transportation through the territory of Azerbaijan between the countries of Central Asia and Europe within the framework of the TRASECA project.

During the reporting period, the value of tourism services provided to foreigners amounted to $42.6 million, 48.9% ($20.8 million) of which was related to business trips of non-residents to Azerbaijan. In turn, the value of services provided by foreign countries to Azeri residents in relation to tourism was $108.9 million. The main factor here was that the reciprocal travel of tourists and businessmen stayed at the necessary level, due to internal stability and economic activity established in the country. As a whole, it should be noted that mutual services as a share of total turnover of export and import of commodities and services between our country and foreign states rose by 3.2% compared to the last year and made up 21.2%. This is related with the drop in import of commodities by $73.9 million on one hand, and, on the other hand, with the increase in import of services related with oil sector operations by $176.5 million.

Profits. The total turnover of receipts and payments under the "profits" item was $450.1 million. Most of this amount – 90.8% ($408.7 million) – accounts for payments made from Azerbaijan. Major portion of the funds paid abroad is related to repatriation of profits by foreign investors of the Azerbaijan International Operating Company under international oil contracts ($326.2 million), and salaries paid to non-residents ($44.8 million). It also should be noted that total profit-related receipts that entered the country in 2001 made up $41.5 million, which represents a slight decrease by $14.4 million compared to the year 2000. As a result, total deficit in the balance of profits made up $367.2 million, falling by $31.7 million if compared to the year 2000.

Current transfers. Total volume of humanitarian, technical and other types of aid received from foreign countries by means of current transfers made up $66.3 million. Major portion of the total volume of financial aid was comprised by humanitarian imports. For instance, during 2001 total volume of humanitarian goods imported in the country made up $48.2 million. A surplus in mutual transfers by means of money orders of individuals, which are included into current transfer operations, made up $9.5 million. In total, current transfer operations resulted in surplus of $76.6 million.

Capital account. The status of the capital account shows that in 2001 the flow of foreign capital, excluding oil bonus, increased by $56.4 million in comparison with the previous year and amounted to $1191.0 million.

It is a positive event that the share of all forms of foreign capital attracted into the economy of Azerbaijan in the GDP still remains high – 20.9%. It should be noted that direct investments – the most effective form of investment from the point of view of stimulation of economic growth

Azərbaycan Respublikasına xarici kapital axınının funksional strukturu

	2000-ci il		2001-ci il		2001-ci il 2000-ci ilə nisbətən, %-lə
	Mln. dollarla	Xüsusi çəkisi, %-lə	Mln. dollarla	Xüsusi çəkisi, %-lə	
Birbaşa investisiyalar	588,3	47,7	813,2	67,9	138,2
-neft sektoru	452,6	36,7	712,0	59,5	157,3
-digər sektorlar	135,7	11,0	101,2	8,4	74,6
Kreditlər və digər investisiyalar	546,3	44,2	377,8	31,6	69,2
-dövlət təminatlı kreditlər	265,6	21,5	195,4	16,3	73,6
-digər kreditlər və investisiyalar	280,7	22,7	182,4	15,3	65,0
Neft bonusu	100,0	8,1	6,4	0,5	6,4
CƏMİ	1234,6	100,0	1197,4	100,0	97,0

investisiyalar formasında daxilolmalar ölkəyə cəlb olunmuş xarici kapitalın 67,9%-ni təşkil etmişdir. Birbaşa investisiyaların strukturunda neft sektorunun xüsusi çəkisi 87,6% təşkil etmişdir ki, bu da iri neft layihələri çərçivəsində büdcə xərcləri ilə əlaqədar səhmdar kapital şəklində daxil olmuş sərmayələrlə bağlıdır. Neft kontraktları ilə bağlı olmayan birbaşa investisiyaların respublikaya axını 2000-ci illə müqayisədə bir qədər azalsa da, xarici sərmayəli bir çox birgə müəssisələr, banklar və firmalar öz vəsaitlərini iqtisadiyyatımızın müxtəlif sahələrinə yönəltməkdədirlər. Belə sərmayələrin ümumi həcmi cari il ərzində 101,2 mln. $ təşkil etmişdir. Hesabat dövründə milli iqtisadiyyatımıza yönəldilmiş xarici sərmayələrin ümumi həcminin 31,6%-ni digər investisiyalar olan qısa və uzunmüddətli kreditlər və ssudalar, ticarət kreditləri, avans ödənişləri, depozitlər və s. valyuta əməliyyatları şəklində daxil olmuş vəsaitlər təşkil edir. 2001-ci ildə bu göstərici 377,8 mln. $ olmuşdur. Digər investisiyalar kateqoriyasına daxil olan kreditlər və ssudalar bölməsində dövlət təminatı əsasında beynəlxalq maliyyə və digər təşkilatlar tərəfindən ayrılmış kreditlərin istifadə olunmuş hissəsi öz əksini tapmışdır. Belə ki, bu təşkilatlar tərəfindən ayrılmış vəsaitin hesabat dövründə 195,4 mln. $ istifadə olunmuşdur ki, bu da əsas etibarı ilə investisiya layihələrinin maliyyələşdirilməsinə yönəldilmişdir.

Ehtiyat aktivləri. Azərbaycanın ixrac potensialının durmadan artımı və ölkə iqtisadiyyatına yönəldilmiş xarici sərmayələr tədiyə balansının cari əməliyyatlar hesabının kəsirinin tam maliyyələşdirilməsini və ölkənin xarici valyuta ehtiyatlarının artmasını təmin etmişdir. Bunun nəticəsində isə 2002-ci il yanvar ayının 1-nə olan vəziyyətə görə “Neft Fondunun aktivləri” də daxil olmaqla ölkənin formalaşmış xarici dönər valyutada ehtiyatları beynəlxalq normalardan xeyli artıq həcmdə idxalı maliyyələşdirməyə imkan verir. Bütövlükdə Azərbaycanın xarici iqtisadi fəaliyyətinin yekunları xarici tərəfdaşların ölkəmizə olan etimadının artdığını göstərir.

Functional structure of foreign capital flow into the Azerbaijan Republic

	2000		2001		2001 Compared to 2000,%
	$ Million	Share, in %	$ Million	Share, in %	
Direct investments	588,3	47,7	813,2	67,9	138,2
-oil sector	452,6	36,7	712,0	59,5	157,3
-other sectors	135,7	11,0	101,2	8,4	74,6
Loans and other investments	546,3	44,2	377,8	31,6	69,2
government guarantee loans	265,6	21,5	195,4	16,3	73,6
-other credits and investments	280,7	22,7	182,4	15,3	65,0
Oil bonus	100,0	8,1	6,4	0,5	6,4
TOTAL	1234,6	100,0	1197,4	100,0	97,0

– accounted for 67.9% of the foreign capital attracted into the country. The share of oil sector in the structure of direct investments accounted for 87.6 %, which was due to investments made in the form of share capital, related to budget expenses within the framework of large oil projects. While the inflow of direct investments that are not related to oil contracts dropped somewhat compared to the year 2000, many foreign investment joint ventures, banks and companies continued to invest in various sectors of Azerbaijan's economy. The total volume of such investments during the current year was $101.2 million.

During the reporting period, other investments, such as short- and long-term loans and credits, trade loans, advance payments, deposits, and other receipts in the form foreign currency operations, accounted for 31.6% of the total volume of foreign investments made into the national economy. During 2001, this indicator was $377.8 million.

Disbursed portion of credits issued by international financial institutions and other organizations under the government guarantee was reflected in the credits and loans section that is included in the "other investments" category. Thus, out of the funds provided by those organizations, $195.4 million was disbursed during the reporting period mainly to finance investment projects.

Reserve assets. Continuous growth of export potential of Azerbaijan, as well as foreign investments made to the country's economy, ensured full financing of current account deficit in the balance of payments, and growth of the country's foreign exchange reserves. As a result, hard currency reserves formed in the country as of January 1, 2002, including the Oil Fund's assets, provide for capacity to finance imports at the volumes that are much higher than international standards.

In general, the outturns of Azerbaijan's foreign economic operations show that the confidence of foreign partners in our country has increased.

2001-ci ildə ölkəmiz 160 xarici dövlət ilə iqtisadi əlaqələr yaratmışdır.

Makroiqtisadi vəziyyətin sabitləşməsi, özəl sektorun möhkəmləndirilməsinə yönələn struktur islahatları, eləcə də iqtisadiyyatın neft sektorunun daha da inkişaf etdirilməsi Azərbaycanın beynəlxalq maliyyə mərkəzlərində yüksək investisiya reytinqini alması üçün geniş imkanlar yaradır.

1.3 Dünya iqtisadiyyatı və beynəlxalq maliyyə bazarları

2001-ci ildə dünya maliyyə bazarında baş verən hadisələrə təsir göstərən əsas amil ABŞ-da iqtisadi böhranın baş verməsi və bunun bütün dünya iqtisadiyyatına təsiri olmuşdur. 2001-ci ilin əvvəllərində ABŞ-da işsizliyin səviyyəsinin artması, istehsal aktivliyi indeksi və istehlakçı etimadı indeksinin aşağı düşməsi müşahidə edilməyə başlandı. Bütün bunlar aparıcı fond indekslərinin aşağı düşməsi ilə nəticələndi.

Avropada iqtisadi artım əsasən xarici tələbdən asılı olduğundan ABŞ-dakı tənəzzül avrozonadakı yüksəliş tempinə də öz mənfi təsirini göstərdi. Bunun nəticəsində Avropa ölkələrində də iqtisadi göstəricilərin pisləşməsi müşahidə olunmağa başlandı. İqtisadi artım tempi İngiltərədə aşağı düşdü.

Yaponiyada da ÜDM-in, banklar tərəfindən kredit qoyuluşlarının və xarici ticarət balansının profisitinin dinamikası ölkənin yenidən iqtisadi böhrana qədəm qoyduğunu göstərdi. İl ərzində ümumdünya miqyasında inflyasiyanın aşağı düşməsi meyli güclənmişdir. Belə bir şəraitdə dünya ölkələrinin mərkəzi bankları öz pul siyasətlərini əhəmiyyətli olaraq yumşatmaq taktikasını seçmişlər. Mərkəzi bankların uçot dərəcələrini aşağı salmaları ilə əlaqədar olaraq dünyanın qabaqcıl ölkələrində faiz dərəcələrinin ümumi səviyyəsi də aşağı düşmüşdür.

2001-ci ildə dünyanın inkişaf etməkdə olan dövlətlərində iqtisadi artım templərinin müəyyən qədər səngiməsi müşahidə olunsa da, onun səviyyəsi inkişaf etmiş dövlətlər ilə müqayisədə çox yüksək olmuşdur.

Hesabat dövründə Azərbaycanın ən yaxın iqtisadi tərəfdaşlarından olan Türkiyə Respublikasında 2001-ci ilin fevral ayında maliyyə böhranı baş verdi. Birjalarda fond indeksləri kəskin surətdə aşağı düşdü. İndekslərin aşağı düşməsi nəticəsində yerli müəssisələrin səhmlərinin xeyli hissəsini öz portfelində saxlayan banklar kəskin likvidlik problemi ilə üzləşdilər. Nəticədə ölkənin maliyyə bazarlarında böyük xüsusi çəkiyə malik olan xarici investorlar təcili surətdə lirədə ifadə olunmuş aktivlərdən imtina edərək əldə olunmuş vəsaiti dollara konvertasiya edib ölkəni tərk etməyə başladılar. Bu səbəbdən türk lirəsi kəskin devalvasiyaya uğradı.

2001-ci ildə də qabaqcıl ölkələrdə baş verən böhran meylləri dünya bazarında neftin qiymətinin də aşağı düşməsi ilə nəticələndi. Belə ki, 2001-ci ildə dünya bazarında bir barrel neftin orta qiyməti I rübdə 24,4, II rübdə 25,6, III rübdə 24,2 ABŞ dolları olmuşdursa, IY rübdə 18,3, dekabr ayında isə hətta 17,6 dollara düşmüşdür. Ümumilikdə, 2001-ci ildə dünya bazarında neftin orta qiyməti 23,1 ABŞ dolları təşkil etmişdir ki, bu da 2000-ci illə müqayisədə (27,6 ABŞ. dolları) 16,3% aşağı olmuşdur.

During 2001, the Azerbaijan Republic established economic relations with 160 countries. Stabilization of macroeconomic situation, structural reforms aimed at strengthening of private sector, as well as further development of the economy's oil sector, give Azerbaijan a good chance to get high investment rating among international financial centers.

1.3. World economy and international financial markets

The main factor influencing the developments in the world financial market in 2001 was economic recession in the United States and its impact on the world economy as a whole. In the beginning of 2001, the United States began to face rise of unemployment rate, as well as drop in production activity and consumer confidence indices. All of these resulted in drop of leading stock indices.

As economic growth in Europe mainly depends on foreign demand, the recession in the United States also had its negative impact on the growth rate in Eurozone. As a result, economic indicators in European countries also began to deteriorate. Economic growth rate in the UK decreased.

In Japan, the dynamics of GDP and those of bank lending and foreign trade balance surplus showed that the country again is making a step toward economic recession.

The global inflation downtrend became stronger during the year. Under such conditions, central banks in countries across the world chose the strategy of significant softening of their own monetary policies. Due to reduction of refinancing rates by central banks, the general level of interest rates in the world's leading countries dropped as well.

Although a certain slowdown it the economic growth rate of developing countries was observed in 2001, its level still was much higher than that of developed countries.

During the reporting period, in February 2001, financial crisis has stroke Turkey – Azerbaijan's closest economic counterpart. Stock exchange indices fell rapidly. As a result of drop in indices, banks that kept large portions of local companies' shares in their portfolios faced severe liquidity problems. As a result, foreign investors accounting for large share in the country's financial markets immediately began to leave the country while getting rid of assets denominated in Turkish lira and converting those funds into US dollars. Due to this reason, Turkish lira faced rapid devaluation.

Crisis tendencies that took place in the world's leading countries in 2001 resulted in the drop of oil prices in the world market as well. For instance, while the price of one barrel of oil in the world market was $24.4 in the I quarter, $25.6 in the II quarter, and $24.2 in the III quarter of 2001, in the IV quarter same year the price fell to $18.3 and even to $17.6 in December. In total for 2001, the average oil price in the world market was $23.1, which represents a 16.3 % drop if compared to the year 2000 ($27.6).

2. PUL-KREDİT SİYASƏTİ. MƏQSƏDLƏR, YEKUNLAR

2.1. 2001-ci il Pul-kredit siyasətinin məqsədləri və yekunları

2001-ci il üçün pul-kredit siyasətinin başlıca istiqamətləri. Milli Bankın hər il üçün fəaliyyətinin əsas istiqamətləri "Azərbaycan Respublikasının Milli Bankı haqqında" Azərbaycan Respublikası Qanununa müvafiq olaraq işlənən pul-kredit siyasətinin başlıca istiqamətlərində təcəssüm olunur.

2001-ci il üçün də həmin qaydada pul-kredit siyasətinin başlıca istiqamətləri işlənmişdir.

Əvvəlki illərdə olduğu kimi 2001-ci ildə də yeridilən pul-kredit siyasətinin əsas məqsədini ölkədə bərqərar olmuş makroiqtisadi sabitliyini qorumaq, milli valyutanın məzənnəsini çevik tənzimləməklə onun sabitliyini təmin etmək, iqtisadiyyatın pulla təminatını yaxşılaşdırmaq, beynəlxalq normalara uyğun xarici valyuta ehtiyatlarını qoruyub saxlamaq və artırmaq, bank islahatlarını daha da dərinləşdirmək təşkil etmişdir.

Qeyd olunan məqsədlərə nail olmaq üçün pul parmetrlərinin dinamikasını nəzarətdə saxlamaq, pul-kredit bazarının çevik tənzimlənməsi nəzərdə tutulurdu. Bu məqsədlə istiqamətlərdə mərkəzləşdirilmiş kredit resursları üzrə faizlərin tənzimlənməsi, məcburi ehtiyat normalarının çevik dəyişdirilməsi, valyuta bazarının tənzimlənməsi və qiymətli kağızlar bazarında əməliyyatlar kimi alətlərdən istifadə olunması göstərilirdi. Açıq bazar əməliyyatlarının genişləndirilməsi məqsədilə REPO və əks-REPO əməliyyatlarına başlamaq sənəddə öz əksini tapmışdır.

Pul-kredit siyasətinin vacib tərkib hissəsi olan çevik məzənnə siyasətinin aparılması və onun yumşaldılmasının davam etdirilməsi nəzərdə tutulmuşdur. Valyuta bazarında özünütənzimləmə fəaliyyət mexanizminin bərqərar olması və bu mexanizmin təkmil səviyyəyə çatmasının sürətlənməsini nəzərə alaraq Milli Bank tənzimlənən üzən məzənnə rejimini 2001-ci ildə də yeridiləcək məzənnə siyasətinin konseptual əsası kimi qəbul etmişdir. Bundan başqa istiqamətlərdə valyuta rejiminin liberallaşdırılmasının davam etdirilməsi də öz əksini tapmışdır.

2001-ci il üçün pul-kredit siyasətinin başlıca istiqamətlərində bank sisteminin daha da möhkəmləndirilməsi tədbirlərinə xüsusi yer verilmişdir. Bank sistemini möhkəmləndirməyin strateji istiqamətləri kimi dövlət banklarının özəlləşdirilməyə hazırlanmasının davam etdirilməsi, özəl bankların yenidən qurulmasının sürətləndirilməsi, həmçinin bank sisteminin səmərəli fəaliyyəti üçün infrastrukturun təkmilləşdirilməsi göstərilmişdir.

2001-ci il pul-kredit siyasətinin əsas yekunları. 2001-ci il üçün müəyyən olunmuş pul-kredit siyasətinin başlıca istiqamətlərinə uyğun olaraq Milli Bank 2001-ci ildə məqsədyönlü işlər aparmışdır.

Qarşıda qoyulan məqsədlərə nail olunmuş və 2,5%-lik inflyasiya proqnozlaşdırıldığı halda onun faktiki səviyyəsi 1,3% təşkil etmişdir. 2001-ci ildə monetar amillərin inflyasiya tempində orta illik xüsusi çəkisi 51,3%, qeyri-monetar amillərin 37,5%, mövsümi amillərin isə 13% təşkil etmişdir. Ümumiyyətlə, son altı

2. MONETARY POLICY. OBJECTIVES AND RESULTS

2.1. Objectives and results of the monetary policy in 2001

Main guidelines of the monetary policy for 2001. Main directions of the National Bank's activities are embodied in the main guidelines of the monetary policy developed in accordance with the law of the Azerbaijan Republic "On the National Bank of the Azerbaijan Republic".

Main guidelines of the monetary policy for 2001 were developed in the same way. As during previous years, the main goals of the monetary policy for 2001 were to protect macroeconomic stability achieved in the country, to ensure stability of national currency through prompt regulation of its exchange rate, to improve money supply to the economy, to preserve and increase the foreign exchange reserves in compliance with international standards, and to further expand banking reforms.

In order to achieve the above-mentioned goals, it was envisaged to keep control over dynamics of money parameters, and to regulate monetary market in a flexible way. For this purpose, the main policy directions envisaged use of such instruments as regulation of interest rates for centralized credit resources, flexible change of the required reserve ratios, regulation of foreign exchange market, and operations at securities markets. Commencement of repurchase and reverse repurchase operations was stipulated in the document in order to enhance operations in the open market.

In was envisaged to conduct flexible exchange rate policy being an important component of the monetary policy, and to continue softening of that policy. Given that self-regulating operating mechanism is established in the foreign exchange market and that the process of bringing this mechanism to a complete level is accelerated, the National Bank adopted the regulated floating exchange rate policy conducted in 2001 as a principal concept. In addition, continuation of liberalization of the foreign exchange regime was also reflected in main policy directions.

Main guidelines of the 2001 monetary policy specifically considered measures aimed at further strengthening of the banking system. Continuing the preparation of state-owned banks for privatization, accelerating the restructuring of private banks, as well as improving the infrastructure for efficient operation of the banking system, were shown as strategic directions of banking system strengthening.

Main results of the monetary policy for 2001. In 2001, the National Bank took relevant measures in accordance with main directions of the monetary policy formulated for 2001.

Goals set have been reached, and the actual inflation rate was 1.3 % against forecasted 2.5%. In 2001, the average annual share of monetary factors in the inflation rate was 51.3%, while the relevant shares of non-monetary and seasonal factors were 37.5% and 13% respectively. Generally, inflation rate in the country has not been exceeding 2% for the last six years, and this complies with European standards.

ildə ölkədə inflyasiyanın orta illik səviyyəsi 2%-i ötmür ki, bu da Avropa standartlarına uyğundur. Milli Bank tərəfindən məzənnə siyasətinin yumşaldılması 2001-ci ildə də davam etdirilmişdir və il ərzində manatın ABŞ dollarına nəzərən məzənnəsi 4,6% korreksiya edilmiş və 1 yanvar 2002-ci il tarixinə 4775 manat təşkil etmişdir. Milli valyutamızın - manatın xarici dönərli valyutalara nisbətdə orta illik dəyişməsi son yeddi ildə 1%-dən də aşağı olmuşdur.

2001-ci ildə pul kütləsi və pul bazasının dəyişimi

	01.01.2001	01.01.2002	İl ərzində dəyişmə, mlrd. manatla
Geniş mənada pul kütləsi (xarici valyutada əmanət və depozitlər daxil olmaqla mlrd. manat)	2548,7	3434,1	885,4
Pul kütləsinin artımı, %-lə		34,7	
O cümlədən, manat kütləsi, Manatla pul kütləsinin artımı, %-lə	1629,1	1755,6 7,8	126,5
Pul ehtiyatı, mlrd. manat Pul ehtiyatlarının artımı, %-lə	1765,4	1792 1,5	26,6
O cümlədən manat ehtiyatı Manat ehtiyatının artımı, %-lə	1541,9	1680,6 9,0	138,7

2001-ci il üçün inflyasiyanın səviyyəsi və manatın xarici dönərli valyutalara nəzərən məzənnəsi üzrə qoyulan məqsədlərə çatmaq üçün ilin sonuna nəzərdə tutulan pul parametrlərinin həcminə ciddi riayət olunmuşdur. Belə ki, xalis daxili aktivlərin maksimum həddi üzrə müəyyən edilmiş -100 mlrd. manatlıq proqram məbləği faktiki olaraq -253,6 mlrd. manat, dövlət idarəetmə sektoruna xalis kreditlər üzrə rəqəmlər isə uyğun olaraq, 190 mlrd. manat və 116,8 mlrd. manat təşkil etmişdir. Xalis beynəlxalq aktivlərin həcmi minimum 406 mln. dollar proqram səviyyəsinə qarşı faktiki olaraq 429,8 mln. dollar olmuşdur.

Milli Bankın strateji məqsədlərindən biri iqtisadiyyatın real artımına adekvat olaraq və mövcud maliyyə sabitliyinə xəta yetirmədən pul təklifinin də artırılmasına monetar zəmin yaratmaqdan ibarətdir. 2001-ci ildə iqtisadiyyata pul təklifi üzrə müəyyən irəliləyişlər əldə olunmuşdur.

Belə ki, manatla pul kütləsi 7,8% artaraq 1755,6 mlrd. manata çatmış, orta illik pul kütləsi isə 11,6% artaraq 1692,4 mlrd. manat təşkil etmişdir. Eyni zamanda manatla pul bazası da 9% artmış, orta illik manatla pul bazası isə 15,2% artaraq 1611,3 mlrd. manat təşkil etmişdir.

Qiymətlərin dinamikasını nəzərə alsaq manatla pul kütləsi 6,4%, orta illik pul kütləsi isə 10,1% artmışdır. Pul kütləsinin qiymətləri qabaqlama əmsalı 1,14-dən 1,06-ya, onun ÜDM-i qabaqlama əmsalı isə 1,06-dən 0,98-ə enmişdir. Göründüyü kimi pul kütləsinin iqtisadi artımı qabaqlama əmsalı qiymətləri qabaqlama əmsalına nisbətən daha çox aşağı düşmüşdür. Bu o deməkdir ki, pul kütləsinin artımı qiymətlərdən daha çox iqtisadi artıma xidmət etmişdir. Başqa sözlə desək, iqtisadi subyektlər pul kütləsinin artmasına istehsalın həcminin daha yüksək templə artması ilə reaksiya vermişlər. Ümumiyyətlə, son altı ildə manatla pul kütləsinin artım tempi iqtisadi artım tempindən təxminən 2 dəfə çox olmuşdur. Bu da maliyyə sabitliyinə xələl gətirmədən iqtisadiyyatın pulla təminatı-

Softening of exchange rate policy by the National Bank continued in 2001 as well; during the year, the exchange rate of Manat versus US dollar was adjusted by 4.6% and equaled 4775 AZM as of January 1, 2002. The average annual change in the exchange rate of Manat versus hard foreign currencies has been less than 1% during the last seven years.

In order to achieve objectives set for 2001 in respect to inflation rate and exchange rate of Manat versus hard foreign currencies the volume of the monetary parameters envisaged for the year-end was strictly followed. Thus, manat 100.0-billion program amount set as the maximum limit for net domestic assets was actually manat 253.6 billion, while the figures for net credits to public sector were respectively manat 190 billion and manat 116.8 billion. The volume of net international assets, as compared to minimum planned level of $406 million, actually made up $429.8 million.

One of the strategic objectives of the National Bank is to create monetary basis for increasing money supply in conformity with the real economic growth, while not putting the existing financial stability under danger. In 2001, certain progress was achieved in the field of money supply to the economy.

Thus, manat money supply increased by 7.8% and reached manat 1755.6 billion, while the average annual money supply increased by 11.6% and made up manat 1692.4 billion. At the same time, manat base money increased by 9%, while the average annual manat base money increased by 15.2% and made up manat 1611.3 billion.

If we take into account price dynamics, manat money supply increased by 6.4%, while average annual money supply increased by 10.1%. The ratio, by which money supply is ahead of prices, fell from 1.14 to 1.06, while the ratio, by which money supply is ahead of GDP, fell from 1.06 to 0.98. As we can see, the ratio, by which money supply is ahead of economic growth, fell more than the ratio, by which money supply is ahead of prices. It means that the growth of money supply made bigger contribution to economic growth than prices. In other words, economic agents responded to the growth of money supply by further increasing the growth rate of production volumes. In general, within the last six years the growth rate of manat money supply has been about 2 times higher than the economic growth rate. This in fact shows the existence of monetary basis for further improvement of money supply to the economy without damaging the financial stability.

Changes in money supply and money market in 2001

	01.01.2001	01.01.2002	Change during the year, billion manats
Broad money supply (including deposits and savings in foreign currency), billion manats	2548,7	3434,1	885,4
Money supply growth, %		34,7	
Including, manat money supply Manat money supply growth, %	1629,1	1755,6 7,8	126,5
Reserve money, billion manats Reserve money growth, %	1765,4	1792 1,5	26,6
Including, manat reserves Manat reserves growth, %	1541,9	1680,6 9,0	138,7

Monetar sektorun başlıca indikatorlarının dəyişməsi, %-lə

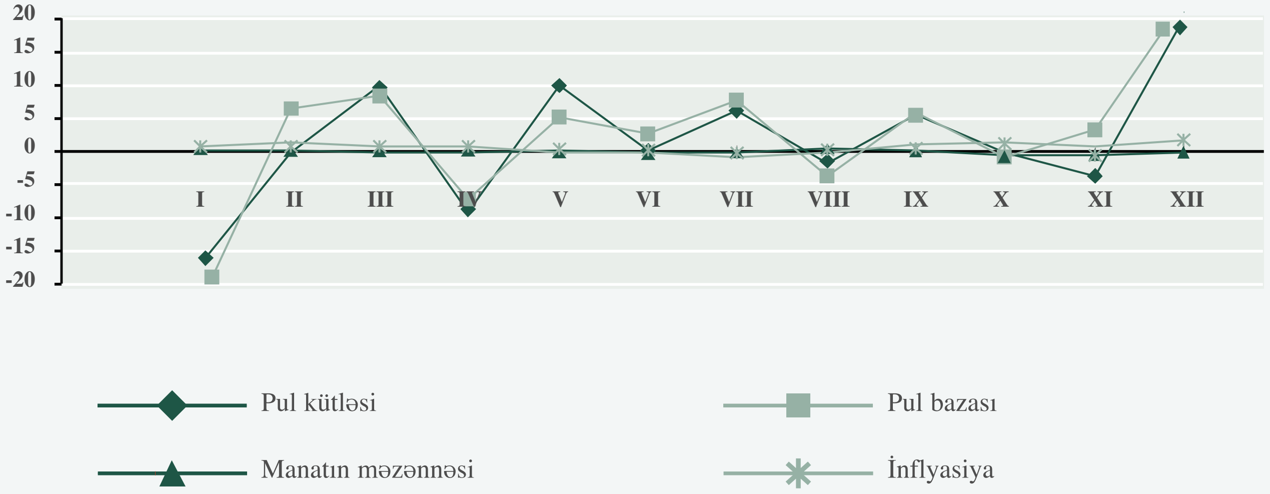

nın daha da yaxşalaşdırılması üçün monetar zəminin mövcud olmasını göstərir.

Manatla qeyri-nağd pul kütləsi əsasən müddətli əmanət və depozitlərin hesabına artmışdır. Belə ki, il ərzində müddətli əmanət və depozitlər 32% artmışdır ki, bu da milli valyutaya və eləcə də milli bank sisteminə etimadın tədricən artması prosesinin davam etdiyini göstərir. Qeyd edək ki, son vaxtlar bank sisteminin yenidən qurulması və bank infrastrukturunun, xüsusən də ödəniş sisteminin təkmilləşdirilməsi, habelə maliyyə bazarlarının inkişaf etdirilməsi istiqamətində görülən işlərin pul kütləsinin genişlənməsinə, bankların pul yaratmaq qabiliyyətinin yüksəlməsinə də müsbət təsir göstərəcəyi gözlənilir.

Milli Bank tərəfindən pul bazasının artırılması fonunda banklar tərəfindən iqtisadiyyata kredit ekpansiyasının genişlənməsi davam etmişdir. Belə ki, 2001-ci ildə kredit qoyuluşlarının həcmi 4,2% artaraq 2429,8 mlrd. manat təşkil etmişdir. Orta illik kredit qoyuluşları isə 15,7% artaraq 2381,2 mlrd. manat təşkil etmişdir. Hesabat dövrü ərzində qısamüddətli kreditlərə görə faiz dərəcələri əhəmiyyətli dərəcədə dəyişməmiş, uzunmüddətli kreditlərə görə faiz dərəcələri isə aşağı düşmüşdür.

Ümumiyyətlə, 2001-ci ildə pul-kredit göstəricilərinin əvvəlki ilə nisbətən yaxşılaşması tendensiyası davam etmişdir. Pul-kredit göstəricilərinin daha da yaxşılaşması bank islahatlarının dərinləşdirilməsini, əhalinin banklara olan inamının bərpa olunmasını, ödəməmələr probleminin həllini, maliyyə-büdcə intizamına riayət edilməsini, həmçinin real sektorda struktur dəyişikliklərinin sürətləndirilməsini tələb edir.

Monetar idarəetmənin təkmilləşdirilməsi. Gələcəkdə də pul-kredit siyasətinin son hədəf parametri illik inflyasiya tempinin məqbul səviyyədə saxlanılmasından ibarət olacaqdır. Bu məqsədlə yeridilən pul-kredit siyasətinin inflyasiya proseslərinə maksimal nəzarət baxımından müvafiq modelinin işlənməsi üzrə Milli Bank tərəfindən məqsədyönlü iş aparılır.

Məzənnə siyasəti istiqamətində Milli Bankın əsas vəzifəsi inflyasiya proseslərini nəzarət altında saxlamaqla və milli valyutanın məzənnəsinin sabitliyini qorumaqla ölkənin ixrac sekto-

Change in key indicators of the monetary sector, %

Non-cash money supply in manats increased mainly on the account of time savings and deposits. Thus, during the year, time savings and deposits increased by 32%, which shows that the process of gradual growth of trust in the national currency, as well as in the national banking system, continues. It should be noted that actions taken lately in the field of the banking system restructuring, improvement of the banking infrastructure, especially the payment system, as well as promotion of financial markets, are expected to make positive impact on enhancement of money supply, and improvement of banks' money generating capacity.

While the National Bank increased the base money, banks continued to expand lending to the economy. Thus, in 2001, the volume of lending increased by 4.2% and made up manat 2429.8 billion. Average annual lending grew by 15.7% and made up manat 2381.2 billion. During the reporting period, the interest rates on short-term loans did not change significantly, while the interest rates on long-term loans decreased.

As a whole, the tendency of improvement of monetary indicators, as compared to the previous year, continued in 2001. Further improvement of monetary indicators requires strengthening of banking reforms, restoration of the people's trust in banks, solution of the non-payments problem, compliance with fiscal discipline, as well as acceleration of structural adjustments in the real sector.

Improvement of monetary management. In future, final target parameter of the monetary policy will also comprise keeping the annual inflation rate at acceptable level. For this purpose, the National Bank is taking relevant actions to develop an appropriate model of the monetary policy that would allow for maximum control over inflation processes. As for exchange rate policy, the main goal of the National Bank is to create incentives for development of the country's export-oriented and import-substituting sectors by keeping inflation processes under control and protecting stability of the national currency's exchange rate. This policy will also give an opportunity to keep the country's strategic foreign exchange reserves at the international standards level and to increase those reserves.

runun və idxalı əvəz edən sahələrin inkişafına stimul yaratmaqdan ibarətdir. Bu siyasət eyni zamanda ölkənin strateji valyuta ehtiyatlarının beynəlxalq standartlara uyğun səviyyədə təmin olunması və artırılmasına imkan verəcəkdir.

Qoyulmuş vəzifələrə nail olmaq üçün monetar idarəetmə institutsional baxımdan daha da təkmilləşdiriləcəkdir. Hal-hazırda Milli Bank güclü tədqiqat bazasının yaradılmasına xüsusi diqqət verir. Bu məqsədlə bütün hədəf göstəricilərinin ekonometrik metodlar tətbiq edilməklə proqnozlaşdırılması həyata keçirilir. Artıq inflyasiya və pul tarazlığı modellərinin qurulması və tətbiqi başa çatdırılmaq üzrədir. Qarşıdakı dövrdə məzənnə siyasətinin əsasını təşkil edən tədiyyə balansının metodoloji bazası daha da təkmilləşdiriləcək, onun əsas göstəricilərinin proqnozlaşdırılması işinə başlanılacaqdır. Tənzimləmə üzrə düzgün siyasi qərarların qəbul olunmasının vacib şərti kimi mükəmməl informasiya bankının formalaşdırılması üzrə dünya iqtisadiyyatında, o cümlədən MDB məkanında, ölkə iqtisadiyyatında gedən proseslər barədə statistik bazanın yaradılması, bank statistikası informasiyasının avtomatik rejimdə toplanması, emalı və istifadəsi prioritet vəzifələrdəndir.

Ölkədə inkişaf edən maliyyə bazarının həratinə və yaranmış makroiqtisadi vəziyyətin xarakterinə adekvat olaraq Milli Bank pul-kredit alətlərinin çeşidinin genişləndirilməsi və onların çevik tətbiqinə xüsusi diqqət yetirəcəkdir.

Qərb standartlarına uyğun olaraq Milli Bank klassik tənzimləmə metodlarının tətbiqinin genişlənməsinə, xüsusi olaraq açıq bazarda əməliyyatların aparılmasına xüsusi diqqət verəcəkdir. Bu məqsədlə maliyyə bazarının, onun kredit və qiymətli kağızlar bazarı kimi seqmentlərinin inkişafı təşviq ediləcəkdir. Bu sahədə tətbiq edilən alətlərin (mütəşəkkil kredit bazarı, repo, əks-repo əməliyyatları və.s) çeşidi daha da genişləndiriləcəkdir. Yüksək tərəqqi etmiş valyuta bazarında da qarşıdakı dövrlərdə forvard və svop kimi yeni əməliyyatların aparılması nəzərdə tutulur.

2.2 Pul-kredit siyasətinin tənzimləmə alətləri

Milli Bank 2001-ci ildə də pul-kredit bazarını banklararası kredit hərraclarında, valyuta və

1995-2001-ci illərdə inflyasiyanın və mərkəzləşdirilmiş kreditlərə görə faiz dərəcəsinin dəyişməsi

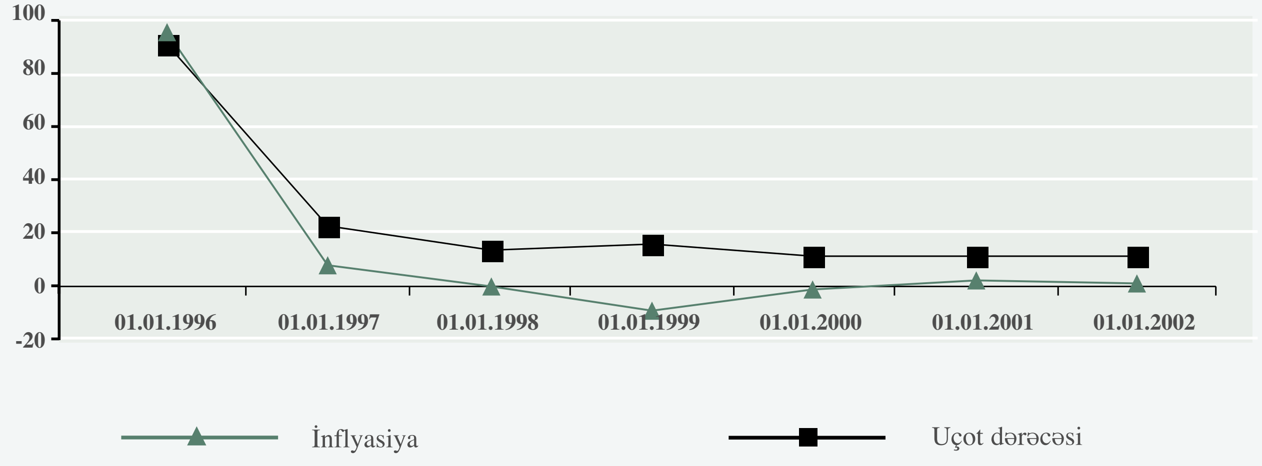

In order to achieve the goals set, monetary management will undergo further institutional improvement. Currently, the National Bank is paying special attention to creation of a strong research base. For this purpose, forecasting of all target indicators is carried out by using econometric methods. Creation and application of inflation and money balancing models is about to complete.In the forthcoming period, the methodological framework of the balance of payment, which constitutes the fundament for the exchange rate policy, will also be improved, and the work on forecasting of its key indicators will begin.

For the purpose of creation of a full-fledged data bank, which is an important condition for adoption of correct policy decision in the field of regulation, the creation of statistical base covering the processes that take place in the world economy, including the CIS zone, and the national economy, as well as the electronic collection, processing, and use of banking statistical data, are placed among priority goals.

The National Bank will pay special attention to expansion of the range of monetary instruments and prompt application of those instruments consistent with the status of financial market developing in the country and the macroeconomic situation.

The National Bank will pay special attention to enhancement of application of classic regulatory methods, especially operations in the open market, in accordance with western standards. For this purpose, development of financial market and of its segments, such as credit and securities markets, will be promoted. The range of instruments (organized credit market, repurchase and reverse repurchase operations, etc.) applied in this field will be further expanded. In the forthcoming period, it is also envisaged to introduce new operations, such as forward and swap, in the well-developed foreign exchange market.

2.2. Instruments of monetary policy

In 2001, the National Bank continued to regulate the monetary market through participation in interbank credit auctions, foreign exchange and state securities markets, as well as through required reserve ratios.

As in previous years, centralized credits were one of the means regulating the money supply. In 2001, the National Bank continued to carry out

Change in inflation and interest rate on centralized credits for the period of 1995-2001

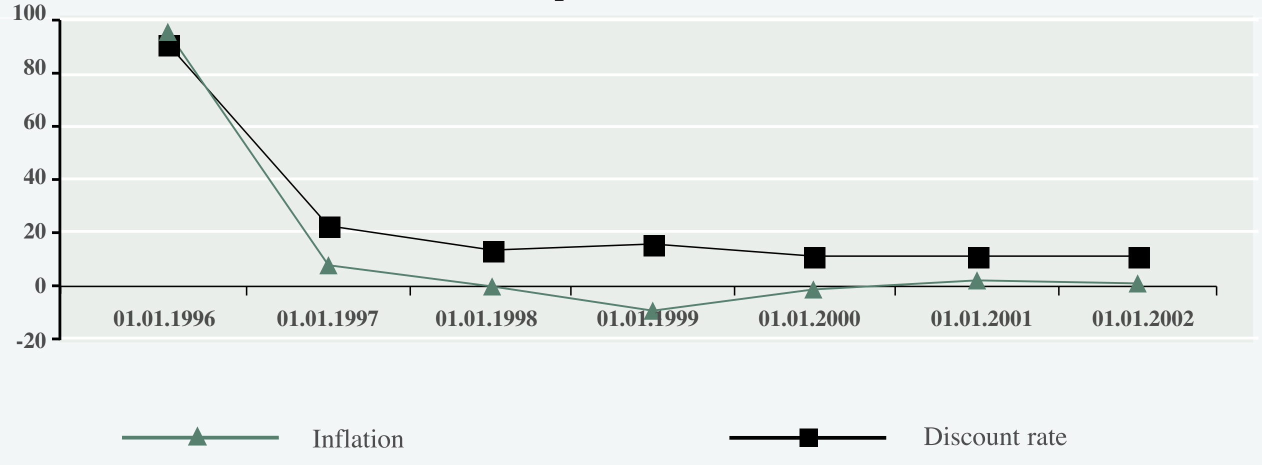

dövlət qiymətli kağızlar bazarında iştirak etmək, həmçinin məcburi ehtiyat normaları vasitəsilə tənzimləmişdir.

Mərkəzləşdirilmiş kreditlər əvvəlki illərdə olduğu kimi pul təklifini tənzimləməyin vasitələrindən biri olmuşdur. Milli Bank 2001-ci ildə də kredit təşkilatlarının yenidən maliyyələşdirilməsini mərkəzləşdirilmiş kredit resurslarının auksion əsasında yerləşdirilməsi yolu ilə həyata keçirmişdir. Mərkəzləşdirilmiş resurslar kommersiya banklarına yalnız müəyyən edilmiş pul proqramı çərçivəsində ayrılmışdır. 1999-cu ilin noyabr ayının 1-dən 10%-ə endirilmiş mərkəzi uçot dərəcəsi hesabat dövründə dəyişməz qalmışdır. Real faiz dərəcəsi 8,7% təşkil etmişdir.

Pul-kredit bazarının tənzimlənməsində açıq bazar əməliyyatlarının da rolu artmaqdadır. Qiymətli kağızlar bazarında əməliyyatlar bir tərəfdən dövlət büdcəsinə vəsait cəlb etmək vasitəsi, digər tərəfdən isə Milli Bank üçün pul-kredit siyasətinin həyata keçirilməsi, pul-kredit bazarının tənzimlənməsi aləti rolunu oynamışdır.

Milli Bankın DQİV bazarında iştirakı isə bank sistemində qısamüddətli likvidliyin tənzimlənməsi məqsədilə həyata keçirilmişdir. İl ərzində Milli Bank 34,4 mlrd. manat məbləğində DQİV almışdır.

Eyni zamanda Milli Bank tərəfindən DQİV ilə əks/REPO əməliyyatı aparılmışdır. Əməliyyatın həcmi 12 mln. manat, orta ölçülmüş faiz dərəcəsi isə 16,58% təşkil etmişdir. Həcminə görə keçirilmiş əməliyyat kiçik olsa da, bu yaxın gələcəkdə bankların qısamüddətli likvidliyinin səmərəli tənzimlənməsi istiqamətində atılmış ilk addım olmuşdur.

Azərbaycanda qiymətli kağızların təkrar bazarı inkişaf etdikcə açıq bazarda əməliyyatlardan daha geniş miqyasda istifadə etmək imkanları yaranacaqdır. Həm də gələcəkdə Milli Bank açıq bazarda əməliyyatlar aparmaq üçün təkcə hökumətin deyil, eyni zamanda özünün buraxdığı qiymətli kağızlardan da istifadə etməyi nəzərdə tutur.

2.3 Valyuta siyasəti və qızıl-valyuta ehtiyatlarının idarə olunması

Məzənnə siyasəti. Milli Bank tərəfindən ma-

Manatın ABŞ dollarına qarşı nominal və real məzənnəsinin dinamikası
1 USD = AZM

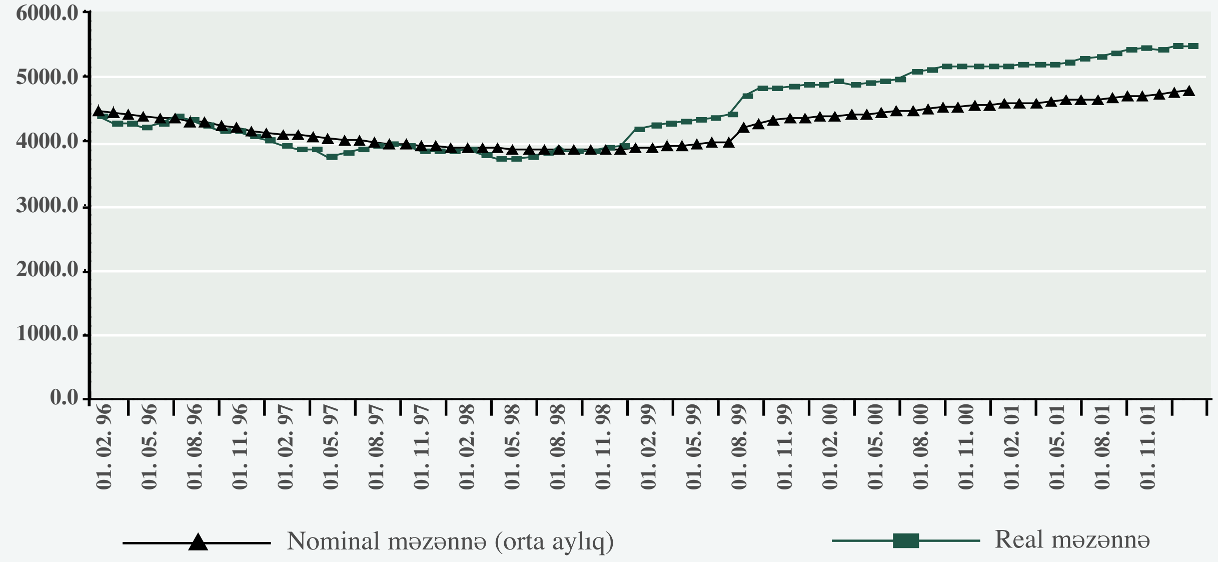

refinancing of credit institutions by placing centralized credit resources at the auction. Centralized resources were provided to commercial banks only within the framework of formulated monetary program.

The centralized discount rate, which was reduced to 10% since November 1, 1999, remained unchanged during the reporting period. Real interest rate was 8,7 %.

The role of open market operations in regulating monetary market has also increased. Operations at the securities market have played a role of means for attracting funds to the state budget, on one hand, and as an instrument for implementing monetary policy for the National Bank and monetary market regulation, on the other hand.

Operations of the National Bank in the Treasury Bills market were carried our for the purpose of regulation of short-term liquidity in the banking system. During the year, the National Bank purchased manat 34.4 billion worth of Treasury Bills. At the same time, the National Bank carried out reverse repurchase operation with the Treasury Bills. The volume of the operation was manat 12 million, while the estimated average interest rate was 16.58%. Although the volume of the operation was small, this was the first step made toward efficient regulation of banks' short-term liquidity.

With development of a secondary market for securities in Azerbaijan, the chances to use larger-scale open-market operations will increase. Additionally, the National Bank envisages use of its own securities in future open-market operations, along with securities issued by the government,.

2.3. Foreign exchange policy and management of gold and foreign exchange reserves

Exchange rate policy. In 2001, the National Bank continued to adjust the exchange rate policy, which was aimed at development of export-oriented and import-substituting sectors without damaging the financial stability, and envisaged protection and increase of the foreign exchange reserves.

During the year, the exchange rate of Manat

Dynamics of Nominal and Real Exchange Rates of Manat to US Dollars, 1 USD = AZM

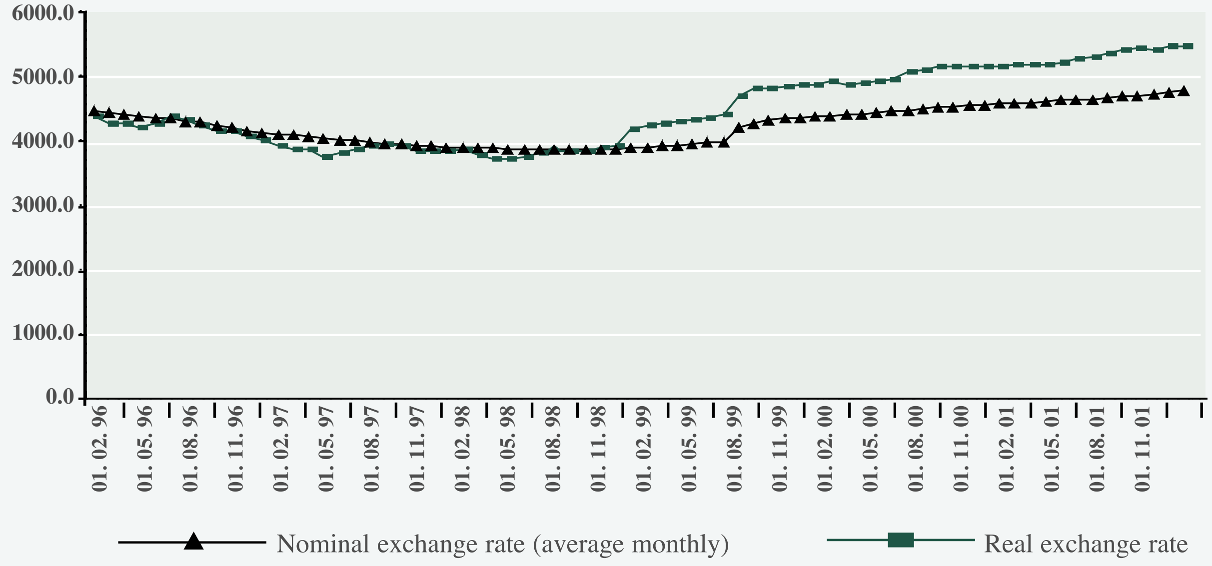

liyyə sabitliyinə xələl gətirmədən idxalı əvəz edən və ixrac sahələrinin inkişafına yönəldilmiş, valyuta ehtiyatlarının qorunmasını və artırılmasını nəzərdə tutan məzənnə siyasətinin korreksiyası 2001-ci ildə də davam etdirilmişdir. İl ərzində manatın ABŞ dollarına nəzərən məzənnəsi 210 manat və ya 4,6% korreksiya edilmiş və 1 yanvar 2002-ci il tarixinə 4775 manat təşkil etmişdir.

Azərbaycan iqtisadiyyatının beynəlxalq rəqabət qabiliyyətinin dövr ərzində vəziyyətinin göstəricisi kimi manatın ABŞ dollarına nisbətən real ikitərəfli məzənnəsinin dəyişməsinə nəzər yetirmək məqsədəuyğun olardı. Hesablamalar göstərir ki, 2001-ci ildə manatın ABŞ dollarına qarşı orta aylıq nominal məzənnəsi 1995-ci ilin dekabr ayının orta aylıq nominal məzənnəsinə nisbətən 7.3% korreksiyaya uğradığı halda, onun real məzənnəsinin dəyişim indeksi 123% təşkil etmişdir. Beləliklə 2001-ci ildə manatın ABŞ dollarına qarşı real ikitərəfli məzənnəsi Azərbaycanın beynəlxalq rəqabət qabiliyyətinin 1995-2001-ci illərdə yaxşılaşmasına şərait yaratmışdır.

Valyuta bazarı. Milli Bank tərəfindən həyata keçirilən valyuta siyasətinin başlıca məqsədlərindən biri daxili valyuta bazarının inkişafının təmin edilməsi və bu fonda özünü tənzimləyə bilən valyuta bazarının yaradılması olmuşdur. Son illər bu sahədə mühüm nailiyyətlər əldə olunmuşdur. 2001-ci il ərzində daxili valyuta bazarının ümumi həcmi 2000-ci ilə nisbətən 50 mln. $ artaraq təxminən 2 mlrd $ təşkil etmişdir.

Milli Bank alqı-satqı yolu ilə valyuta məzənnəsinə təsir göstərmişdir. 2001-ci il ərzində Milli Bankın daxili valyuta bazarındakı satışları 368,3 mln. $, valyuta alışları isə 375 mln. $ təşkil etmişdir. Həmin dövr ərzində Milli Bankın valyuta bazarına müdaxiləsi alışyönlü olmuş və 6,7 mln. $ təşkil etmişdir.

2001-ci il ərzində Milli Bankın valyuta bazarına müdaxiləsi bazarın ümumi həcminin 0,3%-ni təşkil etmişdir ki, bu da valyuta bazarının özünü tənzimləmə prinsipi ilə işləməsini göstərir.

Milli Bankın valyuta bazarına müdaxiləsi

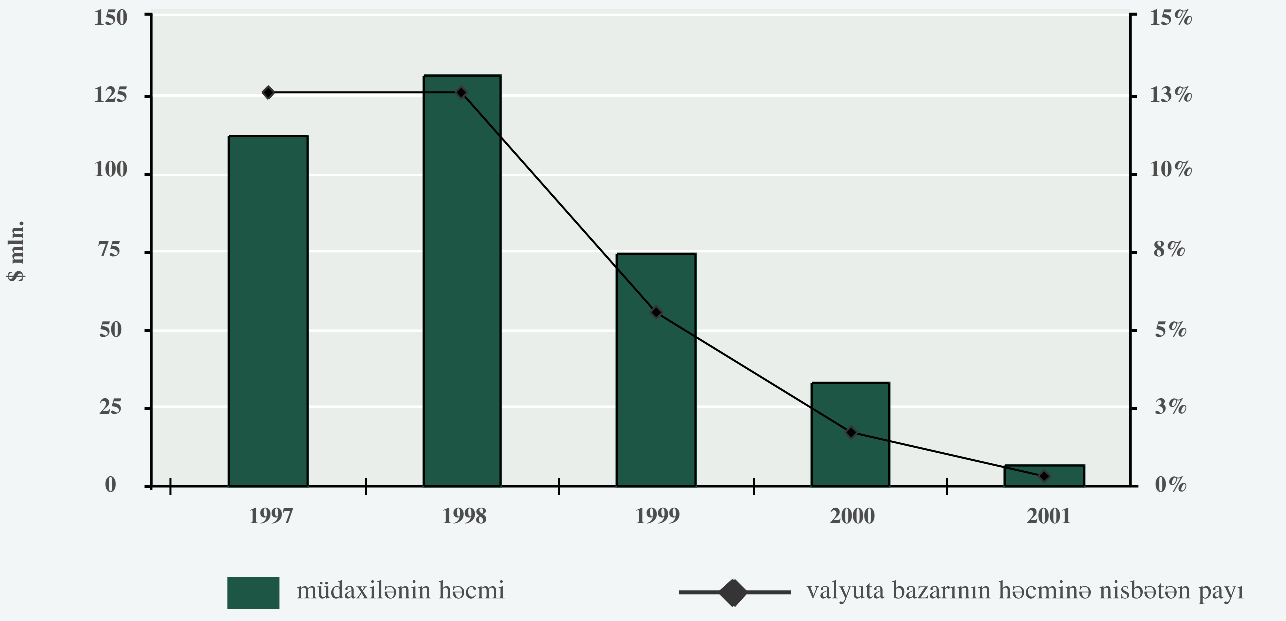

Daxili valyuta bazarının aylar üzrə təhlili göstərir ki, 2001-ci ilin yanvar-may aylarında valyuta bazarının həcmi əsasən artan meylli olmuşdur.

versus US dollar was adjusted by 210 manat, or by 4.6%, and was 4775 manat as of January 1, 2002. It would be reasonable to pay attention to the change in the real exchange rate of Manat versus US dollar as an indicator of the situation with international competitiveness of Azerbaijan's economy during the reporting period. Estimates show that while in 2001 the average monthly nominal exchange rate of Manat versus US Dollar faced adjustment by 7.3 % against the average monthly nominal exchange rate as of December 1995, the change index of its real exchange rate was 123%. Thus, the real exchange rate of Manat versus US dollar in 2001 created grounds for improvement of Azerbaijan's international competitiveness in 1995-2001.

Foreign exchange market. One of the main objectives of the foreign exchange policy implemented by the National Bank was to ensure exchange market that would be able to regulate itself. Significant progress has been made in this field in the latest years. During 2001, the volume of domestic foreign exchange market increased by $50 million compared to the year 2000, and was about $2 billion.

The National Bank influenced the exchange rate through purchases and sales. During 2001, the sales and purchases by the National Bank in the domestic foreign exchange market were $368.3 million and $375 million respectively. During the same period, the National Bank's intervention in the foreign exchange market was purchase-oriented and made up $ 6.7 million.

During 2001, the National Bank's intervention in the foreign exchange market accounted for 0.3% of the market's total volume, which shows that the foreign exchange market is operating on a self-regulating basis.

The National Bank's Intervention in the Fore Exchange Market

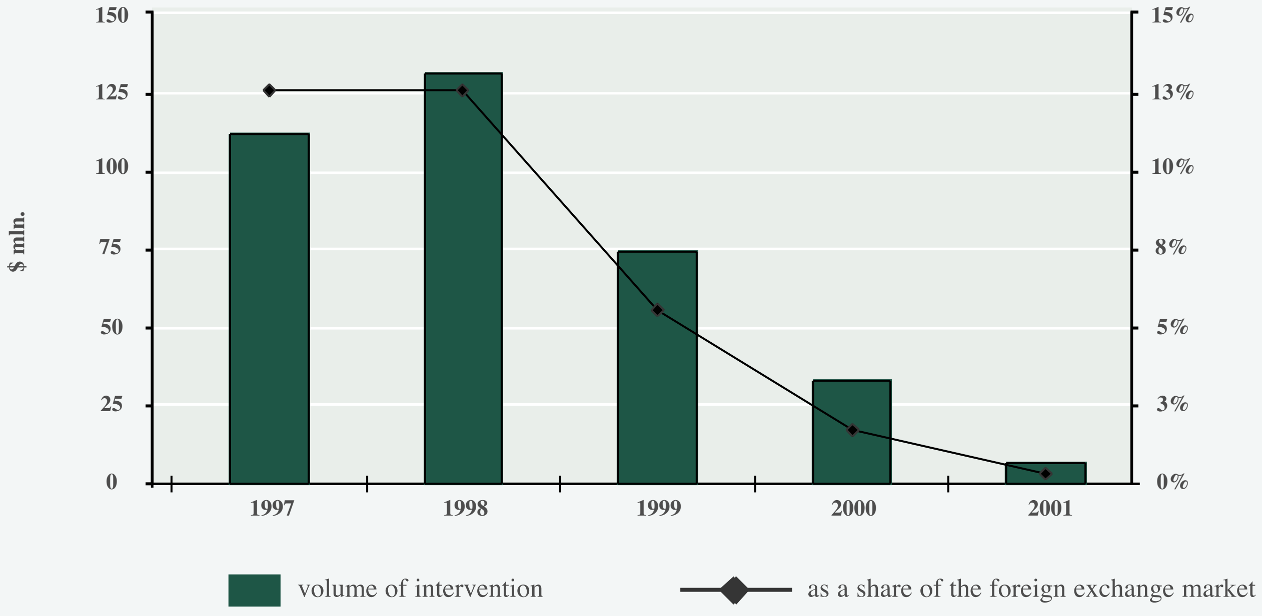

development of the domestic foreign exchange market and, in this context, to create a foreign

Monthly analysis of the domestic foreign exchange market shows that from January to

Bunu ilin birinci yarısında iqtisadi fəallığın yüksək tempi ilə əlaqələndirmək olar. Xarici ticarət əlaqələrinin genişlənməsi daxili valyuta bazarında xarici valyuta dövriyyəsinin böyüməsinə gətirib çıxarmışdır. İyun ayında valyuta bazarının həcmində əvvəlki ayla müqayisədə azalma qeydə alınmışdır. Bunu ənənəvi tendensiya-yay mövsümünün başlaması ilə əlaqələndirmək olar. Məlum olduğu kimi yay mövsümündə ənənəvi olaraq fəallıq tempinin aşağı düşməsi müşahidə olunur. Bu isə, öz növbəsində xarici valyuta dövriyyəsinin daralmasına səbəb olur ki, onu da may-avqust aylarında valyuta bazarının həcminin dəyişim dinamikasını izləməklə müşahidə etmək olar. Sentyabr ayından etibarən iqtisadiyyatın fəallıq tempinin getdikcə artması müşahidə olunmuşdur. Artım, həm də xarici ticarət əlaqələrinin yüksəlməsinə səbəb olmuşdur ki, bu da öz növbəsində valyuta bazarının həcminin böyüməsinə gətirib çıxarmışdır. Qeyd etmək lazımdır ki, bu tendensiya ilin sonunadək davam etmişdir.

Ötən illərdən fərqli olaraq 2001-ci il ərzində nağd xarici valyutaya tələbin ciddi dəyişməsi müşahidə olunmuşdur. Belə ki, 2000-ci il ərzində respublikaya 466,5 mln. $ məbləğində nağd xarici valyuta gətirilmişdisə, bu göstərici 2001-ci ildə kəskin (təxminən 2 dəfə) azalaraq 176,7 mln. $ təşkil etmişdir. Respublikaya idxal olunan mal və xidmətlərin həcminin kəskin dəyişmədiyi şəraitdə nağd xarici valyutaya tələbatın azalması, iş adamlarının idxal müqavilələri üzrə öhdəliklərini artıq nağd formada deyil, bank köçürmələri vasitəsilə həyata keçirməyə üstünlük vermələri ilə izah olunur. Belə ki, 2000-ci il ərzində idxal müqavilələri üzrə bank köçürmələri 500,1 mln. $ təşkil edirdisə, 2001-ci ildə bü göstərici 21,1% artaraq 605,4 mln. ABŞ dolları təşkil etmişdir.

Valyuta ehtiyatlarının idarə olunması. 2001-ci il ərzində Beynəlxalq Valyuta Fondundan alınmış kreditlərin iri həcmdə qaytarılmasının başlanmasına və neft Sazişləri üzrə daxil olan

2001-ci il ərzində valyuta bazarının həcmi

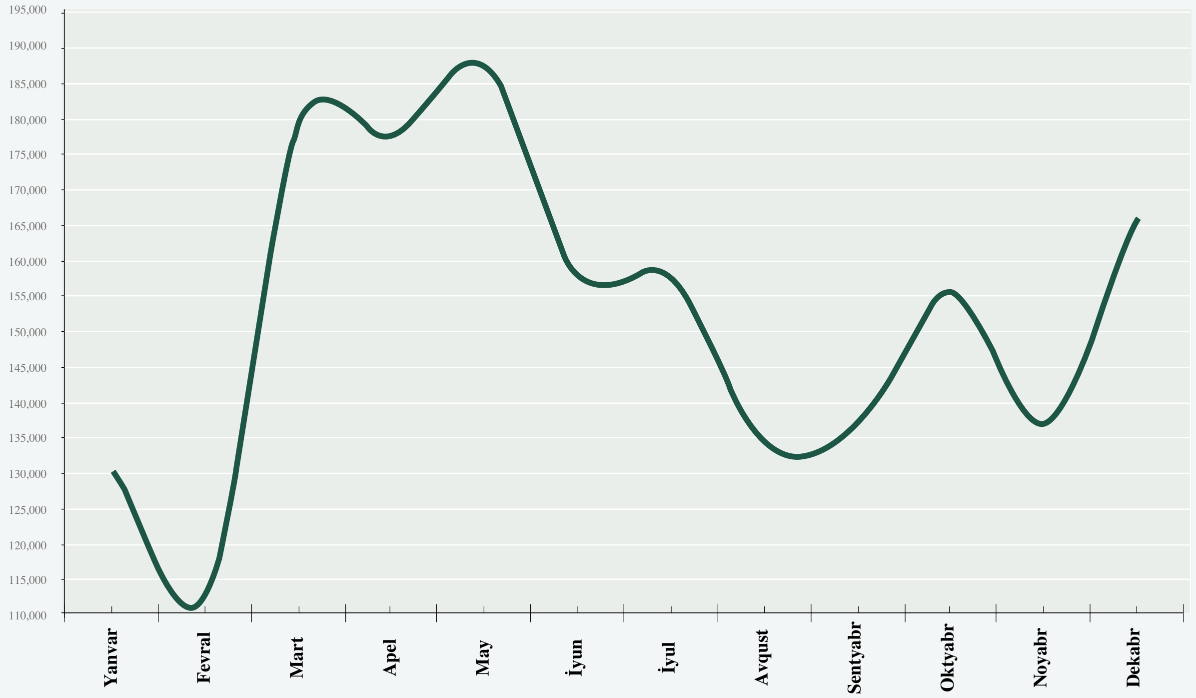

March 2001, the volume of the foreign exchange market was in the up trend. This can be explained by high rate of economic activity in the first half of the year. Expansion of foreign trade operations led to increase of the foreign currency turnover in the domestic foreign exchange market. In June, compared to the previous month, a drop was noticed in the volume of the foreign exchange market. This can be explained by traditional tendency – beginning of summer season. As we all know, the rate of activity traditionally falls during summer season. This in turn causes narrowing of the foreign exchange turnover, which can be seen by looking into dynamics of changes in the volume of the foreign exchange market from May to August. Observations reveal that the rate of economic activity began to grow starting from September. The growth also caused rise in foreign trade relations, which in turn led to increase in the volume of the foreign exchange market. It should be noted that this tendency continued until the end of the year.

Unlike previous years, significant change in demand for cash foreign currency was found during 2001. Thus, while $466.5 million worth of cash foreign currency was brought to the country in 2000, in 2001 this indicator fell rapidly (about 2 times) to $176.7 million. The drop in demand for cash foreign currency, with the volume of goods and services imported to the country not having changed drastically, is explained by businessmen already preferring to fulfill their obligations under import contracts not in cash, but by means of bank transfers. For instance, while the volume of bank transfers upon import contracts was $500.1 million during the year 2000, in 2001 this indicator rose by 21.1 % to $605.4 million.

Management of the foreign exchange reserves. In 2001, despite the beginning of large-scale repayment of loans provided by the International Monetary Fund and the incorporation of "signature" bonuses received under oil agreements into the newly created State Oil Fund of the

Foreign Exchange Market Volumes in 2001

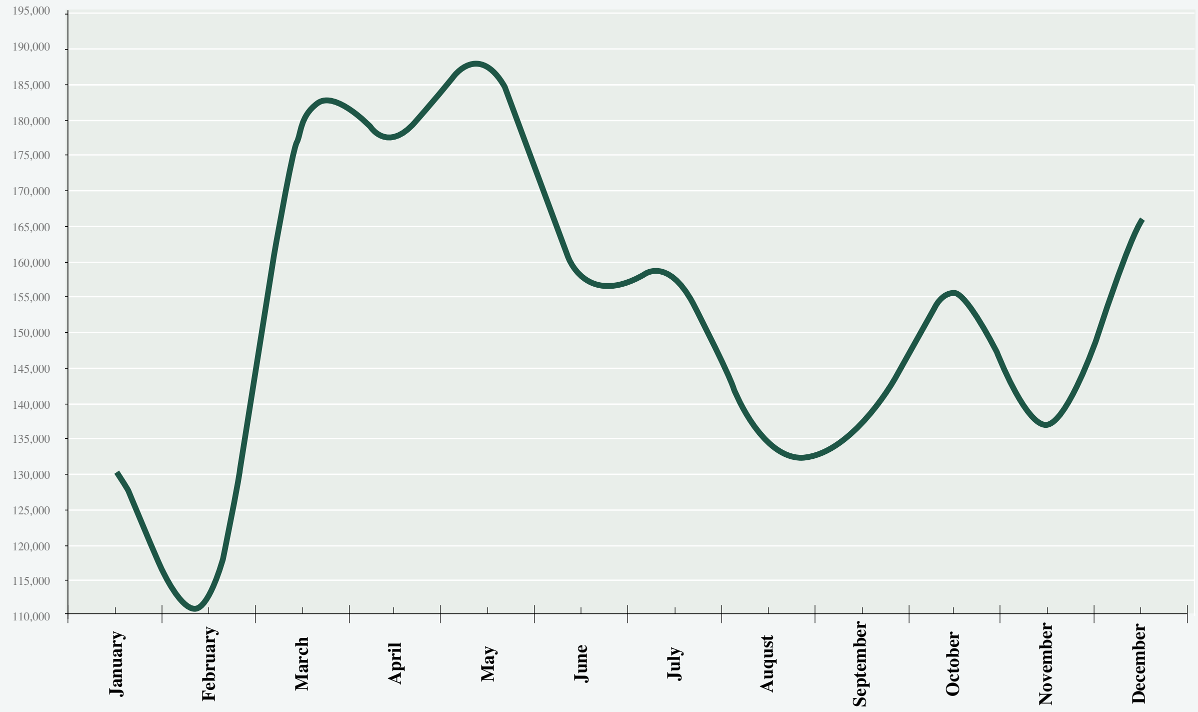

"imzalanma" bonuslarının yeni yaranmış Azərbaycan Respublikasının Dövlət Neft Fonduna daxil olunmasına baxmayaraq, ölkənin qızıl-valyuta ehtiyatları proqnozlaşdırıldığı həddə qorunub saxlanılmış və ilin sonuna 698,4 mln. ABŞ dolları təşkil etmişdir.

Dövlətin valyuta ehtiyatlarının səmərəli idarə olunması onların artmasına bilavasitə təsir göstərir. Bu məqsədlə hesabat ilində valyuta ehtiyatlarının idarə edilməsi sahəsində səmərəliliyin artırılması və risklərin idarə edilməsi sisteminin təkmilləşdirilməsi prioritet istiqamətlər kimi seçilmişdir.

Rəsmi valyuta ehtiyatlarının idarə edilməsi zamanı Milli Bank təhlükəsizlik, optimal likvidlik və yüksək gəlirin əldə edilməsi prinsiplərinə əsaslanır. Belə ki, hesabat dövrü ərzində valyuta ehtiyatları yüksək likvidli qiymətli kağızlar və pul resursları bazarının qısa-müddətli depozitlər şəklində dünyanın etibarlı banklarında yerləşdirilmişdir. Bundan əlavə, valyuta ehtiyatlarının daha səmərəli idarə edilməsi məqsədilə 2001-ci il ərzində ehtiyatların bir hissəsinin xarici menecer tərəfindən idarə olunması məsələsi Milli Bank tərəfindən araşdırılmışdır.

Xarici menecerlərin cəlb olunmasının son zamanlar geniş yayılması mərkəzi bankların bir tərəfdən "aşağı risq - aşağı gəlirlilik" passiv idarəetmə stilindən uzaqlaşmaq arzusu ilə, digər tərəfdən isə müasir mürəkkəb maliyyə bazarları ilə uzlaşan informasiya texnologiyaları sistemlərinin yeniləşdirilməsi və ehtiyatları idarə edən işçilərin bilik və bacarıq səviyyəsinin mütəmadi olaraq təkmilləşdirilməsi zərurətilə əsaslanır. Belə ki, xarici menecerlərin xidmətlərindən istifadə olunması investisiya vəsaitlərinin diversifikasiyası, xarici təcrübənin səmərəli istifadəsi, yeni texnologiyaların mənimsənilməsi kimi üstünlüklərin əldə olunmasına imkan verir. 2001-ci il ərzində xarici menecerlərin seçilməsi üçün amillər müəyyənləşdirilmişdir (xarici menecerin minimal kredit reytinqi, idarəsində olan aktivlərin minimal həcmi, bir xarici menecer üçün maksimal investisiya məbləği və s.). 2002-ci ildə bu istiqamətdə mühüm irəliləyişlərə nail olunması gözlənilir. Valyuta ehtiyatlarının səmərəli idarə edilməsi yüksək ixtisaslı mütəxəssislərin və müasir texniki vasitələrin olmasını tələb edir.

Ötən illərdə olduğu kimi, hesabat ili ərzində də valyuta ehtiyatlarının idarə edilməsi sahəsində müxtəlif maliyyə bazarları və idarəetmə vasitələri öyrənilmiş, onların Milli Bankın ehtiyatlarının idarə edilməsində tətbiqi hərtərəfli təhlil olunmuşdur. Yeni idarəetmə vasitələrinin tətbiqi çərçivəsində Milli Bankın əməkdaşlarının xarici ixtisaslaşdırılmış tədris proqramlarında iştirakı təmin edilmişdir.

Valyuta ehtiyatlarının idarə edilməsinin səmərəliliyinin və təhlükəsizliyinin artırılması məqsədilə Milli Bank yeni texnologiyalara daim üstünlük verir.

Valyuta ehtiyatlarının idarə edilməsində əməliyyatlar üzrə hesablaşmalar "SWIFT" ümumdünya banklararası maliyyə telekommunikasiya sistemi vasitəsilə həyata keçirilir. Milli Bankda quraşdırılmış beynəlxalq maliyyə bazarlarının mütəmadi monitorinqinə və təhlilinə imkan verən "Röyters" informasiya şirkətinin "Money2000" məlumat sistemindən geniş istifadə olunur.

İkinci məqsəd üzrə valyuta ehtiyatlarının idarə edilməsində yaranan risqlərin idarə edilməsinin beynəlxalq aləmdə istifadə olunan metodologiyası öyrənilmişdir və Milli Bank üçün məqbul sayılan metodika hazırlanmışdır. Bu istiqamətdə növbəti tədbirlərin görülməsi növbəti ildə də gözlənilir. Digər tərəfdən maliyyə bazar-

Azerbaijan Republic, the country's gold and foreign exchange reserves were preserved within the forecasted limit and amounted to $698.4 million as of the year-end.

Efficient management of the country's foreign exchange reserves has a direct impact on growth of those reserves.

For this purpose, increasing efficiency in the field of foreign exchange reserves management and improvement of the risk management system were chosen as priority directions during the reporting year. While managing the official foreign exchange reserves, the National Bank is guided by the principles of security, optimal liquidity and high profitability. Thus, during the reporting period, the foreign exchange reserves have been placed with the world's reliable banks in the form of high-liquidity securities and short-term deposits of the money resources market.

In addition, during 2001, the National Bank studied the issue of management of one portion of reserves by external manager, for the purpose of more efficient management of the foreign exchange reserves. Increasing engagement of external managers during the latest period is based on the desire of central banks to shift away from the "low risk – low yield" type of passive management style on one hand, and the necessity to update information technology systems in response to modern and complex financial market and constantly improve the level of knowledge and skills of employees who manage the reserves, on the other hand. Therefore, using services of external managers gives an opportunity to obtain a number of advantages such as diversification of investment funds, efficient use of foreign expertise, and adoption of new technologies.

Factors for selection of external managers were determined during 2001 (minimum credit rating of external manager, minimum volume of assets administered by external manager, maximum investment amount per one external manager). Significant progress in this direction is expected in 2002. Efficient management of foreign exchange reserves requires highly qualified specialists and modern techniques. During the reporting period, as in previous years, various financial markets and tools in the field of foreign exchange reserves management were studied, and their use in managing the National Bank's reserves was thoroughly analyzed. Staff of the National Bank took part in foreign specialized training programs within the framework of application of new means of reserves management. For the purpose of improving efficiency and safety of foreign exchange reserves management, the National Bank always gives preference to new technologies. Settlement of transaction related to foreign exchange reserves management is carried out through the worldwide inter-bank financial telecommunication system "SWIFT". The National Bank is broadly using the "Money 2000" information system supported by REUTER's information agency, which was installed at the National Bank allowing for constant monitoring and analysis of international financial markets.

As for the second objective, the methodology, which is used by international community to manage risks emerging during management of foreign exchange reserves, was studied, and a relevant technique was worked out that is acceptable to the National Bank. Implementation of further actions in this direction is expected in 2002 as well. Additionally, a database required for selection of counterpart or correspondent banks in financial markets was created and is constantly updated.

larında kontragent və ya müxbir bankların seçilməsi üçün lazımi mə'lumat bazası yaradılmışdır və mütəmadi olaraq yeniləşdirilir.

2.4. Maliyyə bazarlarının inkişafı

2001-ci ildə maliyyə bazarının seqmentlərinin inkişaf etdirilməsi sahəsində monetar siyasətin həyata keçirilməsi mexanizmlərinin təkmilləşdirilməsi çərçivəsində yeni maliyyə vasitələrinin tətbiqi, maliyyə bazarlarının inkişafının dəstəklənməsi və bazar əməliyyatları üzrə daxili idarəetmə sisteminin təkmilləşdirilməsi kimi mühüm vəzifələr müəyyən edilmişdir.

Kredit bazarı. Maliyyə bazarlarının digər seqmentləri üzrə olduğu kimi, kredit bazarı üzrə də müəyyən edilmiş vəzifələr üzrə müəyyən irəliləyişlərə nail olunmuşdur. İlk növbədə kredit hərraclarının təkmilləşdirilməsi üçün normativ bazanın gücləndirilməsi işi aparılmışdır. Belə ki, Milli Bank tərəfindən kreditlərin verilməsini tənzimləyən yeni qaydalar qəbul olunmuş və bu qaydalarda lombard və overnayt kreditlərinin verilməsi nəzərdə tutulmuşdur. Azərbaycan üçün yeni olan bu müasir maliyyə vasitələri yüksək təminatlı kredit bazarının yaradılması ilə yanaşı, eyni zamanda bankların qısamüddətli likvidliyə ehtiyacını ödəyəcək və dövlət qiymətli kağızlar bazarının inkişafını stimullaşdıracaqdır.

Milli Bank mütəşəkkil banklararası kredit bazarının təkmilləşdirilməsi sahəsində də bir sıra addımlar atmışdır. 2001-ci ildə mütəşəkkil banklararası kredit bazarında maliyyə resurslarının sərbəst hərəkətinin təmin edilməsi məqsədilə müvafiq infrastrukturun yaradılması üçün mühüm işlər görülmüşdür.

İnfrastrukturun inkişaf etdirilməsi sahəsində Milli Bankla yanaşı Bakı Banklararası Valyuta Birjası (BMVB) və Azərbaycan Bank Tədris Mərkəzi də məqsədyönlü fəaliyyət göstərmişlər. Aparılmış işlər nəticəsində ölkədə Mütəşəkkil Banklararası Kredit Bazarının fəaliyyətinə (MBKB) böyük ehtiyac olduğu müəyyən edilmişdir. MBKB-nin yaradılması üçün Milli Bank tərəfindən tədbirlər planı hazırlanaraq müvəffəqiyyətlə tədbiq olunmuşdur. Nəticədə MBKB-nin əsasını təşkil edən hüquqi baza - Kollektiv Saziş - hazırlanmışdır. Bu Kollektiv Sazişə respublikamızın 20-dən artıq bankı qoşulmuşdur. Kollektiv Saziş əsasında MBKB-nin İştirakçılar şurası yaradılmış və bazarın işləmə mexanizmləri hazırlanmışdır.

Mütəşəkkil banklararası kredit bazarının fəaliyyətə başlaması respublikada fəaliyyət göstərən banklara likvidliklərini çevik vasitələrlə səmərəli idarə etmələrinə imkan verəcək və maliyyə vəsaitlərinin sərbəst axınına zəmin yaradacaqdır.

Qiymətli kağızlar bazarı. 2001-ci ildə qiymətli kağızlar bazarının inkişafı prosesi davam etmişdir. İlk növbədə bu bazarın institutsional inkişafını təmin edən hüquqi-normativ baza əhəmiyyətli olaraq təkmilləşdirilmişdir. Bazar iştirakçılarına yeni maliyyə vasitələrini təklif etmək, Milli Bank tərəfindən yeridilən monetar siyasətin qeyri-inzibati vasitələrlə icrasını təmin etmək məqsədilə Qiymətli Kağızlar üzrə Dövlət Komitəsi ilə birlikdə "Dövlət qısamüddətli istiqrazları ilə Azərbaycan Respublikası Milli Bankının Repo/əks-Repo əməliyyatlarının aparılması haqqında müvəqqəti" Qaydalar və "Azərbaycan Respublikası Milli Bankının qısamüddətli notlarının buraxılışı, yerləşdirilməsi və tədavülü haqqında" Qaydalar təsdiq edilmişdir.

Bundan başqa, Bakı Fond Birjası (BFB) ilə Repo əməliyyatları üzrə Ticarət Sisteminin vəzifələrinin icrası haqqında müqavilə imzalanmış və BFB-yə həvalə edilmiş vəzifələrin icrasını

2.4. Development of financial markets

In 2001, significant task were set up for development of segments of financial market, such as application of new financial means, provision of support to development of financial markets, and improvement of internal management system for market operations, within the framework of improvement of mechanisms for implementation of monetary policy.

Credit market. As in other segments of financial markets, certain progress was also achieved in relation to the goals set for the credit market. First, actions were taken to strengthen the regulatory framework for improvement of credit auctions. Thus, the National Bank adopted new rules regulating lending operations, which envisaged provision of Lombard and overnight credits. Along creation of a highly secured credit market, these modern financial means, which are new for Azerbaijan, will meet the need of banks in short-term liquidity and stimulate development of the state securities market.

The National Bank also made a number of steps in improving organized inter-bank credit market. Sound actions were taken in 2001 to create adequate infrastructure in order to ensure free flow of financial resources in the organized inter-bank credit market.

The Baku Inter-Bank Currency Exchange (BICEX) and the Azerbaijan Bank Training Center also carried out relevant measures jointly with the National Bank in the field of infrastructure development. An urgent need in operations of the Organized Inter-Bank Credit Market (OICM) in the country was determined as a result of the actions taken.

The National Bank prepared action plan for creation of the OICM and successfully implemented it. As a result, a legal framework – Collective Agreement – was prepared, constituting the fundament of the OICM. More than 20 banks of the country joined this Collective Agreement. Based on the Collective Agreement, a board of OICM participants was established, and the market's operating mechanisms were worked out.

Commencement of operations of the organized inter-bank credit market will allow banks operating in the country to efficiently manage their liquidity by using prompt means, and will create a framework for free flow of financial resources.

Securities market. The process of development of the securities market was continued in 2001. First, the legal and regulatory framework, which ensures institutional development of this market, has been significantly improved.

For the purpose of offering new financial means to market participants and to ensure that the monetary policy conducted by the National Bank is executed through non-administrative means, the Temporary Rules "On the National Bank's Repurchase and Reverse Repurchase Operations with Short-Term Treasury bills" and the Rules "On Issue, Placement and Circulation of the National Bank's Short-Term Notes" were adopted in cooperation with the State Securities Committee of the Azerbaijan Republic.

In addition, a contract on execution of functions of the Repurchase Operations Trading System was signed with the Baku Stock Exchange (BSE). In order to ensure execution of functions entrusted to the BSE, a program software for conducting of repurchase operations was prepared jointly with the BSE.

Along with other measures, provision of support to development of financial markets also provides for promotion of the organized inter-bank secured credit market, which was initially

təmin etmək məqsədilə BFB ilə birlikdə Repo əməliyyatlarının aparılmasına dair proqram təminatı hazırlanmışdır.

Maliyyə bazarlarının inkişafının dəstəklənməsi digər tədbirlərlə yanaşı ilk mərhələdə dövlət qiymətli kağızları üzərində qurulmuş mütəşəkkil banklararası təminatlı kredit bazarının formalaşmasını da nəzərdə tutur. Kredit bazarının fasiləsiz fəaliyyətini və əməliyyat risqlərinin aradan qaldırılmasını təmin etmək məqsədilə Dövlət qısamüddətli istiqrazlarının (DQİ) öhdəliklərlə yüklənməsi hallarının qeydiyyatı mexanizminin yaradılması nəzərdə tutulmuşdur. Bu məqsədlə Depozitari vəzifələrini yerinə yetirən BFB ilə DQİ-n öhdəliklərlə yüklənməsi hallarıdığı əməliyyatlar üzrə daxili idarəetmə sisteminin təkmilləşdirilməsi sahəsində də müəyyən tədbirlər görülmüşdür. Belə ki, Milli Bank tərəfindən qiymətli kağızlarla aparılan əməliyyatlar üzrə daxili qaydalar işlənib hazırlanmışdır.

Görülmüş işlər nəticəsində respublikada ilk dəfə olaraq 2001-ci ildə Repo auksionu keçirilmişdir. Milli Bankın qiymətli kağızlar bazarında gördüyü səylər nəticəsində DQİ-r bazarının inkişafı yeni keyfiyyət və kəmiyyətt səviyyəsinə qalxmışdır.

2001-ci il ərzində nominal üzrə 467,41 mlrd. manat olmaqla DQİ-rin 23 buraxılışı yerləşdirilmişdir ki, bu da keçən illə müqayisədə 122,8 mlrd. manat və ya 36% yüksəkdir.

DQİ-n yerləşdirmə və gəlirliliyi dinamikası

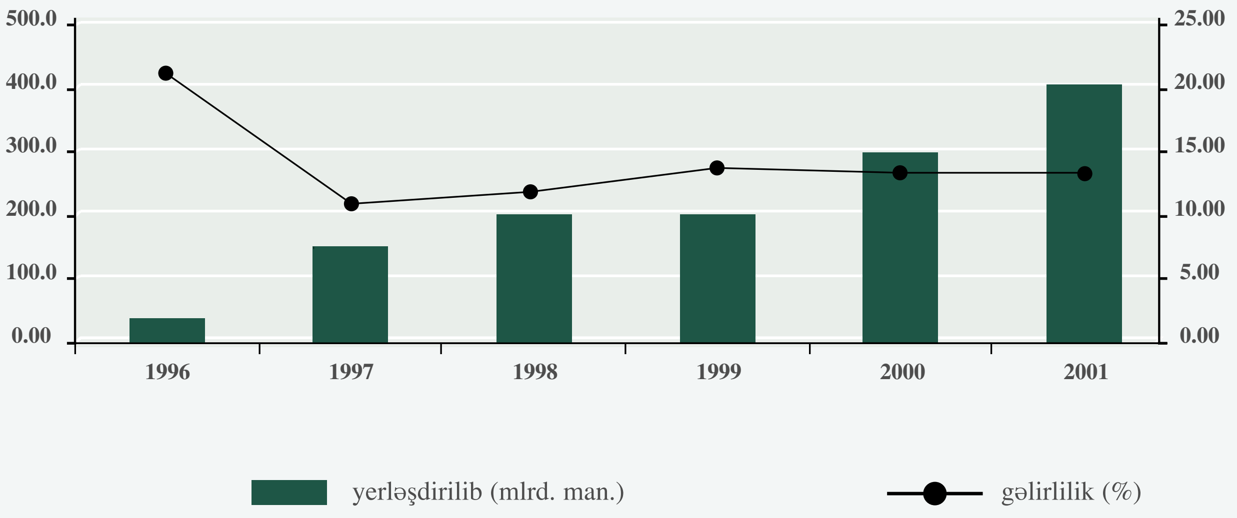

nın qeydiyyatı qaydalarını tənzimləyən müvafiq müqavilə imzalanmışdır. Müqaviləyə uyğun olaraq Depozitaridə DQİ-n öhdəliklərlə yüklənməsi hallarının qeydiyyatı müstəsna olaraq Milli Bank tərəfindən aparılır. Müqavilədə qeyd olunmuş müddəaların tətbiqini reallaşdırmaq məqsədilə BFB ilə birlikdə DQİ-n uçotu üzrə proqram təminatında müvafiq dəyişikliklər edilmişdir.

Milli Bankın qiymətli kağızlar bazarında apar-

Dövlət büdcəsi kəsirinin maliyyələşdirilməsində DQİ-n payı artmışdır. Belə ki, 2000-ci ilin sonunda dövriyyədə olan DQİ-n həcmi 127,8 mlrd. manat olduğu halda 2001-ci ilin sonunda həmin göstərici 190,6 mlrd. manat təşkil etmişdir.

DQİ-r bazarının inkişafı və təkmilləşdirilməsi sahəsində göstərilən səylər nəticəsində DQİ-rin gəlirliliyi və müddətliliyi emitent üçün daha əl-

created for the state securities. Creation of a mechanism to register cases of collateralization of short-term T-bills was envisaged for the purpose of ensuring uninterruptible operation of the credit market and elimination of operational risks. For this purpose, a relevant contract that regulates the rules for registration of cases of collateralization of short-term T-bills was signed with the BSE, which carries out the functions of the Depositary. According to this contract, the registration of cases of collateralization of short-term T-bills in the Depositary shall be carried out exclusively by the National Bank. For the purpose of implementation of the above-mentioned provisions of the contract, relevant changes were made to the software for registration of short-term T-bills, in cooperation with the BSE.

Certain measures were also taken to improve the internal management system for the operations conducted by the National Bank in the securities market. Thus, internal rules were worked out for operations with securities that are carried out by the National Bank.

As a result of actions taken, first repurchase operations auction was held in the country in 2001. As a result of efforts made by the National Bank in the securities market, the development of the short-term T-bills market reached new qualitative and quantitative level.

23 issues of short-term T-bills at the total nominal value of manat 467.41 billion were placed during 2001, which is manat 122.8 billion or 36% higher compared to the previous year.

Dynamics of Placements and Yield of Short - Term T - bills

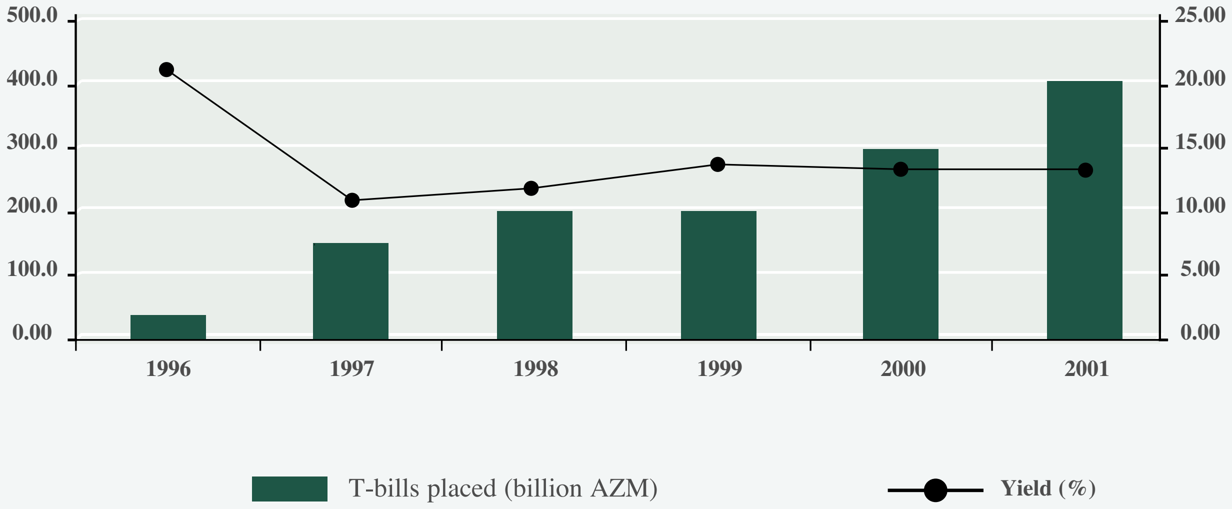

The share of short-term T-bills in financing of the state budget deficit has grown. For instance, while at the end of 2000 the volume of short-term T-bills in circulation was manat 127.8 billion, in 2001 this indicator was manat 190.6 billion.

As a result of efforts taken in the field of development and improvement of the short-term T-bills market, the yield and maturity of T-bills became more favorable for the issuer. Since the second half of 2001, 4 and 6 month T-bills were issued into circulation. The share of longer term T-bills in the total volume of T-bills in circulation reached 26%. Auction yield of T-bills fell some-

verişli olmuşdur. 2001-ci ilin ikinci yarısından başlayaraq dövriyyəyə dörd və altı aylıq DQİ buraxılmışdır. Dövriyyədə olan DQİ-n ümumi həcmində daha uzunmüddətli DQİ-n payı 26 faizə çatmışdır. DQİ-n auksion gəlirliliyi 2000-ci illə müqayisədə bir qədər azalaraq 16,55% təşkil etmişdir. DQİ-n sahiblər dairəsi də genişlənmiş, ilin sonunda qeyri-bank olan investorların payına dövriyyədə olan DQİ-in 18 %-i düşmüşdür.

Ötən il həm də DQİ-r bazarının Milli Bank tərəfindən monetar siyasət və bank sisteminin likvidliyinin idarə olunması vasitəsi kimi istifadə olunması ilə səciyyəvi olmuşdur. Təkrar bazarda apardığı əməliyyatlar nəticəsində Milli Bankın portfelindəki DQİ-n həcmi 34,4 mlrd. manata çatmışdır. Bütün bunlar DQİ-n bazarının inkişafına, DQİ-n təkrar bazarının canlanmasına şərait yaradır .

Korporativ qiymətli kağızlar bazarı. 2001-ci ildə ölkədə özəlləşmənin sürətlənməsi korporativ qiymətli kağızlar bazarının inkişafı üçün də munbit institutsional zəmin yaratmışdır. Bu bazarın inkişafını sürətləndirmək məqsədilə Milli Bank gələcəkdə yüksək təminatlı və böyük maliyyə nüfuzuna malik olan emitentlərin veksellləri ilə uçot və yenidən uçot əməliyyatlarının aparılmasını nəzərdə tutur.

Strateji özəlləşdirmə nəticəsində bir sıra rentabelli müəssisələrin investor marağı cəlb edən səhmlərinin buraxılması, real sektorun inkişafı istiqamətində aparılan geniş miqyaslı islahatlar korporativ qiymətli kağızlar bazarının inkişafına zəmin yaradacaqdır. Real sektorla yanaşı maliyyə - bank sektorunda görülən tədbirlər, bankların və digər maliyyə vasitəçilərinin kapitallaşdırılması prosesi, dövlət banklarının özəlləşdirilməsi bu sektorun səhm və borc öhdəlikləri bazarının canlanmasına səbəb olacaqdır.

what to 16.55% compared to the year 2000. The scope of T-bills owners widened as well; as of the year-end, the share of non-bank investors accounted for 18 % of T-bills in circulation.

The reporting year was also distinctive for the fact that the T-bills market was used by the National Bank as an instrument of monetary policy, as well as for management of liquidity in the banking system. As a result of operations conducted in the secondary market, the volume of T-bills in the National Bank's portfolio reached manat 34.4 billion. All of these create conditions for development of the primary T-bills market, as well as for recovery of the secondary T-bills market.

Corporate securities market. Acceleration of privatization in 2001 also created fertile institutional basis for development of the corporate securities market. In order to speed up development of this market, in future, the National Bank plans to carry out discount and rediscount operations with bills of highly secured issuers that have great financial reliability.

Issuing of shares of a number of profitable enterprises that would attract investors as a result of strategic privatization, as well as ongoing broad-scale reforms aimed at development of the real sector, will create basis for development of the corporate securities market. In addition to the real sector, the measures taken in the financial and banking sectors, the process of capitalization of banks and other financial intermediaries, and the privatization of state-owned banks will lead to recovery of this sector's securities market.

3. BANK İSLAHATLARI

3.1 Bank sistemi yeni inkişaf mərhələsində

Hesabat ilində bank sisteminin inkişaf etdirilməsi sahəsində qarşıya bank sektorunda, o cümlədən dövlət banklarında və özəl banklarda restrukturizasiya tədbirlərinin həyata keçirilməsi, yeni metodoloji bazanın hazırlanması və bank qanunvericiliyinin təkmilləşdirilməsi kimi strateji məqsədlər qoyulmuşdur.

2001-ci ildə ölkənin bank sisteminin kəmiyyət və keyfiyyət parametrlərinin yaxşılaşması prosesi davam etmiş, bank sistemində islahatlar daha da dərinləşmişdir.

2001-ci ilin yekunlarına görə respublikada 53 bank və 191 bank filialı fəaliyyət göstərmişdir. Fəaliyyətdə olan bankların ikisi dövlət payının iştirakı ilə, 16-ı isə xarici kapitalın iştirakı ilə olan banklardır. Hesabat ili ərzində 6 bankın lisenziyası ləğv edilmiş, 10 bank filialının açılmasına icazə verilmiş, 14 bank filialı isə bağlanmışdır. Fəaliyyət göstərən bank filiallarının 122-si dövlət banklarına (Beynəlxalq Bank -34, Birləşmiş Universal Səhmdar Bankı (BUSB) - 88), 69-u isə özəl banklara məxsusdur.

Banklar ilə yanaşı ölkədə 63 qeyri-bank kredit təşkilatları da fəaliyyət göstərmişdir. Məhdud bank əməliyyatlarını həyata keçirmək məqsədilə 8 qeyri-bank kredit təşkilatına xüsusi razılıq verilmiş, 44-nün isə lisenziyası müddətinin qurtarması ilə əlaqədar ləğv edilmişdir.

İl ərzində fəaliyyətdə olan bankların faktiki nizamnamə kapitalının 10,7 mlrd.manat və ya 1,9% azalaraq 531,9 mlrd. manat təşkil etməsi əsasən 6 bankın lisenziyasının ləğv edilməsi və dövlət banklarının restrukturizasıyası ilə əlaqədar olmuşdur.

Bank sisteminin aktivlərinin həcmi 3648,4 mlrd. manat olmuşdur ki, bu da keçən ilin əvvəli ilə müqayisədə 15,6% az (aktivlərin azalması əsasən 2001-ci ilin əvvəlində Neft fondunun yaradılması ilə bağlı bu fondun bank sistemində yerləşdirilmiş vəsaitlərinin azalması ilə əlaqədar olmuşdur) olmuşdur. 01.04.2001-ci illə müqayisədə bu göstərici 16,7%, 01.07.2001-ci illə müqayisədə 9,9%, 01.10.2001-ci illə müqayisədə isə 13,6% artmışdır.

Bank aktivlərinin 31,9%-i nağd və müxbir hesab qalıqlarının, 49,0%-i kreditlərin, 3,7%-i investisiyaların, 15,4%-i isə əsas vəsaitlərin və digər aktivlərin payına düşür.

2000-ci ildə olduğu kimi 2001-ci ildə də kreditləşmə bank xidmətləri bazarında ixtisaslaşmanın əsas növü kimi çıxış etmişdir. Belə ki, bankların kredit qoyuluşları 1976,8 mlrd. manat həjmində olaraq bank aktivlərinin 54%-ni təşkil etmişdir. Bankların kredit qoyuluşlarının 56,5%-i dövlət banklarının, 43,5%-i isə özəl bankların payına düşmüşdür.

Kommersiya banklarının qiymətli kağızlara investisiyaları 134,9 mlrd. manat olmuşdur. Bu, keçən illə müqayisədə 23,2 mlrd. manat və ya 20,7% çox olmuşdur. Bank aktivlərində qiymətli kağızlara edilən investisiyaların xüsusi çəkisi 1,4 faiz bəndi artaraq 3,7% təşkil etmişdir.

3. BANKING REFORMS

3.1. The banking system in a new development stage

During the reporting year, strategic objectives were set in the field of development of the banking system, such as implementation of restructuring measures in the banking sector, including the state-owned and private banks, preparation of new methodological framework, and improvement of the banking legislation.

The process of improvement of quantitative and qualitative parameters of the country's banking system has continued in 2001, and reforms in the banking system were further enhanced.

As of the end of 2001, 53 banks and 191 branches operated in the country. Among operating banks, 2 were the banks with state-owned share capital, and 16 – with foreign share capital. During the reporting period, licenses of 6 banks were revoked, 10 branches were given permission to open, while 14 other branches were closed down. Out of the total number of branches operating in the country, 122 branches belonged to the state-owned banks (International Bank of Azerbaijan – 34; United Universal Joint-Stock Bank (BUS Bank) –88), and the remaining 69 belonged to private banks.

In addition to banks, 63 non-banking credit institutions operated in the country. Special permits were given to 8 non-bank credit institutions in order to carry out limited banking operations, while the licenses of 44 non-bank credit institutions were terminated due to expiration of their validity period.

During the year, the drop in the actual charter capital of banks in operation by manat 10.7 billion or by 1.9% to manat 531.9 billion was mainly caused by revocation of licenses of 6 banks and restructuring of the state-owned banks.

The volume of assets of the banking system was manat 3648.4 billion, which is 15.6% less compared to the beginning of the previous year (reduction in assets was mainly due to creation of the Oil Fund in the beginning of 2001 and subsequent reduction of the Oil Fund's assets, which were placed in the banking system). However, the volume of assets rose by 16.7% compared to April 1, 2001, by 9.9% compared to July 1, 2001, and by 13.6% compared to October 1, 2001.

Bank assets have the following breakdown: cash and remaining balance at correspondent accounts – 31.9%; loans – 49.0%; investments – 3.7%; fixed and other assets – 15.4 %.

In 2001, as in the previous year, lending was the main type of specialization in the banking services market. Thus, lending by banks was manat 1976.8 billion accounting for 54% of bank assets. The share of state-owned and private banks in the total bank lending was 56.5% and 43.5% respectively.

Commercial banks' investments in securities were manat 134.9 billion. This indicator was manat 23.2 billion or 20.7% higher compared to the previous year. Investments made in securities as a share of bank assets rose by 1.4 percentage points and made up 3.7 %.

91% of investments in securities comprised securities issued by the Government of Azerbaijan,

Qiymətli kağızlara investisiyaların 91%-i Azərbaycan hökumətinin qiymətli kağızlarından ibarət olmuşdur ki, bu da keçən ilin müvafiq dövrü ilə müqayisədə 24,1 mlrd. manat və ya 21,7% çoxdur. Bank passivlərinin 44,4%-i hüquqi şəxslərin depozitlərinin, 15,4 %-i əhalinin əmanətlərinin, 13,2%-i banklararası depozitlərin və hesablarının, 7,6%-i digər öhdəliklərin, 19,4%-i isə bankların kapitalının payına düşmüşdür. Əhalinin əmanətləri keçən ilin müvafiq dövrü ilə müqayisədə 188,7 mlrd. manat və ya 47,6% artaraq 585,1 mlrd. manat (adsız sertifikatlar vasitəsilə cəlb olunmuş 21,6 mlrd. manat vəsaitlər daxil edilmişdir) təşkil etmişdir.

Cəlb olunmuş əmanətlərin strukturu dəyişməz qalmış və dövlət banklarının əmanətlərin ümumi həcmində xüsusi çəkisi 44,6%, özəl bankların xüsusi çəkisi isə 55,4% omuşdur. Əhalidən cəlb olunmuş əmanətlərin 69,5%-ini müddətli əmanətlər təşkil etmişdir. Müqayisə üçün qeyd edək ki, 1 yanvar 2001-ci il tarixinə bu göstərici 67,2% olmuşdur.

2000-ci ilin iyul ayından etibarən başlanmış bank sisteminin restrukturizasiyası tədbirləri 2001-ci ildə də intensiv olaraq davam etdirilmişdir. Bu tədbirlər həm dövlət, həm də özəl banklarını restrukturizasiyasını əhatə edir.

Dövlət banklarının restrukturizasiyası istiqamətində Azərbaycan Beynəlxalq Bankına tətbiq ediləcək nəzarət mexanizmləri ştandartlaşdırılmış, onların tətbiqinə başlanılmış və bankın fəaliyyəti üzərində fərdi nəzarətin həyata keçirilməsi məqsədilə Milli Bank tərəfindən Nəzarət Qrupu yaradılmışdır. Bu qrup tərəfindən bankın fəaliyyəti sistematik olaraq qiymətləndirilir və təqdim olunmuş maliyyə hesabatları əsasında ətraflı təhlil olunur.

Birləşmiş Universal Səhmdar Bankın idarə edilməsi, onun maliyyə və əməliyyat sistemlərinin təkmilləşdirilməsi, habelə bank üzərində nəzarətin standartlaşdırılması məqsədilə AMB, Maliyyə Nazirliyi və BUSB arasında 29 mart 2001-ci il tarixdə “2001-2002-ci illərdə BUSB-un fəaliyyətinin və idarəedilməsinin ümumi prinsipləri”nə dair razılaşma imzalanmışdır. Sənədlə bankın fəaliyyətinin və idarə edilməsinin şərtləri müəyyənləşdirilmiş, yol verilən risk hədləri, bank üzərində fərdi nəzarətin forma və üsulları tə’yin edilmişdir. Bu “Prinsiplərin” icrasına Milli Bank tərəfindən daim nəzarət edilir və müntəzəm olaraq monitorinq keçirilir.

Bankın tam lisenziya əldə etməsi və risqli bank əməliyyatları ilə məşğul olması üçün aktivlərin idarə edilməsi və risqlərin minimallaşdırılması, korporativ idarəetmə sistemlərini qurması, əməliyyat və texnoloji imkanlarının təkmilləşdirməsi tələb olunur. Bu məqsədlə BUSBankda əməliyyat və korporativ idarəetmə sistemlərinin təkmilləşdirilməsi və gələcək özəlləşdirməyə hazırlanması modulu üzrə Milli Bankda Layihə qrupu yaradılmışdır.

2000-ci ilin iyul ayından başlanmış özəl bank sektorunun restrukturizasiyası tədbirləri 2001-ci ildə də davam etdirilmişdir. Restrukturizasiya tədbirləri özəl bank sektorunu tam əhatə etmiş, umumilikdə 80 diaqnostik yoxlama aparılmışdır. Diaqnostik yoxlamaların gedişində bankların maliyyə vəziyyəti, idarəetmə sistemləri, müştəri bazası və milli ödəmə sistemində mövqeyi təhlil edilmiş, onların inkişaf strategiyaları və artım potensialları qiymətləndirilmişdir.

Bankların intensiv diaqnostikası başa çatdırılmışdır. 2001-ci ildə özəl banklarda restrukturizasiya proqramı çərçivəsində 35 dəqiqləşdirici diaqnostik yoxlama aparılmışdır. Bu dövrdə iqtisadi göstəriciləri və idarəetmə sistemləri qeyri-qənaətbəxş olmuş 5 bankın lisenziyası geri alınmışdır.

which is manat 24.1 billion or 21.7% higher compared to the same period of the previous year. Bank liabilities consisted of deposits of legal entities (44.4%), savings of the population (15.4%), inter-bank deposits and accounts (13.2%), other liabilities (7.6%), and banks' capital (19.4%).

Savings of the population rose by manat 188.7 billion or 47.6%, as compared to the same period of the previous year, and made up manat 585.1 billion (including manat 21.6 billion attracted through unregistered certificates).

The structure of attracted deposits left unchanged; the shares of state-owned and private banks in the total volume of savings were 44.6% and 55.4% respectively. Time deposits made up 69.5% of savings attracted from the population. For comparison, we should note that this indicator as of January 1, 2001 was 67.2%.

Measures on the banking system restructuring were introduced in July 2000 and continued at intensive pace in 2001. Those measures cover restructuring of both state-owned and private banks.

In the context of restructuring of state-owned banks, supervision mechanisms to be applied to the International Bank of Azerbaijan (IBA) have been standardized and application of those mechanisms has begun. The National Bank created a supervisory group for the purpose of implementation of individual supervision over operations of the IBA. This group systematically evaluates the IBA's activities and conducts comprehensive analysis of submitted financial statements.

To improve the management, financial and operational systems of the United Universal Joint-Stock Bank, as well as to standardize supervision over the bank, an agreement regarding "General Principles of the BUS Bank's Operations and Management in 2001-2002" was signed on March 29, 2001 between the National Bank, the Ministry of Finance and the BUS Bank. The document determined conditions for operations and management of the bank, and established acceptable risk limits, as well as the forms and methods for individual supervision of the bank. The National Bank is constantly supervising and monitoring the execution of these Principles.

In order to obtain full banking license and deal with risk-bearing banking operations, the bank is required to manage assets and minimize risks, create corporate management systems, and improve operational and technological capacities. For this purpose, the National Bank established the Project Group to work on the module of improvement of the operational and corporate management systems at the BUS Bank, as well as on its preparation for the future privatization.

Measures on restructuring of the private banking sector were introduced in July 2000 and continued in 2001. Restructuring measures fully covered the private banking sector; 80 diagnostic inspections were carried out by the National Bank. During these diagnostic inspections, banks' financial situation, management systems, customer base and their status in the national payment system were analyzed, as well as their development strategies and growth potential were evaluated.

Intensive diagnostics of banks has been completed. In 2001, 35 clarifying diagnostic inspections were carried out under the program of private banks restructuring. During that period, licenses of 5 banks that had unsatisfactory prudential indicators and management systems were revoked.

Since September 2001, inspections in the banking system were introduced in accordance with

2001-ci ilin sentyabr ayından başlayaraq Bazel prinsipləri ilə standartlaşmış yeni metodologiya əsasında daxili nəzarətin normalarına uyğun bank sistemində inspeksiyalara başlanılmışdır. Yeni prinsiplər əsasında 7 özəl bankda və 1 dövlət bankında daxili nəzarət qaydasında inspeksiyalar aparılmışdır. İnspeksiyaların nəticəsində respublikada bank sistemində ilk dəfə olaraq inspeksiya olunan banklara beynəlxalq praktikada çox mütərəqqi sistem sayılan CAMEL sistemi üzrə reytinq verilmişdir.

Özəl bankların intensiv diaqnostikası və inspeksiyası nəticəsində maliyyə vəziyyəti və əməliyyat sistemlərində yetərsizlik aşkar edilmiş banklara icra göstəriciləri və müddətləri dəqiq müəyyən edilmiş icbari tədbirlər tə'yin edilməklə müvafiq tənzimləmə recimləri tətbiq edilmiş, bu banklar "ciddi nəzarətə" alınmışdır. Bu icbari tədbirlər aktivlərin təsnifləşdirməsi və adekvat ehtiyatların yaradılması, aktivlərn keyfiyyətinin yaxşılaşdırılması, likvidliyin idarə edilməsi mexanizmlərinin və bankdaxili büdcə proseslərinin təkmilləşdirilməsini əhatə etmişdir. Bundan başqa risq zonalarının tənzimlənməsi, daxili siyasət və prosedurların yaradılması və təkmilləşdirilməsi, menecmentin keyfiyyətinin və personalın hazırlığ səviyyəsinin artırılması və s. aspektlər də əhatə olunmuşdur. Daxili inspeksiyaların nəticələrinə görə 4 özəl banka qarşı iqtisadi sanksiyalar tətbiq edilmişdir.

İl ərzində bankların fəaliyətinə prudensial nəzarət tədbirləri davam etdirilmişdir. Prudensial nəzarət çərçivəsində Milli Bankın normativ tələblərinə riayət etməyən 11 banka 17 halda cərimə sanksiyaları tətbiq edilmiş, onlara mövcud çatışmazlıqların aradan qaldırılması üçün göstərişlər verilmişdir.

Bank islahatlarının sürətləndirilməsi strategiyası. Milli bank sisteminin iqtisadi əhəmiyyətinin artırılması, onun daha effektiv fəaliyyətini tə'min etmək məqsədilə, Milli Bank Azərbaycan Bank Sisteminin İnkişafı Strategiyasının hazırlanması və həyata keçirilməsi təşəbbüsü ilə çıxış etmiş və Strategiya qısa müddət ərzində hazırlanaraq 2001-ci ilin dekabr ayında geniş ictimaiyyətə təqdim edilmişdir.

Strategiya 2002-2005-ci illəri əhatə etməklə, bank sisteminin iqtisadi əhəmiyyətinin artırılması və azad rəqabət prinsiplərinə əsaslanan milli iqtisadiyyatın quruculuğunda öncül mövqeyə çıxarılmasına istiqamətləndirilmişdir.

İnkişaf Strategiyası çərçivəsində bank sisteminin gələcək inkişafı üzrə bankların maliyyə vasitəçisi rolunun gücləndirilməsi, əmanət və depozitlərin investisiyalara tranformasiyası funksiyasının daha effektiv icrası, hesablaşmalarda bank sisteminin üstün rolunun tə'min edilməsi, bank sisteminin e'tibarlığının möhkəmləndirilməsini nəzərdə tutulur. Strategiya həmçinin bank sistemində sağlam və azad rəqabət mühitinin tə'min edilməsi və inhisarçılıq meyllərinin aradan qaldırılmasını, bank xidmətlərinin keyfiyyət və çeşidinin genişləndirilməsini, qlobal iqtisadi inteqrasiyanın güclənməsi şəraitində böhranlara dözümlülüyünün artırılmasını strateji vəzifə olaraq müəyyən etmişdir.

Bu vəzifələrin həyata keçirilməsi üçün bank və infrastruktur qanunverici-normativ bazanın təkmilləşdirilməsi, həmçinin müflisləşmə, girov, antiinhisar, vergi və digər müvafiq qanunlara düzəlişlərin qəbul edilməsi nəzərdə tutulmuşdur. Bundan başqa, özəl bankların kapitalizasiya və konsolidasiya tədbirlərinin davam etdirilməsi və minimal kapital tələblərinin 2005-ci ilə kimi 5,0 mln. ABŞ dolları səviyyəsinədək çatdırılması, dövlət banklarının özəlləşdirilməsinin hazırlanması və başa çatdırılması da prioritet tədbirlər sırasındadır. Bu tədbirlər parallel

the norms of internal supervision, based on a new methodology standardized by Basle principles. Based on new principles, inspections in the manner of internal inspection were conducted in 7 private banks and 1 state-owned bank. As a result of those inspections, for the first time in the history of the national banking system, the banks under inspection were rated by the CAMEL system, which is considered to be a very advanced system in the international practice.

As a result of intensive diagnostics and inspections of private banks, banks that were found to have deficiencies in their financial position and operational systems were applied appropriate regulating regimes by being assigned coercive measures with specified compliance indicators and deadlines. Those banks were also taken under "close control". These coercive measures also covered classification of assets and creation of adequate reserves, improvement of quality of assets, modernization of liquidity management mechanisms and intra-bank budget processes, improvement of the quality of management and qualification of the staff and other aspects. Based on results of internal inspections, economic sanctions were applied in respect to 4 private banks.

Measures on prudential supervision of banks' operations were continued during the year. In 17 cases, fines were applied to 11 banks that did not comply with the National Bank's norms under prudential supervision; those banks were given instruction to eliminate the existing deficiencies.

Strategy of acceleration of banking reforms. For the purpose of increasing the economic importance of the national banking system, and ensuring improved effectiveness of its operations, the National Bank came up with initiative to prepare and implement the Azerbaijan Banking System Development Strategy. Having prepared this Strategy within short period of time, the National Bank presented it to the public in December 2001.

Covering the period of 2001-2005, the Strategy was aimed at enhancing the economic significance of the banking system, and bringing the banking system to a leading position in building the national economy based on the principle of free competition.

Under the framework of future development of the banking system, the Development Strategy envisages strengthening of banks' role as financial intermediaries, more effective fulfillment of their functions related to transformation of savings and deposits into investments, ensuring prevailing role of the banking system in settlement operations, and straightening of trustworthiness of the banking system. The Strategy also established strategic tasks to promote healthy and free competition environment and eliminate monopoly tendencies in the banking system, to enhance the range and the quality of banking services, as well as to improve the banking system's staying power against crisis situations under increasing global economic integration.

Improvement of legal and regulatory frameworks for the banking system and its infrastructure, as well as adoption of changes to the laws on bankruptcy and collateral, anti-monopoly and tax legislation, were envisaged for the purpose of fulfillment of the above-mentioned tasks. In addition, further measures on consolidation and capitalization of private banks, raising the minimum capital requirement to $5.0 million by 2005, as well as preparation and completion of state banks' privatization, are also among priority actions. In parallel, these measures will be supported by such actions as completion of the second stage of the payment systems development

olaraq ödəniş sistemlərinin inkişafı strategiyasının ikinci mərhələsinin başa çatdırılması, bank sisteminin Beynəlxalq Mühasibat Uçotu Standartlarına keçidinin başa çatdırılması, depozitlərin sığortalanması sisteminin qanunverici bazasının yaradılması və tətbiq edilməsi kimi işlər tamamlanacaqdır. Həmçinin bankların informasiya texnologiyalarının inkişaf etdirilməsi, banklarda müasir korporativ idarəetmə və risqlərin qiymətləndirilməsi sistemlərinin yaradılması, mərkəzləşdirilmiş kredit reyestrinin yaradılması kimi mühüm tədbirlər nəzərdə tutulmuşdur.

Strategiya çərçivəsində 2002-ci ilə 8 prioritet istiqamət müəyyən edilmiş və layihə (modul) idarəetməsinə alınmışdır. Hər bir modul üzrə Layihə Qrupları yaradılaraq, tərkibləri müəyyənləşdirilmiş və fəaliyyət proqramları hazırlanmışdır.

3.2 Bank nəzarəti beynəlxalq standarta uyğunlaşdırılır

2001-ci ildə bank fəaliyyətinə nəzarət sahəsində bankların və qeyri-bank kredit təşkilatlarının fəaliyyətinə nəzarətin və valyuta nəzarətinin təkmilləşdirilməsi, bank fəaliyyətinin nəzarət normalarının bank nəzarəti üzrə Bazel Komitəsinin standartlarına və mütərəqqi beynəlxalq təcrübəyə uyğunlaşdırılması kimi tədbirlərin həyata keçirilməsi nəzərdə tutulmuşdu.

2001-ci ildə də Milli Bank bank işində qanunvericilik və normativ bazanın inkişafı üzrə işləri kifayət qədər dərinləşdirmiş və əvvəlki illərdə olduğu kimi hesabat tarixinə də bank nəzarətinin metodologiyası üzrə aparılan işlər bank fəaliyyətində risqlərin tənzimlənməsinə istiqamətlənmişdir.

Bank qanunvericiliyinin beynəlxalq standartlara uyğunlaşdırılması məqsədilə Almaniya, Çexiya, Polşa, Latviya, Rusiya, Qazaxıstan və Qırğızıstan dövlətlərinin bank qanunları, habelə Avropa Birliyinin "Bank fəaliyyətini tənzimləyən direktivləri" və "Beynəlxalq Valyuta Fondunun təklifləri" öyrənilmiş və yeni qanun layihəsinin hazırlanmasında BVF-nun texniki yardımından istifadə edilmişdir.

Bank fəaliyyətinə nəzarətin təkmilləşdirilməsi məqsədilə mütərəqqi beynəlxalq təcrübəyə və bank nəzarəti üzrə Bazel Komitəsinin prinsiplərinə uyğunlaşdırılmış bir sıra normativ hüquqi sənəd hazırlanmış və tətbiq olunmaq üçün kredit təşkilatalrına göndərilmişdir. Bunlar "Banklarda kreditlərin verilməsinin daxili prosedurları və uçotu haqqında", "Banklara aidiyyatı olan şəxslərlə əməliyyatların aparılması", "Bir borcalan və ya bir-biri ilə əlaqədar borcalanlar qrupu üzrə risqlərin tənzimlənməsi haqqında", "Kredit təşkilatları tərəfindən digər hüquqi şəxslərin paylarının (səhmlərinin) əldə edilməsi" və "Ödənilməmiş borclar müqabilində banklar tərəfindən əmlakın balansa götürülməsi və qiymətləndirilməsi" Qaydalarıdır.

2001-ci ildə bank sisteminin restrukturizasiyası çərçivəsində bank nəzarəti metodologiyasının və təşkilinin standartlaşdırılması və təkmilləşdirilməsi ən vacib fəaliyyət sahələrindən biri olmuşdur. Bunun üçün daxili və xarici bank nəzarətinin normativ və metodoloji bazası yaradılmış, tətbiq edilən mexanizmlərinin "effektiv bank nəzarəti prinsiplərinə" standartlaşdırılması üzrə tədbirlər görülmüşdür.

Bank nəzarəti üzrə normativ bazanın, nəzarət mexanizm və alətlərinin "Bazel prinsiplərinə" tam standartlaşdırılması, bank risqlərinin tənzimlənməsinin yeni effektiv prinsiplərinin tətbiqi, mövcud prudensial tələblərə əməl olunmasına nəzarətin gücləndirilməsi istiqamətində tədbirlər davam etdirilmişdir.

strategy, completion of the banking system's shift to International Accounting Standards, creation and implementation of a legislative framework for deposit insurance system. The Strategy also envisaged other important actions, such as development of banks' information technologies, creation of modern corporate management and risk assessment systems at banks, and establishment of centralized credit register.

Based on this Strategy, 8 priority directions for 2002 were determined and taken for project (module) management. Project Groups for each module were established and staffed, and their working programs prepared.

3.2. Adjusting banking supervision in conformity with international standards

In 2001, measures in the field of banking supervision were aimed at improvement of supervision of banks and non-bank credit institutions and foreign exchange controls, and bringing the banking supervision norms in accordance with the standards of the Basle Committee on Banking Supervision and progressive international practice.

In 2001, the National Bank has further expanded the work on development of legal and regulatory framework for banking activities and, as in previous years, the measures taken as of the reporting date in relation to methodology of banking supervision were aimed at regulation of risks in banking activities.

For the purpose of adjusting banking legislation in conformity with international standards, banking laws of Germany, Czech Republic, Poland, Latvia, Russia, Kazakhstan and Kirgizistan, as well as EU Directives regulating banking activities and the IMF's proposals were studied, and the IMF technical assistance was used in preparation of a new draft law.

For the purpose of improvement of banking supervision, a number of regulatory documents were prepared in accordance with the principles of the Basle Committee on Banking Supervision and sent to credit institutions for execution. These are the Rules "On internal procedures and record keeping of lending at banks", "On carrying out operations with bank-related persons", "On regulation of risks related with one borrower or a group of interrelated borrowers", "On acquisition of shares of legal entities by credit institutions", and "On seizure and evaluation of property by banks against unpaid debts".

In 2001, standardization and improvement of the methodology and arrangement of banking supervision were among the most important fields of activities under the framework of banking system restructuring. For this purpose, regulatory and methodological framework was created for internal and external banking supervision, and measures were taken to standardize applied mechanisms based on effective banking supervision principles.

Actions aimed at full standardization of the regulatory framework, as well as of supervision mechanisms and tools, in accordance with the Basle principles, application of new effective principles for regulation of banking risks, and strengthening of controls over compliance with existing prudential requirements, were continued during the reporting year.

The process of creation of an automated system, which will allow for ensuring sustainability of external banking supervision, was commenced under the framework of organizational support of the "early warning system".

"Erkən xəbərdarlıq sistemi"nin təşkilati dəstəklənməsi çərçivəsində xarici bank nəzarətinin davamlılığını təmin etməyə imkan verəcək avtomatlaşdırılmış sistemin qurulması proseslərinə başlanılmışdır.

Standartlaşdırılmış xarici (prudensial) və daxili nəzarət prosedurlarının tətbiq edilməsi. Bank və qeyri-bank kredit təşkilatlarının fəaliyyətinə nəzarət proseslərinin təkmilləşdirilməsi üzrə tədbirlər 2 istiqamətdə həyata keçirilmişdir. Birinci istiqamət "Bank nəzarətinin təşkili və həyata keçirilməsi üzrə metodoloji rəhbərliyin" hazırlanması və tətbiqini, ikinci istiqamət isə "Spesifik fəaliyyət xüsusiyyətlərinə malik olan qeyri-bank kredit təşkilatlarının fəaliyyətinə nəzarət proseslərinin standartlaşdırılması"nı əhatə etmişdir.

Bank nəzarəti mexanizmlərinin beynəlxalq standartlara uyğunlaşdırılması çərçivəsində "Bank nəzarətinin təşkili və həyata keçirilməsi üzrə metodoloji rəhbərlik" təsdiq edilmiş və tətbiqinə başlanılmışdır.

Bu sənəddə bank nəzarətinin məqsəd və vəzifələri, ayrı-ayrı banklar və bütövlükdə bank sistemi üzrə nəzarət strategiyasının mahiyyəti və onun hazırlanması üsulu, daxili və xarici bank nəzarəti tədbirlərinin planlaşdırılması və realizasiyası, vahid reytinq sisteminin tətbiqi mexanizmi və s. daxil olmaqla tətbiqi bank nəzarətinin bütün aspektləri tam əhatə edilmiş və beynəlxalq prinsiplər (Bazel prinsipləri) üzrə standartlaşdırılmışdır.

Qeyri-bank kredit təşkilatlarının fəaliyyətinə nəzarət. 2001-ci ilin yekunlarına görə ölkədə fəaliyyət göstərən bank olmayan kredit təşkilatlarının sayı 54 olmuşdur.

Qeyri-bank kredit təşkilatlarının fəaliyyətinə nəzarət proseslərinin standartlaşması istiqamətində "Kredit ittifaqları haqqında" Azərbaycan Respublikasının qanununa müvafiq surətdə bank olmayan kredit təşkilatlarının fəaliyyətini tənzimləyən yeni "Kredit ittifaqına bank əməliyyatını aparmaq üçün xüsusi razılıq (lisenziya) verilməsi Qaydaları" və "Kredit ittifaqının iqtisadi tənzimlənmə normativləri (prudensial normativlər)" haqqında Qaydaların 22 fevral 2001-ci ildən qüvvəyə minməşi ilə əlaqədar kredit ittifaqlarının maliyyə vəziyyətini tənzimləyən 7 prudensial normativ müəyyən edilmişdir. Bunlardan üçü kapital ilə bağlı normativlərdir. Yeni tətbiq edilmiş iqtisadi (prudensial) normativlər mahiyyətinə və hesablanma texnologiyasına görə bankların iqtisadi tənzimləmə normativlərinə maksimum yaxınlaşdırılmışdır.

1 aprel 2001-ci il tarixdən bank olmayan kredit təşkilatlarından ilk dəfə olaraq yeni qaydalar əsasında hesabatlar qəbul edilməyə başlanmışdır. Lisenziyalarının müddətləri bitdiyindən 23 bank olmayan kredit təşkilatının lisenziyaları öz qüvvəsini itirilmiş hesab edilmişdir.

"Kredit İttifaqları haqqında" Azərbaycan Respublikası Qanununun tənzimləmə obyekti olmayan bank olmayan kredit təşkilatlarının fəaliyyətinə nəzarət proseslərinin standartlaşdırılması üzrə tədbirlər tamamlanmışdır. "Aqrarkredit" bank olmayan kredit təşkilatına, habelə spesifik fəaliyyət xüsusiyyətlərinə malik olan "Aqrar Kredit Fondu" Məhdud Məsuliyyətli Cəmiyyətinə nəzarət prosesləri standartlaşdırılmışdır.

Avtomatlaşdırılmış xarici bank nəzarət sisteminin tətbiq edilməsi. 2001-ci ildə Milli Bankın prioritet fəaliyyət istiqamətlərindən biri də avtomatlaşdırılmış bank statistikası hesabat sisteminin (ABSHS) tətbiq edilməsi olmuşdur. Bu sistem kredit təşkilatlarının prudensial və statistik hesabat sistemlərini tənzimləmək və Milli Bankın bu sahəsi üzrə kompleks məlumat bazasının yaradılması və saxlanılmasına imkan verəcəkdir.

Application of standardized external (prudential) and internal supervision procedures. Measures on improvement of the process of supervision of banks and non-bank credit institutions were carried out in 2 directions. First direction covered preparation and implementation of the "Methodological Guidelines for Formulation and Implementation of Banking Supervision", while the second direction was related to "standardization of the process of supervision of non-bank credit institutions having specific operating features".

The "Methodological Guidelines for Formulation and Implementation of Banking Supervision" were approved and introduced under the framework of adjustment of banking supervision mechanisms in conformity with international standards.

This document was standardized based on international principles (Basle principles) and fully covered all aspects of applied banking supervision, including goals and objectives of banking supervision, importance and ways to formulate the strategy of supervision of individual banks and of the banking system as whole, planning and implementation of internal and external banking supervision measures, mechanism for application of a single rating system etc.

Supervision of non-bank credit institutions. As of the end of 2001, 54 non-bank credit institutions operated in the country.

Under standardization of the process of supervision over non-bank credit institutions, 7 prudential standards were determined to regulate financial position of credit unions, based on enactment on February 22, 2001 of the new Rules "On Issuance of Special Permit (License) to Credit Unions for Carrying Out Banking Operations" and "On Prudential Standards of Credit Unions", which regulate the activities of non-bank credit institutions in accordance with the Law of the Azerbaijan Republic "On Credit Unions". As for the content and calculation technologies, the newly applied prudential standards were at maximum extent adjusted to those used for banks.

Since April 1, 2002, non-bank credit institutions for the first time began to submit reports based on the new rules. Due to expiration of license period, licenses of 23 non-bank credit institutions were counted as invalid.

Measures were completed on standardization of the process of supervision of non-bank credit institutions that are not subject to regulation under he Law of the Azerbaijan Republic "On Credit Unions". As a result, procedures were standardized for supervision of the "Argocredit" credit institution, as well as of the Agricultural Credit Fund Ltd, which has specific operational features.

Application of automatic external banking supervision system. In 2001, application of an automatic bank statistics reporting system (ABSRS) also was one of the National Bank's priority areas of activity. This system will allow for regulation of prudential and statistical reporting systems of credit institutions, and will give the National Bank an opportunity to create and maintain a complex data base in this field.

Foreign exchange supervision. The Rules "On establishment and regulation of limits for open foreign exchange positions of authorized banks of the Azerbaijan Republic" were revised and implemented, and the work on establishment of technological module for those Rules was completed.

The new Rules were worked out taking into account the advanced international practice. These Rules differ from the National Bank's previous regulatory documents on regulation of open foreign exchange positions by a number of principal features.

Valyuta nəzarəti. "Azərbaycan Respublikası müvəkkil banklarının açıq valyuta mövqeyi limitlərinin müəyyən edilməsi və tənzimlənməsi Qaydaları"nın yeni redaksiyası işlənib hazırlanaraq tətbiq edilmiş və onun texnoloji modulunun qurulması üzrə iş başa çatdırılmışdır.

Yeni Qaydalar mütərəqqi beynəlxalq təcrübə nəzərə alınmaqla tərtib edilmişdir və Milli Bankın açıq valyuta mövqeyi limitlərinin tənzimlənməsinə dair qüvvədə olmuş əvvəlki normativ sənədindən bir sıra prinsipial xüsusiyyətlərilə fərqlənir.

Birincisi, açıq valyuta mövqeyinin hesablamalarında kredit təşkilatlarının balansdankənar tələbləri və öhdəlikləri iştirak edir.

İkincisi, açıq valyuta mövqeyi limiti kredit təşkilatlarının nizamnamə və digər fondlarının cəminə deyil, məcmu kapitala münasibətdə müəyyənləşdirilir. Kredit təşkilatlarının qeyri-spekulyativ və investisiya məqsədləri ilə açdıqları uzunmüddətli "struktur valyuta mövqeyi"nə fərdi münasibət nəzərdə tutulmuşdur.

Qeyd olunmalıdır ki, 2001-ci il ərzində açıq valyuta mövqeyi limitinə riayət etməmiş 11 banka qarşı müvafiq qaydada sanksiyalar tətbiq edilmişdir.

Bank sisteminin restrukturizasiyası çərçivəsində bankların kapitallaşdırılması və konsolidasiyasına istiqamətlənmiş tədbirlərin 2002-ci ildə də davam etdirilməsi planlaşdırılır. Bu istiqamətdə həyata keçiriləcək tədbirlərin hüquqi əsası hal-hazırda Beynəlxalq Valyuta Fondunun texniki yardımından istifadə edilməklə işlənib hazırlanan yeni bank qanunvericiliyinə daxil ediləcəkdir. Bununla əlaqədar olaraq, bankların qələcək kapitallaşdırılması, kapitalın minimum həddinə dair normativ tələblərin artırılması nəzərdə tutulur.

Tərtib edilmiş proqram üzrə növbəti il ərzində banklara CAMEL sistemi üzrə reytinqlərin verilməsi layihəsinin yerinə yetirilməsi davam etdiriləcəkdir. Layihənin icrası bankların maliyyə vəziyyətinə və idarəetmə sistemlərinin keyfiyyətinə görə qruplaşdırılmasına və onlara standartlaşdırılmış nəzarət metodlarının tətbiqinə imkan verəcəkdir.

Qarşıdakı ildə həmçinin prudensial bank nəzarətinin avtomatlaşdırılması üzrə layihənin tamamlanması nəzərdə tutulur. Xarici nəzarət proseslərinin avtomatlaşdırılması bankların prudensial hesabatlarının və toplanmış məlumat bazasının əsasında onların maliyyə vəziyyətlərində və idarəetmə sistemlərinin keyfiyyətində baş verə biləcək pisləşmə meyllərini "ilkin xəbərdarlıq" recimində müəyyən etməyə imkan verəcəkdir.

Valyuta qanunvericiliyində aparılan dəşiliklərlə əlaqədar valyuta tənzimlənməsi alətlərinin və valyuta nəzarətinin səmərəliliyinin artırılması istiqamətində tədbirlərin həyata keçirilməsi də prioritet fəaliyyət istiqamətidir.

First, off-balance-sheet claims and liabilities of credit institutions are taken into account at the time of calculation of open foreign exchange positions.

Second, the limit for open exchange position is determined in relation to gross capital, rather than the sum of foundation capital and other assets of a credit institution. The Rules provide for individual treatment of long-term structural foreign exchange positions, which are opened by credit institutions for non-speculative investment purposes.

It should be noted that during 2001, relevant sanctions were applied against 11 banks that failed to comply with the limit on open foreign exchange position.

It is envisaged that implementation of measures aimed at capitalization and consolidation of banks under the framework of banking system restructuring will be continued in 2002 as well. A legal framework for measures to be taken will be included into the new banking legislation, which is being prepared by using technical assistance of the International Monetary Fund. In this regard, further capitalization of banks and a raise in the minimum capital requirement are envisaged.

Implementation of the project related to rating of banks through the CAMEL system will continue during the next year based on developed program. Implementation of the project will give an opportunity to group banks by their financial positions and quality of management systems, and to apply standardized supervision methods.

Completion of the project on automatization of prudential banking supervision is also envisaged for the next year. Based on prudential reports of banks and collected database, the automatization of external supervision process will give an opportunity to detect in an "initial warning" regime the tendencies of possible worsening that may take place in the financial position and in the quality of management systems of those banks.

In connection with modifications being made to foreign exchange legislation, the implementation of measures aimed at improvement of efficiency of foreign exchange regulation instruments and foreign exchange supervision is also a priority area of activities.

4. ÖDƏNİŞ SİSTEMİNİN VƏZİYYƏTİ VƏ NAĞD PUL DÖVRİYYƏSİNİN TƏŞKİLİ

4.1. Elektron ödəniş sisteminin tətbiqi genişlənir

2001-ci ildə milli ödəniş sisteminin yaradılması və inkişaf etdirilməsi sahəsində ölkədə yerli şəraiti və xüsusiyyətləri əks etdirən və həmçinin beynəlxalq standartlara cavab verən Milli Ödəniş Sisteminin yaradılması, yaradılacaq sistemin yalnız cari ehtiyaclara deyil, həm də iqtisadiyyatın və maliyyə bazarlarının inkişaf səviyyəsindən asılı olaraq gələcək tələblərə cavab verməsi, milli ödəniş sisteminin beynəlxalq ödəniş standartlarına mərhələ-mərhələ uyğunlaşdırılaraq müasir ödəniş sisteminə çevrilməsi kimi prioritet məqsədlər qoyulmuşdur.

Real Vaxt Rejimində Banklararası Milli Hesablaşmalar sisteminin yaradılması və istismarı. Milli Bank ölkədə ödəniş sisteminin yaradılması, onun səmərəli, sabit, etibarlı və təhlükəsiz işinin təşkil edilməsinin təminatçısı olaraq Milli Ödəniş sisteminin formalaşdırılması sahəsində tədbirləri 2001-ci ildə də davam etdirmişdir. Bu tədbirlər yerli şəraiti nəzərə almaqla və müasir beynəlxalq təcrübəyə əsaslanmaqla həyata keçirilmişdir.

2001-ci ildə Milli Bank tərəfindən Real Vaxt Rejimində Banklararası Milli Hesablaşmalar sisteminin yaradılması və istismarı çərçivəsində real vaxt rejimində işləyən "AZİPS" Milli Ödəniş sistemi istismara verilmişdir. Milli hesablaşmalar sisteminin dünya standartlarına uyğun tam təhlükəsiz və təminatlı işləməsi üçün Sumqayıt şəhərində Ehtiyat Mərkəzi yaradılmışdır. Eyni zamanda "AZİPS" Real Vaxt Rejimində Banklararası Milli hesablaşmalar sistemi ilə Baş Mühasibatlıq Kitabı (BMK) arasında birbaşa əlaqə qurulmuşdur.

Ödəniş sisteminin tam təhlükəsizliyinin və etibarlılığının təmin edilməsi məqsədilə "SWIFT" Ümumdünya Banklararası Maliyyə telekommunikasiya sistemindən istifadə edilməsi barədə qərar qəbul edilmişdir. Milli Ödəniş Sistemi "AZİPS" adı ilə "SWIFT" Səhmdar Cəmiyyəti tərəfindən qeydə alınmışdır.

"AZIPS" Real Vaxt Rejimində Banklararası Milli Hesablaşmalar sisteminin çox mühüm üstün cəhətləri vardır. Belə ki, ödənişi göndərən bankla vəsaiti alan bank arasında elektron ödəniş 30-60 saniyə ərzində həyata keçirilir və sistemin iştirakçısı olan bank öz müxbir hesabının qalığı haqqında məlumatı on-layn rejimdə almaq imkanını əldə edir. Halbuki əvvəllər banklararası hesablaşmalar kağız daşıyıcılar vasitəsi ilə 3-7 gün ərzində aparılırdı. "SWIFT" telekommunikasiya sistemində məlumatlar mübadiləsinin təhlükəsizliyi yüksək səviyyədə təmin olunur.

Ötən il hesablaşmaların aparılması proseduralarını tənzimləyən daxili qaydalar işlənib hazırlanmış və banklarla hesablaşma-kassa xidmətinə dair yeni müxbir hesab müqavilələri bağlanmışdır. Həmçinin AZİPS sistemində emal olunan ödəniş tapşırıqları üçün xidmət haqqı tarifləri müəyyən edilmiş, autsayder banklar üçün Servis Bürosu yaradılmış və SWIFT terminalları quraşdırılmışdır. AZİPS sisteminin tətbiqi ilə

4. SITUATION WITH THE PAYMENT SYSTEM AND CIRCULATION OF CASH

4.1. Expanding application of the electronic payment system

In 2001, priority objectives in the field of creation and development of the national payment system were to create a national payment system that would reflect local conditions and specific features of the country and meet international standards, to ensure that the system to be created will meet not only current needs, but also future needs of the economy and financial markets depending on the level of development, and to convert the national payment system into a modern payment system by bringing the system in conformity with international payments standards.

Establishment and operation of the Real Time Inter-Bank National Settlement System. Being a guarantor of creation of a payment system in the country, as well as of organization of its efficient, stable, credible and safe operations, the National Bank continued taking measures on formation of the National Payment System in 2001. Those measures were carried out based on local conditions and modern international expertise.

In 2001, the National Bank has launched into operation the Real Time Inter-Bank Gross Settlement system "AZIPS" within the framework of establishment and operations of the Real Time Inter-Bank National Settlement system. To ensure secure and reliable operation of the National Settlement System in conformity with international standards, an Emergency Center was created in Sumgait. In addition, direct connection was set up between the Real Time Inter-Bank National Settlement system and the General Ledger.

For the purpose of ensuring full security and reliability of the payment system, a decision was made to use the system of worldwide inter-bank financial telecommunications "SWIFT". The National Payment System was registered by SWIFT Company under the name "AZIPS".

The Real Time Inter-Bank Gross Settlement system "AZIPS" has a lot of significant advantages. Thus, an electronic payment between banks is carried out within 30-60 seconds, and any bank that is connected to the system becomes able to receive on-line information about remaining balance at its correspondent account. In the past, inter-bank settlements were carried out by paper-transmitting devices within 3-7 days. Exchange of information in the SWIFT telecommunication system is provided with high level of security.

During the reporting year, internal rules were worked out to regulate procedures for settlement operations, and new correspondent account contracts were signed with banks in relation to settlement-cash operations. In addition, service fees for the payment orders processed in the "AZIPS" system were determined, as well as the Service Bureau and SWIFT terminals were put in place for outsider banks. Hot line was established and several training meetings with associated bank staff were held for the purpose of prompt solution

qarşıya çıxan problemlərin operativ həll edilməsi üçün "isti" telefon xətti çəkilmiş və bankların müvafiq işçiləri ilə bir neçə treyninq-görüş keçirilmişdir. AZİPS sisteminin iştirakçısı olan banklar üçün xidmət haqqı tarifləri xeyli aşağı salınmışdır.

AZİPS sistemində əsasən xırda ödənişlər üstünlük təşkil edir. Belə ki, ümumi sənədlərin 65%-ni, ümumi dövriyyənin isə 1,3%-ni 3 milyonadək olan ödənişlər təşkil edir. AZİPS sistemində emal olunan sənədlərin 20%-ni Birləşmiş Universal Səhmdar Bankının, 37%-ni Azərbaycan Beynəlxalq Bankının, ümumi dövriyyənin isə 19%-ni Birləşmiş Universal Səhmdar Bankının, 28%-ni Azərbaycan Beynəlxalq Bankının, yerdə qalan hissəsi isə digər bankların ödəniş tapşırıqları təşkil edir.

Milli Bankda Beynəlxalq mühasibat uçotu Standartlarına keçidlə bağlı hesablama metodu ilə uçot qaydaları tətbiq olunmağa başlanmışdır. Belə ki, Milli Bankın apardığı depozit, qiymətli kağızlar, repo, əks-repo əməliyyatları üzrə faizlər və ödəniləcək xərc məbləğlərinin uçotu hesablanma metodu ilə aparılmışdır.

Ödənişlərin sürətlə aparılması bankların öz aktivlərindən səmərəli istifadə etməsinə imkan yaratmış və banklar "AZIPS" sistemində banklararası ödənişləri müasir səviyyədə həyata keçirmək imkanı əldə etmişlər.

2001-ci il ərzində ölkə ərazisində fəaliyyət göstərən 53 bankdan "AZİPS" sisteminə qoşulanların sayı 23-dən 34-ə çatmış və əlavə olaraq Baş Dövlət Xəzinadarlığı və "Aqrarkredit" bank olmayan kredit təşkilatı da "AZİPS" sisteminə üzv olmuşdur. Gələcəkdə fəaliyyət göstərən bütün kredit təşkilatlarının "AZİPS" sisteminə qoşulması nəzərdə tutulur. Hal-hazırda "AZİPS" sistemindən gündə təxminən 2000 ödəniş sənədi keçir.

Xırda ödənişlər sisteminin yaradılması. Real Vaxt Rejimində Banklararası Milli Hesablaşmalar Sistemi yaradıldıqdan sonra ödəniş sisteminin inkişafı və təkmilləşdirilməsi istiqaməti üzrə Milli Bankın qarşısında duran ən böyük strateji məqsəd ölkədə xırda ödənişlər sisteminin yaradılmasıdır. 2001-ci ildə xırda ödənişlər sisteminin yaradılması istiqamətində məqsədyönlü işlər görülmüşdür.

Xırda ödənişlər sisteminin yaradılması strategiyası Milli Bankın İdarə Heyətində qəbul edilmiş və Milli Ödəniş Şurasında geniş müzakirə edilərək bəyənilmişdir. Qəbul edilmiş strategiyaya uyğun olaraq bu islahatlar iki istiqamətdə - daim təkrarlanan paket ödənişləri (əməkhaqqı, pensiya, kommunal xərclər və s.i.) və kart ödənişləri üzrə aparılacaqdır.

Paket ödənişlər üzrə Avtomatlaşdırılmış Klirinq sisteminin yaradılması ilə əlaqədar Dünya Bankının prosedur qaydalarına uyğun olaraq beynəlxalq tender keçirilmiş və ABŞ-ın "Hewlett Packard" şirkəti tenderin qalibi elan olunmuşdur.

Kart ödənişləri üzrə ölkədə vahid Prosessinq Mərkəzininin yaradılması, ədalətli və bərabərhüquqlu prinsiplər əsasında bankların istifadəsinə verilməsi nəzərdə tutulmuşdur.

Dünya standartlarına uyğun xırda ödənişlər sisteminin yaradılması və onun "AZİPS" Milli Hesablaşmalar sistemi ilə əlaqələndirilməsi Milli Bankın qarşısında duran ən böyük strateji məqsədlərdən biridir.

Baş Mühasibat Sisteminin yaradılması. 2001-ci ildə Milli Bankın Vahid inteqrasiya olunmuş avtomatlaşmış idarəetmə kompleksinə daxil olan beynəlxalq standartlara uyğun Baş Mühasibat Sisteminin (BMS) əsas nüvəsi hesab olunan baş kitab, müştərilər və hesablar və məlumatların çatdırılması modulları tətbiq edilərək istismara verilmişdir. BMS-nin daha 4 modulu -

of problems arising in application of the "AZIPS" system. Service fees were significantly reduced for banks that joined the "AZIPS" system.

Low value payments prevail in the "AZIPS" system. Thus, payments for the amount of up to 3 million account for 65 % of the total orders and 1.3% of the total turnover. Payment orders by the BUS Bank and the International Bank of Azerbaijan account for 20% and 37% of the documents processed in the "AZIPS" system, and 19% and 28% of the total turnover in the "AZIPS" system. The remaining part is represented by payment orders made by other banks.

In connection with the shift to the International Accounting Standards, the National Bank began to apply accounting rules on accrual basis. Thus, the accounting of interest rates and expenses to be paid on the National Bank's operations with deposits, securities, as well as repurchase and reverse repurchase operations is carried out by method of accrual.

Prompt execution of payments gave banks an opportunity to use their assets efficiently, and banks became able to carry out inter-bank payments at a modern level through the "AZIPS" system.

During 2001, the number of banks that joined the "AZIPS" system rose from 23 to 34, out of 53 banks operating in the country. In addition, the Head State Treasury and the "Agrocredit" non-bank credit institutions joined the "AZIPS" system as well. In future, all of the non-bank credit institutions operating in the country are expected to join the "AZIPS" system. Currently, the "AZIPS" system processes about 2000 payment orders a day.

Establishment of the low value payments system. The biggest strategic objective faced by the National Bank in the field of development and improvement of the payment system after establishment of the Real Time Inter-Bank National Settlement System, is to create low value payments system in the country. Relevant actions aimed at establishment of the low value payments system were taken in 2001.

The strategy for establishment of the low value payments system was adopted by the Board of the National Bank and approved by the National Payments Board after broad discussions. Based on the adopted strategy, the reforms will be carried out in two directions – recurrent payments (salaries, pensions, utility expenses etc.) and card payments.

As for establishment of the Automatic Clearing system for recurrent payments, an international tender was conducted in accordance with the World Bank guidelines, and Hewlett-Packard, USA, was announced as winner of the tender.

It was envisaged to establish a single Processing Center for card payments and to give the system for use by banks based on fair and equal-right principles.

Establishment of the low value payments system in conformity with the world standards and its coordination with the "AZIPS" National Settlement System is among the biggest strategic objectives faced by the National Bank.

Establishment of the General Accounting System. In 2001, the modules for general ledger, customers and accounts, and information transmission were applied and launched into operation, being considered the core of the General Accounting System (GAS), which was integrated and incorporated into an automated management complex, in accordance with international standards. Another 4 modules of the GAS – settlement-cash service, payments in national currency, operations in the foreign exchange market,

hesablaşma-kassa xidməti, milli valyutada ödənişlər, valyuta bazarında əməliyyatlar və beynəlxalq ödənişlər modulları işlənib hazırlanmışdır. Bu modulların tətbiqi ilə əlaqədar müvafiq funksiyaları indiyədək yerinə yetirən "Əməliyyat Gün" proqram kompleksinin real rejimdə istismarı dayandırılmışdır.

BMS-nin tətbiqi nəticəsində Milli Bankın əməliyyat sektorunun əsas hissəsinin avtomatlaşdırılması prosesi tam başa çatdırılmışdır. Belə ki, mühasibatlıq sistemində balans və balansdan kənar hesablar planının, şəxsi hesablar üzrə mühasibat əməliyyatlarının və onların arxivlərinin aparılması, kassa əməliyyatlarının yerinə yetirilməsi, Baş Kitaba nəzarət edilməsi, lokal şəbəkədə BMS ilə Milli Bankın struktur bölmələri arasında informasiya mübadiləsinin həyata keçirilməsi, AZİPS sisteminin üzvü olmayan bankların hesablaşmalarının SWIFT sistemi vasitəsi ilə aparılması üzrə işlərin avtomatlaşdırılması təmin edilmişdir. BMS ilə AZİPS sistemi arasında birbaşa əlaqə interfeysinin yaradılması nəticəsində milli valyutada ödənişlərin real vaxt rejimində aparılmasına imkan yaranmışdır.

BMS-nin yaradılması nəticəsində Milli Bankın əməliyyat sektorunda fəaliyyət göstərən kağız formasında sənəd dövriyyəsi aradan götürülərək elektron sənəd dövriyyəsi ilə əvəz olunmuşdur.

Lokal şəbəkə və Milli Bankın WEB - səhifəsinin yaradılması. Milli Bank son illər İnformasiya Texnologiyaları sahəsində böyük inkişaf yolu keçmiş, funksional fəaliyyət sahələrinin avtomatlaşdırılması sahəsində xeyli işlər görmüşdür. Parallel olaraq Milli Bankın İnzibati binasında ən yüksək texnologiya və müasir telekommunikasiya avadanlıqlarının bazasında lokal kompüter şəbəkəsinin yaradılması prosesi başa çatdırılmışdır. İnformasiyaların təhlükəsizliyinin təmin olunması baxımından beynəlxalq aləmdə mövcud olan şəbəkə texnologiyalarının bir çox nailiyyətlərindən istifadə olunmuşdur.

Milli Bankın WEB - səhifəsinin yaradılması və onun Beynəlxalq İnternet şəbəkəsində yerləşdirilməsi üzrə işlər başa çatdırılmışdır. WEB - səhifədə Milli Bankın əsas fəaliyyət sahələrini əhatə edən məlumatlar cari iqtisadi göstəricilər əks olunmuşdur.

İnformasiya texnologiyaları üzrə normativ metodoloji bazanın yaradılması. Milli Bank tərəfindən ödəniş və informasiya sistemlərinin fəaliyyəti ilə bağlı bir sıra normativ-hüquqi sənədlər - "Azərbaycan Respublikasında kredit təşkilatları arasında hesablaşmaların təşkili", ""AZİPS" Real Vaxt Rejimində Banklararsı Milli Hesablaşmalar Sistemi vasitəsilə əməliyyatlarının aparılması", ""SWIFT" Ümumdünya Banklararası Maliyyə Telekommunikasiya sistemi vasitəsilə "AZİPS" Real Vaxt Rejimində Banklararsı Milli Hesablaşmalar Sistemi vasitəsilə əməliyyatlarının aparılması", "BMK sisteminin inzibatçılıq cəhətdən istismar", "Lokal kompüter şəbəkəsindən istifadə" Qaydaları və "AZİPS" sistemində qeyri-adi, fövqəladə vəziyyətlərdən çıxış yollarını əhatə edən müvəqqəti Tədbirlər Planı hazırlanaraq tətbiq olunmuşdur.

Qeyd olunan Qaydalardan əlavə 2001-ci il ərzində metodoloji bazanın təkmilləşdirilməsi məqsədilə Beynəlxalq Standartlaşdırma Təşkilatının məlumatlarının elektron ötürülməsi standartlarının Milli Standart səviyyəsində qəbul olunmasına nail olunmuşdur.

4.2 Nağd pul təsərrüfatı təzələnir

Nağd pulla iş sahəsində 2001-ci il üçün əsas vəzifələr milli valyutanın dizaynının inkişafı üzrə vahid konsepsiyanın hazırlanması və tətbiqi, iqtisadiyyatın nağd pula olan tələbatının müəyy-

and international payments – were developed. Real time functioning of the "Intra-day Operation" software system, which carried out the functions related to application of those modules up to now, was suspended.

As a result of application of the GAS, the process of automatization of a big portion of the National Bank's operational sector was completed. These measures ensured the maintenance of the chart of balance-sheet and off-balance-sheet accounts, the implementation of accounting transactions of personal accounts and maintenance of archives for those transactions in the accounting system, the implementation of cash operations, the supervision of the General Ledger, the exchange of information between the GAS and the National Bank's structural divisions through the local network, and the automatization of works on carrying out settlement operations of the banks, which are not members of the "AZIPS" system, through the SWIFT system. Creation of a communication interface between the GAS and AZIPS gave an opportunity for carrying out real-time payments in national currency.

As a result of establishment of the GAS, the circulation of paper documents in the National Bank's operational sector was eliminated and replaced by electronic circulation of documents.

Creation of local network and web site of the National Bank. In recent years, the National Bank has made a great progress in the field of information technologies, and took many actions on automatization of the functional operations. In addition, the process of creation of a local computer network in the National Bank's Head Office, based on the most advanced technologies and modern equipment, was completed. Many of the information technology advances existing in the world were used to ensure security of data.

The work on creation of the National Bank's web site and its placement in the Internet was completed. The web site includes information covering the main fields of activity of the National Bank, as well as current economic indicators.

Creation of a regulatory methodological framework on information technologies. The National Bank prepared and applied a number of regulatory documents related to operations of payment and information systems. These are the Rules "On organization of settlements between credit institutions in the Azerbaijan Republic", "On carrying out operations through the AZIPS Real Time Inter-Bank National Settlement System", "On carrying out operations through the SWIFT worldwide inter-bank financial telecommunication system by using the AZIPS Real Time Inter-Bank National Settlement System", "On administrative operation of the GAS system", "On use of the local computer network", and the temporary Action Plan addressing the ways of solution of unusual and emergency situations in the AZIPS system.

In addition to the above-mentioned Rules, the ISO standards for electronic data transmission were adopted at the level of the National Standard in 2001, for the purpose of improvement of the methodological framework.

4.2. Cash stock undergoes renewal

In 2001, main tasks in the field of cash money were to prepare and implement a single development concept of the design of national currency, to prepare a methodology for determination of demand for cash money in the economy, to improve circulation of cash and non-cash money, to study foreign expertise in this field and to improve it in conformity with existing situation,

ənləşdirilməsinin metodologiyasının hazırlanması, nağd və qeyri- nağd pul dövriyyəsinin yaxşılaşdırılması, bu sahədə xarici təcrübənin öyrənilməsi və onun mövcud vəziyyətə uyğun təkmilləşdirilməsi, emissiya-kassa işləri üzrə normativ-metodoloji bazanın yaradılması və təkmilləşdirilməsindən ibarət olmuşdur.

Milli valyutanın dizayının işlənməsi Milli Bankın 2001-ci ildə diqqət mərkəzində olan əsas məsələlərdən biri olmuşdur. "Milli valyutanın - manatın dizaynının inkişafı üzrə konsepsiya"-nın hazırlanması istiqamətində bir sıra mərkəzi bankların təcrübəsi öyrənilmiş, İngiltərənin "De Lya Ryü" şirkətinin və Avropa Pul İnstitutunun metodik vəsaitlərindən istifadə olunmuşdur. 2002-ci ildə konsepsiyanın mükəmməl və dolğun sənədə çevrilməsi sahəsində müvafiq işlərin başa çatdırılması nəzərdə tutulub.

Bundan başqa iqtisadiyyatın nağd pula olan tələbatının müəyyənləşdirilməsinin metodologiyasının hazırlanması sahəsində müəyyən işlər görülmüşdür. Bu məqsədlə bir sıra xarici mərkəzi bankların təcrübəsi və De Lya Ryü şirkətinin metodiki vəsaitləri öyrənilərək konsepsiyanın ilkin variantı hazırlanmışdır. Konsepsiyanın mükəmməl sənədə çevrilməsi üçün 2002-ci ildə geniş tədqiqat işləri aparılacaqdır və bunun əsasında təkmilləşmiş konsepsiya 2002-2005-ci illər üçün nağd milli valyutaya olan tələbatın müəyyən edilməsi üzrə metodik göstəriş kimi istifadə olunacaqdır.

İl ərzində həmçinin aparıcı dünya təcrübəsi əsasında ölkədə çap fabrikinin və sikkəxananın yaradılmasının məqsədəuyğunluğu araşdırılmışdır.

Emissiya-kassa işləri üzrə normativ-hüquqi və metodoloji bazanın yaradılması və təkmilləşdirilməsi məqsədi ilə 2001-ci ildə "Azərbaycan Respublikasının Milli Bankında emissiya-kassa əməliyyatlarının aparılması Qaydaları" işlənib hazırlanmış və təsdiq edilmişdir. Bundan başqa "Kredit təşkilatlarında kassa əməliyyatlarının aparılması Qaydaları" işlənib hazırlanmışdır.

İl ərzində respublika iqtisadiyyatının nağd pula olan tələbatı ödənilmiş və ölkənin regionlarına 1,3 trln. manat nağd pul göndərilmişdir. Kassa mədaxili 8550,0 mlrd. manat, məxarici isə 8673,5 mlrd. manat təşkil etmişdir. 2000-ci illə müqayisədə 2001-ci ildə kassa mədaxili 3,0%, kassa məxarici isə 1,9% artmışdır.

Nağd pul kütləsi 1.473,4 mlrd. manat təşkil etmiş və 2000-ci illə müqayisədə 8.9% artmışdır. Emissiya 2000-ci ildə 226,7 mlrd. manat olduğu halda, 2001-ci ildə cəmi 115,9 mlrd. manat olmuşdur.

Dövriyyədə olan banknotların təzələnməsi üzrə işlər davam etdirilmişdir. Banknotların yenidən çap edilməsi üçün "De Lya Ryü" şirkəti ilə müqavilə imzalanmış, çap olunası 931 mlrd. manatın müəyyən hissəsi hesabat ilinin dekabrında ölkəyə gətirilmişdir. Dövriyyədə olan yararsız pulların yeniləri ilə əvəz olunması prosesi davam etdirilmiş, ölkənin ayrı-ayrı regionlarından 25 mlrd. manat yararsız pul Milli Bankın xəzinəsinə gətirilmişdir.

Texniki əməkdaşlıq çərçivəsində "De Lya Ryü" şirkətinin nümayəndələrinin iştirakı ilə Bankda təcrübə mübadiləsi keçirilmişdir. Həmin şirkət tərəfindən 2002-ci ildən etibarən Avronun dövriyyəyə buraxılması ilə əlaqədar onun dizaynı və qoruyucu elementləri mövzusunda ölkənin bank ictimaiyyətinin iştirakı ilə seminar təşkil edilmişdir.

to create and improve regulatory and methodological frameworks for cash and issuance operations.

In 2001, designing of national currency was one of the issues the National Bank focused on. Experience of a number of central banks was studied and methodical means of the British Company "De La Rue" and those of the European Money Institute were used during preparation of the concept for development of the design of national currency – Azerbaijan Manat. Relevant measures to turn the concept into a solid and full-fledged document are envisaged to complete in 2002.

In addition, certain actions were taken to prepare the methodology for determination of demand for cash money in the economy. For this purpose, the initial version of the concept was prepared while studying the experience of a number of central banks and methodical means of the "De La Rue" Company. Enhanced research works will be carried out in 2002, in order to turn the concept into a full-fledged document. The concept improved on this basis will be used as methodical guidelines for determination of demand for cash national currency in 2002-2005.

During 2001, the rationale of creation of a printing factory and coining facilities in the country, based on the international experience, was investigated as well.

For the purpose of creation and improvement of regulatory and methodological frameworks for cash issue operations, the Rules "On carrying out cash issue operations at the National Bank of the Azerbaijan Republic" were prepared and approved in 2001. In addition, the Rules "On carrying out cash operations at credit institutions" were prepared as well.

During the year, demand for cash money in the national economy was met and manat 1.3 trillion cash was sent to regions of the country. Cash inflow was manat 8550.0 billion, while cash outflow was manat 8673.5 billion. In 2001, the cash inflow and outflow rose respectively by 3.0% and 1.9% in comparison with the year 2000.

Cash money supply rose by 8.9 %, compared to the year 2000, and was manat 1473.4 billion. While in 2000, the issue of cash amounted to manat 226.7 billion, in 2001, this indicator was manat 115.9 billion.

Measures on renewal of bank notes in circulation were continued. A contract on printing of bank notes was signed with the "De La Rue" Company, and a portion of manat 931 billion to be printed was brought into the country in December 2001. The process of replacing of worn paper money with new ones continued, and manat 25 billion of worn bank notes were brought from different regions of the country to the National Bank's vault.

Exchange of experience was held at the National Bank with participation of representatives from the "De La Rue" Company, under the framework of technical cooperation. This company organized a seminar with participation of the national banking community concerning the design and security elements of the Euro, due to its launch in circulation since 2002.

5. BANK QANUNVERİCİLİYİNİN DÜNYA STANDARTLARINA UYĞUNLAŞDIRILMASI DAVAM EDİR

2001-ci ildə hüquq işi sahəsində bank sistemində hüquq işinin Ümumi İnkişaf Konsepsiyasının hazırlanması, bank və valyuta qanunvericiliyinin təkmilləşdirilməsi, hesablaşmaların normativ bazasının beynəlxalq standartlara uyğunlaşdırılması sahəsində ilkin işlərin başlanılması, Milli Bankın normativ aktlarının ekspertizası, bank işinin qanunvericilik və normativ bazasının uyğunlaşdırılması və hüquq işi sahəsində digər tədbirlər nəzərdə tutulmuşdur.

Azərbaycan Respublikası Milli Bankının fəaliyətində strateji və taktiki planlaşdırma sisteminin formalaşdırılması onun funksional fəaliyyətinin zəif və güclü cəhətlərini, o cümlədən hüquq işinin əsas problemlərini aşkara çıxarmağa və bununla əlaqədar olaraq bu istiqamətdə daha məqsədyönlü fəaliyyətə gətirib çıxara biləcək konkret addımları müəyyənləşdirməyə imkan vermişdir.

Həmin vəzifələrin icrası ilə bağlı hesabat ilində "Bank sisteminin ümumi inkişaf Konsepsiyası"nın tərkib hissəsi olan "Hüquq işinin ümumi inkişaf Konsepsiyası" hazırlanmışdır. Konsepsiyada bank işi və valyuta tənzimi sahəsində hüquqi bazanın hazırkı vəziyyəti qiymətləndirilmiş, hüquq işinin öncül istiqamətləri və inkişaf perspektivləri göstərilmiş, habelə Konsepsiyanın həyata keçirilməsi mexanizmi müəyyən edilmişdir. Beləliklə də yaxın gələcəkdə bank sisteminin normativ-hüquqi bazasının genişmiqyaslı inkişafının istiqamətləri müəyyənləşdirilmişdir.

2001-ci ildə Konsepsiyanın həyata keçirilməsi istiqamətində müvafiq işlər görülmüşdür. Belə ki, ilk növbədə bank sisteminin baza qanunvericilik aktlarından birini təşkil edən "Azərbaycan Respublikasında banklar və bank fəaliyyəti haqqında" Azərbaycan Respublikası Qanununun təkmilləşdirilməsi üzrə müvafiq hazırlıq işləri aparılmışdır. Eyni zamanda bank işi sahəsində Milli Bankın normayaradıcılıq funksiyasına uyğun olaraq normativ bazanın keyfiyyətcə yeni səviyyəyə qaldırılması məsələsi 2001-ci ilin əsas strateji məqsədlərindən birini təşkil etmişdir. İl ərzində 20-yə yaxın normativ akt və 30-dan çox daxili normativ sənəd qəbul edilmişdir.

Qeyd edildiyi kimi, hesabat ilində hüquq işinin əsas prioritet məqsədlərindən ən başlıcası olan "Azərbaycan Respublikasında banklar və bank fəaliyyəti haqqında" Qanunun yeni redaksiyada hazırlanması üzrə müvafiq işlər görülmüşdür. Bilavasitə Beynəlxəlq Valyuta Fondunun texniki yardımı ilə hazırlanan qanun layihəsi maksimum dərəcədə bank işi sahəsində beynəlxalq standartlara, xüsusilə Avropa Birliyinin müvafiq direktivlərinə əsaslanmışdır.

Layihənin əsas məqsədi ölkədə daha etibarlı, təhlükəsiz və sağlam rəqabətə dözümlü özəl bank sisteminin yaradılması və inkişafı üçün mükəmməl qanunvericilik bazasının qurulmasıdır. Belə ki, qanun layihəsində kommersiya banklarının yaradılması, fəaliyyəti, tənzimi və bank nəzarəti məsələlərində prinsipial yeniliklər nəzərdə tutulur. Nəticədə nəinki bank sisteminə yeni üzvlərin daxil olması üçün qabaqcıl

5. DEVELOPMENT OF BANKING LEGISLATION

In 2001, the following measures were envisaged in the field of legal framework: preparation of the General Development Concept of legal framework for the banking system; improvement of banking and foreign exchange legislation; commencement of initial actions aimed at bringing the regulatory framework of settlement operations in conformity with international standards; expertise of the National Bank's regulatory documents; ensuring adequacy of the legal and regulatory framework for banking activities; and other legal measures.

Development of strategic and tactical planning in the National Bank's activities gave an opportunity to detect strong and weak features of its functional operation, including main problems of legal framework, and, based on this, to determine concrete steps that can lead to well-targeted activities in this field.

To reach these objectives, the General Development Concept of Legal Framework was prepared during the reporting year, being an integral part of the General Development Concept of the Banking System. This Concept assessed the current situation with the legal framework in the field of banking activities and foreign exchange regulation, pointed out leading directions and development prospects of the legal framework, as well as determined the mechanism for implementation of the Concept. Thus, the directions of broad-scale development of the banking system's legal framework in the near future were determined.

In 2001, relevant actions were taken in the field of implementation of the Concept. Thus, relevant preparatory works were carried out on improvement of the Law "On Banks and Banking Activities in the Azerbaijan Republic", which is one of the basic legislative acts of the banking system. In addition, the issue of upgrading of the regulatory framework to a qualitatively new level in accordance with the National Bank's regulatory role in banking activities was one of the main strategic objectives of 2001. About 20 regulations and more than 30 internal regulatory documents were adopted during the year.

As we have mentioned, relevant actions were taken on revision of the Law "On Banks and Banking Activities in the Azerbaijan Republic", being on top of the main priority objectives of the legal framework in 2001. The draft law prepared through technical assistance of the International Monetary Fund was to a maximum extent based on international standards in the field of banking activities, especially relevant directives of the European Union.

The main objective of the draft law was to form a full-fledged legislative framework for creation and development of a more reliable, secured and competitive private banking system. Therefore, the draft law envisages principal innovations in the issues of establishment, operations and regulation of private banks, as well as in banking supervision. As a result, modern requirements based on advanced international expertise were defined for entry of new members into the bank-

dünya təcrübəsinə uyğun müasir tələblər, eləcə də bank sisteminin nüfuzuna xələl gətirən bankların sistemdən təkcə kreditorlar və əmanətçilər üçün deyil, ümumilikdə bank sistemi üçün ağrısız kənarlaşdırılması qaydaları müəyyənləşdirilmiş, bank nəzarəti orqanının bu proseslərdə yeri və rolu təsbit edilmişdir. Layihədə bankların müflisləşmə və iflas prosedurlarının bank biznesinin spesifik xüsusiyyətlərini nəzərə alaraq həyata keçirilməsi qaydaları öz əksini tapmışdır.

Bank qanununun önəmli yeniliklərindən biri də ölkədə fiziki şəxslərin əmanətlərinin sığortalanması sisteminin təşkili və fəaliyyəti üçün hüquqi əsasların yaradılmasıdır. Nəzərdə tutulan sığorta sxemində daha çox xırda və bankla münasibətdə maliyyə risqini qiymətləndirməyə daha az imkanı olan vətəndaşların maraqları ön plana çəkilmişdir.

2001-ci ildə “Azərbaycan Respublikasının Milli Bankı haqqında” Qanunun da işlənən layihəyə uyğunlaşdırması məqsədi ilə müvafiq hazırlıq işlərinə başlanılmışdır.

Yeni qanun layihəsinin ruhuna uyğun olaraq bank nəzarətinin beynəlxalq standartlara uyğun qurulmasını təmin etmək məqsədilə Milli Bank kredit təşkilatlarının fəaliyyətini tənzimləyən bir sıra normativ akt qəbul etmişdir. Belə ki, “Banklarda kreditlərin verilməsinin daxili prosedurları və uçotu haqqında Qaydalar”, “Bir borcalan və ya bir-biri ilə əlaqədar borcalanlar qrupu üzrə risqlərin tənzimlənməsi haqqında Qaydalar” və “Banklara aidiyyatı olan şəxslərlə əməliyyatların aparılması Qaydaları” banklarda kreditlərin verilməsi prosedurlarını müəyyən etmiş və risqlərin tənzimlənməsi işini təkmilləşdirməyi zəruri etmişdir. Bu kontekstdə banklarda kreditlərin verilməsi üzrə daxili prosedurların Milli Bankın minimum tələblərinə və metodiki göstərişlərinə uyğun qəbul edilməsi tələb kimi müəyyən edilmişdir. Belə ki, bankdaxili qaydalarda kreditlərin verilməsində bankın məsul şəxsləri arasında səlahiyyət bölgüsü, kredit sifarişlərinə baxılması qaydası, əsas kreditləşdirmə sahələrinin müəyyən edilməsi, kreditin növlərindən asılı olaraq qaytarılma müddətləri, ödəniş şərtləri, təminatının qiymətləndirilməsi və sair kreditləşdirmə prinsipi və şərtləri əks etdirilməlidir. Eyni zamanda sözügedən normativ aktlarda bankların əməliyyat risqlərinin azaldılması məqsədi ilə biri-biri ilə əlaqədar hesab olunan borcalanlara və banka aidiyyatı olan şəxslərə verilən kreditlərin prudensial normativləri və qaydaları müəyyən edilmişdir.

Banklar üzərində nəzarət işinin beynəlxalq standartlara uyğunlaşdırılması və kommersiya banklarının Milli Banka təqdim etdiyi hesabatlarda onlara məxsus əmlakın düzgün qiymətləndirilməsini və uçotunun aparılmasını təmin etmək məqsədi ilə “Ödənilməmiş borclar müqabilində banklar tərəfindən əmlakın balansa götürülməsi və qiymətləndirilməsi Qaydaları” qəbul edilmişdir.

Bankların digər hüquqi şəxslərin kapitalında iştirakı böyük risqlərlə bağlı olduğuna və itkilərlə nəticələnə bildiyinə görə belə iştirakın tənzimlənməsi məqsədi ilə “Kredit təşkilatları tərəfindən digər hüquqi şəxslərin paylarının (səhmlərinin) əldə edilməsi Qaydaları” qəbul edilmişdir. Sənəddə payların əldə olunması üçün bank qanununda nəzərdə tutulmuş məhdudiyyətlərlə yanaşı digər hüquqi şəxsin kapitalını əldə etmək üçün bankların daxili prosedurları və hesabatı barədə də müvafiq müddəalar təsbit edilmişdir.

Bank nəzarəti funksiyaları ilə yanaşı 2001-ci ildə Milli Bankın pul-kredit siyasətinin həyata keçirilməsi ilə bağlı funksiyasının səmərəli ye-

ing system, as well as the rules were created for removal of banks damaging the image of the banking system, in a manner that is painless not only for creditors and depositors, but for the banking system as whole, and the role and place of the banking supervision body was also stipulated. The draft law included the rules for carrying out insolvency and bankruptcy procedures in respect to banks, taking into account the specific features of banking business.

Creation of legal grounds for organization and operation of a deposit insurance system for individuals is one of the leading innovations of the banking law. Envisaged insurance scheme puts on the first place the interests of citizens with small deposits who have low capacity to evaluate financial risk of client-bank relations.

In 2001, relevant preparatory works have been commenced to bring the Law "On the National Bank of the Azerbaijan Republic" in conformity with the draft under development.

In order to ensure development of banking supervision in accordance with international standards, in line with the spirit of the new law draft, the National Bank adopted a number of regulatory acts that regulate operations of credit institutions. Thus, the Rules "On internal procedures and record-keeping of lending at banks", "On regulation of risks for one borrower or a group of interrelated borrowers", and "On carrying out operations with bank-related persons" have determined the procedures for lending by banks, and made it necessary to improve the risk regulating activities. In this context, a requirement was set for banks to adopt internal lending procedures in compliance with minimum requirements and methodical instructions of the National Bank. Thus, banks' internal regulations have to cover distribution of powers among bank officers in regard to lending, procedures for examination of credit application, determination of main areas for lending, evaluation of maturity, terms or repayment and collateral depending of the type of credit, as well as other lending principles and conditions. In addition, for the purpose of minimization of banks' operational risks, the abovementioned regulatory acts identified rules and prudential standards for loans given to a group of borrowers that are considered to be interrelated, as well as to persons who have relations with the lending bank.

The Rules "On seizure and evaluation of property by banks against unpaid debts" were adopted to bring banking supervision operations in conformity with international standards, and to ensure that reports presented by commercial banks to the National Bank include accurate evaluation and record-keeping of the property, which belongs to those commercial banks.

As participation of banks in the share capital of other legal entities is related to high risks and may result in losses, the Rules "On acquisition of shares of legal entities by credit institutions" were adopted for the purpose of regulation of such participation. Along with restrictions for acquisition of shares as provided in the banking law, this document also stipulated relevant provisions for banks' reporting and internal procedures for acquisition of share capital of other legal entities.

A very important regulatory act – the Rules "On required reserves of banks" – were adopted in 2001, for the purpose of efficient implementation of the National Bank's monetary policy function along with banking supervision function. These Rules established a mechanism for using required reserves to ensure liquidity of banks and to regulate liquidity of the banking system. The Rules also included procedures for calculation of

rinə yetirilməsi ilə əlaqədar olan çox vacib bir normativ akt - "Bankların məcburi ehtiyatları haqqında Qaydalar" qəbul edilmişdir. Bu sənəddə məcburi ehtiyatların bankların likvidliyinin təmin edilməsində və bank sisteminin likvidliyinin tənzimlənməsində istifadə edilməsi mexanizmi müəyyən edilmişdir. Qaydalarda həmçinin məcburi ehtiyatların hesablanması qaydaları, onların saxlanılması üzrə nəzarət tədbirləri və digər məsələlər təsbit edilmişdir.

Milli ödəniş sisteminin islahat strategiyası çərçivəsində 2001-ci ildə "Azərbaycan Respublikasında fəaliyyət göstərən kredit təşkilatları arasında hesablaşmaların təşkili Qaydaları" qəbul edilmişdir. Bu sənəd milli ödəniş sisteminin müasir standartlar və texnologiyalara uyğunlaşdırması istiqamətində çox mühüm addım olmuşdur. Həmin normativ akta əsasən yeni Mülki Məcəllə ilə nəzərdə tutulan hesablaşmaların elektron şəkildə həyata keçirilməsi Ümumdünya Banklararası Maliyyə Telekommunikasiya sisteminin (S.W.I.F.T.) tərkib hissəsi olan Real Vaxt Rejimində Banklararası Milli Hesablaşmalar Sistemi (AZIPS) çərçivəsində mümkün olmuşdur. Sənəddə həm kağız, həm də elektron daşıyıcılar vasitəsi ilə banklararası hesablaşmaların, habelə zonadaxili ödənişlərin təşkili qaydası təsbit edilmişdir. Normativ akta görə AZIPS-in üzvü olmayan, yəni autsayder banklar da Milli Bankın vasitəsi ilə real vaxt rejimində elektron hesablaşmaları aparmaq imkanını əldə edirlər.

Bank sistemində beynəlxalq mühasibat standartlarına keçidlə əlaqədar olaraq 2001-ci ildə bu sahədə normativ baza daha da inkişaf etmiş, uçot qaydaları ilə bağlı Milli Bank tərəfindən bir sıra normativ akt qəbul edilmişdir. Bunlar banklarda qeyri-maddi aktivlərin, əmanətlərin (depozitlərin), xarici valyuta əməliyyatların və digər bank əməliyyatlarının uçot qaydalarını müəyyən etmişdir.

Hesabat ili valyuta qanunvericiliyi sahəsində də yeniliklərlə müşahidə olunmuşdur. Belə ki, "Valyuta tənzimi haqqında" Azərbaycan Respublikası Qanununa da bəzi əlavə və dəyişikliklər edilmişdir. İlk növbədə qeyd etmək lazımdır ki, həmin düzəlişlərdə Milli Bank dövlətin valyuta siyasətinin həyata keçirilməsi üzrə funksiyalarına uyğun olaraq ölkədə əsas valyuta nəzarəti orqanı kimi müəyyənləşdirilmişdir. Eyni zamanda fiziki şəxslər tərəfindən valyuta sərvətlərinin Azərbaycan Respublikasına gətirilməsi (köçürülməsi) və Azərbaycan Respublikasından çıxarılması (köçürülməsi) proseduru da həmin düzəlişlərdə öz əksini tapmışdır. Həmin prosedurların icrasını təmin etmək məqsədilə Milli Bank tərəfindən müvafiq Qaydalar da işlənib hazırlanmışdır. Qanunda təsbit edilən yeniliklərlə əlaqədar Milli Bank həmçinin mövcud valyuta rejimi qaydalarını tənzimləyən normativ aktın da təkmilləşdirilməsi sahəsində işlər aparır.

Valyuta qanunvericiliyinin təkmilləşdirilməsi istiqamətində 2001-ildə Milli Bankın həyata keçirdiyi normayaradıcılıq işlərindən biri də "Azərbaycan Respublikası müvəkkil banklarının açıq valyuta mövqeyi limitlərinin müəyyən edilməsi və tənzimlənməsi Qaydaları"nın yeni redaksiyada qəbulu olmuşdur. Bu sənədə əsasən hazırda bankların valyuta mövqeyinin hesablanmasında balans maddələri ilə yanaşı balansdankənar tələbləri və öhdəlikləri iştirak edir. Valyuta məzənnə risqi yalnız səhmdar kapitala deyil, prudensial kapitala nisbətdə müəyyən edilir, habelə beynəlxalq aləmdə tətbiq olunmağa başlamış struktur valyuta anlayışı verilmiş və tətbiqinə başlanmışdır.

Hesabat ilində "Azərbaycan Respublikasının

required reserves, supervisory measures on storage of required reserves, and other issues.

The Rules "On arrangement of settlements between credit institutions operating in the Azerbaijan Republic" were adopted in 2001 within the framework of reform strategy for the national payment system. This document became a very significant step towards upgrading of the national payment system in conformity with modern standards and technologies. Being an integral part of the System of Worldwide Financial Telecommunications (S.W.I.F.T), the Real Time Inter-Bank National Settlement System (AZIPS) made possible the implementation of settlements, which are envisaged by the new Civil Code, in an electronic format, as provided in the Rules. The Rules defined procedures for arrangement of inter-bank settlements, as well as intra-zone payments, by using both paper- and electronic transmission devices. According to these Rules, banks that are not members of AZIPS, i.e. outsider banks, also get an opportunity to carry out real time electronic settlements through the National Bank.

Due to the shift to international accounting standards in the banking system, the regulatory framework in this field was further enhanced in 2001, and the National Bank adopted a number of regulatory acts in relation to accounting procedures. Those regulatory acts established accounting procedures for intangible assets, savings (deposits), foreign exchange transactions and other banking operations.

During the reporting year, innovations were also introduced to foreign exchange legislation. Thus, certain changes and additions were made to the Law of the Azerbaijan Republic "On Foreign Exchange Regulation". First of all, it should be noted that, based on the those changes, the National Bank was defined as the main foreign exchange supervision body in the country, in accordance with its functions related to implementation of the state’s foreign exchange policy. The changes made to the law also included the procedures for bringing (transfer) foreign exchange into the Azerbaijan Republic, and taking (transfer) foreign exchange out of the Azerbaijan Republic by individuals. The National Bank also prepared relevant regulations in order to ensure execution of these procedures. In connection with innovations stipulated in the law, the National Bank is also undertaking actions in the field of improvement of the regulatory act, which regulates procedures of existing foreign exchange regime.

Adoption of the revised Rules "On establishment and regulation of limits for open foreign exchange positions of authorized banks of the Azerbaijan Republic" was also one of the regulatory drafting measures carried out by the National Bank in the field of improvement of foreign exchange legislation. According to the document, off-balance-sheet claims and liabilities also participate in calculation of banks’ foreign exchange positions, along with balance-sheet items. Exchange rate risk is determined in relation to prudential capital, rather than only to equity capital, and the definition of structural foreign exchange, the application of which began in the international community, has been applied as well.

During the reporting year, based on the Presidential Decree "On Implementation of the Law on the State Budget of the Azerbaijan Republic for 2002", the National Bank prepared proposals on improvement of circulation of money, limitation of use of cash in settlement operations between economic agents, as well as

2002-ci il dövlət büdcəsi haqqında" Azərbaycan Respublikası Qanununun tətbiq edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Fərmanına müvafiq olaraq Milli Bank pul dövriyyəsinin yaxşılışdırılması, iqtisadi agentlər arasında hesablaşmalarda nağd puldan istifadənin məhdudlaşdırılması, habelə iqtisadiyyatın dollarlaşmasının qarşısının alınması üzrə təkliflər hazırlamışdır.

Banklarda emissiya-kassa əməliyyatlarının yaxşılaşdırılması, bu əməliyyatların təhlükəsizliyinin artırılması və müasir sistemlər vasitəsi ilə aparılmasını yaxın gələcəkdə təmin edən normativ bazanın yaradılması üzərində müvafiq layihə işləri aparılmışdır.

Milli Bank öz normayaradıcılıq işlərində həmişə olduğu kimi 2001-ci ildə də infrastruktur qanunvericiliyinin təkmilləşdirilməsi proseslərində də iştirak etmişdir. Bankların girovla bağlı əməliyyatlarını (ipoteka) tərəflər üçün daha əlverişli əsaslar üzrə həyata keçirilməsi təmin olunmuşdur. Belə ki, "Dövlət rüsumu haqqında" Azərbaycan Respublikası Qanununda bu əməliyyatlar üzrə aparılan notariat hərəkətlərinə görə dövlət rüsumu kreditin məbləğindən asılı olaraq nisbətən az məbləğdə müəyyən edilmişdir. Həmin yenilik həmçinin ölkənin maliyyə bazarında mikromaliyyələşmə sxemlərinin qurulduğu bir dövrə təsadüf etmiş və bu işin respublikada səmərəli inkişafına, kiçik və orta sahibkarlıq subyektlərinin bank kreditlərindən istifadə imkanlarını artırmağa şərait yaratmışdır.

on prevention of dollarization of the national economy.

Relevant drafting works were carried out to create a regulatory framework that will ensure improvement of cash issue operations at banks, enhancement of security, and use of modern systems for carrying out such operations.

As for its regulatory drafting activities, in 2001, same as previously, the National Bank took part in the process of improvement of infrastructure legislation. It was ensured that mortgage-related banking operations are carried out on conditions that are more favorable for parties. For instance, the Law of the Azerbaijan Republic "On State Fees" established relatively low state fees for notary services to be provided to mortgage-related operations, depending on the amount of loan. This innovation coincided with the period of establishment of micro-credit schemes in the country's financial market, and it created grounds for effective development of this undertaking in the country, and enhancement of capability of small and medium businesses to use bank loans.

6. İNSAN RESURSLARININ İNKİŞAFI

2001-ci ildə insan resurslarının idarə olunması sahəsində Milli Bank qarşısında kadr resurslarının axtarılması və işə götürülməsi metodologiyasının yaradılması, bank fəaliyyətinin bütün funksional istiqamətləri üzrə kadrların peşə təhsilinə olan tələbatının planlaşdırılması, onların hərəkətinin və karyerasının planlaşdırılması, kadr resurslarının peşə uyğunluğu və ixtisas səviyyəsi üzrə qiymətləndirilməsinin metodoloji bazasının yaradılması kimi mühüm vəzifələr qoyulmuşdur.

Qarşıda duran vəzifələrin icrasını təmin etmək üçün Milli Bank öz kadr siyasətini nəzərdən keçirərək hərtərəfli təhlil etmiş, kadr potensialının möhkəmləndirilməsinə və aparatın komplektləşdirilməsinə yönəldilmiş tədbirlər sistemi işləyib hazırlamışdır.

2001-ci il yanvarın 1-nə olan vəziyyətə görə Milli Bankın təşkilati strukturuna 18 bölmədən ibarət Mərkəzi aparat, Naxçıvan Muxtar Respublikası idarəsi və 10 ərazi idarəsi daxildir. Bu struktur xarici ölkələrin mərkəzi banklarının təcrübəsinə və beynəlxalq praktikaya əsaslanaraq formalaşdırılmışdır və bütövlükdə, Milli Bankın qarşısında duran vəzifə və funksiyaların effektiv yerinə yetirilməsinə imkan verir.

İlin yekununa görə Milli Bankın və onun tabeliyindəki təşkilatların bütün kateqoriyalardan olan işçilərinin siyahı üzrə sayı 504 nəfər (ştata görə 551 vahid), o cümlədən Mərkəzi aparatda 339 nəfər təşkil etmişdir.

2001-ci ildə kadrlar işi üzrə fəaliyyətin əsas istiqamətləri Milli Bankın kollektivini peşəkar mütəxəssislərlə komplektləşdirməkdən, işçilərin ixtisas dərəcəsini artırmaqdan, optimal əmək şəraiti yaratmaqdan ibarət olmuşdur. Görülən işlər aparatın komplektləşdirməsi göstəricilərinin yaxşılaşmasına şərait yaratmışdır. 2001-ci ildə 33 əməkdaş, o cümlədən Mərkəzi aparatda 24 əməkdaş işə götürülmüşdür.

Əsas fəaliyyət üzrə 431 nəfər işçidən (kiçik xidmət işçiləri nəzərə alınmadan) 360 nəfəri mütəxəssisdir. Bunlardan 265 nəfər ali təhsillidir, 95 nəfəri orta ixtisas təhsilli mütəxəssisdir. Ali və orta təhsilli mütəxəssislər işləməli olan 334 vəzifədə 313 mütəxəssis çalışır ki, bu da 93,7 faiz təşkil edir.

2001-ci il ərzində Milli Bankdan kadr axınının səviyyəsi minimuma endirilmişdir. Ümumiyyətlə, 1996-cı illə müqaiysədə bu gün kadr axını 22%-dən 6%-ə enmişdir, bu da işəgötürmə za-

Tədrisin istiqamətləri	İştirakçıların sayı, (nəfərlə)
Bank tədris mərkəzi	87
Xarici ölkələrdə təhsil	51
İngilis dili kursları	97
Kompüter kursları	18
Dövlət İqtisad Universitetində ikinci təhsil	28

6. HUMAN RESOURCES DEVELOPMENT

In 2001, the National Bank's main tasks in the field of human resource management were creation of methodology for search and recruitment of staff, planning of staff's needs for professional training in all functional areas of banking activity, planning of staff turnover and career development, and creation of methodological framework for evaluation of staff by professional fitness and qualification level.

To ensure execution of the tasks set, the National Bank carried out revision and comprehensive analysis of its human resources policy, and worked out a system of measures aimed at strengthening of human resources potential and staffing of its office.

As of January 1, 2001, the National Bank's organizational structure comprised Head Office consisting of 18 divisions, Department in the Nakhchivan Autonomous Republic, and 10 zonal departments. This structure was formed based on experience of central banks of foreign states and international practice, and it generally allows for effective fulfillment of functions and responsibilities faced by the National Bank.

As of the end of 2001, the number of employees of all categories included in the payroll of the National Bank and of its subordinated institutions was 504 (551 according to the staff size), including 339 in the Head Office.

In 2001, main areas of activities in the field of human resources management comprised staffing of the National Bank with professional specialists, upgrading the level of qualification of its employees, and creation of optimal working conditions. The measures taken have created conditions for improvement of staffing indicators of the National Bank. 33 employees, including 24 employees in the Head Office, were recruited in 2001.

Out of 431 employees engaged in main operations (excluding lower level support staff), 360 are specialists. 265 of those specialists have degree of higher education, while other 95 completed secondary special education. Out of 334 positions that require specialists with higher and secondary education, 313 positions were staffed with relevant specialists, which is 93.7%.

During 2001, the level of outflow of staff from the National Bank dropped to a minimum. In total, today's outflow of staff fell to 6% from 22% in 1996, and this can be explained by professional

Type of Training	Number of attendants
Banking training center	87
Education in foreign countries	51
English courses	97
Computer courses	18
Second education at the State Economic University	28

manı professional seçim və bankda motivasiya sisteminin tətbiqi ilə izah oluna bilər.

2001-ci ildə Milli Bank kadr təminatı və təhsil sisteminin təkmilləşdirilməsi sahəsində əsaslı nailiyyətlər əldə etmişdir. Belə ki, bu dövrdə Milli Bankın mütəxəssislərinin beynəlxalq və yerli bank tədris mərkəzlərində təkmilləşmələrinə geniş imkanlar yaradılmışdır.

Əməkdaşların professionallığını artırmaq üçün xüsusi kurslar təşkil edilmişdir.

Ölkə iqtisadiyyatının bütün sferalarında olduğu kimi, bank işində də bazar münasibətlərinə keçidlə bağlı olaraq bank işçilərinin peşə səviyyəsinin yeni tələblər səviyyəsinə qaldırılması əsas vəzifələrdən biridir. Bazar iqtisadiyyatı şəraitində bank işinin tənzimlənməsini surətləndirmək məqsədilə Beynəlxalq Valyuta Fondu və Dünya Bankı kimi beynəlxalq maliyyə təşkilatlarının, Amerika Birləşmiş Ştatları, İngiltərə, Almaniya, İsveçrə, Türkiyə, Fransa, Avstriya, Yaponiya, Rusiya və başqa ölkələrin mərkəzi banklarının və aparıcı kommersiya banklarının iş təcrübəsinin öyrənilməsi üçün Milli Bankın mütəxəssisləri 1995-2001-ci illərdə xarici ölkələrdə keçirilən 170 müxtəlif elmi-nəzəri və praktik seminarlarda iştirak etmişdir.

Milli Bankda kadrların seçilməsi çoxpilləli müsahibə sistemi üzrə həyata keçirilir. Bu zaman namizədlərin ixtisas səviyyəsi ilə yanaşı həm də düşünmə, problemləri həll etmə və qərar vermə bacarığı, ünsiyyətliliyi, kollektivə uyuşma qabiliyyəti, məsuliyyəti, intizamı və Milli Bankın əməkdaşları üçün mühüm sayılan digər keyfiyyətləri yoxlanılır və qiymətləndirilir. Bu məqsədlə xüsusi testlər tətbiq edilir.

Milli Bank 2001-2004-cü illər üçün strateji planına əsaslanaraq kadr siyasəti sahəsində əhəmiyyətli dəyişikliklərin həyata keçirilməsini nəzərdə tutur. Belə ki, "Xidməti Fəaliyyətin Qiymətləndirilməsi Sistemi"nin bankda tətbiqi beynəlxalq standartlara daha da yaxınlaşmağa şərait yaradacaqdır. "Qiymətləndirmə"nin məqsədi əməkdaşların xidməti fəaliyyətini nəticəyə görə qiymətləndirmək, onların güclü və zəif cəhətlərini, potensialını, tədris ehtiyaclarını, bankın fəaliyyətində xidmət və göstəricilərini tam təhlil edib aydınlaşdırmaq və hər bir əməkdaşı xidməti fəaliyyətinə görə mükafatlandırmaqdan ibarətdir.

Bundan başqa, kadr siyasətində tətbiq olunacaq digər istiqamətlərdən biri də təkmilləşdirilmiş "İşə götürmə" Qaydalarıdır. Bu Qaydalar işə götürmə zamanı müsahibələrin bütün professionallara yaxşı tanış olan A.Rocerin 7 bəndlik planı üzrə keçirilməsini nəzərdə tutur.

selection at the time of recruitment, and application of the system of staff incentives at the National Bank.

In 2001, the National Bank made significant achievements in the field of improvement of educational system and compensation of staff. Thus, broad opportunities were created for upgrading of skills of the National Bank's experts at international and local banking training centers. Special courses were organized to improve professionalism of employees.

As in all other sectors of the national economy, upgrading of professional level of the bank's staff in conformity with new requirements became one of the main tasks due to transition of banking activities to market relations. In order to accelerate regulation of banking activities under market economy conditions, specialists of the National Bank have participated in 170 various scientific and practical seminars held in foreign countries during 1995-2001, for the purpose of studying working experience of international financial institutions such as the International Monetary Fund and the World Bank, as well that of central banks and leading commercial banks in the USA, Great Britain, Germany, Switzerland, Turkey, France, Austria, Japan, Russia and other countries.

Selection of staff at the National Bank is carried out through multistage interview system. Logical thinking, problem-solving and decision-making capacities, sociability, ability of adaptation to staff, responsibility, discipline, and other quality features, which are considered important for employee of the National Bank, are evaluated along with qualification skills of applicants during this selection process. Special tests are used for this purpose.

The National Bank intends to implement significant changes in the field of human resources policy, based on the strategic plan for 2001-2004. Thus, application of performance evaluation system will create conditions for further upgrade to international standards. Objective of this "evaluation" is to assess performance of employees based on results, to thoroughly analyze and clarify their strong and weak points, capacities, training needs, contributions to the bank's operations, and to remunerate each employee in accordance with their performance.

In addition, revised Rules "On Recruitment" is another measure to be applied in human resource policy. These Rules envisage implementation of interviews at the time of recruitment in accordance with 7-item plan by A. Roger that is very well known among professionals.

7. MİLLİ BANK ÜZRƏ STRATEJİ PLANLAŞDIRMANIN BİRİNCİ İLİNİN YEKUNLARI

2001-ci ildə Milli Bank öz fəaliyyətini strateji planlaşdırma əsasında qurmuş və 2001-2004-cü illər üzrə Milli Bankın bütün struktur bölmələrini və fəaliyyət sferalarını əhatə edən Strateji Plan çərçivəsində həyata keçirmişdir.

Strateji planlaşdırma hazırki şəraitdə Milli Bankın missiyasını daha aydın müəyyənləşdirməyə və yaxın beş ildə onun prioritet inkişaf məqsədlərini dəqiq müəyyənləşdirməyə imkan vermişdir.

Strateji plana, ümumi məqsədlər toplusuna uyğun olaraq Milli Bankın korporativ idarəetmə sisteminin müasir tələblərinə cavab verən yeni strukturu və idarəetmə prosedurları yaradılmışdır.

Milli Bankın maddi texniki təminatının təkmilləşdirilməsindən başlayaraq, insan resurslarının müasir idarəetmə sisteminin yaradılmasına, müasir daxili korporativ mədəniyyətin tətbiqinə kimi məqsədlər strateji planda nəzərdə tutulub və taktiki planlaşdırma vasitəsilə artıq realizə olunur.

Eyni zamanda monetar idarəetmənin təkmilləşdirilməsi və standartlaşması, bank nəzarətinin beynəlxalq standartlaşması, bank strategiyasında nəzərdə tutulmuş işlərin həyata keçirilməsi Milli Bankın əsas strateji məqsədlərindəndir.

Strateji planda aparıcı ölkələrin mərkəzi banklarının iş təcrübələrini dərindən öyrənməklə Milli Bankı daha çevik və müasir, avropa standartlarında tənzimləmə orqanına çevirmək, habelə onun məqsədlərinin reallaşdırılmasının effektivliyini yüksəltmək proqramı müəyyənləşdirilmişdir.

Bu proqramın hazırlanmasında bir çox qabaqcıl ölkələrin mərkəzi banklarının təcrübəsinin öyrənilməsi ilə yanaşı menecmentin əsasları üzrə toplanmış elmi-praktiki təcrübədən də istifadə edilmişdir. Proqramda mərkəzi yer fövqəladə iqtisadi vəziyyətlərdə antiböhran idarəetmə modullarının hazırlanmasına verilmişdir. Burada Milli Bankı əhatə edən xarici mühitin və onun daxili mühitinin elementləri və amilləri göstərilmişdir. Proqram ölkədə artıq bir neçə ildən bəri bərqərar olmuş makroiqtisadi sabitliyin daha da dayanıqlı olmasına, bank sisteminin iqtisadiyyatın inkişafındakı rolunun yüksəldilməsinə yönəldilmişdir.

Proqramla pul-kredit və valyuta siyasətinin ölkədə yeridilən makroiqtisadi siyasətin digər strateji istiqamətləri ilə daha səmərəli əlaqələndirilməsi nəzərdə tutulmuşdur. Bu məqsədlə respublikanın müxtəlif tənzimləyici orqanları ilə konkret qarşılıqlı fəaliyyət sxemləri nəzərdən keçirilmişdir.

Bank nəzarəti normalarının bank nəzarəti üzrə Bazel Komitəsinin standartlarına və mütərəqqi beynəlxalq təcrübəyə uyğunlaşdırılması, mühasibat uçotu sisteminin, bank qanunvericiliyinin dünya standartlarına uyğunlaşdırılması, elektron-ödəniş sisteminin tətbiqi, insan resurslarının inkişafı və sair bank işi üçün strateji əhəmiyyət daşıyan tədbirlər sənəddə öz əksini tapmışdır. Bank işinin inkişafı üzrə xüsusi proqramın hazırlanması da ilk dəfə məhz Milli Bankın Strateji Planında nəzərdə tutulmuşdur. Strateji plana uyğun olaraq Milli Bankda idarəetmənin səmərəliliyini artırmaq, qərarların qə-

7. RESULTS OF THE FIRST YEAR OF STRATEGIC PLANNING AT THE NATIONAL BANK

In 2001, the National Bank established and implemented its own operations based on strategic planning, within the framework of the Strategic Plan, which covers all structural divisions and areas of activities of the National Bank for the period of 2001-2004.

Strategic planning allowed for more specific determination of the National Bank's mission under current conditions, and for precise identification of its priority development objectives for the next five years.

Based on the strategic plan and summary of general objectives, new structure and management procedures of the National Bank were created in conformity with modern requirements of corporate management system.

Objectives, such as improvement of the National Bank's logistics, creation of modern system of human resources management, and application of modern internal corporate culture, were envisaged in the strategic plan and are now in the process of implementation though tactical planning.

In addition, improvement and standardization of monetary management, standardization of banking supervision in conformity with international practice, and implementation of actions envisaged in the bank's strategy are also among main strategic objectives of the National Bank.

The strategic plan defined the program to transform the National Bank into modern and prompt regulatory body based on European standards, through in-depth study of working experience of central banks in leading countries, as well as to improve effectiveness of implementation of its objectives.

Gained scientific and practical expertise on fundamentals of management was also used in preparation of this program, along with studying the experience of central banks of many leading countries. Preparation of anti-crisis management modules for emergency economic situations was given a central place in the program. The program showed the elements and factors of external environment surrounding the National Bank, as well as those of its internal environment. The program was aimed at increasing the sustainability of macroeconomic stability, which has been achieved in the country for already several years, and enhancing the role of the banking system in development of the national economy.

The program envisaged a more effective coordination of monetary and foreign exchange policies with other strategic areas of macroeconomic policy conducted in the country. For this purpose, concrete schemes of joint operations with various regulating bodies of the country were reviewed.

The document also included adjustment of banking supervision norms in conformity with standards of the Basle Committee and advanced international expertise, bringing accounting system and banking legislation in conformity with world standards, application of electronic payment system, human resources development, and other measures of strategic significance for banking activity. Preparation of a special program on

bulu üçün informasiya bazasını genişləndirmək məqsədilə Milli Bankın ayrı-ayrı bölmələri arasında, eləcə də Milli Bankla banklar arasındakı informasiya axınlarının avtomatlaşdırılması istiqamətində 2001-ci ildə ardıcıl işlər aparılmışdır.

Strateji planlaşdırmanın tətbiqinin 1 illik yekunları bütövlükdə çox mühüm müsbət nəticələrin əldə olunmasını göstərir. Bu ilk növbədə bankın kollektivin işinə güclü səfərbəredici təsirində öz əksini tampışdır. Digər tərəfdən il üzrə müəyyən olunmuş məqsədlərin yerinə yetirilməsi növbəti il üçün yeni və daha iddialı vəzifələrin yerinə yetirilməsinə zəmin yaratmışdır. Çünki 2001-ci il üzrə qoyulmuş vəzifələrin uğurlu həlli məntiqi olaraq artıq bir neçə sayda yeni vəzifələrin həll olunması zərurətini ortaya çıxarmışdır. Milli Bank üçün strateji planlaşdırma sisteminin səmərəsi 2001-ci ildə onun məhz bu xüsusiyyəti ilə səciyyəvi olmuşdur.

development of banking business was for the first time envisaged in the National Bank's Strategic Plan. Based on the strategic plan, consistent actions were taken in 2001 in the field of automatization of information flows between certain divisions of the National Bank, as well as between the National Bank and other banks, for the purpose of increased efficiency of management at the National Bank, and enhancement of database for decision-making.

Results of the first year of application of strategic planning generally show that very important positive results have been attained. This was first of all reflected in a strong mobilizing influence on the work of the bank's staff. On another hand, fulfillment of objectives set for the year created a ground for fulfillment of new and more ambitious tasks for the next year, because successful solution of tasks set for 2001 has already revealed the necessity to deal with several new tasks. This feature alone characterized the efficiency of the system of strategic planning for the National Bank in 2001.

8. MİLLİ BANKIN BEYNƏLXALQ ƏLAQƏLƏRİ

8.1 Beynəlxalq maliyyə-kredit təşkilatları ilə əməkdaşlıq

Milli Bankın beynəlxalq maliyyə təşkilatları ilə əməkdaşlığının genişləndirilməsi, bank əməliyyatlarının avtomatlaşdırılması və modernizasiyası məqsədilə beynəlxalq maliyyə institutlarından və digər donor təşkilatlardan texniki yardımın cəlb edilməsi 2001-ci ildə mühüm vəzifələr sırasında olmuşdur.

Beynəlxalq Valyuta Fondu bank sisteminin beynəlxalq standartlara uyğunlaşdırılması, baş mühasibat kitabının tətbiq edilməsi, bank nəzarətinin möhkəmləndirilməsi, yeni bank qanunvericiliyi layihələrinin hazırlanması, xırda ödənişlər sisteminin dizaynının və lazımi infrastrukturun hazırlanması sahəsində nəzərdə tutulan tədbirlərin həyata keçirilməsində Milli Banka yardım etmişdir. Fondun məsləhətçiləri bu işlərin həyata keçirilməsində, eləcə də bankın mütəxəssisləri ilə treyninqlərin keçirilməsində bilavasitə iştirak etmişlər.

Beynəlxalq Valyuta Fondu ölkədə maliyyə sabitliyinin möhkəmləndirilməsinə yönəldilmiş məlum tədbirlərlə yanaşı yoxsulluğun azaldılması və inkişafa kömək göstərilməsi üçün (PRĞF) Azərbaycan dövlətinə 100 mln. dollar məbləğində kredit ayırmış və bunun ilk tranşı artıq alınmışdır.

Ümumdünya Bankı Maliyyə Sektoruna Texniki Yardıma dair kredit sazişinin hazırlanmasına yönəldilmiş tədbirlərin həyata keçirilməsində iştirak etmişdir. Sazişin başlıca komponenti olan Azərbaycan Milli Bankına texniki yardımın göstərilməsindən ibarətdir. Bu iş artıq başa çatdırılmışdır. Proqramın həyata keçirilməsi Milli Banka 3,4 mln. dollar məbləğində maliyyə yardımı alınmasına imkan verəcəkdir ki, bu da əsasən Xırda (paket) ödənişlər sisteminin yaradılmasına yönəldiləcəkdir.

Ümumdünya Bankının kredit portfeli Azərbaycan iqtisadiyyatının bütün sahələrində bu təşkilatın hərtərəfli iştirakına imkan yaradır. Bu, neft sektoru, su və qaz təchizatı sisteminin bərpası, kolxozların özəlləşdirilməsi və kənd təsərrüfatı inkişafının maliyyələşdirilməsi, irriqasiya və drenaj sisteminin, mədəni irsin bərpası, institusional quruculuğa texniki yardım göstərilməsini nəzərdə tutur. Bu çərçivədə Milli Banka yeni ödəniş sisteminin - ümumi ödənişlər sisteminin birinci növbəsinin işə salınması üçün 2,6 mln. dollar vəsait ayrılmışdır.

Bankın fəaliyyətinin digər mühüm istiqaməti donor banklarla - Asiya İnkişaf Bankı, Avropa Yenidənqurma və İnkişaf Bankı ilə və digər banklarla əməkdaşlığın inkişaf etdirilməsi və əlaqələrin möhkəmləndirilməsi olmuşdur.

İl ərzində **Asiya İnkişaf Bankının** ölkə üzrə siyasətinin və Azərbaycanda onun fəaliyyət proqramının hazırlanması sahəsində fəal məsləhətləşmələr prosesi getmişdir. Asiya İnkişaf Bankı bank sektorunun inkişaf proqramının həyata keçirilməsi sahəsində Milli Banka texniki yardım göstərilməsinə maraq göstərmişdir.

Avropa Yenidənqurma və İnkişaf Bankı (AYİB) ilə birgə fəaliyyət Azərbaycanda Mikrokreditləşdirmə Bankının təsis edilməsi, habelə Azərbaycan Beynəlxalq Bankının özəlləşdi-

8. INTERNATIONAL RELATIONS OF THE NATIONAL BANK

8.1. Cooperation with international financial and credit institutions

Expansion of cooperation between the National Bank and international financial institutions, and attraction of technical assistance from international financial institutions and other donor organizations, for the purpose of automatization and modernization of banking operations, were among major tasks in 2001.

International Monetary Fund (IMF). The IMF assisted the National Bank in implementation of measures aimed at bringing the banking system in conformity with international standards, strengthening of banking supervision, drafting of new banking legislation, and developing of design and necessary infrastructure for the low value payments system. Fund experts took direct participation in implementation of these works, as well as in holding of training for the National Bank's specialists.

Along with well-known programs aimed at strengthening of financial stability in the country, the IMF allocated $100 million loan to the Government of Azerbaijan under the Poverty Reduction and Growth Facility (PGRF), and first tranche of this loan has already been disbursed.

World Bank (WB). The WB took part in implementation of measures aimed at preparation of credit agreement on Technical Assistance to Financial Sector. Main component of this agreement consists of provision of technical assistance to the National Bank of Azerbaijan. This work has already been completed. Program implementation will allow the National Bank to get financial assistance for the amount of $3.4 million, and this money will be mainly spent on creation of low value payments system.

Credit portfolio of the WB allows for comprehensive participation of this institution in all sectors of Azerbaijan's economy. This includes oil sector, rehabilitation of water and gas supply systems, privatization of kolkhozes and financing of agricultural development, rehabilitation of irrigation and drainage systems, restoration of cultural heritage, and technical assistance to institutional building. Within the framework of this cooperation, $2.6 million was provided to the National Bank for launch of the new payment system as a first stage of a general payment system.

Another important area of the National Bank's activities was development of cooperation and strengthening of relations with donor banks – Asian Development Bank, European Bank for Reconstruction and Development and other banks.

Asian Development Bank (ADB). During the year, active consultations have been held in respect to formulation of the ADB's policy and activity program for Azerbaijan. The ADB expressed its interest in providing technical assistance to the National Bank for implementation of banking sector development program.

European Bank for Reconstruction and Development (EBRD). Cooperation between the National Bank and the EBRD was focused on establishment of Micro-Credit Bank in Azerbaijan,

rilməsində AYİB-in iştirakı layihəsinin hazırlanması və həyata keçirilməsi üzərində cəmləşmişdir. Mikrokreditləşdirmə Bankının yaradılması Azərbaycanda kiçik və orta biznesin təşəkkülü prosesinin gücləndirilməsi məqsədlərinə xidmət edəcək və rəqabət mühitinin yaxşılaşmasına kömək göstərəcəkdir.

Bütövlükdə, AYİB Azərbaycan iqtisadiyyatına 400 mln. dollardan çox vəsait qoymuşdur. Qeyd etmək lazımdır ki, AYİB-in ölkədə fəaliyyətində özəl sektorun inkişafına üstünlük verilir.

AYİB girov haqqında qanunvericiliyin təkmilləşdirilməsi və qüvvədə olan qanunvericilik aktlarının qiymətləndirilməsinə və mövcud ziddiyyətlərin aradan qaldırılması barədə tövsiyyələr hazırlanmasına Avropanın görkəmli mütəxəssislərinin cəlb edilməsi sahəsində Milli Banka texniki yardım göstərilməsinə razılıq vermişdir.

8.2 Xarici ölkələrin mərkəzi bankları ilə əməkdaşlıq

Bank islahatlarının səmərəli surətdə həyata keçirilməsi üçün əlavə texniki yardımın alınması, Milli Bankın imicinin möhkəmləndirilməsi, uzaq və yaxın xarici ölkələrin mərkəzi bankları arasında onun nüfuzunun yüksəldilməsi məqsədilə 2001-ci ildə Milli Bankın beynəlxalq əlaqələrinin genişləndirilməsi sahəsində məqsədyönlü iş aparılmışdır.

Ötən il Almaniya Bundesbankı ilə, İsveçrə Milli Bankı ilə, Türkiyə Mərkəzi Bankı ilə və MDB ölkələrinin bir sıra mərkəzi bankları ilə sıx əlaqələr yaradılması sahəsində tədbirlər xüsusi yer tutmuşdur. Mərkəzi banklarla münasibətlərin yaradılması və inkişaf etdirilməsi qabaqcıl iş təcrübəsi ilə tanış olmağa, müasir texnologiyanı öyrənməyə və toplanmış biliklərin təcrübədə tətbiqinin növbəti mərhələsini həyata keçirməyə imkan vermişdir.

Avropanın aparıcı bankları ilə bilavasitə əlaqələr yaradılması Milli Bankın fəaliyyətində yeni istiqamət olmuşdur. Almaniya Bundesbankı ilə sıx qarşılıqlı fəaliyyət və yaradılmış əlaqələr bankda bir sıra xüsusi seminarların təşkil olunmasına imkan vermişdir. Bu bankın yüksək ixtisaslı mütəxəssisləri Milli Banka daxili auditin təşkili sahəsində texniki yardım göstərmişlər.

Ötən il İsveçrə Mərkəzi Bankı ilə əməkdaşlıq əlaqələrinin yaradılması ilə də əlamətdar olmuşdur. Sentyabr ayında İsveçrə Bankı əməkdaşlarının Azərbaycana gəlişi sahə departamentləri səviyyəsində iş təcrübəsi mübadiləsi və sıx əlaqələrin yaradılmasının başlanğıcını qoymuşdur.

Milli Bankın əməkdaşları Norveç Mərkəzi Bankında səfərdə olmuş və Norveç Neft Fondunun fəaliyyəti şəraitində ölkəyə iri həcmdə neft gəlirlərinin daxil olması şəraitində monetar siyasətlə bağlı bir sıra məsələlər üzrə müvafiq təcrübəni öyrənmişlər.

2001-ci ildə bank işinin bir çox sahələrində Türkiyə Mərkəzi Bankı ilə də intensiv təcrübə mübadiləsi həyata keçirilmişdir. Monetar siyasət, statistika, mühasibat uçotu və hesabatı, insan resursları ilə iş sahəsində fəaliyyətlə tanışlıq olmuşdur. Qarşıdakı ildə bu prosesin surətləndirilməsi və tədrisin ixtisas proqramları üzrə ayrı-ayrı istiqamətlərdə aparılması nəzərdə tutulur.

2001-ci ildə MDB ölkələrinin mərkəzi bankları ilə əməkdaşlıq davam etdirilmişdir. Qazaxıstanın, Qırğızıstanın, Litvanın, Ukraynanın mərkəzi bankları ilə təcrübə mübadiləsi həyata keçirilmişdir.

as well as designing and implementation of the project on the EBRD's participation in privatization of the International Bank of Azerbaijan. Creation of the Micro-Credit Bank will contribute to strengthening of the process of formation of small and medium business, as well as to improvement of competitive environment in Azerbaijan.

In total, the EBRD invested more than $400 million into Azerbaijan's economy. It should be noted operations of the EBRD in Azerbaijan are mostly oriented at development of private sector.

The EBRD agreed to provide technical assistance to the National Bank in involving well-known European experts to prepare recommendations on improvement of legislation on collateral, evaluation of existing legislative acts, and elimination of contradictions.

8.2. Cooperation with central banks of foreign countries

In 2001, well-targeted measures were taken to expand international relations of the National Bank, for the purpose of attraction of additional technical assistance to efficiently implement banking reforms, as well as for strengthening of the National Bank's image and enhancing its influence among central banks in neighboring and remote foreign countries.

In this context, core activities during the reporting year were measures taken on establishment of close contacts with the Bundesbank, Swiss National Bank, Turkish Central Bank and with a number of central banks of CIS countries. Establishment and development of relations with central banks gave an opportunity to get familiar with advanced operational expertise, to learn modern technologies, and to implement next stage of application of gained knowledge in practice.

New area of the National Bank's activities was establishment of direct contacts with leading European banks. Close cooperation and contacts with the Bundesbank allowed for holding of a number of specific seminars at the National Bank. Highly qualified experts of the Bundesbank provided technical assistance in arranging internal audit at the National Bank.

Establishment of cooperation with the Swiss National Bank during the reporting year was of great significance as well. The visit of representatives of the Swiss National Bank to Azerbaijan in September became a starting point for exchange of operational expertise at the level of sectoral departments, and for establishment of close contacts.

Staff of the National Bank visited the Norwegian Central Bank and studied relevant expertise on a number of issues related to monetary policy conducted under condition of the Norwegian Petroleum Fund's operations and large volumes of oil revenues flowing into the country.

In 2001, intensive exchange of expertise in many spheres of banking activities was also carried out with the Turkish National Bank. The bank's staff got familiar with operations in the field of monetary policy, statistics, accounting and reporting, and human resources management. It is envisaged to accelerate this process in the next year, and to conduct training in concrete areas of specialization.

Cooperation with central banks of CIS countries continued in 2001 as well. Exchange of expertise was carried out with central banks of Kazakhstan, Kirgizistan, Lithuania, and Ukraine.

9. MİLLİ BANKDA DAXİLİ AUDİT

2001-ci ildə Milli Bankda daxili audit sahəsində qarşıya müvafiq metodoloji bazanın yaradılması və audit işinin təşkilinin sürətləndirilməsi kimi vəzifələr qoyulmuşdur.

Bu sahədə metodologiyanın beynəlxalq standartlara uyğunlaşdırılması məqsədilə Beynəlxalq Daxili Auditorlar İnstitutunun müəyyən etdiyi tələbləri əsasında daxili audit xidmətinin bütün istiqamətlərini tənzimləyən "Daxili Auditin Standartları haqqında Əsasnamə" hazırlanmışdır. Milli Bankın struktur bölmələrinin fəaliyyəti ilə yaxından tanışlıq məqsədi ilə onların fəaliyyətinin müxtəlif sahələrini əhatə edən metodoloji bazaları, əsasnamələri və digər sənədləri geniş təhlil olunmuşdur. Təhlil əsasında ümumi metodoloji tələblər müəyyənləşdirilmiş və audit prosesinin bütün hissələrini özündə əhatə edən (audit prosesində zəruri olan sənədləşmə formaları, auditin planlaşdırılması, auditinin nəticələri əsasında tərtib olunan hesabat, auditdən sonrakı nəzarət prosedurаları) "Audit Yoxlamalarının Keçirilməsi Qaydaları" hazırlanaraq təsdiq olunmuşdur.

İl ərzində Beynəlxalq Valyuta Fondundan daxili audit sahəsində meydana çıxan problemlərin aradan qaldırılması üzrə müvafiq tövsiyyələr alınmışdır.

Peşə səviyyəsinin artırılması və müasir şəraitdə digər dövlətlərin Mərkəzi Banklarında daxili audit xidməti işinin təşkilinin mənimsənilməsi məqsədilə Qazaxıstan və Qırğızıstan Mərkəzi Banklarının, Almaniyanın Bundesbankının müvafiq təcrübələri öyrənilmiş, müxtəlif beynəlxalq təşkilatlar və PriceWaterHouse Cupers beynəlxalq auditor şirkəti ilə əməkdaşlıq nəticəsində daxili auditin təşkilinin bir sıra metodoloji məsələləri dəqiqləşdirilmişdir.

2000-ci ilin iyul ayında yaradılmış Daxili Audit departamenti ilk audit yoxlamasını iş planına uyğun olaraq 2001-ci ilin aprel ayından etibarən Ərazi İdarələrində başlamışdır. Ərazi İdarələrinin fəaliyyəti yaxından təhlil olunmuş və audit yoxlamasının keçirilməsi üçün müvafiq audit proqramı tərtib edilmişdir. Milli Bankın bütün Ərazi İdarələrində kompleks audit yoxlaması, o cümlədən əlavə tematik audit yoxlamaları keçirilmişdir (Naxçıvan İdarəsi istisna olmaqla). Müvafiq təklif və tövsiyələr hazırlanaraq müvafiq struktur bölmələrinə təqdim olunmuşdur.

Milli Bankın mərkəzi aparatında Xəzinə, Nağd pulla iş, Hesablaşmalar departamentlərinin və İnzibati departamentin fəaliyyətləri təhlil olunmuş və müvafiq proqramlar tərtib olunaraq audit yoxlamaları, o cümlədən Ərazi idarələrində bir neçə tematik yoxlamalar keçirilmişdir.

9. INTERNAL AUDIT AT THE NATIONAL BANK

In 2001, task set by the National Bank in the field of internal audit included creation of relevant methodological framework and acceleration of setting-up of audit function.

For the purpose of bringing the methodology for this field in conformity with international standards, the Regulations "On internal audit standards" were prepared, regulating all areas of internal audit service, based on requirements determined by the International Internal Audit Institute. In order for close familiarization with operations of structural divisions of the National Bank, the methodological frameworks, regulations and other documents, which cover various areas of operations of those divisions, were thoroughly analyzed. Based on this analysis, general methodological requirements were determined and the Rules "On conduct of audit inspections" were prepared and adopted, covering all components of audit process (documentation forms required in the process of audit, planning of audit, report written on the basis of audit results, audit follow-up supervision procedures).

During the year, the International Monetary Fund provided relevant recommendations on elimination of problems arising in the field of internal audit.

For the purpose of upgrading the professional level and studying the arrangements of internal audit service of central banks in other countries under contemporary conditions, relevant expertise of the Bundesbank and that of the central banks of Kazakhstan and Kirgizistan was studied, and a number of methodological issues related to internal audit arrangements were clarified, as a result of cooperation with various international institutions, as well as the international audit firm PriceWaterhouseCoopers.

The Internal Audit Department, which was created in July 2001, began its first audit inspection in zonal departments since April 2001, in accordance with its working plan. Operations of the zonal departments were thoroughly analyzed, and relevant audit program was worked out to carry out the audit inspection. Complex audit inspections, including additional thematic audits, were carried out in all zonal departments of the National Bank (excluding Nakhchivan Department). Relevant proposals and recommendations were prepared and submitted to associated structural divisions.

Operations of the Treasury Department, Cash Operations Department, and the Settlements Department of the National Bank’s Head Office were analyzed, and once relevant programs were developed, audit inspections were carried out in those departments, including several thematic inspections in zonal departments.

10. MİLLİ BANKIN 2001-ci İLİN YEKUNU ÜZRƏ MALİYYƏ HESABATLIĞI

10.1 Mühasibat balansı və Milli Bankın maliyyə fəaliyyətinin yekunları

Azərbaycan Respublikası Milli Bankı Respublikanın bank sistemində aparılan islahatlarla əlaqədar öz strateji və taktiki planlarında bank sisteminin Beynəlxalq Standartlara uyğunlaşdırılmasını prioritet istiqamət kimi qəbul etmişdir. *Qəbul edilmiş strategiyaya əsasən qarşıya qoyulmuş məqsədlərə nail olmaq üçün 2001-ci ildə respublikanın kredit təşkilatlarında mühasibat uçotunun və Milli Bankda mühasibat uçotunun təkmilləşdirilməsi, Azərbaycan Respublikasının bank sistemi üçün beynəlxalq standartların tələblərinə tam cavab verən hesablar planının hazırlanması kimi mühüm istiqamətlər müəyyən edilmişdir*.

2000-ci ilin sentyabr ayında kredit təşkilatlarında beynəlxalq standartlara keçidi təmin etmək məqsədilə Milli Bankda bank sistemində mühasibat uçotu sahəsində aparılan islahatlar üzrə İşçi Qrup yaradılmışdır. Yaradılmış İşçi Qrupu Respublikanın kredit təşkilatlarında mühasibat uçotunu təhlil etmiş və mövcud normativ-hüquqi bazanın təkmilləşdirilməsi məqsədilə iş planı qəbul etmişdir. Bu sahədə qarşıya qoyulmuş məqsədlərə nail olmaq üçün bir sıra dövlətlərin təcrübəsi öyrənilmiş və 2000-2001-ci illər ərzində kredit təşkilatlarında mühasibat uçotunu tənzimləyən və beynəlxalq standartlara əsaslanan uçot Qaydaları - “Azərbaycan Respublikasının kredit təşkilatlarında qeyri-maddi aktivlərin uçotu”, “Azərbaycan Respublikasının bank sistemində azqiymətli və tezköhnələn əşyaların uçotu”, “Azərbaycan Respublikasının bank sistemində əmanətlərin (depozitlərin) uçotu”, “Azərbaycan Respublikasının bank sistemində hesablama metodu ilə uçotu”, “Azərbaycan Respublikasının bank sistemində xarici valyuta əməliyyatları üzrə uçotu”, “Azərbaycan Respublikasının bank sistemində qiymətli kağızlarla əməliyyatlar üzrə uçot”, “Azərbaycan Respublikasının bank sistemində icarə əməliyyatları üzrə uçot” Qaydaları hazırlanmış və tətbiq edilmişdir.

Hazırlanmış hər bir Qaydanın tətbiqi ilə əlaqədar bankların rəhbər işçiləri və baş mühasibləri üçün treyninqlər keçirilmişdir. Bu treyninqlərdə AMB-nin mütəxəssisləri ilə yanaşı Bank Tədris mərkəzi tərəfindən cəlb olunmuş xarici ekspertlər də iştirak etmişdir. Keçirilmiş treyninqlərdə həmin uçot Qaydalarının tətbiqi məsələləri, yerlərdə olan keçid problemləri geniş şəkildə müzakirə olunmuşdur.

Bundan əlavə, Beynəlxalq Standartlara keçidi təmin etmək məqsədilə balans, mənfəət-zərər hesabatı və digər maliyyə hesabatı formaları hazırlanmış və banklara təqdim edilmişdir. Bu hesabatlar beynəlxalq standartların tələblərinə cavab verən maliyyə informasiyalarının təqdim olunmasına, bankın iqtisadi göstəricilərinin daha düzgün əks olunmasına və ona uyğun nəticələrin çıxarılmasına imkan yaradır.

Milli Bankda mühasibat uçotunun təkmilləşdirilməsi çərçivəsində mövcud normativ bazanın təkmilləşdirilməsi və Baş Mühasibatlıq Kitabının tətbiqi kimi işlər müəyyən olunmuşdur.

10. THE NATIONAL BANK'S FINANCIAL REPORTING AS OF THE END OF 2001

10.1. Accounting balance and summary of the National Bank's financial activities

In regard to reforms conducted in the country's banking system, the National Bank of the Azerbaijan Republic adopted the adjustment of the banking system to international standards as priority area in its own strategic and tactical plans. *To achieve the objectives set in accordance with adopted strategy, key areas of activities were determined in 2001, such as improvement of accounting at credit institutions of the country, as well as at the National Bank, and preparation of a chart of accounts for the banking system of the Azerbaijan Republic that would meet requirements of international standards.*

In September 2000, a working group on accounting reforms in the banking system was created at the National Bank, in order to ensure adjustment of credit institutions to international standards. The working group analyzed the accounting at credit institutions and adopted a working plan to improve existing regulatory framework. To reach the objectives set in this field, relevant experience of a number of countries was studied, and rules that regulate accounting at credit institutions based on international standards were prepared and implemented during 2000-2001. The list of these rules is as follows: the Rules "On accounting of intangible assets at credit institutions of the Azerbaijan Republic, "On accounting of low-value and quick-wearing items", "On accounting of savings (deposits) in the banking system of the Azerbaijan Republic", "On accrual-based accounting in the banking system of the Azerbaijan Republic", "On accounting of foreign exchange operations in the banking system of the Azerbaijan Republic', "On accounting of operations with securities in the banking system of the Azerbaijan Republic", and "On accounting of rental operations in the banking system of the Azerbaijan Republic".

Training courses for managing officials and chief accountants of banks were held in connection with application of each of the prepared rules. Foreign experts engaged by the Banking Training Center also took part in those training courses along with specialists from the National Bank. Issues related to application of the accounting rules, and transition problems arising in the field, were broadly discussed during the training.

In addition, new formats for the balance sheet, profit and loss statement, and other financial reports were prepared and presented to banks to ensure adjustment to international standards. These reports provide for submission of financial data in conformity with requirements of international standards, for more accurate reflection of banks' prudential indicators, as well as for generation of conclusions in accordance with these data.

Tasks, such as improvement of existing regulatory framework and application of the General Ledger, were set up in the framework of improvement of accounting at the National Bank.

The Rules "On accounting of fixed assets at the

Mövcud normativ bazanın təkmilləşdirilməsi sahəsində AMB-nin spesifikasına uyğun olaraq mühasibat uçotunun beynəlxalq standartlara uyğun qurulması məqsədilə "Azərbaycan Respublikasının Milli Bankında əsas vəsaitlərin uçotu", "Azərbaycan Respublikasının Milli Bankında qeyri-maddi aktivlərin uçotu", "Azərbaycan Respublikası Milli Bankında kapitalın uçotu" və "Azərbaycan Respublikası Milli Bankının maliyyə hesabatlarının tərtib olunması" Qaydaları hazırlanmışdır:

Həmçinin AMB-nin struktur bölmələri üçün beynəlxalq standartların tələblərinə cavab verən maliyyə hesabatları formaları hazırlanmış və onların tətbiqinə dair treyninqlər keçirilmişdir.

2001-ci ildə Baş Mühasibatlıq kitabı tətbiq olunmuş və iyul ayında köhnə sistem aradan götürülmüşdür. Baş Mühasibatlıq kitabı ilə əlaqədar hesablaşma-kassa xidməti, milli ödənişlər, beynəlxalq ödənişlər və xarici valyuta bazarında əməliyyatlar modulları tətbiq olunmuşdur.

Büdcə və planlaşdırma proseslərinin tətbiqi istiqamətində AMB-nin 2001-ci ildən etibarən planlaşdırma və büdcə proseslərinə cəlb olunması ilə əlaqədar "Azərbaycan Respublikası Milli Bankında planlaşdırma və büdcənin tərtib edilməsi Qaydaları" hazırlanmışdır. Bu Qaydalarda strateji planlara uyğun olaraq Taktiki Planların və Büdcənin tərtib olunması və icrasına nəzarət mexanizmləri konkret müddətləri göstərilməklə əks olunmuşdur.

Milli Bank 1997-ci ildən etibarən Beynəlxalq Standartlara uyğun hesablar planının yaradılması prosesinə başlamışdır. Lakin, AMB-nin istifadə etdiyi hesablar planı ilə kredit təşkilatlarının istifadə etdiyi hesablar planı arasında müəyyən uyğunsuzluqlar, həmçinin müvafiq uçot Qaydalarının olmaması ölkənin bank sistemi üzrə vahid maliyyə hesabatlarının hazırlanmasında müəyyən çətinliklər yaradırdı. Beynəlxalq standartlara keçidin əsas şərtlərindən birinin bank-maliyyə infrastrukturunun inkişaf etdirilməsi olduğunu nəzərə alaraq Vahid Hesablar Planının yaradılması zərurəti meydana gəlmişdir. Mövcud çətinlikləri aradan qaldırmaq məqsədilə Milli Bank tərəfindən "PraysVotterhausKupers" auditor şirkətinin mütəxəssislərinin iştirakı ilə "Azərbaycan Respublikasının bank sistemi üçün Hesablar Planı" hazırlanmışdır. "Azərbaycan Respublikasının bank sistemi üçün hesablar planı və onun tətbiqinə dair göstərişlər"in tətbiqi ilə əlaqədar avqust ayında treyninqlər keçirilmiş və 1 senytabr 2001-ci il tarixdən bütün bank sistemində tətbiq olunmuşdur.

National Bank", "On accounting of intangible assets at the National Bank", "On accounting of capital at the National Bank" and "On drafting of financial reports of the National Bank" were prepared to improve existing regulatory framework, for the purpose of establishment of accounting system in conformity with international standards and specific features of the National Bank.

In addition, formats of financial statements for structural divisions of the National Bank were prepared in conformity with requirements of international standards, and training courses were held for application of those statements.

In 2001, the General Ledger was applied, and the old system was liquidated in July. Modules on settlement and cash service, national payments, international payments, and operations in the foreign exchange market were applied in connection with the General Ledger.

As for application of budget and planning procedures, the Rules "On preparation of budget and planning at the National Bank" were prepared due to involvement of the National Bank in planning and budget processes since 2001. These Rules envisaged mechanisms for preparation of Tactical Plans and the Budget in accordance with strategic plans, as well as for supervision of execution of those tactical plans and the budget, pointing out concrete deadlines.

Since 1997, the National Bank has begun creating a chart of accounts in accordance with international standards. However, certain discrepancies between the chart of accounts used by the National Bank and that of commercial banks, as well as lack of relevant accounting rules, created certain difficulties in preparation of single financial reports for the country's banking system. Given that development of banking and financial infrastructure was one of the main conditions for the shift to international standards, it became necessary to create a single chart of accounts. In order to eliminate existing impediments, the National Bank prepared the "Chart of Accounts for the banking system of the Azerbaijan Republic" with participation of experts from the PriceWaterhouseCoopers audit firm. Training in relation to the Chart of Accounts for the banking system of the Azerbaijan Republic and the Instructions on application of the Chart of Accounts was held in August, and the chart of accounts and associated instruction have been applied to the whole banking system since September 1, 2001.

10.2 Müstəqil beynəlxalq audit şirkətinin 2001-ci ilin yekunu üzrə Milli Bankın illik balansı barədə rəyi

Azərbaycan Respublikası Milli Bankının İdarə Heyətinin Sədri və üzvlərinə

1. Biz Azərbaycan Respublikası Milli Bankının (“Bank”) bu hesabata əlavə edilmiş olan 31 dekabr 2001-ci il tarixli balans hesabatının və bu tarixdə bitən il üçün müvafiq mənfəət, nağd vəsaitlərin hərəkəti və kapitalın dəyişikliklər hesabatlarının auditini apardıq. Bankın maliyyə hesabatları 3 saylı Qeyddə göstərilən mühasibat qaydaları əsasında hazırlanmışdır. Həmin maliyyə hesabatlarına görə Bankın rəhbərliyi məsuliyyət daşıyır. Bizim məsuliyyətimiz apardığımız audit əsasında həmin maliyyə hesabatları haqqında rəy bildirməkdən ibarətdir.

2. Biz auditimizi Beynəlxalq Audit Standartları əsasında aparmışıq. Həmin standartların tələbinə görə, biz işimizi elə şəkildə planlaşdırmalı və yerinə yetirməliyik ki, maliyyə hesabatlarında ciddi nöqsanların olmamasından tam əmin ola bilək. Auditə test üsulu ilə maliyyə hesabatlarındakı məbləğləri və açıqlamaları təsdiqləyən dəlillərin yoxlanılması daxildir. Bundan əlavə, auditə mövcud mühasibat prinsiplərinin və rəhbərliyin mühüm təxminlərinin, eləcə də maliyyə hesabatlarının ümumi təqdimatının dəyərləndirilməsi daxildir. Biz hesab edirik ki, apardığımız audit rəyimizi bildirmək üçün kifayət qədər əsas verir.

3. Bizim fikrimizcə, əlavə edilən maliyyə hesabatları bütün mühüm aspektlər baxımından Bankın 31 dekabr 2001-ci il tarixinə maliyyə vəziyyətini və həmin tarixdə tamamlanan il üçün əməliyyat nəticələrini və nağd vəsaitlərin hərəkətini Beynəlxalq Mühasibat Standartlarına uyğun olaraq düzgün əks etdirir.

PricewaterhouseCoopers

Bakı
15 May 2002-ci il

10.2. Opinion of an independent international audit firm on the National Bank's annual balance for 2001

To the Governor and Members of the Board of the National Bank of the Azerbaijan Republic

1. We have audited the accompanying balance sheet of the National Bank of the Azerbaijan Republic ("the Bank") as at 31 December 2001, and the related statements of income, cash flows and changes in equity for the year then ended. These financial statements, which are the responsibility of the Bank's management, have been prepared on the basis of the accounting policies set out in Note 3. Our responsibility is to express an opinion on these financial statements based on our audit.

2. We conducted our audit in accordance with International Standards on Auditing. Those standards require that we plan and perform our audit to obtain reasonable assurance about whether the financial statements are free of material misstatement. An audit includes examining, on a test basis, evidence supporting the amounts and disclosures in the financial statements. An audit also includes assessing the accounting principles used and significant estimates made by management, as well as evaluating the overall financial statement presentation. We believe that our audit provides a reasonable basis for our opinion.

3. In our opinion, the accompanying financial statements present fairly, in all material respects, the financial position of the Bank as at 31 December 2001 and the results of its operations and its cash flows for the year then ended in accordance with International Accounting Standards.

PricewaterhouseCoopers

Baku
15 May 2002

31 Dekabr Tarixinə Balanslar

(Məbləğlər milyon Azərbaycan manatı ilə ifadə edilir (AZM))

	Qeyd	2001	2000
Aktivlər			
Nağd pul	4	23,617	21,855
Qeyri-rezident banklarda yerləşdirilmiş vəsaitlər	5	4,238,428	3,058,075
Rezident banklara verilmiş kreditlər və yerləşdirilmiş vəsaitlər	6	68,429	589,588
Qiymətli investisiya kağızları: - ödəmə müddəti tamamlanana qədər saxlanılan	7	33,183	-
- satış üçün nəzərdə tutulan	7	410,500	152,000
Hökumətə verilmiş kreditlər	8	241,684	345,264
BVF-də yerləşdirilmiş vəsaitlər	9	951,307	969,721
Sair aktivlər	10	1,056	10,718
Qeyri-maddi aktivlər	11	13,263	230
Əsas vəsaitlər	12	100,437	129,390
Aktivlərin cəmi		**6,081,904**	**5,276,841**
Passivlər			
Dövriyyəyə buraxılmış nağd pul	13	1,537,472	1,424,181
Kommersiya banklarının hesabları	14	258,337	345,524
Hökumətin hesabları	15	1,467,420	568,334
Sair depozit hesabları	16	17,475	21,229
BVF qarşısında öhdəliklər	17	2,355,794	2,486,561
Digər beynəlxalq maliyyə institutlarından alınmış vəsaitlər	18	12,205	9,053
Sair passivlər	19	4,612	11
Passivlərin cəmi		**5,653,589**	**4,854,893**
Nizamnamə kapitalı və ehtiyatlar			
Nizamnamə kapitalı	20	27,493	26,685
Ehtiyatlar	20	401,096	395,263
Nizamnamə kapitalı və ehtiyatların cəmi		**428,589**	**421,948**
Passivlər, nizamnamə kapitalının cəmi		**6,081,904**	**5,276,841**

Balance sheets at 31 December

(Amounts are expressed in millions of Azerbaijanian Manat (AZM))

	Note	2001	2000
Assets			
Cash on hand	4	23,617	21,855
Due from non-resident banks	5	4,238,428	3,058,075
Loans to and placements with resident banks	6	68,429	589,588
Investment securities: - held-to-maturity	7	33,183	-
- available-for-sale	7	410,500	152,000
Loans to Government	8	241,684	345,264
Claims on IMF	9	951,307	969,721
Other assets	10	1,056	10,718
Intangible assets	11	13,263	230
Premises and equipment	12	100,437	129,390
Total assets		**6,081,904**	**5,276,841**
Liabilities			
Money issued in circulation	13	1,537,472	1,424,181
Accounts of commercial banks	14	258,337	345,524
Government accounts	15	1,467,420	568,334
Other deposit accounts	16	17,475	21,229
Liabilities to IMF	17	2,355,794	2,486,561
Funds borrowed from other international			
- financial institutions	18	12,205	9,053
Other liabilities	19	4,612	11
Total liabilities		**5,653,589**	**4,854,893**
Charter fund and reserves			
Charter fund	20	27,493	26,685
Reserve funds	20	401,096	395,263
Total funds employed		**428,589**	**421,948**
Total liabilities and funds employed		**6,081,904**	**5,276,841**

31 Dekabr tarixində bitən illər üzrə mənfəət hesabatları

(Məbləğlər milyon Azərbaycan manatı ilə ifadə edilir (AZM)

	Qeyd	2001	2000
Faiz gəlirləri	21	147,717	215,766
Faiz xərcləri	22	(40,348)	(62,782)
Xalis faiz gəlirləri		**107,369**	**152,984**
Rezident banklara verilmiş kredit zərərləri üzrə ehtiyatların azalması/(artması)		62,413	(27,217)
Hökumətə verilmiş kredit zərərləri üzrə ehtiyatların artması	8	(103,580)	-
Kredit zərərləri üzrə ehtiyatlardan sonrakı xalis faiz gəliri		**66,202**	**125,767**
Haqq və komissiya gəlirləri - xalis	24	12,463	12,394
Xarici valyuta mövqeyinin yenidən qiymətləndirilməsi üzrə gəlirlər - xalis	23	103,253	118,793
Sair gəlirlər		759	748
Əməliyyat gəlirləri		**182,677**	**257,702**
İşçilərə sərf olunan xərclər		(11,695)	(11,266)
Ümumi, inzibati və sair əməliyyat xərcləri	25	(90,598)	(17,619)
İl üzrə bölüşdürülməmiş mənfəət		**80,384**	**228,817**

Statements of income for the years ended 31 December

(Amounts are expressed in millions of Azerbaijanian Manat) (AZM)

	Note	2001	2000
Interest income	21	147,717	215,766
Interest expense	22	(40,348)	(62,782)
Net interest income		**107,369**	**152,984**
Decrease/(increase) in provision for impairment in value for loans to resident banks		62,413	(27,217)
loans to government	8	(103,580)	-
Net interest income after provision for loan impairment		**66,202**	**125,767**
Fee and commission income – net	24	12,463	12,394
Net foreign exchange gains	23	103,253	118,793
Other income		759	748
Operating income		**182,677**	**257,702**
Staff costs		(11,695)	(11,266)
General, administrative and other operating expenses	25	(90,598)	(17,619)
Profit for the year before distribution		**80,384**	**228,817**

31 Dekabr tarixində bitən illər üzrə nağd vəsaitlərin hərəkəti hesabatları

(Məbləğlər milyon Azərbaycan manatı ilə ifadə edilir (AZM)

	2001	2000
Əməliyyat fəaliyyətindən nağd vəsaitlərin hərəkəti		
İl üzrə xalis mənfəət	80,384	228,817
Düzəlişlər:		
Banklara verilmiş kredit zərərləri üçün ehtiyat məbləğinin artması/(əks köçürməsi)	(62,413)	27,217
Hökumətə verilmiş kredit zərərləri üçün ehtiyat məbləğinin artması	103,580	-
Köhnəlmə və amortizasiya	31,604	2,491
Amortizasiya xərcləri	1,002	-
BVF qarşısında öhdəliklərin yenidən qiymətləndirilməsi üzrə gəlirlər	(64,430)	(90,411)
Faiz gəliri	(148,261)	(215,814)
Faiz xərci	40,829	62,830
Əməliyyat aktiv və passivlərində dəyişikliklərdən əvvəlki əməliyyat gəlirləri	**(17,642)**	**(15,130)**
Əməliyyat fəaliyyətində artma/azalma		
Satış üçün nəzərdə tutulan dövlət qiymətli kağızlarının alışı	(258,500)	(12,000)
Rezident banklara verilmiş kreditlərdə və avanslarda xalis azalma	284,204	(2,205)
BVF-də yerləşdirilmiş vəsaitlərdə xalis azalma	18,414	19,662
Sair aktivlərdə xalis azalma/(artma)	9,661	(6,909)
Kommersiya banklarının hesablarında xalis (azalma)/artma	(87,187)	184,047
Hökumət hesablarında xalis azalma	899,086	(204,146)
Sair depozit hesablarında xalis azalma	(5,852)	(54,334)
Sair passivlərdə xalis artma/(azalma)	6,700	(647)
Əməliyyat fəaliyyətindən yaranan/(sərf olunan) xalis nağd vəsaitlər	**(848,884)**	**(61,402)**
İnvestisiya fəaliyyətindən nağd vəsaitlərin hərəkəti		
Əsas vəsaitlərin alınması	(2,651)	(4,751)
Qeyri-maddi aktivlərin alınması	(14,035)	-
İnvestisiya fəalliyyətində istifadə edilən xalis nağd vəsaitlər	**(16,686)**	**(4,751)**
Maliyyə fəaliyyətindən nağd vəsaitlərin hərəkəti:		
Maliyyə Nazirliyinə köçürmələr	(73,743)	(38,263)
Dövriyyəyə buraxılmış nağd pul	113,291	228,602
BVF qarşısında öhdəliklərdə xalis azalma	(70,474)	(174,249)
Digər beynəlxalq maliyyə institutlarından alınmış vəsaitlərdə xalis artma	3,152	9,053
Alınmış faizlər	148,261	215,984
Ödənilmiş faizlər	(36,755)	(62,463)
Maliyyə fəaliyyətindən daxil olan xalis nağd vəsaitlər	**83,732**	**178,664**
Nağd pul və nağd pul ekvivaletlərində xalis artma	915,930	112,511
İlin əvvəlində nağd pul və nağd pul ekvivalentləri (Qeyd 4)	3,379,296	3,266,787
İlin sonunda nağd pul və nağd pul ekvivalentləri (Qeyd 4)	**4,295,228**	**3,379,298**

Statements of cash flows for the years ended 31 December

(Amounts are expressed in millions of Azerbaijanian Manat (AZM))

	2001	2000
Cash flows from operating activities:		
Net profit for the year	80,384	228,817
Adjustments for:		
(Reversal of)/increase in provision for impairment of loans to banks	(62,413)	27,217
Increase in provision for impairment of loans to Government	103,580	-
Depreciation and amortization	31,604	2,491
Amortization expense	1,002	-
Foreign exchange gain on liabilities to IMF	(64,430)	(90,411)
Interest income	(148,261)	(215,814)
Interest expense	40,829	62,830
Operating profit before changes in operating assets and liabilities	**(17,642)**	**(15,130)**
Increase/decrease in operating activities		
Purchase of investment securities available-for-sale	(258,500)	(12,000)
Net decrease/(increase) in loans and advances to resident banks	284,204	(2,205)
Net decrease in claims on IMF	18,414	19,662
Net decrease/(increase) in other assets	9,661	(6,909)
Net (decrease)/increase in accounts of commercial banks	(87,187)	184,047
Net increase/(decrease) in government accounts	899,086	(204,146)
Net decrease in other deposit accounts	(5,852)	(54,334)
Net increase/(decrease) in other liabilities	6,700	(647)
Net cash (used in)/provided by operating activities	**(848,884)**	**(61,402)**
Cash flows from investing activities:		
Purchases of premises and equipment	(2,651)	(4,751)
Purchases of intangible assets	(14,035)	-
Net cash used in investing activities	**(16,686)**	**(4,751)**
Cash flows from investing activities:		
Transfer to Ministry of Finance	(73,743)	(38,263)
Issue of money to circulation	113,291	228,602
Net decrease in liabilities to IMF	(70,474)	(174,249)
Net increase in borrowings from other international financial institutions	3,152	9,053
Interest received	148,261	215,984
Interest paid	(36,755)	(62,463)
Net cash provided by financing activities	**83,732**	**178,664**
Net increase in cash and cash equivalents	915,930	112,511
Cash and cash equivalents at beginning of year (Note 4)	3,379,296	3,266,787
Cash and cash equivalents at end of year (Note 4)	**4,295,228**	**3,379,298**

31 Dekabr tarixində bitən illər üzrə kapitalın dəişikliklər hesabatı

(Məbləğlər milyon Azərbaycan manatı ilə ifadə edilir (AZM)

	Nizamnamə kapitalı	Ehtiyatlar	BVF qarşısında öhdəliklərin yenidən qiymətləndiril-məsi üzrə ehtiyat	Nizamnamə kapitalı və ehtiyatlarının cəmi
1 yanvar 2000-ci il tarixinə qalıq	**24,385**	**145,787**	**61,222**	**231,394**
Nizamnamə kapitalının xalis mənfəət hesabına artırılması	2,300	(2,300)	-	-
Maliyyə Nazirliyinə köçürmələr (Qeyd 20)	-	(38,263)	-	(38,263)
İl üzrə xalis mənfəət	-	(138,406)	90,411	228,817
31 dekabr 2000-ci il tarixinə qalıq	**26,685**	**243,630**	**151,633**	**421,948**
Nizamnamə kapitalının xalis mənfəət hesabına artırılması	808	(808)	-	-
Maliyyə Nazirliyinə köçürmələr (Qeyd 20)	-	(73,743)	-	(73,743)
İl üzrə xalis mənfəət	-	15,954	64,430	80,384
31 dekabr 2001-ci il tarixinə qalıq	**27,493**	**185,033**	**216,063**	**428,589**

Qeyd 1: Əsas fəaliyyət

Azərbaycan Respublikası Milli Bankı (“Bank”) 10 İyun 1996-cı il tarixli “Azərbaycan Respublikası Milli Bankı haqqında Qanuna” (“Qanun”) əsasən fəaliyyət göstərir.

Maddə 2-yə əsasən Milli Bank:

- pul-kredit və valyuta münasibətləri sahəsində dövlət siyasəti yeridir;
- hesablaşmaların aparılması və ödəmə sisteminin sabit işləməsi üçün şərait yaradır;
- qiymətli kağızlar bazarında, habelə xarici valyutanın alqı-satqısı sahəsində əməliyyatlar aparır;
- Azərbaycan Respublikasında bank sistemini inkişaf etdirmək və möhkəmlətmək üçün zəruri tədbirlər görür;
- valyuta tənzimlənməsini həyata keçirir, xarici dövlətlərlə hesablaşmaların aparılması qaydasını müəyyənləşdirir və xarici valyuta ehtiyatlarını idarə edir;
- bank fəaliyyəti sahəsində normativ aktları qəbul edir;
- qanunvericilikdə nəzərdə tutulmuş başqa funksiyaları həyata keçirir.

Statements of changes in equity for the years ended 31 December

(Amounts are expressed in millions of Azerbaijanian Manat (AZM))

	Charter fund	Reserve funds	Revaluation reserve for liabilities to IMF	Total charter fund and reserves
Balance at 1 January 2000	**24,385**	**145,787**	**61,222**	**231,394**
Capitalization of profit	2,300	(2,300)	-	-
Transfer to Ministry of Finance (Note 20)	-	(38,263)	-	(38,263)
Net profit for the year	-	(138,406)	90,411	228,817
Balance at 31 December 2000	**26,685**	**243,630**	**151,633**	**421,948**
Capitalization of profitpribıli	808	(808)	-	-
Transfer to Ministry of Finance (Note 20)	-	(73,743)	-	(73,743)
Net profit for the year	-	15,954	64,430	80,384
Balance at 31 December 2001	**27,493**	**185,033**	**216,063**	**428,589**

Note 1: Principal activities

The National Bank of the Azerbaijan Republic (the "Bank") acts in accordance with the "Law on the National Bank of the Azerbaijan Republic", dated 10 June 1996 ("The Law").

Article 2 of this Law sets out the principal functions of the Bank as follows:

- implementation of state policy in the field of monetary-credit and currency relations;
- provision of conditions for the fulfillment of settlements and stable functioning of payments system;
- conduct of operations on the securities market, as well as operations on the purchase and sale of foreign currency;
- implementation of measures for the development and strengthening of the banking system in the Azerbaijan Republic;
- conduct of currency regulation, determination of the order of accounts settlements with foreign states and management of foreign currency reserves;
- adoption of normative acts in relation to banking activity;
- fulfillment of other functions, stipulated by legislation.

Maddə 3-ə əsasən Milli Bank aşağıdakı əsas vəzifələri yerinə yetirir:

- manatın sabitliyini təmin etmək, onun alıcılıq qabiliyyətini və xarici valyutaya nisbətən məzənnəsini tənzimləmək üçün tədbirlər görür;
- pul-kredit siyasətinin başlıca istiqamətlərini hazırlayıb, Azərbaycan Respublikasının Prezidentinə təqdim edir;
- nağd pulun emissiyasını həyata keçirir və tədavülünü təşkil edir, ödəmə sisteminin sabit işləməsi üçün şərait yaradır;
- dövlət büdcəsinin kassa icrasını həyata keçirir;
- Azərbaycan Respublikasının qüvvədə olan qanunvericiliyinə müvafiq surətdə dövlət borcuna xidmət edir;
- Azərbaycan Respublikasının proqnoz tədiyə balansının hazırlanmasında iştirak edir və hesabat tədiyə balansının tərtibinə rəhbərlik edir.

Bank öz fəaliyyətini Bakıda yerləşən baş idarə və Azərbaycanın iri şəhərlərində yerləşən 11 ərazi idarələri vasitəsilə həyata keçirir. 31 dekabr 2001-ci il tarixinə Bankın 505 işçisi (2000: 520 işçi) vardır. Bankın hüquqi ünvanı : Azərbaycan, Bakı, 370014, R. Behbudov küç.,32.

Son illərdə Azərbaycan iqtisadiyyatı aşağı inflyasiya göstəricilərinin və sabit valyuta məzənnəsinin əldə edilməsinə və davamlı inkişafa müvəffəq olmuşdur. Bununla bərabər, iqtisadiyyat önəmli dərəcədə neft qiymətlərindən asılıdır və iqtisadiyyatın bütün sahələri, o cümlədən bank sektoru, neft qiymətlərindəki dəyişikliklərin təsirinə məruz qala bilər.

6 saylı Maddəyə əsasən Bank Beynəlxalq Valyuta Fondu (“BVF”) və digər beynəlxalq maliyyə institutları ilə əməliyyatlarda Azərbaycan Hökumətini təmsil edir.

Qeyd 2: Hesabatların əsası və təqdimat forması

Bank mühasibat uçotunu və yerli maliyyə hesabatlarını Azərbaycan Respublikası Milli Bankı haqqında Qanuna uyğun olaraq tərtib edir. Həmin maliyyə hesabatlarını Beynəlxalq Mühasibat Standartları Komitəsinin qəbul etdiyi Beynəlxalq Mühasibat Standartlarına (“BMS”) uyğunlaşdırmaq məqsədilə müvafiq düzəlişlər edilmişdir. Maliyyə hesabatlarının tərtib edilməsində uyğunluğu təmin etmək üçün 3 saylı Qeyddə açıqlanan mühasibat prinsipləri tətbiq edilmişdir.

Maliyyə hesabatları Azərbaycan Respublikasının milli valyutası olan manatla (“Manat”) təqdim edilir. 2000 və 2001-ci illər ərzində Azərbaycanda illik inflyasiya dərəcəsi 3%-dən az olduğu üçün, Azərbaycan Respublikasının iqtisadiyyatında hiperinflyasiya mühiti mövcud deyildir. Zərurət duyulduqda, bəzi məbləğlər cari ilin maliyyə hesabatlarının təqdimatı ilə uyğunlaşdırılması məqsədilə yenidən təsnif edilmişdir.

1 yanvar 2001-ci il vəziyyətinə görə, Bank 39 saylı “Maliyyə Vasitələri: Müəyyən edilməsi və Ölçülməsi” BMS-nı qəbul etmişdir. 39 saylı BMS-nın tətbiqinin təsiri Bankın maliyyə vəziyyətinə əhəmiyyətli dərəcədə olmamış və bu səbəbdən kapitalın dəyişikliklər hesabatında qeyd edilmə-

Article 3 of the Law sets out the general aims of the Bank, which include:

- Taking measures to provide stability of the national currency, the Manat, regulation of its buying power and rate in relation to foreign currency;
- Preparation and submission of the general directions of monetary-credit policy to the President of the Azerbaijan Republic;
- Emission of cash money and organization of its circulation, creation of conditions for stable functioning of payment system;
- Cash execution of the State Budget;
- Treatment of State debts in accordance with the operating legislation of the Azerbaijan Republic;
- Participation in the preparation of forecasted balance of payments and supervision over the preparation of the balance of payments of the Azerbaijan Republic.

The Bank carries out its activities from its Head Office located in Baku and through its 11 regional branches established in key cities in Azerbaijan. It has 505 employees as of 31 December 2001 (2000: 520 employees). The registered address of the Bank is as follows: 32 R. Behbudov str., Baku, Azerbaijan 370014.

The Azerbaijan economy has shown progress in achieving a lower rate of inflation, stable exchange rates and sustainable growth in recent years. However, the economy is largely dependent on oil prices and all sectors of the economy, including the banking sector, might be affected by fluctuations in oil prices.

In accordance with Article 6 of the Law, the Bank represents the Government of Azerbaijan in its dealings with the International Monetary Fund ("IMF") and other international financial institutions.

Note 2: Basis of preparation and form of presentation

The Bank maintains its accounting records and prepares its statutory reports in accordance with The Law on the National Bank of the Azerbaijan Republic. Appropriate adjustments have been made to these accounting records in order to prepare these financial statements in compliance with International Accounting Standards ("IAS") issued by the International Accounting Standards Committee. The accounting policies set out in Note 3 have been adopted in order to ensure this compliance.

The financial statements are presented in the national currency of the Azerbaijan Republic, the Manat ("AZM"). The annual inflation rates in Azerbaijan during 2000 and 2001 have been less than 3% and, therefore, the Azerbaijan Republic is not considered to be a hyperinflationary environment. When necessary, corresponding figures have been reclassified so as to conform to the current year presentation.

As at January 2001, the Bank adopted IAS 39 "Financial Instruments: Recognition and Measurement." The financial effect of adopting IAS 39 was not material to the financial position of

mişdir. 39 saylı BMS, həmin standartın tələblərinə uyğun olaraq ancaq 1 yanvar 2001-ci il tarixindən sonrakı dövrlərə aid olan maliyyə hesabatlarına tətbiq edilmiş və buna görə müvafiq maliyyə informasiyasında heç bir dəyişiklik edilməmişdir. 39 saylı BMS-nin tətbiqinin təsiri ilə bağlı əlavə məlumat mühasibat qaydaları, eləcə də müvafiq qeydlərdə açıqlanır.

Bankın bölüşdürülməmiş mənfəətini və ehtiyatlarının Azərbaycan mühasibat standartlarından Beynəlxalq mühasibat standartlarına keçid cədvəli aşağıda təqdim olunur:

	2001		2000	
	Bölüşdürülməmiş mənfəət	Ehtiyatlar	Bölüşdürülməmiş mənfəət	Ehtiyatlar
Azərbaycan Mühasibat Standartları	**146,938**	**368,467**	**232,740**	**391,550**
Faiz gəlirinin hesablanması - xalis	(3,635)	51	(569)	3,686
Faiz xərcinin hesablanması - xalis	5,858	(4,137)	(366)	(9,995)
Rezident banklara və hökumətə verilmiş kreditlər və yerləşdirilmiş vəsaitlər üzrə ehtimal olunan zərərlər üçün ehtiyatlar	(39,175)	(150,700)	(27,217)	(111,525)
Əsas vəsaitlər və qeyri-maddi aktivlər üzrə əlavə köhnəlmə xərcləri	(10,126)	(12,506)	5,563	(2,380)
Ehtiyatlar hesabından xərclənmiş məbləğlərin yenidən təsnifləşdirilməsi	(80,131)	15,368	(74,795)	-
Balans hesablarında əks olunmuş xərclər - xalis	301	(720)	380	(801)
Qeyd olunmamış öhdəliklər	(4,208)	(4,208)	-	-
Xarici valyutanın yenidən qiymətləndirilməsi üzrə düzəlişlər	64,430	216,063	90,407	151,630
Sair düzəlişlər	132	911	2,674	(217)
Beynəlxalq Mühasibat Standartları	**80,384**	**428,589**	**228,817**	**421,948**

Qeyd 3: Mühasibat uçotunun mühüm prinsipləri

Nağd pul və nağd pulun ekvivalentləri

Nağd vəsaitlərin hərəkəti hesabatındakı nağd pul və nağd pulun ekvivalentlərinə nağd pul, müxbir hesablar, o cümlədən qeyri-rezident və rezident banklarda yerləşdirilmiş overnayt və tələb olunanadək depozitlər, qısamüddətli və ödəmə müddəti üç aydan az olan dövlət istiqraz vərəqələri aiddir (Qeyd 4).

Əlaqəli tərəflər

Bu maliyyə hesabatlarının məqsədləri üçün tərəflər o halda əlaqəli hesab edilir ki, bir tərəf maliyyə və əməliyyat qərarlarının qəbul edilməsi zamanı o biri tərəfə nəzarət etmək və ya o biri tə-

the Bank and therefore has not been reported in the statement of changes in equity. IAS 39 has been applied prospectively in accordance with the requirements of the Standard and therefore corresponding financial information has not been restated. Further information relating to the effect of adoption of IAS 39 is disclosed in the accounting policies and related notes.

The following is a reconciliation of the Bank's profit before distribution and reserves under Azerbaijanian Accounting Rules with profit before distribution and reserves under International Accounting Standards:

	2001		2000	
	Profit before distribution	Reserves	Profit before distribution	Reserves
Azerbaijanian Accounting Rules	**146,938**	**368,467**	**232,740**	**391,550**
Accrual of interest income – net	(3,635)	51	(569)	3,686
Accrual of interest expense – net	5,858	(4,137)	(366)	(9,995)
Provision for impairment on loans to and placements with resident banks & government	(39,175)	(150,700)	(27,217)	(111,525)
Additional depreciation expense on premises, equipment and intangible assets	(10,126)	(12,506)	5,563	(2,380)
Reclassification of expenses charged directly to reserves	(80,131)	15,368	(74,795)	-
Expenses recorded on balance sheet – net	301	(720)	380	(801)
Unrecorded liabilities	(4,208)	(4,208)	-	-
Foreign exchange difference adjustments	64,430	216,063	90,407	151,630
Other adjustments	132	911	2,674	(217)
International Accounting Standards	**80,384**	**428,589**	**228,817**	**421,948**

Note 3: Significant accounting policies

Cash and cash equivalents

For the purposes of the cash flow statement, cash and cash equivalents comprise cash on hand, correspondent accounts including overnight deposits and short-term placements with non-resident and resident banks and short-term treasury bills with maturities of three months or less from the date of acquisition (Note 4).

Related parties

For the purpose of these financial statements, parties are considered to be related if one party has the ability to control the other party or exercise significant influence over the other party in making

rəfə əhəmiyyətli təsir göstərmək qabiliyyətinə malik olsun. Bank Azərbaycan Hökuməti və Maliyyə Nazirliyi ilə əhəmiyyətli əməliyyatlar aparır.

Rezident və qeyri-rezident banklarda yerləşdirilmiş vəsaitlər və onlara verilmiş kreditlər

Bank tərəfindən bilavasitə rezident və qeyri-rezident banklara pul ayırmaqla verilmiş kreditlər Bankın verdiyi kreditlər kimi təsnif edilir və amortizasiya edilmiş ilkin maya dəyərində əks edilir.

Bütün kreditlər və avanslar rezident və qeyri-rezident banklara nağd pul şəklində verildiyi zaman qeydə alınır.

Bankın bütün borc məbləğlərini toplamaq iqtidarında olmamasına obyektiv sübut olduğu təqdirdə kredit zərərləri üçün kredit riski ehtiyatı ayrılır. Qeyri-işlək kreditlər üçün ehtiyat məbləği balans dəyəri ilə bərpa olunacaq məbləğ arasındakı fərqdir. Bərpa olunacaq məbləğ ilkin faiz dərəcəsi əsasında diskont edilmiş zəmanətlər və ya girovlar üzrə bərpa olunacaq məbləğlər də daxil olmaqla gözlənilən nağd vəsait hərəkətinin hazırkı dəyərini göstərir. Restrukturizasiya olunmuş kreditlər üçün Bank ilk öncə restrukturizasiya nəticəsində zərərin yaranıb yaranmamasını müəyyən edir və əgər yaranırsa kredit zərəri üçün ehtiyat qeydə alınır. Bu ehtiyat, restrukturizasiya olunmuş kreditlər üzrə gözlənilən nağd vəsait hərəkətinin ilkin kreditin faiz dərəcəsini istifadə etməklə diskont edilmiş hazırkı dəyərini əks etdirən bərpa olunacaq məbləğlə balans dəyəri arasındakı fərqdən ibarətdir.

Gözlənilən nağd vəsait hərəkəti borcalanlara tətbiq edilən və borcalanın fəaliyyət göstərdiyi mövcud iqtisadi iqlimi əks etdirən daxili kredit reytinqlərinə əsaslanır.

Ehtiyatda hərəkət il üzrə mənfəət hesabatı hesablarında qeydə alınır. Kreditin qaytarıla bilməməsi güman ediləndə, həmin məbləğ müvafiq zərər ehtiyatından silinir. Kredit bütün zəruri hüquqi prosedurlar tamamlandıqda və zərər məbləği müəyyən edildikdə balansdan silinir. Əvvəllər silinmiş olduğu halda, sonradan bərpa etmələr gəlir kimi qeydə alınır.

Qiymətli investisiya kağızları

Bank qiymətli investisiya kağızlarını iki sinfə bölür: satış üçün nəzərdə tutulan və ödəmə müddəti tamamlananadək saxlanılan vəsaitlər.

Likvidlik ilə bağlı, yaxud faiz dərəcələrinin, valyuta məzənnəsinin və ya qiymətli kağızların dəyərlərinin dəyişmələrinə cavab olaraq satıla bilən qeyri-müəyyən müddət ərzində saxlanması nəzərdə tutulan qiymətli investisiya kağızları satış üçün nəzərdə tutulan kimi təsnif edilir.

Ödəmə müddətləri tamamlananadək saxlanılan investisiyalar Bankın buraxdığı kreditlər və alacaqlarından fərqli olan, rəhbərliyin ödəmə müddətləri tamamlananadək saxlamaq niyyəti və imkanı olduğu, müəyyən edilmiş və ya müəyyən edilə bilən ödənişlər aparılan və müəyyən edilmiş ödəmə müddəti olan maliyyə aktivləridir. Rəhbərlik investisiyaların müvafiq təsnifatını alış zamanı aparır. Ödəmə müddətləri tamamlananadək saxlanılan investisiyalar real gəlir metodu əsasında ayrılmış ehtiyatları çıxmaqla amortizasiya edilmiş ilkin maya dəyərində əks edilir.

financial and operational decisions. The Bank has significant transactions with the Government of Azerbaijan and Ministry of Finance.

Placements with and loans to non-resident and resident banks

Loans originated by the Bank by providing money directly to resident and non-resident banks are categorised as loans originated by the Bank and are carried at amortised cost.

All loans and advances are recognised when cash is advanced to resident and non-resident banks.

A credit risk provision for loan impairment is established if there is objective evidence that the Bank will not be able to collect all the amounts due. The amount of the provision for non-performing loans is the difference between the carrying amount and the recoverable amount, being the present value of expected cash flows, including amounts recoverable from guarantees and collateral, discounted based on the interest rate at inception. For restructured loans, the Bank initially determines as to whether there has been an impairment as a result of restructuring and if so, a provision for loan impairment is recorded representing the difference between the recoverable amount, being the present value of excepted cash flows from restructured loan discounted using the interest rate of the original loan, and the carrying amount.

Expected cash flows are based on internal credit ratings allocated to the borrowers, and reflecting the current economic climate in which the borrowers operate.

The movement in provision is charged against the income for the year. When a loan is deemed un-collectable, it is written off against the related provision for impairment. The loan is written off after all the necessary legal proceedings have been completed and the amount of the loan loss is finally determined. Subsequent recoveries are credited to the income statement if previously written off.

Investment securities

The Bank classified its investment securities into the following two categories: available-for-sale and held-to-maturity assets.

Investment securities are intended to be held for an indefinite period of time, but may be sold in response to needs for liquidity or changes in interest rates, exchange rates or equity prices, and are classified as available-for-sale.

Held-to-maturity investments are financial assets with fixed or determinable payments and fixed maturity that management has both the intent and the ability to hold to maturity other than loans and receivables originated by the Bank. Management determines the appropriate classification of its investments at the time of purchase. Held-to-maturity investments are carried at amortized cost using the effective yield method, less any provision for impairment.

Qiymətli investisiya kağızları saxlanıldığı müddətdə əldə edilən faiz, faiz gəliri kimi qeydə alınır. Qiymətli investisiya kağızlarının bütün müntəzəm alışları və satışları Bank aktivi almaq və ya satmaq öhdəliyini üzərinə götürdüyü əməliyyat tarixində qeydə alınır.

Hökumətə verilmiş kreditlər

Bank tərəfindən hökumətə verilmiş kreditlər 1994-1996-cı illərdəki büdcə defisitini maliyyələşdirmək üçün nəzərdə tutulmuşdur. Həmin kreditlər gəlir gətirməyən kreditlər kimi təsnif edilir və ödəmə müddəti olmayan əsas məbləğlərin qalıqları ilə qeydə alınır. Bank, Hökumətə, digər amilləri, o cümlədən planlaşdırılmış büdcə artığının və ya digər makroekonomik və siyasi amillərin hesabına dövlətin borcu geri qaytarma qabiliyyətini də nəzərə alaraq, gələcəkdə veriləcək nağd vəsait hərəkətinin həqiqi dəyəri üzrə zərərlər üçün ehtiyat yaratmışdır.

BVF-də yerləşdirilmiş vəsaitlər və BVF qarşısında öhdəliklər

Bank BVF ilə əlaqələrdə Azərbaycan Respublikasının Maliyyə Nazirliyini təmsil edir. BVF ilə aparılan əməliyyatlar və qalıqlar (həmçinin BVF-nin valyutası olan xüsusi borcalma hüquqları (XBH) ilə əməliyyatlar) Bankın maliyyə hesabatlarında əks olunduğuna baxmayaraq, həmin məbləğlərin ödənilməsinə və hesablaşmalara görə öhdəliyi yalnız Maliyyə Nazirliyi daşıyır.

Bankın aktiv qalıqlarına Kvota qoyuluşları və XBH hesabları daxildir. Öhdəliklərə isə Maliyyə Nazirliyi tərəfindən BVF-dən alınmış kreditlərdən və Kvotanın ödənilməsi ilə əlaqədar olaraq Maliyyə Nazirliyinin Azərbaycan Hökuməti adından buraxdığı qiymətli kağızlar daxildir.

Aşağıda açıqlanan vəziyyəti daha düzgün əks etdirmək məqsədilə BVF-nin Maliyyə Nazirliyinə verdiyi kreditlər üzrə faiz xərcləri Bankın mənfəət və zərər hesabatında əks olunur. Bank kreditlər üzrə faizləri Maliyyə Nazirliyi əvəzindən ödəyir və ödənilən məbləğlər faiz xərcləri kimi göstərilir. XBH ilə ifadə edilmiş kredit qalıqlarından yaranan məzənnə fərqləri mənfəət və zərər hesabatlarında xarici valyutanın yenidən qiymətləndirilməsi üzrə gəlirlər kimi qeydə alınır. Həmin gəlirlər kapitalın dəyişikliklər hesabatında BVF qarşısında öhdəliklər Yenidənqiymətləndirmə Ehtiyatı kimi göstərilmişdir. Bankın cari il üzrə mənfəətindən Maliyyə Nazirliyinə ayrılan hissə yuxarıda göstərilən məbləğləri nəzərə almaqla maliyyə hesabatlarında qeydə alınır.

Əsas vəsaitlər

Əsas vəsaitlər toplanmış köhnəlməni və zərəri çıxmaqla ilkin dəyərdə göstərilir. Əsas vəsaitlərin təmir və saxlama xərcləri, o cümlədən binaların və icarəyə götürülmüş binalarının təmirinə çəkilən xərclər bu halda aktivləşdirilir ki, bu təmir və saxlama müvafiq aktivlərin iqtisadi həyatının uzanması və ya əhəmiyyətli şəkildə yaxşılaşması ilə nəticələnsin. Aktivləşdirilmiş xərclərin köhnəlməsi aktivin güman edilən iqtisadi həyatı və ya icarənin müddəti ərzində, bunlardan hansı daha az olarsa, bərabər aşınma üsulu əsasında hesablanır. Sair təmir və saxlama xərcləri çəkildiyi zaman xərcə salınır.

Interest earned whilst holding investment securities is reported as interest income. All regular purchases and sales of investment securities are recognized at trade date, which is the date the Bank commits to purchase or sell the asset.

Loans to Government

Loans to Government were provided in 1994-1996 to finance the budget deficit at that time. These loans are non-interest bearing, with no fixed maturity and stated at the principal amounts outstanding. Provision for loan impairment is made on the basis of the estimated present value of expected future cash flows, taking into account other factors, including the ability of the Government to repay as a result of a planned Budget surplus, as well as other macroeconomic and political factors.

Claims on and liabilities to IMF

The Bank represents the Ministry of Finance of the Republic of Azerbaijan ("MinFin") in all relationships with the IMF. Accordingly, the related account balances and transactions with IMF, (including operations in Special Drawing rights (SDR), the currency of the IMF) are reflected in the financial statements of Bank, although the ultimate liability for settlement and reimbursement of the amounts rests with the Ministry of Finance.

The Bank's asset balances include Quota contributions and holdings of SDR. The liability balances consist of loans received by MinFin from IMF, together with securities issued by MinFin on behalf of the Government of Republic of Azerbaijan to IMF, in settlement of Quota amounts.

In order to more accurately reflect the underlying situation, interest charges and credits in respect of the funds provided by IMF to MinFin are included in the Bank's Statement of Income. Interest on the credits is paid by the Bank on behalf of MinFin and is shown as interest expense. Unrealised revaluation differences arising from revaluation of SDR balances into Manat are included in the Statement of Income as gains and losses from foreign currency translation. These amounts are shown separately in the Statement of Changes in Equity as a Revaluation Reserve for IMF liabilities. Amounts to be transferred to MinFin in respect of the profit of the Bank for the current year are, therefore, calculated after giving effect to these items in the Bank's financial statements.

Premises and equipment

Premises and equipment are stated at cost less accumulated depreciation and impairment. Repair and maintenance costs of premises and equipment, including the refurbishment cost of buildings or leased office premises, are capitalised if they result in an enlargement or substantial improvement of the respective asset and depreciated on a straight-line basis over the estimated economic life of the asset or the term of the lease contract, whichever is the shortest. Other repair and maintenance costs are charged to income.

Qeyri-maddi aktivlər

Qeyri-maddi aktivlər kompüter proqramlarından ibarətdir və yığılmış amortizasiyanı çıxmaqla maya dəyəri ilə qeydə alınır. Amortizasiya qeyri-maddi aktivlərin 10 ildən artıq olmayan faydalı həyatı əsasında hesablanır.

Köhnəlmə

Köhnəlmə bərabər aşınma prinsipinə əsasən əsas vəsaitlərə onların təxmin edilən faydalı həyatı ərzində aşağıdakı kimi tətbiq edilmişdir:

	2001	**2000**
Binalar	ildə 3%	ildə 2%
Mebel və avadanlıq	ildə 20%	ildə 12.5%
Kompüterlər və rabitə avadanlığı	ildə 25%	ildə 25%
Nəqliyyat vasitələri	ildə 15%	ildə 10%
Qeyri-maddi aktivlər	ildə 10%	ildə 10%

12 saylı qeyddə göstərildiyi kimi, 2001-ci ildə Bank müəyyən siniflərə aid olan maddi aktivlərin qiymətləndirilən faydalı həyatı ilə bağlı ehtimallarını təkrarən nəzərdən keçirmişdir. Nəticədə, həmin siniflər üçün olan köhnəlmə dərəcələri dəyişmişdir. Maddi aktivlərin qiymətləndirilən faydalı həyatı üzrə dəyişikliklərin ümumi təsiri 12 saylı Qeyddə açıqlanmışdır. Bu təsiri əks etdirmək üçün cari dövrün mənfəət hesabatına müvafiq düzəlişlər edilmişdir.

Dövriyyədə olan nağd pul

Dövriyyədə olan nağd pulun qalığı 1992-ci ildə milli valyutanın tətbiqi tarixindən başlayaraq Bank tərəfindən buraxılmış Azərbaycan manatı kütləsini təşkil edir.

Banknotların və sikkələrin hazırlanması və nəqli üzrə xərclər çəkildiyi zaman qeydə alınır. Bankda saxlanılan ehtiyat fondu dövriyyəyə buraxılmış nağd pulun qalığı ilə qarşılıqlı şəkildə əvəzləşdirilmişdir.

Qarşılıqlı əvəzləşdirmə

Aktivlər və passivlər qarşılıqlı şəkildə əvəzləşdirilir və xalis məbləğ o halda balans hesabatında əks edilir ki, müəyyən edilmiş məbləğləri qarşılıqlı şəkildə əvəzləşdirmək hüququ qanuni olaraq qüvvəyə minsin və yaxud qarşılıqlı əvəzləşdirmə aparmaq və ya aktivləri satıb öhdəlikləri ödəmək niyyəti mövcud olsun.

Intangible assets

Intangible assets consist of software and are stated at cost, less accumulated amortisation. Amortisation on intangible assets is applied on a straight-line basis over the useful life of the asset, which does not exceed 10 years.

Depreciation

Depreciation is applied on a straight-line basis over the estimated useful lives of the assets using the following rates:

	2001	**2000**
Premises	3% per annum	2% per annum
Furniture and equipment	20% per annum	12.5% per annum
Computer and communication equipment	25% per annum	25% per annum
Motor vehicles	15% per annum	10% per annum
Intangible assets	10% per annum	10% per annum

As described in Note 12, in the year 2001 the Bank revised its expectation of estimated useful lives of some categories of tangible assets. As a result, depreciation rates for those categories have changed. The cumulative effect of change in estimated useful lives of tangible assets is disclosed in Note 12. Appropriate adjustments to reflect this effect were made to the current period's income statement.

Money issued in circulation

The balance for money issued in circulation comprises Azerbaijani Manat banknotes issued by the Bank since the introduction of the national currency in 1992. Expenses relating to production and transportation of notes and coins are expensed as incurred. Cash in reserves held in the Bank is off-set against the balance of the amount of money issued into circulation.

Offsetting

Assets and liabilities are offset and the net amount reported in the balance sheet when there is a legally enforceable right to set off the recognised amounts and there is an intention to either settle on a net basis, or to realise the asset and settle the liability simultaneously.

Interest income and expense

Interest income and expense are recognized in the statement of income on an accrual basis. Interest income is suspended when overdue by more than 30 days and is excluded from interest income until received. Interest income includes the discount on short-term zero coupon treasury bill held for investment purposes and reverse repurchase agreements.

Faiz gəlirləri və xərcləri

Faiz gəlirləri və xərcləri mənfəət və zərər hesabatında hesablama prinsipi ilə əks olunub. Faiz ödənişləri 30 gündən artıq gecikdirilərsə, onun hesablanması dayandırılır və alınana qədər faiz gəlirindən çıxarılır. Faiz gəlirlərinə investisiya məqsədləri üçün saxlanılan qısamüddətli dövlət istiqraz vərəqələri üzrə diskont və əks Repo müqavilələri üzrə güzəşt də daxildir.

Mənfəət vergisi

Bankın fəaliyyətindən yaranan mənfəət vergiyə cəlb edilmir. Bank Əlavə Dəyər Vergisi üzrə qeydiyyatdan keçmədiyi üçün, ödənilən vergilər xərc kimi qeyd olunur.

Xarici valyuta əməliyyatları

Xarici valyuta ilə əməliyyatlar həmin əməliyat günü güvvədə olan valyuta məzənnəsi ilə qeydə alınır. Xarici valyuta əməliyyatlarından yaranan məzənnə fərqi həmin gün güvvədə olan valyuta məzənnəsindən istifadə etməklə mənfəət hesabatına daxil edilir.

Xarici valyuta ilə ifadə edilən monetar aktivlər və passivlər ARMB-nın balans tarixinə qüvvədə olan xarici valyuta məzənnəsi ilə Azərbaycan manatına çevrilir. Aktiv və passivlərin çevrilişindən yaranan məzənnə gəlirləri və xərcləri, xarici valyutada əməliyyatlardan əldə edilən gəlirlər və xərclər kimi mənfəət hesabatında qeydə alınır. BVF-yə aid balansın yenidən qiymətləndirilməsindən yaranan mənfəət və zərəri təmsil edən məbləğ BVF öhdəlikləri üçün Yenidənqiymətləndirmə Ehtiyatına keçirilir. 31 dekabr 2001-ci il tarixinə xarici valyuta qalıqlarının mübadiləsi üçün istifadə edilən əsas mübadilə məzənnələri aşağıdakı kimi olmuşdur:

1 XBH = AZM 5,995.59 (2000: 1 XBH = AZM 5,955.96)
1 ABŞ dolları = AZM 4,775 (2000: 1 ABŞ dolları = AZM 4,565).

Dövlət Sosial Müdafiə və Məşğulluq Fondları üzrə xərclər

Bank öz işçiləri adından Azərbaycan Respublikasının Dövlət Sosial Müdafiə və Məşğulluq Fondlarına ödənişlər edir. Bankın ödənişləri işçilərin vergilərdən əvvəlki maaşlarının 32% (2000:37%)-ni təşkil edir və Mənfəət və Zərər Hesabatında işçilərə sərf olunan xərclər kimi əks olunur.

Nizamnamə və ehtiyat fondu

Bankın minimum nizamnamə kapitalı 15,000 manat təşkil edir. Bankın illik gəlirindən bir hissəsi Nizamnamə və ehtiyat fonduna köçürmələr Qanuna uyğun olaraq aparılır. Gəlirin fonda köçürülməsindən sonra, yerdə qalan hissəsi Maliyyə Nazirliyinə köçürülür.

Income taxes

Profits generated by the Bank are not subject to tax. The Bank is not registered for value added tax, which is expensed as incurred.

Foreign currency translation

Transactions denominated in foreign currency are recorded at the official exchange rate of Bank prevailing at the transaction date. Exchange differences resulting from the settlement of transactions denominated in foreign currency are included in the statement of income using the official exchange rate of Bank prevailing on the transaction date.

Monetary assets and liabilities denominated in foreign currency are translated into AZM at the official exchange rates at the balance sheet date. Unrealized and realized foreign currency gains and losses arising from the translation of assets and liabilities are reflected in the statement of income as foreign exchange gains or losses. Amounts representing unrealized gains and losses from revaluation of IMF-related balances are transferred to the Revaluation Reserve for IMF liabilities.

As at 31 December 2001, the principal rates of exchange used for translating foreign currency balances were:

SDR 1 = AZM 5,995.59 (2000: SDR 1 = AZM 5,955.96)
USD 1 = AZM 4,775 (2000: USD 1 = AZM 4,565).

Pension costs

The Bank contributes to the Azerbaijan Republic state social insurance and employment funds for its employees. The Bank's contribution which amounts to 32% (2000: 37%) of employees' gross salaries is expensed as incurred and is shown in staff costs in the Statement of Income.

Charter and reserve funds

The minimum charter capital of the Bank is AZM 15,000. The Bank transfers from annual profit amounts to its Charter and Reserve funds in accordance with the Law. Amounts are transferred to the Ministry of Finance after those transfers.

Qeyd 4: Nağd pul

	2001	2000
Nağd pul - milli valyutada	3,794	4,187
Nağd pul - xarici valyutada	19,823	17,668
Nağd pulun cəmi	**23,617**	**21,855**

Nağd vəsaitlərin hərəkəti hesabatının təqdimatı məqsədi ilə nağd pul və nağd pul ekvivalentləri aşağıda açıqlanır:

	2001	2000
Nağd pul	23,617	21,855
Qeyri-rezident banklarda yerləşdirilmiş vəsaitlər	4,238,428	3,058,075
Hökumətə verilmiş qiymətli kağızlar - İstiqraz vərəqələri	33,183	-
Rezident banklarda yerləşdirilmiş vəsaitlər	-	299,368
Nağd pul və nağd pul ekvivalentlərinin cəmi	**4,295,228**	**3,379,298**

Qeyd 5: Qeyri-rezident banklarda yerləşdirilmiş vəsaitlər

	2001	2000
Qeyri-rezident banklarda yerləşdirilmiş qısamüddətli depozitlər	2,836,471	978,164
Qeyri-rezident banklarda yerləşdirilmiş müxbir hesablar	1,374,685	2,076,601
Əlavə: Hesablanmış faiz gəliri	27,272	3,310
Qeyri-rezident banklarda yerləşdirilmiş vəsaitlərin cəmi	**4,238,428**	**3,058,075**

Bütün xarici banklar İqtisadi Əməkdaşlıq və İnkişaf Təşkilatı ölkələrinin rezidentləridir və Moody's və Standard&Poor's reytinq agentliklərinin müəyyən etdiyi AA reytinqindən az olmayan reytinqlərə malikdirlər. Xarici valyutada olan depozitlərin ödəmə müddətləri 2 həftədən 1 ilədəkdir və illik faiz dərəcəsi 1.94%-dən 4.8%-ə qədərdir (2000: 2 həftədən 2 ayadək, faiz dərəcəsi 6.04%-6.80%).

Qeyri-rezident banklarda yerləşdirilmiş vəsaitlərin coğrafi valyuta təhlili 26 saylı Qeyddə göstərilmişdir. Həmin vəsaitlərin tamamlanma müddəti 28 saylı Qeyddə təfsilatı ilə verilmişdir.

Note 4: Cash on hand

	2001	2000
Petty cash in national currency	3,794	4,187
Petty cash in foreign currency	19,823	17,668
Total cash on hand	**23,617**	**21,855**

Cash and cash equivalents for the purposes of the statement of cash flows are as follows:

	2001	2000
Cash on hand	23,617	21,855
Due from non-resident banks	4,238,428	3,058,075
Government securities – Treasury bills	33,183	-
Placements with resident banks	-	299,368
Total cash and cash equivalents	**4,295,228**	**3,379,298**

Note 5: Due from non-resident banks

	2001	2000
Short-term time deposits with non-resident banks	2,836,471	978,164
Correspondent accounts with non-resident banks	1,374,685	2,076,601
Add: accrued interest income	27,272	3,310
Total cash and cash equivalents	**4,238,428**	**3,058,075**

All foreign banks are resident in OECD countries and carry the ratings not less than the AA rating as defined by Moody's and Standard & Poor's rating agencies. Deposits have a maturity of 2 weeks to 1 year and bear annual interest rates ranging from 1.94% to 4.8% (2000: 2 weeks to 2 months, with interest rates ranging from 6.04% to 6.80%)

Geographical and currency analysis of amounts due from non-resident banks are presented in Note 26. The maturity structure is detailed in Note 28.

Qeyd 6: Rezident banklara verilmiş kreditlər və yerləşdirilmiş vəsaitlər

	2001	2000
Milli valyuta ilə verilmiş kreditlər və avanslar		
- Dövlət banklarına verilmiş kreditlər	-	274,000
- Dövlət və özəl banklara verilmiş overdraft kreditləri	-	28,281
- Özəl banklara verilmiş sair kreditlər	100,177	97,741
	100,177	400,022
Xarici valyuta ilə verilmiş kreditlər və avanslar		
- Xarici valyutada yerləşdirilmiş qısamüddətli vəsaitlər	-	299,383
Bank tərəfindən verilmiş kreditlərin cəmi - ümumi	**100,177**	**699,405**
Əlavə: Hesablanmış faiz gəliri	5	1,708
Çıxaq: Şübhə doğuran kreditlər üzrə ehtiyatlar	(31,753)	(111,525)
Bank tərəfindən verilmiş kreditlərin cəmi - xalis	**68,429**	**589,588**

31 dekabr 2001-ci il tarixinə rezident banklara verilmiş bütün kreditlər üzrə qalıqlar Manatla ifadə olunur və ödəmə müddəti 3-12 aydır. Həmin vəsaitin illik faiz dərəcəsi 10% (2000: 7%-10%) təşkil edir.

2001-ci il sentyabr ayında, yeni investisiya siyasətinin bir hissəsi kimi, Bank vəsaitlərini yüksək-reytinqli maliyyə quruluşlarında saxlamaq məqsədilə, rezident banklarda yerləşdirilmiş bütün faiz gətirən hesabları bağlayaraq, onları qeyri-rezident banklarda yerləşdirilmiş vəsaitlərlə əvəz etdi.

Qeyri-rezident banklara verilmiş kreditlər və yerləşdirilmiş vəsaitlərin coğrafi və valyuta təhlili 26 saylı Qeyddə göstərilmişdir. Həmin vəsaitlərin ödəmə strukturu ətraflı olaraq 28 saylı Qeyddə təfsil olunmuşdur.

Ehtimal olunan zərər üçün ehtiyatların hərəkəti aşağıda göstərilib:

	2001	2000
1 yanvar tarixinə ehtimal olunan zərər üçün ehtiyatlar	111,525	106,377
Əvvəlki illər ərzində ehtiyatın (əks köçürməsi)/artması	(64,404)	27,217
İl ərzində silinmiş zərərli kreditlər	(15,368)	(22,069)
31 dekabr tarixinə ehtimal olunan kredit zərərləri üçün ehtiyatlar	**(31,753)**	**111,525**

Note 6: Loans to and placements with resident banks

	2001	2000
Loans and advances in national currency		
- Loans to state-owned banks	-	274,000
- Overdraft loans to state and private banks	-	28,281
- Other loans to private banks	100,177	97,741
	100,177	400,022
Loans and advances in foreign currency		
- Short-term placements in foreign currency	-	299,383
Total cash and cash equivalents	**100,177**	**699,405**
Add: accrued interest income	5	1,708
Less: Provision for doubtful debts	(31,753)	(111,525)
Total loans originated by the bank – net	**68,429**	**589,588**

All loans to resident banks outstanding at 31 December 2001 are denominated in Manat, have a maturity of 3-12 months, and bear annual interest of 10% (2000: 7% to 10%).

In September 2001, as a part of a new investment policy to maintain funds only in the highest-rated financial institutions, the Bank withdrew all of its interest-bearing placements from resident banks and made placements with non-resident banks.

Geographical and currency analysis of loans to and placements with non-resident banks are presented in Note 26. The maturity structure is detailed in Note 28.

The movement in the provision for bad and doubtful loans is as follows:

	2001	2000
Provision for bad and doubtful loans at 1 January	111,525	106,377
(Reversal of)/increase in provision charged during previous years	(64,404)	27,217
Loans written off during the year as non-collectible	(15,368)	(22,069)
Provision for bad and doubtful loans at 31 December	**(31,753)**	**111,525**

Qeyd 7: Qiymətli investisiya kağızları

	2001	2000
Ödəmə müddəti tamamlanana qədər saxlanılan qiymətli investisiya kağızları Dövlət istiqraz vərəqələri	33,183	-
Satış üçün nəzərdə tutulan qiymətli investisiya kağızları Sabit faizli qiymətli kağızlar	410,500	152,000
Qiymətli investisiya kağızlarının cəmi	**443,683**	152,000

İstiqraz vərəqələri Maliyyə Nazirliyi tərəfindən buraxılmış və güzəştlə alınmış qısamüddətli hökumət qiymətli kağızlarıdır.

	2001		2000	
	Nominal dəyər	**Balans dəyəri**	**Nominal dəyər**	**Balans dəyəri**
İstiqraz vərəqələri	34,408	33,114	-	-
Əlavə: hesablanmış faiz alacağı		69	-	-
İstiqraz vərəqələrinin cəmi		**33,183**		-

31 dekabr 2001-ci il tarixinə istiqraz vərəqələrinin qalıqları üzrə ödəmə müddəti 1 aprel 2002-ci il tarixində başa çatır və ildə 15,01% faiz gətirir.

31 dekabr 2001-ci il tarixinə faiz dərəcəsi müəyyən edilmiş qiymətli kağızlara dövlət banklarına 1999-2001-ci illərdə verilmiş kreditlərin əvəzində Azərbaycan Respublikası Maliyyə Nazirliyi tərəfindən buraxılmış uzunmüddətli kupon qiymətli kağızları aiddir. Həmin kağızlara 0.3%-13% dərəcəsində faiz hesablanır (2000:7%-13%) və onlar ödəmə müddəti tamamlanana qədər saxlanılır. 31 dekabr 2001-ci il tarixinə sabit faizli qiymətli kağızların qalıqları üzrə ödəmə cədvəli müəyyən edilmiş və həmin vəsaitlər 20 iyun 2020-ci ilə kimi tam ödəniləcəkdir. Həmin qiymətli kağızlar açıq bazarda satılmır.

Qeyd 8: Hökumətə verilmiş kreditlər

	2001	2000
Azərbaycan Respublikası büdcəsinin maliyyələşdirilməsi məqsədilə verilmiş kreditlər		
- 1996	11,914	11,914
- 1995	99,237	99,237
- 1994	234,113	234,113
Çıxaq: Kreditlər üzrə ehtimal olunan zərər üçün ehtiyatlar	(103,580)	-
Hökumətə verilmiş kreditlərin cəmi	**241,684**	**345,264**

Azərbaycan Respublikası büdcəsinin maliyyələşdirilməsi məqsədilə verilmiş kreditlər üzrə faiz hesablanmır və onlaın ödəmə cədvəli mövcud deyildir.

Note 7: Investment securities

	2001	2000
Securities held-to-maturity Treasury bills	33,183	-
Securities available-for-sale Fixed interest securities	410,500	152,000
Total investment securities	**443,683**	152,000

Treasury bills are short-term government securities issued by the Ministry of Finance and purchased at a discount.

	2001		2000	
	Nominal value	**Carrying value**	**Nominal value**	**Carrying value**
Treasury bills	34,408	33,114	-	-
Add: accrued interest receivable		69	-	-
Total treasury bills		**33,183**		-

Treasury bills outstanding as of 31 December 2001 mature on 1 April 2002 and bear an annual yield of 15.01%.

Fixed interest securities at 31 December 2001 are denominated in AZM and represent long-term coupon securities issued by the Ministry of Finance of the Azerbaijan Republic in satisfaction of loans made by the Bank during 1999-2001 to state banks. These securities bear interest from 0.3% to 13% (2000: 7% to 13%) and are held until maturity. All fixed income securities outstanding as at 31 December 2001 have fixed repayment schedules and will be repaid fully by June 2020. These securities are not traded in the open market.

Note 8: Loans to Government

	2001	2000
Loans to cover the budget deficit of the Azerbaijan Republic		
- 1996	11,914	11,914
- 1995	99,237	99,237
- 1994	234,113	234,113
Less: provision for loan impairment	(103,580)	-
Total loans to Government	**241,684**	**345,264**

Loans to Government of Azerbaijan are non-interest bearing since 1 January 1998, with no fixed repayment schedule.

Qeyd 9: BVF-də yerləşdirilmiş vəsaitlər

	2001	2000
Kvota	939,388	939,388
XBH-da vəsaitlər	11,868	30,182
Əlavə: BVF-dən hesablanmış faiz alacağı	51	151
BVF-də yerləşdirilmiş vəsaitlərin cəmi	**951,307**	**969,721**

Beynəlxalq Valyuta Fondunun 160.9 milyon məbləğində XBH olan Kvotası Azərbaycan Respublikasının üzvlük haqqını ifadə edir və bu məbləğ üzrə faiz hesablanmır. Həmin məbləğin ödənilməsi üçün Azərbaycan Hökuməti tərəfindən buraxılmış və Bank tərəfindən BVF-nin xeyrinə saxlanılan qiymətli kağızlar passivlərdə göstərilir (Qeyd 17).

Qeyd 10: Sair aktivlər

	2001	2000
Qabaqcadan ödəmələr	289	9,053
Sair aktivlər	767	1,665
Sair aktivlərin cəmi	**1,056**	**10,718**

Qeyd 11: Qeyri-maddi aktivlər

	2001	2000
Kompüter proqramları	14,265	230
Yığılmış amortizasiya	(1,002)	-
Qeyri-maddi aktivlərin cəmi	**13,263**	**230**

Note 9: Claims on IMF

	2001	2000
Quota	939,388	939,388
SDR holdings	11,868	30,182
Add: accrued interest receivable from IMF	51	151
Total claims on IMF	**951,307**	**969,721**

The IMF Quota, in the amount of SDR 160.9 million, represents the membership subscription of the Republic of Azerbaijan and is non interest-bearing. Securities issued by the Government of Azerbaijan in settlement of this amount and held by the Bank for the benefit of the IMF are shown as liabilities (Note 17).

Note 10: Other assets

	2001	2000
Prepayments	289	9,053
Other assets	767	1,665
Total other assets	**1,056**	**10,718**

Note 11: Intangible assets

	2001	2000
Operational Software	14,265	230
Accumulated amortization	(1,002)	-
Total intangible assets	**13,263**	**230**

Qeyd 12: Əsas vəsaitlər

	Binalar	Kompüterlər və əlaqəli avadanlıq	Ofis avadanlığı, cihazlar, mebel və s.	Nəqliyyat vasitələri	Cəmi
31 dekabr 2000-ci il tarixinə qalıq dəyəri	77,815	4,249	44,079	3,247	129,390
İlkin və ya qiymətləndirmə dəyəri					
Açılış balansı	81,534	8,327	61,433	5,731	157,007
Əlavələr	44	622	233	1,498	2,397
Silinmələr	-	(318)	(1,024)	(377)	(1,719)
Köçürmələr	-	2,315	(2,330)	15	-
Yekun balans	81,578	10,946	58,312	6,849	157,685
Yığılmış köhnəlmə					
Açılış balansı	(3,719)	(4,078)	(17,354)	(2,467)	(27,618)
Köhnəlmə xərci	(4,255)	(3,294)	(20,503)	(2,534)	(30,586)
Silinmələr	-	193	492	271	956
Köçürmələr	-	(952)	952	-	-
Yekun balans	(7,974)	(8,131)	(36,413)	(4,730)	(57,248)
31 dekabr 2001-ci il tarixinə qalıq dəyəri	**73,604**	**2,815**	**21,899**	**2,119**	**100,437**

3 saylı qeyddə göstərildiyi kimi, 2001-ci il ərzində Bank müəyyən siniflərə aid olan maddi aktivlərin qiymətləndirilən faydalı həyatı ilə bağlı ehtimallarını və köhnəlmə dərəcələrini təkrarən nəzərdən keçirmişdir. Bu dəyişikliyin ümumi təsiri 15,677 manat təşkil etmiş və cari dövrün mənfəət hesabatında əlavə köhnəlmə xərci kimi əks edilmişdir.

Qeyd 13: Dövriyyədə olan nağd pul

Dövriyyədə olan nağd pul 1992-ci ildə milli valyutanın tətbiqi tarixindən başlayaraq dövriyyəyə buraxılmış manat məbləğini təşkil edir. Bankın maliyyə hesabatlarında ehtiyat fondundakı 99,663 manat (2000: 494,027 manat) məbləği həmin qalıqla əvəzləşdirilmişdir.

Note 12: Premises and equipment

	Premises	Computers & related equipment	Office equipment, fixtures, furniture & others	Motor vehicles	TOTAL
Net book amount at 31 December 2000	77,815	4,249	44,079	3,247	129,390
Cost or valuation					
Opening balance	81,534	8,327	61,433	5,731	157,007
Additions	44	622	233	1,498	2,397
Disposals	-	(318)	(1,024)	(377)	(1,719)
Transfers	-	2,315	(2,330)	15	-
Closing balance	81,578	10,946	58,312	6,849	157,685
Accumulated depreciation					
Opening balance	(3,719)	(4,078)	(17,354)	(2,467)	(27,618)
Depreciation charge	(4,255)	(3,294)	(20,503)	(2,534)	(30,586)
Disposals	-	193	492	271	956
Transfers	-	(952)	952	-	-
Closing balance	(7,974)	(8,131)	(36,413)	(4,730)	(57,248)
Net book amount at 31 December 2001	**73,604**	**2,815**	**21,899**	**2,119**	**100,437**

As described in Note 3, during 2001 the Bank has revised the estimated useful lives and, consequently, depreciation rates of some categories of tangible assets. The cumulative effect of this change totaling AZM 15,677 and was reflected in current period's income statement as an additional depreciation charge for the period.

Note 13: Money issued in circulation

Money issued in circulation represents the amount of national currency of the Republic of Azerbaijan, the Manat, issued into circulation since the introduction of the national currency in 1992. AZM 99,663 (2000: AZM 494,027), representing cash in reserves at the Bank, has been netted off with this balance.

Qeyd 14: Kommersiya banklarının hesabları

	2001	2000
Müxbir hesablar	139,949	118,206
Milli valyutada məcburi ehtiyatlar	6,950	3,993
Xarici valyutalarda məcburi ehtiyatlar	111,438	223,325
Kommersiya banklarının hesablarının cəmi	**258,337**	**345,524**

Məcburi ehtiyatlar kommersiya bankları tərəfindən Azərbaycan Respublikasının Milli Bankına loro hesablarında köçürülmüş məbləğləri əks etdirir. Həmin məbləğlər bankların depozit müştərilərinə qarşı müəyyən öhdəliklərinin 10%-i kimi (2000: 10%) hesablanır. Bu məbləğlər üzrə faiz hesablanmır.

Qeyd 15: Hökumətin hesabları

	2001	2000
Büdcə hesabları	652,184	26,861
Sair hesablar	815,236	541,473
Hökumətin hesablarının cəmi	**1,467,420**	**568,334**

Büdcə hesabları Dövlət Büdcə təşkilatlarının hesablarındakı qalıqları təmsil edir, həmin qalıqlar üzrə faiz hesablanmır və onlar tələb edildikdə ödənilir.

Note 14: Accounts of commercial banks

	2001	2000
Correspondent accounts	139,949	118,206
Obligatory reserves in national currency	6,950	3,993
Obligatory reserves in foreign currencies	111,438	223,325
Total accounts of commercial banks	**258,337**	**345,524**

Obligatory reserves represent amounts blocked at loro accounts of commercial banks with the National Bank of Azerbaijan and calculated as 10% (2000: 10%) of their eligible liabilities to deposit holders. These amounts are non-interest bearing.

Note 15: Government accounts

	2001	2000
Budget accounts	652,184	26,861
Other collections	815,236	541,473
Total Government accounts	**1,467,420**	**568,334**

Budget accounts represent amounts of State Budget organizations and are non-interest bearing and payable on demand.

Qeyd 16: Sair depozit hesabları

	2001	2000
Ərazilərin Bərpası və Yenidənqurulması üzrə Agentliyin hesabları	8,153	14,435
Dövlət müəssisələrinin hesabları	4,395	2,579
Qeyri-dövlət müəssisələrinin hesabları	2,140	3,511
Sair hesablar	2,787	704
Sair depozit hesablarının cəmi	**17,475**	**21,229**

Digər müştəri hesabları üzrə faiz hesablanmır və onlar tələb edildikdə ödənilir.

Qeyd 17: BVF qarşısında öhdəliklər

	2001	2000
Alınmış kreditlər	1,408,349	1,535,033
Kvota ilə əlaqədar buraxılmış qiymətli kağızlar (Qeyd 9)	939,388	939,388
BVF-nin hesabları	3,920	2,145
Əlavə: hesablanmış faiz xərcləri	4,137	9,995
BVF qarşısında öhdəliklərin cəmi	**2,355,794**	**2,486,561**

Beynəlxalq Valyuta Fondundan (BVF) alınmış kreditlər 10 il müddətinədək götürülmüş və illik faizi 0.5%-4.76% (2000: 0.5%-5.6%) təşkil edir. Kreditlərin ödənilməsi 1999-cu ildə başlanıb 2009-cu ilədək davam edəcəkdir. Beynəlxalq Valyuta Fondundan alınmış bütün kreditlər XBH ilə ifadə edilmişdir. Kreditlər müxtəlif müqavilələr, o cümlədən Stand-by, EFF, CCFF, STF və PRGF (keçmiş ESAF) müqavilələri əsasında uzadılmışdır.

Note 16: Other deposit accounts

	2001	2000
Agency for Reconstruction and Rehabilitation of Areas	8,153	14,435
Accounts of state-owned organizations	4,395	2,579
Accounts of non-state owned organizations	2,140	3,511
Other	2,787	704
Total other deposit accounts	**17,475**	**21,229**

Other deposit accounts are non-interest bearing and payable on demand.

Note 17: Liabilities to IMF

	2001	2000
Loans received	1,408,349	1,535,033
Securities issued in respect of Quota (Note 9)	939,388	939,388
Accounts of IMF	3,920	2,145
Add: accrued interest expense	4,137	9,995
Total liabilities to IMF	**2,355,794**	**2,486,561**

Loans received from the International Monetary Fund (IMF) mature in 10 years and bear interest from 0.5% to 4.76% (2000: 0.5% to 5.6%) per annum. The repayment of loans started in 1999. The loans will be fully repaid by 2009. All loans received from the IMF are denominated in SDRs. The loans have been extended under a number of arrangements, including Stand-by, EFF, CCFF, STF and PRGF (formerly ESAF).

Qeyd 18: Digər beynəlxalq maliyyə institutlarından alınmış vəsaitlər

	2001	2000
Digər beynəlxalq maliyyə institutlarından alınmış vəsaitlər	12,205	9,053

Bu məbləğ "İnstitusional quruculuğa texniki yardım" proqramı çərçivəsində Dünya Bankından alınmış vəsaitlərdən ibarətdir. Həmin vəsaitlərin illik faizi 1% hesablanmışdır və 1 yanvar 2020-ci ilədək davam edəcəkdir.

Qeyd 19: Sair passivlər

Sair passivlərə ödənilməkdə olan məbləğlər, məhkəmə haqları və sair məbləğlər daxildir.

Qeyd 20: Nizamnamə kapitalı və ehtiyatlar

"Azərbaycan Respublikası Milli Bankı haqqında Qanuna" əsasən Bankın nizamnamə kapitalı və ehtiyatları hər il Bankın mənfəət köçürmələri hesabına artırılır. Bankın ehtiyatlarına köçürüləcək məbləğlərin norması Bankın İdarə Heyəti tərəfindən müəyyən edilir. Həmin məbləğin artıq hissəsi Maliyyə Nazirliyinə köçürülür. 2001-ci il ərzində Maliyyə Nazirliyinə köçürülən məbləğin cəmi 73,743 manat (2000: 38,263 manat) təşkil edir.

Qeyd 21: Faiz gəliri

	2001	2000
Qeyri-rezident banklarda yerləşdirilmiş vəsaitlər üzrə faiz gəlirləri	130,609	182,418
Rezident banklara verilmiş kreditlər və yerləşdirilmiş vəsaitlər üzrə faiz gəlirləri	12,056	21,834
Dövlət qiymətli kağızları üzrə faiz gəlirləri	5,052	9,956
BVF-də yerləşdirilmiş XBH hesabı üzrə faiz gəlirləri	-	-
Hökumətə verilmiş kreditlər üzrə faiz gəliri	-	1,558
Faiz gəlirlərinin cəmi	**147,717**	**215,766**

Note 18: Funds borrowed from other international financial institutions

	2001	2000
Funds borrowed from other international financial institutions	12,205	9,053

The amount represents funds borrowed from the World Bank under the "Institutional Building Technical Assistance" Program. These bear an annual interest rate of 1% and mature on 1 January 2020.

Note 19: Other liabilities

Other liabilities include amounts in the course of settlement, legal fees payable and other amounts.

Note 20: Charter fund and reserves

In accordance with the Law on the National Bank of Azerbaijan, the Charter and Reserve Funds of the Bank are to be increased each year by transfers from the Bank's profit. These are set annually by the Board of Directors of the Bank. Any surplus amounts are transferred to the Ministry of Finance. During 2001, transfers made to the Ministry of Finance amounted to AZM 73,743 (2000: AZM 38,263)

Note 21: Interest income

	2001	2000
Interest income on placements with non-resident banks	130,609	182,418
Interest income on loans to and placements with resident banks	12,056	21,834
Interest income on Government securities	5,052	9,956
Interest income on SDR holdings with IMF	-	-
Interest income on loans to Government	-	1,558
Total interest income	**147,717**	**215,766**

Qeyd 22: Faiz xərcləri

	2001	2000
BVF qarşısında öhdəliklər üzrə faiz xərcləri	40,348	62,055
Müştəri hesabları üzrə faiz xərcləri	-	727
Faiz xərclərinin cəmi	**40,348**	**62,782**

Qeyd 23: Xarici valyuta mövqeyinin yenidən qiymətləndirilməsi üzrə xalis gəlirlər

2001 və 2000-ci illərdə xarici valyuta əməliyyatları üzrə xalis gəlirlərin əsas yaranma mənbəyi XBH-da ifadə edilmiş BVF qarşısındakı öhdəliklərin yenidən qiymətləndirilməsindən ibarətdir.

Qeyd 24: Haqq və komissiya gəlirləri - xalis

	2001	2000
Kassa əməliyyatları üzrə haqq və komissiya gəlirləri	8,450	6,427
Müştəri xidmətlərinə görə haqq və komissiya gəlirləri	4,328	6,071
Sair	-	452
Haqq və komissiya gəlirlərinin cəmi	**12,778**	**12,950**
Haqq və komissiya xərcləri	(315)	(556)
Haqq və komissiya gəlirlərinin cəmi - xalis	**12,463**	**12,394**

Qeyd 25: Ümumi, inzibati və sair əməliyyat xərcləri

	2001	2000
Əsas vəsaitlər üzrə saxlanma və köhnəlmə xərcləri	32,375	5,089
ƏDV xərcləri	24,495	-
Banknotların və sikkələrin hazırlanması və nəqli üzrə xərclər	18,014	1,309
Rabitə və informasiya ilə bağlı xərclər	2,162	1,673
Qeyri-maddi aktivlərin amortizasiyası	1,002	-
Sair xərclər	12,550	9,548
Ümumi, inzibati və sair əməliyyat xərclərinin cəmi	**90,598**	**17,619**

ƏDV xərcləri, əsasən Baş İdarənin inzibati binasının tikintisi ilə əlaqədar olaraq Dövlət Büdcəsinə ödənilmiş məbləği əks etdirir.

Note 22: Interest expense

	2001	2000
Interest expense on loans from IMF	40,348	62,055
Interest expense on client accounts	-	727
Total interest expense	**40,348**	**62,782**

Note 23: Net foreign exchange gains

Net foreign exchange gains in 2001 and 2000 arise mainly from the revaluation of liabilities to IMF, all of which are denominated in SDR, into Manat.

Note 24: Fee and commission income - net

	2001	2000
Cash collection	8,450	6,427
Customer services	4,328	6,071
Other	-	452
Total fee and commission income	**12,778**	**12,950**
Fee and commission expense	(315)	(556)
Total fee and commission income – net	**12,463**	**12,394**

Note 25: General, administrative and other operating expenses

	2001	2000
Depreciation and maintenance of premises and equipment	32,375	5,089
VAT expenses	24,495	-
Expenses related to production and transportation of banknotes and coins	18,014	1,309
Expenses related to communication and information services	2,162	1,673
Amortization of intangible assets	1,002	-
Other expenses	12,550	9,548
Total general, administrative and other operating expenses	**90,598**	**17,619**

VAT expenses primarily represent amounts paid to the State Budget in relation to construction of the Head Office administrative building.

Qeyd 26: Aktiv və passivlərin strukturu

Coğrafi təhlil:

31 dekabr 2001-ci il vəziyyətinə görə aktiv və passivlərin coğrafi təhlili aşağıda göstərilmişdir:

	İqtisadi Əməkdaşlıq və İnkişaf Təşkilatı ölkələri	İqtisadi Əməkdaşlıq və İnkişaf Təşkilatına daxil olmayan ölkələr		Cəmi
		Azərbaycan Respublikası	MDB dövlətləri	
Aktivlər				
Nağd pul	-	23,617	-	23,617
Qeyri-rezident banklarda yerləşdirilmiş vəsaitlər	4,238,267	-	161	4,238,428
Rezident banklara verilmiş kreditlər və yerləşdirilmiş vəsaitlər	-	68,429	-	68,429
Qiymətli kağızlar: - ödəmə müddəti tamamlanana qədər saxlanılan	-	410,500	-	410,500
- satış üçün nəzərdə tutulan	-	33,183	-	33,183
Hökumətə verilmiş kreditlər	-	241,684	-	241,684
BVF-də yerləşdirilmiş vəsaitlər	951,307	-	-	951,307
Sair aktivlər	-	1,056	-	1,056
Qeyri-maddi aktivlər	-	13,263	-	13,263
Əsas vəsaitlər	-	100,437	-	100,437
Aktivlərin cəmi	**5,189,574**	**892,169**	**161**	**6,081,904**
Passivlər				
Dövriyyədə olan pul	-	1,537,472	-	1,537,472
Kommersiya banklarının hesabları	-	258,337	-	258,337
Hökumətin hesabları	-	1,467,420	-	1,467,420
Sair depozit hesabları	1,452	16,023	-	17,475
BVF qarşısında öhdəliklər	2,355,794	-	-	2,355,794
Digər beynəlxalq maliyyə institutlarından alınmış vəsaitlər	12,025	-	-	12,025
Sair passivlər	-	4,162	-	4,162
Passivlərin cəmi	**2,369,451**	**3,283,864**	-	**5,653,315**
31 dekabr 2001-ci il tarixinə xalis mövqe	**2,820,123**	**(2,391,695)**	**161**	**428,589**
31 dekabr 2000-ci il tarixinə xalis mövqe	1,541,952	(1,120,229)	225	421,948

Note 26: Asset and liability concentration

Geographical analysis:

The geographical analysis of assets and liabilities as at 31 December 2001 is as follows:

	OECD countries	Non-OECD countries		TOTAL
		Azerbaijan Republic	CIS countries	
Assets				
Cash on hand	-	23,617	-	23,617
Due from non-resident banks	4,238,267	-	161	4,238,428
Loans to and placements with resident banks	-	68,429	-	68,429
Investment securities: - held-to-maturity	-	410,500	-	410,500
- available-for-sale	-	33,183	-	33,183
Loans to Government	-	241,684	-	241,684
Claims on IMF	951,307	-	-	951,307
Other assets	-	1,056	-	1,056
Intangible assets	-	13,263	-	13,263
Premises and equipment	-	100,437	-	100,437
Total assets	**5,189,574**	**892,169**	**161**	**6,081,904**
Liabilities				
Money issued in circulation	-	1,537,472	-	1,537,472
Accounts of commercial banks	-	258,337	-	258,337
Government accounts	-	1,467,420	-	1,467,420
Other deposit accounts	1,452	16,023	-	17,475
Liabilities to IMF	2,355,794	-	-	2,355,794
Funds borrowed from other international financial institutions	12,025	-	-	12,025
Other liabilities	-	4,162	-	4,162
Total liabilities	**2,369,451**	**3,283,864**	**-**	**5,653,315**
Net position at 31 December 2001	**2,820,123**	**(2,391,695)**	**161**	**428,589**
Net position at 31 December 2000	1,541,952	(1,120,229)	225	421,948

Valyuta təhlili

Valyuta riski maliyyə vasitələrinin dəyərinin xarici valyuta məzənnələrindəki dəyişikliklərə görə azalması riskidir. 31 dekabr 2001-ci il tarixinə Bankın valyuta qalıqları aşağıdakı kimi olmuşdur:

	Manat	ABŞ dolları	XBH	AVRO	Digər valyutalar	Cəmi
Aktivlər						
Nağd pul	3.794	19.659	-	-	164	23,617
Qeyri-rezident banklarda yerləşdirilmiş vəsaitlər	-	4,138,486	-	80,420	19,522	4,238,428
Rezident banklara verilmiş kreditlər və yerləşdirilmiş vəsaitlər	68,429	-	-	-	-	68,429
Qiymətli kağızlar:						
- ödəmə müddəti tamamlana qədər saxlanılan	33,183	-	-	-	-	33,183
- satış üçün nəzərdə tutulan	410,500	-	-	-	-	410,500
Hökümətə verilmiş kreditlər	241,684	-	-	-	-	241,684
BVF-də yerləşdirilmiş vəsaitlər	-	-	951,307	-	-	951,307
Sair aktivlər	1,054	-	-	-	2	1,056
Qeyri-maddi aktivlər	13,263	-	-	-	-	13,263
Əsas vəsaitlər	100,437	-	-	-	-	100,437
Aktivlərin cəmi	**872,344**	**4,158,145**	**951,307**	**80,420**	**19,688**	**6,081,904**
Passivlər						
Dövriyyədə olan nağd pul	1,537,472	-	-	-	-	1,537,472
Kommersiya banklarının hesabları	145,274	113,057	-	2	4	258,337
Hökümətin hesabları	66,940	1,400,471			9	1,467,420
Sair depozit hesabları	7,033	2,290	-	8,152	-	17,475
BVF qarşısında öhdəliklər	943,308	-	1,412,486	-	-	2,355,794
Digər beynəlxalq maliyyə institutlarından alınmış vəsaitlər	-	12,205	-	-	-	12,205
Sair passivlər	481	4,131	-	-	-	4,612
Passivlərin cəmi	**2,700,508**	**1,532,154**	**1,412,486**	**8,154**	**13**	**5,653,315**
31 dekabr 2001-ci il vəziyyətinə xalis mövqe	**(1,828,164)**	**(2,625,991)**	**(461,179)**	**72,266**	**(19,675)**	**428,589**
31 dekabr 2000-ci il tarixinə xalis mövqe	(1,583,696)	2,515,415	(575,307)	-	65,536	421,948

Qeyd 27: Maliyyə vasitələrinin həqiqi dəyəri

Həqiqi dəyər məcburi satış və ləğv etmədən fərqli olaraq maraqlı tərəflər arasında cari əməliyyat zamanı maliyyə vasitələrinin mübadilə edilə bildiyi məbləği təşkil edir və bazar qiyməti ilə (bu mövcud olduqda) sübut edilir.

Hal-hazırda oxşar maliyyə vasitələri üçün qiymətlərin əldə edilməsinə kömək göstərə bilən müddətli kredit və depozit bazarı mövcud deyildir və bu vasitələr ödəmə müddətləri tamamlandığı tarixə qədər satıldığı və ya ödənildiyi halda əməliyyat məsrəfləri haqq və ya diskont şəklində xərclənməlidir. Həqiqi dəyəri kifayət qədər etibarlı səviyyədə müəyyən etmək mümkün olmadığı üçün bu vasitələrin həqiqi dəyəri hesablanmamışdır. Bundan əlavə, xalis balans məbləğləri həqiqi dəyərin məntiqli təxminini əks edir.

Bankın digər maliyyə vasitələrinin həqiqi dəyərini qiymətləndirmək üçün aşağıdakı metod və fərziyyələrdən istifadə edilmişdir.

Currency analysis

Currency risk is the risk that the value of a financial instrument will fluctuate due to changes in foreign exchange rates. As at 31 December 2001, the Bank had the following currency positions:

	AZM	USD	SDR	EUR	Others	Total
Assets						
Cash on hand	3.794	19.659	-	-	164	23,617
Due from non-resident banks	-	4,138,486	-	80,420	19,522	4,238,428
Loans to and placements with resident banks	68,429	-	-	-	-	68,429
Investment securities:						
- held-to-maturity	33,183	-	-	-	-	33,183
- available-for-sale	410,500	-	-	-	-	410,500
Loans to Government	241,684	-	-	-	-	241,684
Claims on IMF	-	-	951,307	-	-	951,307
Other assets	1,054	-	-	-	2	1,056
Intangible assets	13,263	-	-	-	-	13,263
Premises and equipment	100,437	-	-	-	-	100,437
Total assets	**872,344**	**4,158,145**	**951,307**	**80,420**	**19,688**	**6,081,904**
Liabilities						
Money issued in circulation	1,537,472	-	-	-	-	1,537,472
Accounts of commercial banks	145,274	113,057	-	2	4	258,337
Government accounts	66,940	1,400,471			9	1,467,420
Other deposit accounts	7,033	2,290	-	8,152	-	17,475
Liabilities to IMF	943,308	-	1,412,486	-	-	2,355,794
Funds borrowed from other international financial institutions	-	12,205	-	-	-	12,205
Other liabilities	481	4,131	-	-	-	4,612
Total liabilities	**2,700,508**	**1,532,154**	**1,412,486**	**8,154**	**13**	**5,653,315**
Net position at 31 December 2001	**(1,828,164)**	**(2,625,991)**	**(461,179)**	**72,266**	**(19,675)**	**428,589**
Net position at 31 December 2001	(1,583,696)	2,515,415	(575,307)	-	65,536	421,948

Note 27: Fair value of financial instruments

Fair value is the amount at which a financial instrument could be exchanged in a current transaction between willing parties, other than in a forced sale or liquidation, and is best evidenced by a quoted market price, if one exist.

A market does not presently exist for term loans and deposits which would facilitate obtaining prices for comparative instrument, and if sold or settled prior to their stated maturity dates, these instruments would bear transaction costs in the form of fees or discounts. Fair value has not been computed for these instruments because of the impracticability of determining fair value with sufficient reliability. Furthermore, net book amounts are considered to be a reasonable estimate of the fair value.

The following methods and assumptions were used to estimate the fair value of the Bank's other financial instruments.

Maliyyə aktivləri

Həqiqi dəyəri təxminən balans dəyərinə bərabər olan nağd aktivlər:

Xarici valyutada göstərilmiş balanslar ilin sonunda mövcud olan məzənnə ilə manata çevrilir.

Maya dəyəri ilə qeydə alınan maliyyə aktivlərinin, o cümlədən kassa və banklardakı hesablar daxil olmaqla, eləcə də hesablanmış faiz və digər maliyyə aktivlərinin həqiqi dəyəri, onların qısa müddətli olmasına görə müvafiq balans dəyərləri hesab edilir.

Rezident və qeyri-rezident Banklara verilmiş kreditlərin və avansların da həqiqi dəyəri təxminən balans dəyərinə bərabər hesab olunur. Kredit portfelinin həqiqi dəyəri portfelin risk komponentlərini qiymətləndirməklə müəyyən edilir.

Maliyyə passivləri

Kommersiya banklarından və müştərilərdən alınmış depozitlər, borc götürülmüş sair vəsaitlər və digər pul passivləri qısamüddətli olduğu üçün, onların həqiqi dəyəri müvafiq balans dəyərlərinə təxminən bərabər hesab olunur.

Qeyd 28: Riskin idarə edilməsi

Maliyyə riski

Bankın aktiv və passivlərinin quruluşu kommersiya fərziyyələrindən fərqli olaraq, ilk öncə Bankın yerli funksiyalarının xüsusiyyətləri ilə müəyyən edilir. ARMB davamlı şəkildə bir sıra riski idarəetmə vasitələrinin köməyilə üzləşdiyi rikləri nizamlayır. Bankın risk idarəetməsi daxili qaydalarla tənzimlənir və Bankın İdarə Heyəti, eləcədə Komitələr və Komissiyalar tərəfindən ciddi nəzarət olunur.

Bankın İdarə Heyəti, Komitələr, Komissiyalar və müvafiq iş qrupları Bankın pul, xarici valyuta və investisiya siyasəti ilə bağlı məsələləri nəzərdən keçirir və əməliyyatın həcmi üzrə məhdudiyyətləri, o cümlədən Bankın tərəf müqabillərinin qiymətləndirilməsi üçün tələbləri müəyyən edir.

Faiz dərəcəsi riski

Bank, balans maddələrinin bazar dəyərinin dəyişməsindən, yəni qiymət riskindən, yaxud da faizlərə həssas olan aktivlər və passivlər üzrə faiz dərəcələrinin dəyişməsindən irəli gələn faiz dərəcəsi riskinə məruzdur. Lakin bu risk minimal səviyyədə saxlanılır, çünki Bankın cəlb etdiyi vəsaitlər kredit müştərilərinə daha yüksək faiz dərəcəsi ilə verilir. Bu risklərin qarşısı həmçinin faiz risklərinə həssas olan aktiv və passivlərin qarşılıqlı şəkildə əvəzləşdirilməsi yolu ilə alınır.

Financial assets

Monetary assets for which fair value approximates carrying value:

Balances denominated in foreign currencies are translated at year-end exchange rates.

The fair values of certain financial assets carried at cost, including cash on hand, due from other banks and other financial assets, are considered to approximate their respective carrying values due to their short-term nature.

The fair value of loans to and placements with resident and non-resident banks is also considered to approximate the carrying value. The fair value of loan portfolio is estimated by assessing the risk components of the portfolio.

Financial liabilities

The fair values of deposits from commercial banks and customers, other borrowed funds and other monetary liabilities are considered to approximate their respective carrying values due to their short-term nature.

Note 28: Risk management

Financial risks

The structure of the Bank's assets and liabilities is primarily determined by the nature of the Bank's statutory functions, rather than commercial considerations. The National Bank of Azerbaijan continually manages its exposure to risk, through a variety of risk management techniques. Risk management of the Bank is regulated by its internal instructions, and is closely monitored by the Board of Directors of the Bank, as well as Committees and Commissions of the Bank. The Board of Directors, Committees, Commissions and related workgroups consider matters related to the monetary, investment and foreign exchange policy of the Bank, and set limits for volumes of operations, as well as the requirements for assessing counterparties of the Bank.

Interest rate risk

The Bank is exposed to interest rate risk either through market value fluctuations of balance sheet items, i.e. price risk, or the impact of rate changes on interest-sensitive assets and liabilities. However, this risk is kept at minimum as the Bank's major borrowings are lent to credit customers at the rates including a margin over the borrowing rate. These exposures are also managed by using natural hedges that arise from offsetting interest rate sensitive assets and liabilities.

	2001					
	XBH %		ABŞ dolları %		Manat %	
	min	maks	min	maks	min	maks
Aktivlər						
Qiymətli kağızlar:						
-ödəmə müddəti tamamlanana qədər saxlanılan	-	-	-	-	15,01	
-satış üçün nəzərdə tutulan	-	-	-	-	0,3	13
Qeyri rezident banklarda yerləşdirilmiş vəsaitlər	-	-	1,94	4,8	-	-
Rezident banklara verilmiş kreditlər və yerləşdirilmiş vəsaitlər	-	-	-	-		10
Passivlər						
BVF qarşısında öhdəliklər	0,5	4,76	-	-	-	-
Digər beynəlxalq maliyyə institutlarından alınmış vəsaitlər	-	-	1,0	-	-	-

	2000					
	XBH %		ABŞ dolları %		Manat %	
	min	maks	min	maks	min	maks
Aktivlər						
Qiymətli kağızlar:	-	-	-	-	-	-
-ödəmə müddəti tamamlanana qədər saxlanılan	-	-	-	-	-	-
-satış üçün nəzərdə tutulan	-	-	-	-	7	13
Qeyri rezident banklarda yerləşdirilmiş vəsaitlər	-	-	6,04	6,8	-	-
Rezident banklara verilmiş kreditlər və yerləşdirilmiş vəsaitlər	-	-	-	-	7	10
Passivlər						
BVF qarşısında öhdəliklər	0,5	5,6	-	-	-	-
Digər beynəlxalq maliyyə institutlarından alınmış vəsaitlər	-	-	1,0	-	-	-

Likvidlik riski

Likvidlik riski aktivlərin və passivlərin ödəmə müddətlərinin düz gəlməməsi riskidir. Aşağıdakı cədvəl müqavilə ödəniş müddətlərinin qalığı üzrə təsnif edilmiş aktiv və passivlərin cəmini əks etdirir. Aktivlərdən bəziləri daha uzunmüddətli ola bilər, məsələn, kreditlər tez-tez yeniləşə bilər və müvafiq olaraq qısamüddətli kreditlərin müddəti daha artıq ola bilər. Vaxtı ötmüş və uzadılmış kreditlər və avanslar müddətsiz kimi göstərilir.

		2001					
		SDR %		USD %		Manat %	
		min	max	min	max	min	max
Assets							
Investment securities	- held-to-maturity	-	-	-	-	15,01	
	- available-for sale	-	-	-	-	0,3	13
Due from non-resident banks		-	-	1,94	4,8	-	-
Loans to and placements with resident banks		-	-	-	-		10
Liabilities							
Liabilities to IMF		0,5	4,76	-	-	-	-
Funds borrowed from other financial institutions		-	-	1,0	-	-	-

		2000					
		SDR %		USD %		Manat %	
		min	max	min	max	min	max
Assets							
Investment securities	- held-to-maturity	-	-	-	-	-	-
	- available-for sale	-	-	-	-	7	13
Due from non-resident banks		-	-	6,04	6,8	-	-
Loans to and placements with resident banks		-	-	-	-	7	10
Liabilities							
Liabilities to IMF		0,5	5,6	-	-	-	-
Funds borrowed from other financial institutions		-	-	1,0	-	-	-

Liquidity risk

Liquidity risk is defined as the risk which exists when the maturity of assets and liabilities does not match. The table below shows all assets and liabilities classified by remaining contractual maturity. Some of the assets may have a longer-term nature; for example loans can frequently be renewed, and accordingly, short-term loans can have a longer-term duration. Overdue and rescheduled loans and advances are included in no fixed maturity.

31 dekabr 2001-ci il tarixinə Bankın likvidlik vəziyyəti aşağıda göstərilir:

	Tələb olunanadək, Vaxtı ötmüş və 1 aydan az	1 aydan 6 ayadək	6 aydan 12 ayadək	1 ildən artıq	Müddətsiz	Cəmi
Aktivlər						
Nağd pul	23,617	-	-	-	-	23,617
Qeyri-rezident banklarda yerləşdirilmiş vəsaitlər	2,070,455	496,721	1,671,252	-	-	4,238,428
Rezident banklara verilmiş kreditlər və yerləşdirilmiş vəsaitlər	2,781	34,288	31,360	-	-	68,429
Qiymətli kağızlar: -ödəmə müddəti tamamlanana qədər saxlanılan	-	33,183	-	-	-	33,183
-satış üçün nəzərdə tutulan	-	27,700	40,000	342,800	-	410,500
Hökumətə verilmiş kreditlər	-	-	-	-	241,684	241,684
BVF-də yerləşdirilmiş vəsaitlər	11,919	-	-	-	939,388	951,307
Sair aktivlər	652	404	-	-	-	1,056
Qeyri-maddi aktivlər	-	-	-	-	13,263	13,263
Əsas vəsaitlər	-	-	-	-	100,437	100,437
Aktivlərin cəmi	**2,109,424**	**592,296**	**1,742,612**	**342,800**	**1,294,772**	**6,081,904**
Passivlər						
Dövriyyədə olan nağd pul	-	-	-	-	1,537,472	1,537,472
Kommersiya banklarının hesabları	258,337	-	-	-	-	258,337
Hökumətin hesabları	1,467,420	-	-	-	-	1,467,420
Sair depozit hesabları	17,475	-	-	-	-	17,475
BVF qarşısında öhdəliklər	8,057	159,931	103,198	1,145,220	939,388	2,355,794
Digər beynəlxalq maliyyə institutlarından alınmış vəsaitlər	-	-	-	12,025	-	12,025
Sair aktivlər	404	4,208	-	-	-	4,162
Passivlərin cəmi	**1,751,693**	**164,139**	**103,198**	**1,157,425**	**2,476,860**	**5,653,315**
31 dekabr 2001-ci il tarixinə xalis mövqe	**357,731**	**428,159**	**1,639,414**	**(814,625)**	**(1,182,088)**	**428,589**
31 dekabr 2001-ci il tarixinə xalis mövqe	2,215,797	191,406	(107,704)	(1,189,235)	(688,316)	421,948

The liquidity position of the Bank at 31 December 2001 is as follows:

	Demand Overdue and less than 1 month	From 1 to 6 months	From 6 to 12 months	More than 1 year	No fixed maturity	TOTAL
Assets						
Cash on hand	23,617	-	-	-	-	23,617
Due from non-resident banks	2,070,455	496,721	1,671,252	-	-	4,238,428
Loans to and placements with resident banks	2,781	34,288	31,360	-	-	68,429
Investment securities: - held-to-maturity	-	33,183	-	-	-	33,183
- available-for-sale	-	27,700	40,000	342,800	-	410,500
Loans to Government	-	-	-	-	241,684	241,684
Claims on IMF	11,919	-	-	-	939,388	951,307
Other assets	652	404	-	-	-	1,056
Intangible assets	-	-	-	-	13,263	13,263
Premises and equipment	-	-	-	-	100,437	100,437
Total assets	**2,109,424**	**592,296**	**1,742,612**	**342,800**	**1,294,772**	**6,081,904**
Liabilities						
Money issued in circulation	-	-	-	-	1,537,472	1,537,472
Accounts of commercial banks	258,337	-	-	-	-	258,337
Government accounts	1,467,420	-	-	-	-	1,467,420
Other deposit accounts	17,475	-	-	-	-	17,475
Liabilities to IMF	8,057	159,931	103,198	1,145,220	939,388	2,355,794
Funds borrowed from other international financial institutions	-	-	-	12,025	-	12,025
Other liabilities	404	4,208	-	-	-	4,162
Total liabilities	**1,751,693**	**164,139**	**103,198**	**1,157,425**	**2,476,860**	**5,653,315**
Net position at 31 December 2001	**357,731**	**428,159**	**1,639,414**	**(814,625)**	**(1,182,088)**	**428,589**
Net position at 31 December 2000	2,215,797	191,406	(107,704)	(1,189,235)	(688,316)	421,948

Qeyd 29: Əlaqəli tərəflərlə əməliyyatlar

Bu maliyyə hesabatlarının məqsədləri üçün tərəflər o halda əlaqəli hesab edilir ki, bir tərəf maliyyə və əməliyyat qərarlarının qəbul edilməsi zamanı o biri tərəfə nəzarət etmək və ya o biri tərəfə əhəmiyyətli təsir göstərmək qabiliyyətinə malik olsun.

Azərbaycan Respublikası Milli Bankı Maliyyə Nazirliyini, Azərbaycan Hökumətini və digər büdcə təşkilatlarını maliyyə və sair bank xidmətləri ilə təmin edir.

31 dekabr tarixinə Azərbaycan Hökuməti və sair dövlət müəssisələri ilə olan qalıqlar aşağıdakı kimidir:

	2001	2000
Müştərilərə verilmiş kreditlər və qiymətli kağızlar		
İlin sonuna hökumətə verilmiş kreditlərin xalis qalığı	241,684	345,264
İlin sonuna qiymətli kağızların qalığı	443,683	152,000
Hökumət və Maliyyə Nazirliyinin hesabları		
İlin sonuna qalıq	1,435,846	568,334

Qeyd 30: Təəhhüdlər və gözlənilməyən hallar üzrə öhdəliklər

31 dekabr 2001-ci və 2000-ci il tarixlərinə Bankın heç bir təəhhüdü və ya gözlənilməyən hallar üzrə öhdəlikləri olmamışdır.

Qeyd 31: Maliyyə hesabatları tarixindən sonrakı hadisələr

(i) 31 dekabr 2001-ci ildən sonra Bank Azərbaycan Hökumətinin adından iki yeni kredit almış dır: - 5 mart 2002-ci il tarixində BVF-dən Yoxsulluğun Aradan Qaldırılması və İnkişaf üzrə layihənin bir hissəsi olaraq alınmış ikinci tranşın məbləği 8,050,000 XBH və 18 mart 2002-ci ildə Dünya Bankından alınmış kreditin (SAK krediti) məbləği 30,272,748 ABŞ dolları təşkil etmişdir.

11 fevral 2002-ci ildə ARMB BUS Bankdan Maliyyə Nazirliyi tərəfindən buraxılan və məbləği 30,300 Manat olan dövlət qiymətli kağızlarını almışdır. Həmin qiymətli kağızların ödənmə müddəti 60 aydan sonra bitir və ARMB-nın banklararası təklif edilən faiz nisbətinə bərabər (hal-hazırda illik 10%) illik faiz dərəcəsi təşkil edir.

Note 29: Related party transactions

For the purposes of these financial statements, parties are considered to be related if one party has the ability to control the other party or exercise significant influence over the other party in making financial or operational decisions.

The National Bank of Azerbaijan Republic provides financing and other banking services to the Ministry of Finance, the Government of Azerbaijan, and budget organizations.

The outstanding balances with Government of Azerbaijan and other state-owned organizations at 31 December are as follows:

	2001	2000
Loans and securities		
Loans to Government outstanding at year end – net	241,684	345,264
Investment securities outstanding at year end	443,683	152,000
Accounts of Government and Ministry of Finance		
Outstanding balance as at year end	1,435,846	568,334

Note 30: Commitments and contingencies liabilities

The bank had no commitments and contingent liabilities outstanding as at 31 December 2001 and 2000.

Note 31: Post balance sheet events

(i) Subsequent to 31 December 2001 the Bank received two new loan facilities on behalf of the Government of Azerbaijan: a second tranche from IMF was received on March 5, 2002, in the amount of SDR 8,050,000 as a part of PRGF (Poverty Reduction and Growth Facility); and a loan from the World Bank (SAK loan) was received on March 18, 2002, in the amount of USD 30,272,748.

On 11 February 2002 NBAR purchased an investment to be held to maturity, represented by bonds issued by the Ministry of Finance and amounting to AZM 30,300 from BUSBank. These bonds have a maturity period of 60 months and carry an annual interest rate equal to the NBAR's interbank offered rate (currently 10% p.a.).

11. MİLLİ BANKIN 2002-ci İL ÜCÜN PUL-KREDİT VƏ MƏZƏNNƏ SİYASƏTİ HAQQINDA BƏYANATI

Respublikada son yeddi ildə aparılan radikal iqtisadi islahatlar nəticəsində möhkəm makroiqtisadi sabitlik bərqərar olmuş, yüksək iqtisadi artım əldə edilmişdir.

Bu dövr ərzində inflyasiyanın orta illik səviyyəsi 2 faizdən aşağı olmuşdur.

Manatın xarici dönərli valyutalara nisbətən məzənnəsinin 1995-ci ildən bəri təmin edilmiş sabitliyi davam edir və ötən dövrdə orta illik məzənnə dəyişməsi 1%-dən aşağı olmuşdur. Qısa tarixi dövr ərzində milli valyutanın-manatın tam daxili dönərliyi təmin edilmişdir.

Azərbaycanın xarici iqtisadi əlaqələri daha da genişlənir və onun effektivliyi artır. Ölkənin xarici ticarət və ödəmə balansı müsbət saldoya çıxmışdır.

Ölkənin beynəlxalq normalara uyğun valyuta ehtiyatlarının yaradılması təmin edilmiş və beynəlxalq ödəmə qabiliyyəti möhkəmləndirilmişdir. Hazırda ölkənin strateji valyuta ehtiyatlarının həcmi 1,1 mlrd. ABŞ dollarını ötmüşdür.

Son illər orta illik səviyyəsi 8-10%-ə çatmış iqtisadi artım tempi cari ildə də davam edir. İqtisadiyyatda bazar münasibətlərinin əsas daşıyıcısı olan özəl sektorun payı əhəmiyyətli dərəcədə artaraq ümumi daxili məhsulun üçdə ikisini təşkil etmişdir.

İqtisadi potensialın artımının və onun gələcəkdə daha sürətli inkişafının təməlini təşkil edən investisiyanın həcminin daxili və xarici mənbələr hesabına yüksəlməsi davam edir. Yeddi ildə ölkə iqtisadiyyatına 10,5 mlrd. ABŞ dollarından çox, o cümlədən xarici mənbələr hesabına 8 mlrd. ABŞ dollarından çox məbləğdə investisiya qoyulmuşdur. Son illər investisiyaların orta illik həcmi ümumi daxili məhsulun 30-35%-ni təşkil edir.

Radikal iqtisadi islahatlar və davamlı iqtisadi artım əhalinin gəlirlərinin də artmasına müsbət təsir göstərir. Belə ki, yeddi il ərzində adambaşına düşən ümumi daxili məhsul 3.3, orta aylıq əmək haqqı isə 4,3 dəfə artmışdır.

Milli Bank tərəfindən 2001-ci ildə həyata keçirilən pul-kredit və valyuta siyasətinin illik nəticələri onun iqtisadiyyatda makroiqtisadi sabitliyin daha da dərinləşməsinə və iqtisadi inkişafın əsas istiqamətlərinə müsbət təsirinin gücləndiyini göstərir.

Pul-kredit siyasətinin 2001-ci il üçün nəzərdə tutulmuş bütün məqsədlərinə nail olunmuşdur.

2001-ci ilin yekunu üzrə inflyasiya 1% səviyyəsində gözlənilir ki, bu da nəzərdə tutulan 2,5% proqnoz göstəricisindən xeyli aşağıdır.

Manatın 1 ABŞ dollarına nəzərən məzənnəsi il ərzində 4,5% dəyişmişdir ki, bu da Milli Bankın nəzərdə tutduğu indikativ göstərici səviyyəsindədir.

Rəsmi valyuta ehtiyatlarının ilin əvvəlinə olan həcmi nəzərdə tutulduğu həcmdə qorunub saxlanılmışdır. Bu zaman nəzərə almaq lazımdır ki, il ərzində həmin ehtiyatlar hesabına dövlətin Beynəlxalq Valyuta Fonduna 50 mln. ABŞ dolları məbləğinə qədər əsas və faiz borcu ödənilmiş və BVF-nun STEND-BY kreditinin tam ödənilməsi başa çatdırılmışdır.

Geniş pul kütləsinin həcminin 12%-dən çox

11. THE NATIONAL BANK'S MONETARY AND EXCHANGE RATE POLICY STATEMENT FOR 2002

It has been seven years now that the country showed increasingly strong macroeconomic stability and high rates of economic growth as a result of radical economic reforms conducted in the country. Average annual inflation rate has not exceeded the level of 2 percent over this period. Stability of the manat exchange rate against freely convertible currencies has been steady since 1995, with its average annual change down of 1%.

The national currency, the Manat, has become fully convertible in the country within a short period of time.

Azerbaijan's foreign economic relations are expanding and becoming more effective. The country's foreign trade and balance of payment has resulted in a surplus.

The foreign exchange reserves are maintained in accordance with the international standards, and the international creditworthiness has been strengthened. The volume of strategic foreign reserves of the country totals to USD1.1 billion at present.

The average annual rate of economic growth of 8-10%, observed over the past years, has continued through the current year as well. The share of private sector, which is the primary promoter of market-based relations in the economy, accounts for two thirds of the GDP, having increased significantly.

Foreign and domestic investments, serving to promote an expansion of economic potential and its further development in the future, have also been increasing in volumes. In the past seven years, the national economy has received over USD10.5 billion investments including USD8 billion of foreign capital. The average annual amount of investments accounted for 30-35% of the GDP during the last years.

Radical economic reforms and steady economic development had a positive impact on the growth of personal income. Thus, GDP per capita increased 3.3 times and the average monthly salary increased 4.3 times in the past seven years.

Preliminary outcome of the monetary policy implemented by the National Bank in 2001 proves its positive effect on the further expansion of the macroeconomic stability and economic development.

All targets of monetary policy for the year 2001 have been reached. The 2001 inflation rate is expected to reach the level of 1-1.2%, which is much lower than the projected 2.5%.

The value of Manat against USD1 dropped by about 4.5%, which is close to the National Bank's forecast level.

Official foreign exchange reserves have been maintained at the year-start level, as projected. During this period the reserves were used to repay the government's debt to the international financial institutions at the amount of USD50 million, including principal and interest, and to ensure the full repayment of the IMF STAND-BY loan.

The broad manat money supply is expected to go up over 12%. In general, the fact that the growth rate of the broad money is ahead of the GDP growth proves the improvement of the

artımı gözlənilir. Ümumiyyətlə, son illər geniş pul kütləsinin davamlı olaraq ümumi daxili məhsulun artım sürətini üstələməsi iqtisadiyyatın pulla təminatının yaxşılaşmasını göstərir.

Milli Bankın 2001-ci il üçün nəzərdə tutulmuş pul proqramının bütün digər indikativ göstəriciləri də yerinə yetirilmişdir.

Milli bank sisteminin möhkəmləndirilməsi, onun iqtisadiyyatda rolunun artırılması məqsədilə bank islahatlarının sürətləndirilməsi istiqamətində əhəmiyyətli işlər görülmüşdür.

Dövlət banklarının restrukturizasiyası prosesi başa çatdırılmış, pis borclar problemi həll olunmuşdur.

Özəl bankların konsolidə olunması, kapitallaşması və bu əsasda sağlamlaşdırılması istiqamətində əhəmiyyətli işlər görülmüşdür.

Ölkədə bank işinin daim inkişaf etdirilməsi, iqtisadiyyata bank xidmətinin yaxşılaşdırılması üçün bank infrastrukturunun inkişafı üzrə ardıcıl tədbirlər görülmüşdür.

Elektron ödəniş sisteminin yaradılması layihəsinin birinci mərhələsi başa çatdırılmış, banklararası hesablaşmalarda iri ödənişlərin avtomatlaşdırılmış sistemi istismara verilmişdir.

Bank sistemində mühasibat uçotu və maliyyə hesabatlığının beynəlxalq standartlara uyğunlaşdırılması işi faktiki olaraq başa çatdırılmışdır.

Bank nəzarəti keyfiyyətcə təkmilləşdirilərək inzibati nəzarət sisteminin prudensial nəzarət sisteminə transformasiyası baş vermiş, hesabatlığın avtomatlaşdırılması istiqamətində əhəmiyyətli işlər görülmüşdür.

Bank qanunvericiliyinin təkmilləşdirilməsi üzrə işlər yekunlaşdırılmış və “Banklar haqqında” qanunun yeni redaksiyasının layihəsi hazırlanmışdır.

Bütün qeyd olunanların nəticəsi olaraq milli bank sisteminin iqtisadiyyatda rolu artmış, banklara inamın artması hesabına genişlənən əmanət və depozit bazası bankların kredit qoymaq imkanlarını genişləndirmişdir.

1995-2001-ci illər ərzində bank depozitlərinin məbləği 2,4 dəfə, əhalinin əmanətləri 7,2 dəfə, iqtisadiyyata kredit qoyuluşu 2,2 dəfə, o cümlədən uzunmüddətli kredit qoyuluşu 3,8 dəfə artmışdır. Ötən illər ərzində bankların sayının 4 dəfə azalmasına baxmayaraq, bank sisteminin məcmu kapitalı 22 dəfə artmışdır.

Bank sektorunun inkişafı 2001-ci ildə də davam etmişdir. Banklar tərəfindən iqtisadiyyata kredit qoyuluşu il ərzində 15%-ə qədər, əhalinin əmanətləri isə 45%-dən çox artmışdır.

Milli Bank üzərinə düşən vəzifələrin yerinə yetirilməsini təmin etmək üçün öz fəaliyyətinin bütün istiqamətlərini strateji planlaşdırma əsasında təkmilləşdirmiş, aparıcı qərb ölkələrinin mərkəzi bankları ilə sıx əməkdaşlıq əsasında öz işini əsaslı modernləşdirmişdir.

2001-ci ildə yeridilmiş pul-kredit siyasətinin yekunları 2002-ci ildə daha fəal pul-kredit və məzənnə siyasətinin yeridilməsinə yaxşı zəmin yaratmışdır.

Azərbaycan Respublikası Milli Bankı 2002-ci ildə də makroiqtisadi sabitliyin qorunmasına, iqtisadi artımı stimullaşdıran, ölkədə həyata keçirilən sosial-iqtisadi proqramların reallaşmasına dəstək verilməsinə yönəldilmiş pul-kredit və məzənnə siyasəti yeridəcəkdir.

2002-ci ildə inflyasiyanın artım tempi 2-3 faiz səviyyəsində proqnozlaşdırılır.

Manatın xarici dönərli valyutalara nisbətən məzənnəsinin sabitliyi təmin ediləcəkdir. İl ərzində onun dəyişməsi 2000-2001-ci illərdə formalaşmış dəyişmə tempi rejimində proqnozlaşdırılır.

2002-ci ildə də dövlətin rəsmi valyuta ehtiyatlarının artması və strateji valyuta ehtiyatla-

structure of the money supply to the economy.

All other targets set by the National Bank for 2001 monetary program have also been accomplished.

Substantial progress has been achieved in restructuring the national banking system and raising its role in thel economy.

The state-owned banks are now fully restructured, with the bad debt problem solved.

Significant steps were taken in the field of capitalization, consolidation of private banks and raising their robustness.

Consistent actions are being taken in order to develop the national banking system and improve the banking services and products by developing the banking infrastructure.

The first phase of an electronic payment system project has been completed, and the resultant automated interbank gross settlement system has been put in operation.

The banking system has fully switched to the international accounting and reporting standards.

The quality of the bank supervision improved and the administrative control system transformed into the prudential one and significant works have been implemented in automation of the reporting process.

Improvement of legislation was completed and a new draft of the law "On banks" has been prepared. As a result of the above stated facts, the role of the national banking system has increased in the economy, and the expanded savings and deposit base of banks due to increased public confidence, enabled the banks to further expand their lending activities.

In the period from 1995 to 2001, the volume of deposits went up by 2.4 times, deposits of individuals by 7.2 times, bank credits by 2.2 times, including long-term loans by 3.8 times. Although the number of banks has been reduced by 4 times over the past years, the total banking capital of the country has increased by 22 times.

The banking sector development continued throughout 2001. Bank loans over the past ten months of the current year have increased by 15% and savings of population by 45%.

In order the ensure fulfillment of the tasks set forth, the National Bank has improved all directions of its activity and activities based on strategic planning, and significantly modified its work by expanding cooperation with western central banks.

Outcome of the monetary policy implemented in 2001 created favorable conditions for conducting a more active monetary and exchange rate policy in 2002.

The National Bank of the Azerbaijan Republic will continue the monetary policy in 2002 aimed at preserving the macroeconomic stability, stimulating economic growth and supporting realization of social-economic programs in the country. The 2002 inflation rate is projected at 2-3%.

The manat exchange rate against freely convertible currencies is expected to remain stable given the adjustment regime established in 2000-2001.

The official exchange reserves of the country are expected to increase, with the strategic reserves reaching the level of USD1.3-1.4 billion.

The monetary aggregates are expected to grow by 15-16%, which is twice as much as the projected GDP growth rate. Projected low inflation rate and preserving a stability of the exchange rate in 2002 will enable to continue soft interest policy and thus stimulate economic growth.

The monetary management mechanisms and regulatory tools will be further improved in order to accomplish the above-mentioned tasks and

rının 1,3-1,4 mlrd. ABŞ dollarına çatacağı proqnozlaşdırılır.

Pul kütləsinin 15-16% səviyyəsində artmasına nail olunması nəzərdə tutulur ki, bu da ümumi daxili məhsulun proqnozlaşdırılan artım tempini 2 dəfəyə qədər üstələyir.

2002-ci ildə inflyasiyanın nəzərdə tutulan aşağı səviyyəsi, manatın xarici dönərli valyutalara nəzərən məzənnəsinin sabitliyinin qorunması yumşaq faiz siyasətinin davam etdirilməsinə və daha da dərinləşdirilməsinə imkan verəcəkdir ki, bu da iqtisadi artımın stimullaşdırılmasına şərait yaradacaqdır.

Qeyd olunan məqsədlərə nail olmaq üçün monetar idarəetmə mexanizmləri, tənzimləmə alətləri daha da təkmilləşdiriləcək, qiymətli kağızlar və valyuta bazarında çevik əməliyyatlar aparılacaqdır.

Bank sisteminin sabitliyinin təmin olunması, onun iqtisadiyyatda rolunun yüksəldilməsini təmin etmək məqsədilə 2002-ci ildə radikal bank islahatları davam etdiriləcəkdir.

Bu islahatlar Milli Bankın hazırladığı 2002-2005-ci illərdə bank sisteminin inkişaf strategiyasına uyğun həyata keçiriləcəkdir.

Qəbul olunmuş strategiyaya uyğun olaraq dövlətin bank sektorunun kapitalında iştirak payının azaldılması üzrə işlər davam etdiriləcəkdir.

Birləşmiş Universal Səhmdar Bankın kapitallaşmasının başa çatdırılması, daxili menecmentinin daha da təkmilləşdirilməsi üzrə kompleks tədbirlərin görülməsi nəzərdə tutulur.

Özəl banklar üzrə islahatların əsas istiqamətləri onların kapitallarının konsolidə olunaraq iriləşdirilməsi prosesinin davam etdirilməsi, texnoloji səviyyəsinin yüksəldilməsi, beynəlxalq standartlara cavab verən korporativ idarəetmə sisteminin yaradılmasından ibarət olacaqdır. Bankların nizamnamə kapitalının minimum həddinə dair normativ tələbin 2002-ci ildə 2,5-3 mln. ABŞ dollarına çatdırılması nəzərdə tutulur.

Azərbaycanda bank sferasında sağlam rəqabət proseslərini gücləndirmək məqsədilə respublikanın bank sistemində xarici kapitalın iştirakı rejiminin daha da liberallaşdırılması nəzərdə tutulur.

Əhalinin, xüsusilə xırda əmanətçilərin əmanətlərinin təhlükəsizliyini təmin etmək və digər tərəfdən bu əsasda bankların maliyyə resurslarını daha da artırmaq, iqtisadiyyata investisiya qoymaq imkanlarını genişləndirmək məqsədilə əhalinin əmanətlərinin sığortalanması sistemi yaradılacaqdır.

Azərbaycan bank sisteminin vasitəsilə kiçik biznesin kredit resurslarına olan tələbatını daha dolğun ödəmək, yoxsulluğun azalmasına maliyyə dəstəyi vermək üçün mikrokreditləşdirmə institutlarının yaradılmasına xüsusi diqqət veriləcəkdir.

Fermer təsərrüfatlarının maliyyə vəsaitlərinə olan tələbatını ödəmək üçün qeyri-bank kredit təşkilatlarının genişləndirilməsi təşviq ediləcək, bu sferanın inkişafına ayrılmış xarici və daxili maliyyə resurslarından istifadə effektivliyinin artırılması üçün tədbirlər görüləcəkdir.

Bank sisteminin infrastrukturunun təkmilləşdirilməsi 2002-ci ildə də diqqət mərkəzində olacaqdır.

Ödəniş sistemindəki islahatların daha da dərinləşdirilməsi, elektron ödəniş sistemi layihəsinin ikinci mərhələsi olaraq xırda ödənişlərin avtomatlaşdırılmasının başa çatdırılması nəzərdə tutulur.

Nağd pul tədavülünün optimallaşdırılması, bankdan kənar pul dövriyyəsinin, iqtisadiyyatın dollarlaşmasının azaldılması, iqtisadi agentlər

flexible operations will be conducted at the security and currency markets.

Radical bank reforms will continue in 2002 in order to ensure the stability of the banking system and increase its role in the economy.

These reforms will follow the banking sector development strategy for 2002-2005 prepared by the National Bank. In accordance with this strategy works on reducing the share of state in the capital of the banking sector will continue.

A set of measures is planned for completing the capitalization, improvement of the internal management, operating infrastructure, and automation of intra-bank transactions at the United Universal Joint-Stock Bank.

The private banking sector reforms will seek primarily to continue the enlargement processes by consolidating banks' capital, improving their technologies and ensuring that a corporate management system that complies with the international standards is in place. The minimum capital requirement is expected to reach USD2.5-3 million in 2002.

The foreign bank capital participation will also be further liberalized in order to introduce advanced banking technologies and develop sound competition principles in the banking sector of the country.

An individual deposit insurance system will be established to ensure safety of individual deposits and support the increase of financial resources of the banks and thus to expand their investment opportunities.

Special attention will be given to the establishment of micro-credit institutions for adequate response to the credit requirements of small businesses and provision of financial assistance for poverty reduction purposes through the banking system of Azerbaijan.

Non-bank credit institutions will be further developed to ensure access to financial resources for farming communities, and measures will be taken to increase the effectiveness of spending the foreign and domestic resources allocated for development of this particular sector.

Improvement of the banking infrastructure will also be the focal point of 2002.

The payment system reforms will continue, primarily by completing the second phase of the electronic payment system project-automation of small volume payments.

Measures will be taken in conjunction with all concerned institutions in order to improve the cash circulation, reduce the dollarization of the economy, and promote transactions between economic agents on a transfer basis.

Projects are being developed together with concerned ministries and agencies for transferring the utility payments to the banking system and establishment of internal automated information system in the member institutions for these purposes.

The legal framework of the bank business will be improved. Initiatives will be put forward on passing a new law "On banks", making amendments on the law "On National Bank" and changing bank related clauses of some infrastructure laws.

The new banking legal framework will bring the banking supervision to the level of international standards and improve the currency control.

As one of the goals for 2002, the National Bank will further modify its management and improve the effectiveness of its activities, as per the 2001-2004 strategic development program.

All actions in the framework of the banking reform process will be based on the international experience and technical assistance.

arasında hesablaşmaların qeyri-nağd formada aparılmasının genişləndirilməsi məqsədilə əlaqədar təşkilatlarla birgə kompleks tədbirlərin həyata keçirilməsi nəzərdə tutulur.

Əlaqədar nazirliklər və təşkilatlarla birlikdə kommunal ödənişlərin bank sistemi vasitəsilə aparılmasını və bu məqsədlə əsas iştirakçı təşkilatlarda müvafiq daxili avtomatlaşdırılmış informasiya sistemlərinin yaradılması üzrə birgə layihələr planlaşdırılır.

Bank işinin qanunvericilik bazası təkmilləşdiriləcəkdir. "Banklar haqqında" qanunun yeni redaksiyada qəbul edilməsi, "Milli Bank haqqında" qanuna dəyişikliklər edilməsi və bir sıra infrastruktur qanunlarının bank işi sahəsinə aid olan müddəalarının yenidən işlənməsi barədə müvafiq qaydada təşəbbüslər göstəriləcəkdir.

Yeni bank qanunvericiliyi əsasında bank nəzarətinin dünya standartlarına uyğunlaşdırılması və valyuta nəzarətinin daha da təkmilləşdirilməsi nəzərdə tutulur.

2002-ci il üçün nəzərdə tutulmuş vəzifələrin yerinə yetirilməsinin əsas şərtlərindən biri kimi Milli Bankın 2001-2004-cü illər üçün qəbul etdiyi strateji inkişaf proqramına uyğun olaraq modernləşdirilməsi davam etdiriləcək və bu əsasda onun fəaliyyətinin effektivliyi yüksəldiləcəkdir.

Bank islahatlarının dərinləşdirilməsi üzrə nəzərdə tutulan tədbirlər hər bir istiqamət üzrə beynəlxalq əməkdaşlığın genişləndirilməsi və geniş texniki yardımın cəlb olunması əsasında həyata keçiriləcəkdir.

2002-ci il üçün nəzərdə tutulan pul-kredit siyasətinin məqsəd və vəzifələrinin yerinə yetirilməsi əhəmiyyətli dərəcədə iqtisadiyyatın digər sferalarında qarşıya qoyulan vəzifələrin yerinə yetirilməsindən, ölkədə yeridilən iqtisadi siyasətin bütün istiqamətlərində əldə edilən nəticələrdən və aparılan struktur islahatlarının müvəffəqiyyətindən asılı olacaqdır.

2002-ci il üçün nəzərdə tutulan pul-kredit və məzənnə siyasəti respublika iqtisadiyyatının inkişafında formalaşmış müsbət tendensiyalar və nəzərdə tutulmuş ümumiqtisadi proqnozların yerinə yetirilməsi nəzərə alınmaqla, ölkə iqtisadiyyatının sürətlə dünya iqtisadiyyatına inteqrasiya olunduğu bir şəraitdə dünya əmtəə-maliyyə bazarlarında gedən proseslərin qiymətləndirilməsi əsasında zəruri hallarda təshih ediləcək və onun kəmiyyət və struktur parametrləri çevik tənzimlənəcəkdir.

Azərbaycan Respublikasının Milli Bankı
28 dekabr 2001-ci il

Like in previous years, the accomplishment of goals and tasks set for 2002 will to a great extent depend on the success in other sectors of the economy, results of the overall economic policy and restructuring covering the entire country.

The 2002 monetary and exchange rate policy will be subject to revision and its quantitative and qualitative parameters will be regulated proactively given the positive development tendencies in the national economy and the rapid integration of the national economy in the world's economy and the evaluation of the processes taking place at the international commodity and financial markets.

The National Bank of the Azerbaijan Republic
28 December 2001

Əsas makroiqtisadı göstəricilər

	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001
Ümumi daxili məhsul, mlrd. manat	10669	13663	15791	17203	18576	23591	26620
Fiziki həcm indeksi %-lə							
əvvəlki ilə nisbətən	88.2	101.3	105.8	110.0	107.4	111.4	109.9
1990-ci ilə nisbətən	41.9	42.4	44.9	49.4	53.0	59.0	64.8
İndeks deflyator, əvvəlki ilə nisbətən	645.8	126.5	105.8	91.7	89.2	106.1	102.7
Adambaşına düşən ÜDM, ABŞ dolları	321.6	416.2	513.2	570.6	583.0	664.5	715.3
Sənaye istehsalının həcm indeksi,							
əvvəlki ilə nisbətən, %- lə	78.6	93.3	100.3	102.2	103.6	106.9	105.1
Kənd təsərrüfatı istehsalının həcm indeksi,							
əvvəlki ilə nisbətən, %- lə	93	103.0	93.9	106.2	107.1	112.1	111.1
Xarici ticarət balansı, mln. $	-373.1	-693.9	-566.9	-1046.2	-408.2	319.4	613.8
ixrac	612.3	643.7	808.3	677.7	1025.2	1858.3	2078.9
idxal	985.4	1337.6	1375.2	1723.9	1433.4	1538.9	1465.1
İnflyasiya (əvvəlki ilə nisbətən)	511.8	119.9	103.7	99.2	91.5	101.8	101.5
(əvvəlki ilin dekabrına nisbətən)	184.5	106.8	100.4	92.4	99.5	102.2	101.3
Sənaye topdansatış qiymət indeksləri							
(əvvəlki ilə nisbətən)	1834	198	111.8	87.6	93.9	124.6	101.8
Orta aylıq nominal əmək haqqı,	62500	89400	141600	168400	184400	205100	260000
əvvəlki dövrə nisbətən, %-lə	158.5	143.1	158.5	118.9	109.5	115.0	126.7
Orta aylıq real əmək haqqı							
əvvəlki dövrə nisbətən, %-lə	85.9	134.0	157.9	128.7	110.1	112.5	125.1
Kredit qoyuluşu, mlrd. manat	1091.2	1333.7	1554.0	1702.9	1780.3	2332.4	2431.3
Geniş pul kütləsi (dövrün sonuna), mlrd. manat	957.6	1204.2	1556.3	1218.5	1404.3	1629.1	1755.0

***** *Dövlət Statistika Komitəsinin məlumatları Milli Bank tərəfindən tədiyə balansının hesablamalarına əsasən dəqiqləşdirilmişdir.***

Key Macroeconomic Indicators

	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001
Gross Domestic Product, billion manat	10669	13663	15791	17203	18576	23591	26620
Physical volume index, %							
as compared to previous year, %	88.2	101.3	105.8	110.0	107.4	111.4	109.9
as compared to 1990, %	41.9	42.4	44.9	49.4	53.0	59.0	64.8
Deflator index, as compared to previous year	645.8	126.5	105.8	91.7	89.2	106.1	102.7
Per capita GDP, in US dollars	321.6	416.2	513.2	570.6	583.0	664.5	715.3
Industrial Production Volume Index							
as compared to previous year, %	78.6	93.3	100.3	102.2	103.6	106.9	105.1
Agricultural Production Volume Index							
as compared to previous year, %	93	103.0	93.9	106.2	107.1	112.1	111.1
Foreign trade balance, $ million	-373.1	-693.9	-566.9	-1046.2	-408.2	319.4	613.8
export	612.3	643.7	808.3	677.7	1025.2	1858.3	2078.9
import	985.4	1337.6	1375.2	1723.9	1433.4	1538.9	1465.1
Inflation (as compared to previous year)	511.8	119.9	103.7	99.2	91.5	101.8	101.5
(as compared to December previous year)	184.5	106.8	100.4	92.4	99.5	102.2	101.3
Industrial wholesale price index							
(as compared to previous year)	1834	198	111.8	87.6	93.9	124.6	101.8
Average nominal monthly wage	62500	89400	141600	168400	184400	205100	260000
as compared to previous period, %	158.5	143.1	158.5	118.9	109.5	115.0	126.7
Average real monthly wage							
as compared to previous period, %	85.9	134.0	157.9	128.7	110.1	112.5	125.1
Lending, billion manat	1091.2	1333.7	1554.0	1702.9	1780.3	2332.4	2431.3
Broad money supply (as of the year-end), billion manat	957.6	1204.2	1556.3	1218.5	1404.3	1629.1	1755.0

**** Data of the State Statistics Committee was clarified by the National Bank based on estimations of the balance of payments***

İstehlak qiymətlərinin indeksinin dəyişməsi, əvvəlki ilin dekabrına nisbətən, %-lə

	Cəmi mallar və xidmətlər üzrə	Ərzaq məhsulları, içkilər, tütün	Qeyri-ərzaq malları, xidmətlər	Qeyri-ərzaq malları	Ərzaq və qeyri-ərzaq malları	Xidmətlər
1995-ci il	84.6	90.3	68.5	68.6	86.9	68.4
1996-ci il	6.8	0.3	32.0	9.5	2.3	104.5
1997-ci il	0.4	-0.7	4.4	0.0	-0.6	14.6
1998-ci il	-7.6	-0.9	-2.1	-0.3	-8.2	-0.6
1999-ci il	-0.5	-2.0	2.5	0.0	-1.6	6.1
2000-ci il	2.2	4.0	-0.9	1.7	3.4	-4.4
2001-ci il	1.3	1.8	0.5	1.3	1.7	-0.6

İstehlak qiymətlərinin indeksinin dəyişməsi, əvvəlki ilə nisbətən, %-lə

	Cəmi mallar və xidmətlər üzrə	Ərzaq məhsulları, içkilər, tütün	Qeyri-ərzaq malları, xidmətlər	Qeyri-ərzaq malları	Ərzaq və qeyri-ərzaq malları	Xidmətlər
1995-ci il	511.8	522.4	481.2	408.0	502.0	601.3
1996-ci il	119.9	117.6	129.2	117.0	117.7	166.3
1997-ci il	103.7	99.5	118.8	105.6	100.5	150.5
1998-ci il	99.2	98.7	101.3	98.9	98.7	106.3
1999-ci il	91.5	89.0	99.4	97.5	90.3	102.3
2000-ci il	101.8	102.3	100.9	101.9	102.2	99.5
2001-ci il	101.5	102.7	99.6	100.2	102.0	98.8

2001-ci ildə istehlak qiymətləri və manatın məzənnəsi indeksinin dəyişməsi

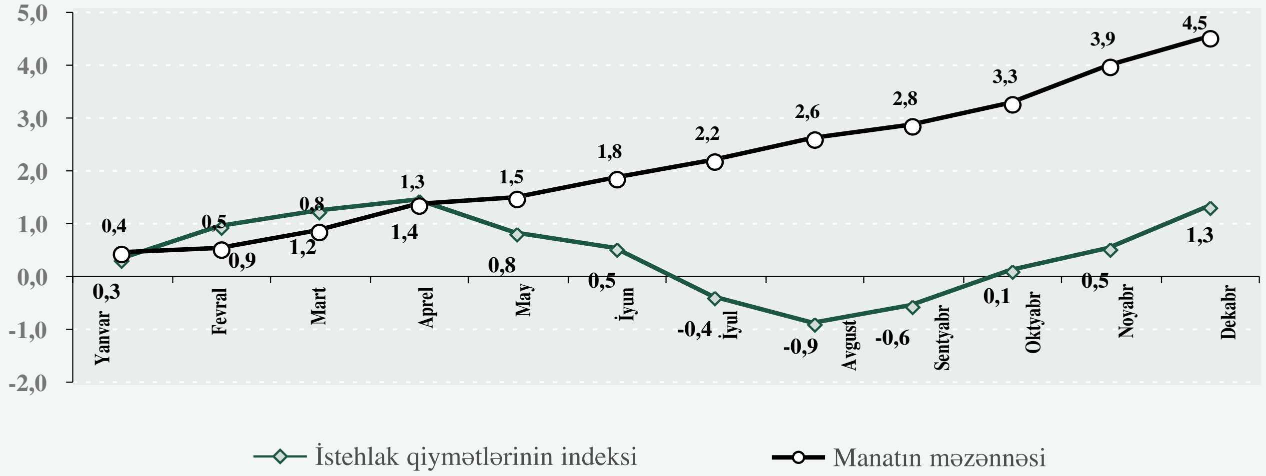

Change in Consumer Price Index, as compared to December previous year,%

	Total goods and services	Food products drinks, tobacco	Non food products, services	Non food products,	Food and non food products	Services
1995	84.6	90.3	68.5	68.6	86.9	68.4
1996	6.8	0.3	32.0	9.5	2.3	104.5
1997	0.4	-0.7	4.4	0.0	-0.6	14.6
1998	-7.6	-0.9	-2.1	-0.3	-8.2	-0.6
1999	-0.5	-2.0	2.5	0.0	-1.6	6.1
2000	2.2	4.0	-0.9	1.7	3.4	-4.4
2001	1.3	1.8	0.5	1.3	1.7	-0.6

Change in Consumer Price Index, as compared to previous year,%

	Total goods and services	Food products drinks, tobacco	Non food products, services	Non food products,	Food and non food products	Services
1995	511.8	522.4	481.2	408.0	502.0	601.3
1996	119.9	117.6	129.2	117.0	117.7	166.3
1997	103.7	99.5	118.8	105.6	100.5	150.5
1998	99.2	98.7	101.3	98.9	98.7	106.3
1999	91.5	89.0	99.4	97.5	90.3	102.3
2000	101.8	102.3	100.9	101.9	102.2	99.5
2001	101.5	102.7	99.6	100.2	102.0	98.8

Changes in Consumer Price Index and Manat Exchange Rate Index in 2001

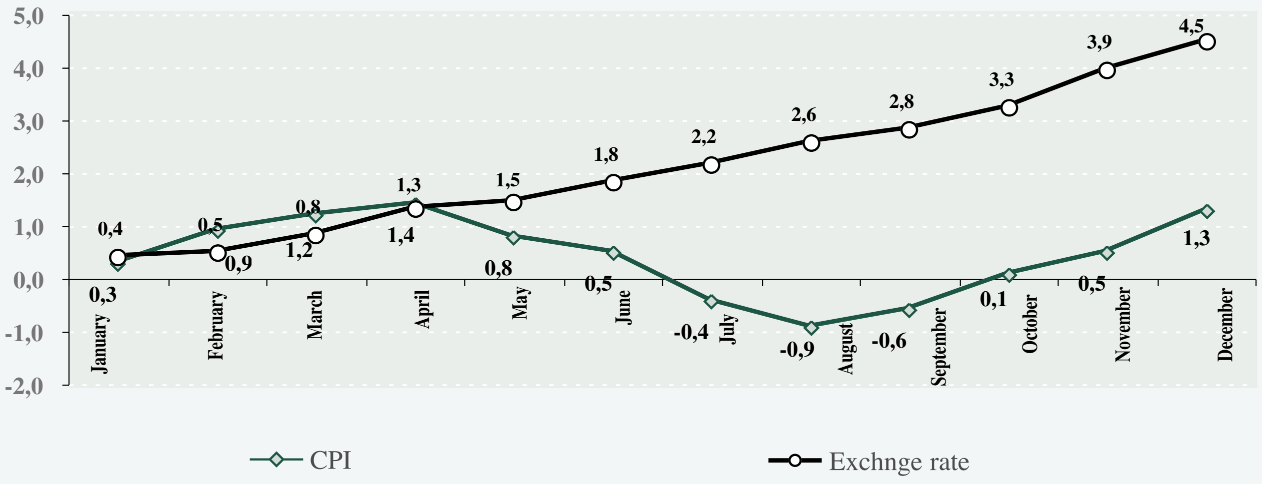

2001-ci ildə ilkin bazarda yerləşdirilmiş dövlət qisamüddətli istiqraz vərəqələri (DQİV)

Satış tarixi	Emissiyanın həcmi, mlrd. manat	Satış həcmi, mlrd. manat	Dövretmə müddəti, gün	Alıcıların sayı	Orta münasib qiymət, %-lə	Orta münasib gəlirlilik dərəcəsi, %-lə
03.01.01	10.0	3.71	90	7	96.09	16.50
15.01.01	25.0	9.61	91	3	96.04	16.53
29.01.01	30.0	28.30	91	7	96.31	15.36
12.02.01	15.0	5.69	91	8	95.95	16.93
01.03.01	45.0	36.55	92	10	96.07	16.22
22.03.01	25.0	21.93	92	12	95.95	16.74
26.03.01	15.0	15.00	92	5	96.11	16.05
03.04.01	5.0	5.00	91	7	95.97	16.84
16.04.01	15.0	9.68	91	4	96.15	17.19
30.04.01	35.0	35.00	90	9	96.22	15.93
14.05.01	10.0	10.00	92	7	95.85	17.17
01.06.01	40.00	37.88	91	13	96.01	16.66
22.06.01	25.00	21.19	91	18	95.92	17.06
27.06.01	20.00	15.81	92	7	96.03	16.40
03.07.01	10.00	6.47	90	9	95.93	17.20
30.07.01	40.00	33.67	186	8	92.60	15.68
14.08.01	15.00	15.00	92	13	95.82	17.30
31.08.01	45.00	35.83	182	12	92.27	16.80
21.09.01	25.00	24.72	179	15	92.41	16.74
27.09.01	20.00	19.33	116	9	95.03	16.45
01.10.01	10.00	7.04	102	12	95.50	16.86
14.11.01	20.00	20.00	89	11	96.03	16.95
26.12.01	50.00	50.00	96	1	96.20	15.01

01.01.2000-ci il tarixə dövriyyədə 77.642 mlrd. manat məbləğində. 01.01.2001-ci il tarixə dövriyyədə 127.84 mlrd. manat məbləğində. 01.01.2002-ci il tarixə dövriyyədə 190.59 mlrd. manat məbləğində dövlət qısamüddəti istiqrazları olmuş, 2001-ci ildə dövriyyədə 23 buraxılış yerləşdirilmişdir. Buraxılışların elan olunmuş cəmi həcmi 550 mlrd. manat yerləşdirilmiş həcmi isə 467.41 mlrd. manat təşkil edir. İl ərzində orta çəkili gəlirlilik 15.92% olmuşdur.

Short-term Treasury Bills Placed in the Primary Market in 2001

Date of sales	Volume of issue, billion manat	Volume of of sales, billion manat	Maturity period, days	Number of buyers	Average acceptable price, %	Average acceptable yield rate, %
03.01.01	10.0	3.71	90	7	96.09	16.50
15.01.01	25.0	9.61	91	3	96.04	16.53
29.01.01	30.0	28.30	91	7	96.31	15.36
12.02.01	15.0	5.69	91	8	95.95	16.93
01.03.01	45.0	36.55	92	10	96.07	16.22
22.03.01	25.0	21.93	92	12	95.95	16.74
26.03.01	15.0	15.00	92	5	96.11	16.05
03.04.01	5.0	5.00	91	7	95.97	16.84
16.04.01	15.0	9.68	91	4	96.15	17.19
30.04.01	35.0	35.00	90	9	96.22	15.93
14.05.01	10.0	10.00	92	7	95.85	17.17
01.06.01	40.00	37.88	91	13	96.01	16.66
22.06.01	25.00	21.19	91	18	95.92	17.06
27.06.01	20.00	15.81	92	7	96.03	16.40
03.07.01	10.00	6.47	90	9	95.93	17.20
30.07.01	40.00	33.67	186	8	92.60	15.68
14.08.01	15.00	15.00	92	13	95.82	17.30
31.08.01	45.00	35.83	182	12	92.27	16.80
21.09.01	25.00	24.72	179	15	92.41	16.74
27.09.01	20.00	19.33	116	9	95.03	16.45
01.10.01	10.00	7.04	102	12	95.50	16.86
14.11.01	20.00	20.00	89	11	96.03	16.95
26.12.01	50.00	50.00	96	1	96.20	15.01

Short-term Treasury Bills in circulation equaled manat 77.642 billion as of January 1, 2000, manat 127.84 billion as of January 1, 2001, and manat 190.59 billion as of January 1, 2002. 23 issues were placed in 2001. Total announced volume of those issues was manat 550 billion, while the volume placed was manat 467.41 billion in nominal terms. During the year, average weighted yield was 15.92%.

Dövlət qısamüddətli istiqrazlarının ilkin bazarda yerləşdirilməsi

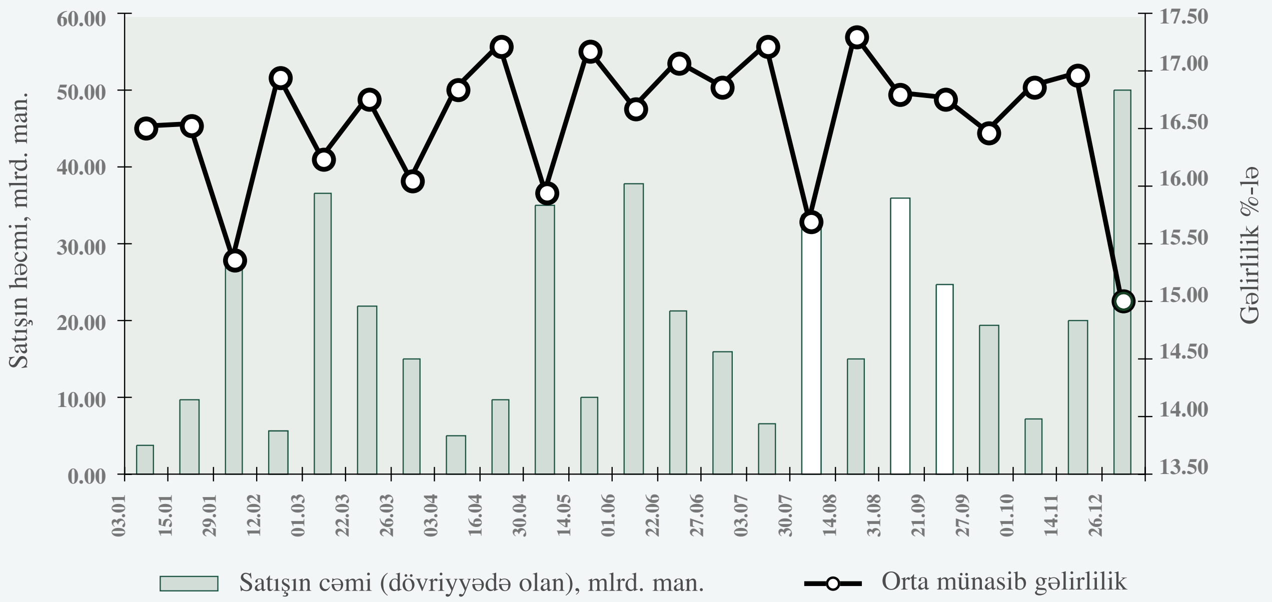

Kredit qoyuluşu, mlrd. manat

	Kreditlər - cəmi			Qısamüddətli			Uzunmüddətli		
	CƏMİ	o cümlədən vaxtı keçmiş		CƏMİ	o cümlədən vaxtı keçmiş		CƏMİ	o cümlədən vaxtı keçmiş	
		cəmi	%-lə		cəmi	%-lə		cəmi	%-lə
1995-ci il	1091.2	224.8	20.6	907.0	189.4	20.9	184.2	35.4	19.2
1996-ci il	1333.7	273.7	20.5	1227.8	263.7	21.5	105.9	10.0	9.4
1997-ci il	1554.0	315.0	20.3	1445.6	299.1	20.7	108.4	15.9	14.7
1998-ci il	1702.9	336.6	19.8	1666.9	327.7	19.7	36.0	8.9	24.7
1999-ci il	1780.2	364.2	20.5	1735.3	355.5	20.5	44.9	8.7	19.4
2000-ci il	2332.4	500.8	21.5	1680.3	441.4	26.3	652.3	59.4	9.1
2001-ci il	2431.3	672.2	27.6	1769.9	586.9	33.2	661.4	85.3	12.9

Placement of Short Term Treasury Bills in the Primary Market

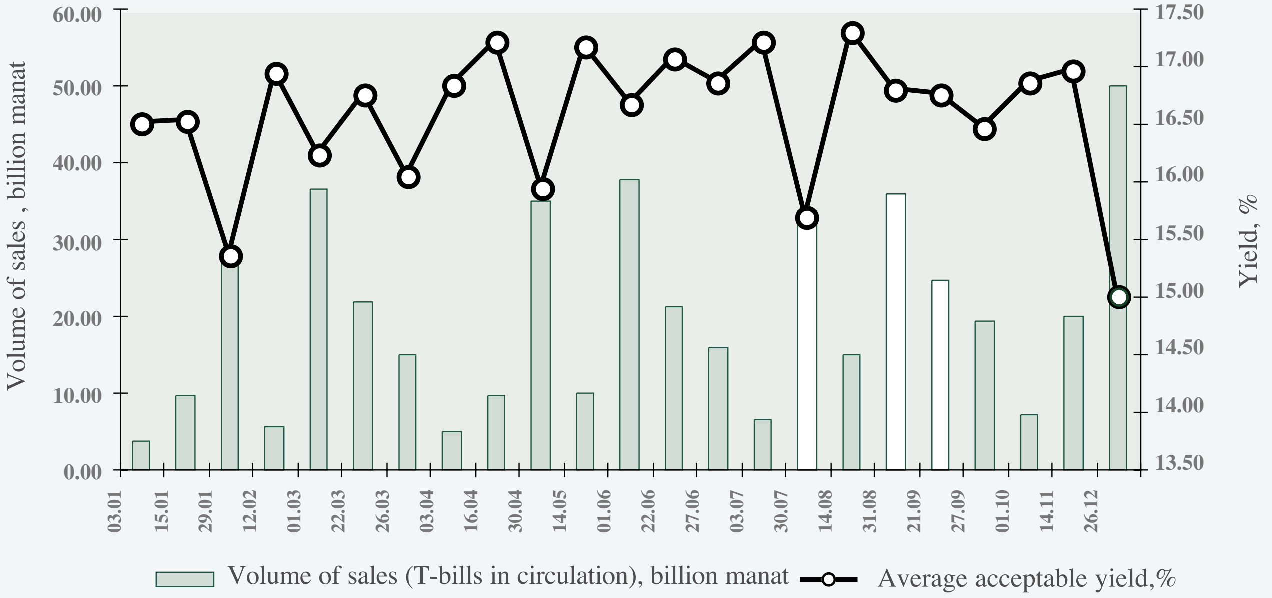

Lending, in billions manat

	Total loans			Total loans			Total loans		
	Total	including overdue loans		Total	including overdue loans		Total	including overdue loans	
		total	%		total	%		total	%
1995	1091.2	224.8	20.6	907.0	189.4	20.9	184.2	35.4	19.2
1996	1333.7	273.7	20.5	1227.8	263.7	21.5	105.9	10.0	9.4
1997	1554.0	315.0	20.3	1445.6	299.1	20.7	108.4	15.9	14.7
1998	1702.9	336.6	19.8	1666.9	327.7	19.7	36.0	8.9	24.7
1999	1780.2	364.2	20.5	1735.3	355.5	20.5	44.9	8.7	19.4
2000	2332.4	500.8	21.5	1680.3	441.4	26.3	652.3	59.4	9.1
2001	2431.3	672.2	27.6	1769.9	586.9	33.2	661.4	85.3	12.9

Pul icmalı, mlrd. manat

	01.01.96	01.01.97	01.01.98	01.01.99	01.01.2000	01.01.2001	01.01.2002
Xalis xarici aktivlər	671.3	593.9	1233.3	694.8	1584.0	2893.3	3329.4
AMB-nin xalis beynəlxalq aktivləri (SDV)	716.3	187.1	779.1	488.5	1175.4	1569.7	2052.5
Kom. banklarının xalis xarici aktivləri (SDV)	-213.2	396.1	450.0	214.9	408.6	1320.8	468.4
Digər					-0.1		0.0
Qapalı dönər valyutada xalis xarici aktivlər	3.8	0.7	4.2	-8.6	0	2.8	0.2
Xalis daxili aktivlər	628.4	951.2	830.3	1018.0	508.5	1013.5	104.7
Daxili kredit	1336.1	1780.1	1977.6	2202.5	1987.4	2192.9	1406.8
Mərkəzi hökümətə kreditlər, xalıs (razılaşdırılmış fondlar daxil olmaqla)	-199.9	-108.0	-53.5	12.1	-295.9	72.1	-418.3
Müəssisələrə və fiziki şəxslərə tələblər	1536.1	1888.0	2031.1	2190.4	2283.3	2120.9	956.4
Digər maddələr (xalıs)	-707.7	-828.8	-1147.3	-1184.5	-1478.9	-1179.5	-1302.1
Geniş pul kütləsi	1299.6	1545.1	2063.7	1712.9	2092.5	3906.8	3434.1
Geniş pul kütləsi (manat)	957.6	1204.2	1556.3	1218.5	1404.3	1629.1	1755.6
Banklardan kənardakı manat	602.4	865.4	1170.5	926.0	1135.8	1349.8	1469.0
Manat depozitlər	355.2	338.7	385.8	292.5	268.5	279.3	286.7
Xarici valyuta ilə depozitlər	342.0	340.9	507.4	494.4	688.2	2277.7	1678.5

Pul aqreqatları, mlrd. manat (manatla və SDV depozitləri ilə)

	M0	M1	M2	M3
	dövriyyədə olan nağd pul	M0 + tələb olunanadək depozitlər	M1 + müddətli depozitlər	M2 + SDV depozitlər
01.01.95	276.1	401.3	431.0	2548.7
01.01.96	602.4	925.0	957.6	3434.1
01.01.97	865.4	1173.7	1204.2	1712.9
01.01.98	1170.5	1537.8	1556.3	1989.9
01.01.99	926.0	1202.5	1218.5	1299.6
01.01.00	1135.8	1390.0	1404.3	2063.7
01.01.01	1349.8	1577.5	1629.1	1545.1
01.01.02	1469.0	1687.5	1755.6	1048.1

Monetary Survey, in billions manat

	01.01.96	01.01.97	01.01.98	01.01.99	01.01.2000	01.01.2001	01.01.2002
Net foreign assets	671.3	593.9	1233.3	694.8	1584.0	2893.3	3329.4
NBA's net international assets (hard currency)	716.3	187.1	779.1	488.5	1175.4	1569.7	2052.5
Net foreign assets of commercial	-213.2	396.1	450.0	214.9	408.6	1320.8	468.4
Others					-0.1		0.0
Net foreign assets in soft currency	3.8	0.7	4.2	-8.6	0	2.8	0.2
Net domestic assets	628.4	951.2	830.3	1018.0	508.5	1013.5	104.7
Domestic credit	1336.1	1780.1	1977.6	2202.5	1987.4	2192.9	1406.8
Credits to central government, net (including agreed funds)	-199.9	-108.0	-53.5	12.1	-295.9	72.1	-418.3
Claims on enterprises and individuals	1536.1	1888.0	2031.1	2190.4	2283.3	2120.9	956.4
Other items (net)	-707.7	-828.8	-1147.3	-1184.5	-1478.9	-1179.5	-1302.1
Broad money supply	1299.6	1545.1	2063.7	1712.9	2092.5	3906.8	3434.1
Broad money supply (manat)	957.6	1204.2	1556.3	1218.5	1404.3	1629.1	1755.6
Manat outside banks	602.4	865.4	1170.5	926.0	1135.8	1349.8	1469.0
Manat deposits	355.2	338.7	385.8	292.5	268.5	279.3	286.7
Foreign currency deposits	342.0	340.9	507.4	494.4	688.2	2277.7	1678.5

Monetary Aggregates, billion manat (in manat and foreign currency deposits)

	M0	M1	M2	M3
	cash in circulation	M0 + cash in circulation	M1+ time deposits	M2+ foreign currency deposits
01.01.95	276.1	401.3	431.0	2548.7
01.01.96	602.4	925.0	957.6	3434.1
01.01.97	865.4	1173.7	1204.2	1712.9
01.01.98	1170.5	1537.8	1556.3	1989.9
01.01.99	926.0	1202.5	1218.5	1299.6
01.01.00	1135.8	1390.0	1404.3	2063.7
01.01.01	1349.8	1577.5	1629.1	1545.1
01.01.02	1469.0	1687.5	1755.6	1048.1

Azərbaycan Respublikasının tədiyyə balansı
mln. ABŞ dolları

	1996	1997	1998	1999	2000	2001
Carı hesab	-931.2	-915.8	-1364.5	-599.7	-167.7	-51.7
Xarici ticarət balansı	-639.9	-566.9	-1046.2	-408.2	319.4	613.9
İxrac	643.7	808.3	677.7	1025.2	1858.3	2078.9
İdxal	-1337.6	-1375.2	-1723.9	-1433.4	-1538.9	-1465.0
Xidmətlər balansı	-291.6	-384.2	-369.0	-228.3	-224.6	-375.1
İxrac	149.3	341.8	331.7	256.8	259.8	289.8
İdxal	-440.9	-126.0	-700.7	-485.1	-484.4	-664.9
Gəlirlər	-12.1	-9.5	-13.3	-44.9	-335.4	-367.2
Kredit (daxilolmalar)	15.1	22.8	38.3	33.9	55.9	41.5
Debet (ödəmlər)	-27.2	-32.3	-51.6	-78.8	-391.3	-408.7
Cari transfertlər	66.4	44.8	64.0	81.7	73.0	76.6
Kapitalın və maliyyənin hərəkəti hesabı	894.5	1194.4	1345.8	828.2	441.9	317.4
Birbaşa investisiyalar	590.7	1050.6	948.2	355.4	29.1	220.1
Neft bonusu	36.6	64.2	74.7	155.0	100.0	6.4
Digər investisiyalar	303.8	143.8	397.6	472.8	312.8	97.3
Ehtiyat aktivlərin dəyişməsi, (- artım; + azalma)	7.2	-244.2	18.7	-228.5	-274.2	-265.6

Balance of Payments of the Azerbaijan Republic
in million USD

	1996	1997	1998	1999	2000	2001
Current account	-931.2	-915.8	-1364.5	-599.7	-167.7	-51.7
Foreign trade balance	-639.9	-566.9	-1046.2	-408.2	319.4	613.9
Export	643.7	808.3	677.7	1025.2	1858.3	2078.9
Import	-1337.6	-1375.2	-1723.9	-1433.4	-1538.9	-1465.0
Balance of services	-291.6	-384.2	-369.0	-228.3	-224.6	-375.1
Export	149.3	341.8	331.7	256.8	259.8	289.8
Import	-440.9	-126.0	-700.7	-485.1	-484.4	-664.9
Profits	-12.1	-9.5	-13.3	-44.9	-335.4	-367.2
Credit (receipts)	15.1	22.8	38.3	33.9	55.9	41.5
Debit (payments)	-27.2	-32.3	-51.6	-78.8	-391.3	-408.7
Current transfers	66.4	44.8	64.0	81.7	73.0	76.6
Capital account	894.5	1194.4	1345.8	828.2	441.9	317.4
Direct investments	590.7	1050.6	948.2	355.4	29.1	220.1
Oil bonus	36.6	64.2	74.7	155.0	100.0	6.4
Other investments	303.8	143.8	397.6	472.8	312.8	97.3
Change in reserve assets (- growth; + reduction)	7.2	-244.2	18.7	-228.5	-274.2	-265.6

Azərbaycan Respublikasının xarici ticarəti (tədiyyə balansı metodologiyasına əsasən)
min ABŞ dolları

	İxrac						İdxal						Ticarət balansının saldosu		
	Cəmi	Əvvəlki illin müvafiq dövrünə nisbətən, faizlə	o cümlədən				Cəmi	Əvvəlki illin müvafiq dövrünə nisbətən, faizlə	o cümlədən				Cəmi	o cümlədən	
			Uzaq xarici dövlətlərə	Əvvəlki illin müvafiq dövrünə nisbətən, faizlə	MDB dövlətlərinə	Əvvəlki illin müvafiq dövrünə nisbətən, faizlə			Uzaq xarici dövlətlərdən	Əvvəlki illin müvafiq dövrünə nisbətən, faizlə	MDB dövlətlərindən	Əvvəlki illin müvafiq dövrünə nisbətən, faizlə		Uzaq xarici dövlətlərlə	MDB dövlətləri ilə
1995	612343	89.8	339297	93.6	273046	85.6	985432	115.8	755527	185.6	229905	51.8	-373089	-416230	43141
1996	643669	105.1	343717	101.3	299952	109.9	1337583	135.7	1012005	133.9	325578	141.6	-693914	-668288	-25626
1997	808257	125.6	427920	124.5	380337	126.8	1375164	102.8	977641	96.6	397523	122.1	-566907	-549721	-17186
1998-ci il	**677751**	**83.9**	**434332**	**101.5**	**243419**	**64.0**	**1723903**	**125.4**	**1266389**	**129.5**	**457514**	**115.1**	**-1046152**	**-832057**	**-214095**
I rüb	129728	73.0	58676	53.3	71502	104.9	368405	121.4	274912	123.1	93493	116.7	-238677	-216236	-22441
I I rüb	181156	78.2	75560	52.8	105596	119.1	433970	119.7	321424	126.3	112546	104.2	-252814	-245864	-6950
III rüb	200803	119.4	74621	89.6	126182	148.7	448913	124.8	322099	127.1	126814	119.3	-248110	-247478	-632
IV rüb	166064	71.9	225475	245.7	-59411	42.7	472615	135.3	347954	141.3	124661	120.9	-306551	-122479	-184072
1999-ci il	**1025231**	**151.3**	**803837**	**185.1**	**221394**	**91.0**	**1433392**	**83.1**	**1050311**	**82.9**	**383081**	**83.7**	**-408161**	**-246474**	**-161687**
I rüb	148060	114.1	112429	191.6	35631	50.1	312012	84.7	224296	81.6	87716	93.8	-163952	-111867	-52085
I I rüb	166076	91.7	119275	157.9	46801	44.3	331461	76.4	245023	76.2	86438	76.8	-165385	-125748	-39637
III rüb	253582	126.3	189190	253.5	64392	51.0	416663	92.8	313653	97.4	103010	81.2	-163081	-124463	-38618
IV rüb	457513	275.5	382943	169.8	74570	-125.5	373256	79.0	267339	76.8	105917	85.0	84257	115604	-31347
2000-ci il	**1858335**	**181.3**	**1594131**	**198.3**	**264204**	**119.3**	**1539005**	**107.4**	**1163552**	**110.8**	**375453**	**98.0**	**319330**	**430579**	**-111249**
I rüb	393245	265.6	325162	289.2	68083	191.1	384263	123.2	284176	126.7	100087	114.1	8982	40986	-32004
I I rüb	522448	314.6	450387	377.6	72061	154.0	363736	109.7	262757	107.2	100979	116.8	158712	187630	-28918
III rüb	594058	234.3	546998	289.1	47060	73.1	327785	78.7	251119	80.1	76666	74.4	266273	295879	-29606
IV rüb	348584	76.2	271584	70.9	77000	103.3	463221	124.1	365500	136.7	97721	92.3	-114637	-93916	-20721
2001-ci il	**2078931**	**111.9**	**1855148**	**116.4**	**223783**	**84.7**	**1465064**	**95.2**	**1022194**	**87.9**	**442870**	**118.0**	**613867**	**832954**	**-219087**
I rüb	526737	133.9	484118	148.9	42619	62.6	316857	82.5	223031	78.5	93826	93.7	209880	261087	-51207
I I rüb	531227	101.7	484071	107.5	47156	65.4	333308	91.6	215156	81.9	118152	117.0	197919	268915	-70996
III rüb	540403	91.0	448139	81.9	92264	196.1	414313	126.4	303915	121.0	110398	144.0	126090	144224	-18134
IV rüb	480564	137.9	438820	161.6	41744	54.2	400586	86.5	280092	76.6	120494	123.3	79978	158728	-78750

Foreign trade of Azerbaijan Republic
(according to the balance of payments methodology), in thousands of USD

	Exports						Imports						Balance of foreign trade		
			including						including					including	
	Total	as compared to the same period of the previous year, %	To remote foreign countries	as compared to the same period of previous year, %	To CIS countries	as compared to the same period of previous year, %	Total	as compared to the same period of previous year, %	From remote foreign countries	as compared to the same period of previous year, %	From CIS countries	as compared to the same period of previous year, %	Total	With remote foreign countries	With CIS countries
1995	612343	89.8	339297	93.6	273046	85.6	985432	115.8	755527	185.6	229905	51.8	-373089	-416230	43141
1996	643669	105.1	343717	101.3	299952	109.9	1337583	135.7	1012005	133.9	325578	141.6	-693914	-668288	-25626
1997	808257	125.6	427920	124.5	380337	126.8	1375164	102.8	977641	96.6	397523	122.1	-566907	-549721	-17186
1998	**677751**	**83.9**	**434332**	**101.5**	**243419**	**64.0**	**1723903**	**125.4**	**1266389**	**129.5**	**457514**	**115.1**	**-1046152**	**-832057**	**-214095**
I Q	129728	73.0	58676	53.3	71502	104.9	368405	121.4	274912	123.1	93493	116.7	-238677	-216236	-22441
II Q	181156	78.2	75560	52.8	105596	119.1	433970	119.7	321424	126.3	112546	104.2	-252814	-245864	-6950
III Q	200803	119.4	74621	89.6	126182	148.7	448913	124.8	322099	127.1	126814	119.3	-248110	-247478	-632
IV Q	166064	71.9	225475	245.7	-59411	42.7	472615	135.3	347954	141.3	124661	120.9	-306551	-122479	-184072
1999	**1025231**	**151.3**	**803837**	**185.1**	**221394**	**91.0**	**1433392**	**83.1**	**1050311**	**82.9**	**383081**	**83.7**	**-408161**	**-246474**	**-161687**
I Q	148060	114.1	112429	191.6	35631	50.1	312012	84.7	224296	81.6	87716	93.8	-163952	-111867	-52085
II Q	166076	91.7	119275	157.9	46801	44.3	331461	76.4	245023	76.2	86438	76.8	-165385	-125748	-39637
III Q	253582	126.3	189190	253.5	64392	51.0	416663	92.8	313653	97.4	103010	81.2	-163081	-124463	-38618
IV Q	457513	275.5	382943	169.8	74570	-125.5	373256	79.0	267339	76.8	105917	85.0	84257	115604	-31347
2000	**1858335**	**181.3**	**1594131**	**198.3**	**264204**	**119.3**	**1539005**	**107.4**	**1163552**	**110.8**	**375453**	**98.0**	**319330**	**430579**	**-111249**
I Q	393245	265.6	325162	289.2	68083	191.1	384263	123.2	284176	126.7	100087	114.1	8982	40986	-32004
II Q	522448	314.6	450387	377.6	72061	154.0	363736	109.7	262757	107.2	100979	116.8	158712	187630	-28918
III Q	594058	234.3	546998	289.1	47060	73.1	327785	78.7	251119	80.1	76666	74.4	266273	295879	-29606
IV Q	348584	76.2	271584	70.9	77000	103.3	463221	124.1	365500	136.7	97721	92.3	-114637	-93916	-20721
2001	**2078931**	**111.9**	**1855148**	**116.4**	**223783**	**84.7**	**1465064**	**95.2**	**1022194**	**87.9**	**442870**	**118.0**	**613867**	**832954**	**-219087**
I Q	526737	133.9	484118	148.9	42619	62.6	316857	82.5	223031	78.5	93826	93.7	209880	261087	-51207
II Q	531227	101.7	484071	107.5	47156	65.4	333308	91.6	215156	81.9	118152	117.0	197919	268915	-70996
III Q	540403	91.0	448139	81.9	92264	196.1	414313	126.4	303915	121.0	110398	144.0	126090	144224	-18134
IV Q	480564	137.9	438820	161.6	41744	54.2	400586	86.5	280092	76.6	120494	123.3	79978	158728	-78750

Yenidən maliyyələşdirmə dərəcələri	
Fəalliyət müddəti	**%**
01.01.94 - 30.06.94	100
01.07.94 - 30.11.94	150
01.12.94 - 31.02.94	200
01.01.95 - 31.03.95	250
01.04.95 - 30.04.95	237
01.05.95 - 31.05.95	210
01.06.95 - 30.06.95	180
01.07.95 - 31.08.95	140
01.09.95 - 31.12.95	100
01.01.96 - 29.02.96	80
01.03.96 - 31.03.96	60
01.04.96 - 30.04.96	50
01.05.96 - 30.06.96	45
01.07.96 - 30.07.96	30
01.08.96 - 30.10.96	25
01.11.96 - 14.02.97	20
15.02.97 - 31.03.97	16
01.04.97 - 30.06.97	15
01.07.97 - 30.06.98	12
01.07.98 - 30.10.99	14
01.11.99 -	10

Refinancing Rates

Period of Effectiveness	%
01.01.94 - 30.06.94	100
01.07.94 - 30.11.94	150
01.12.94 - 31.02.94	200
01.01.95 - 31.03.95	250
01.04.95 - 30.04.95	237
01.05.95 - 31.05.95	210
01.06.95 - 30.06.95	180
01.07.95 - 31.08.95	140
01.09.95 - 31.12.95	100
01.01.96 - 29.02.96	80
01.03.96 - 31.03.96	60
01.04.96 - 30.04.96	50
01.05.96 - 30.06.96	45
01.07.96 - 30.07.96	30
01.08.96 - 30.10.96	25
01.11.96 - 14.02.97	20
15.02.97 - 31.03.97	16
01.04.97 - 30.06.97	15
01.07.97 - 30.06.98	12
01.07.98 - 30.10.99	14
01.11.99 -	10

Bank sistemi haqqında mə'lumat

	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002
Bankların sayı	180	136	99	79	70	59	53
- o cümlədən xarici kapitalın iştirakı ilə	11	13	13	12	13	16	16
bundan 100%-li xarici kapital ilə	4	4	5	5	5	5	5
Nizamnamə fondunun minimum həddinə qoyulan tələb, min $							
fəaliyyətdə olan banklar üçün	50	300	1000	1500	2000	2000	2000
yeni açılan banklar üçün	500	1250	5000	5000	5000	5000	5000
Bankların faktiki nizamnamə fondu-mlrd. manat	110.8	245.5	413.9	598.5	714.0	582.2	513.9
Dövlət bankları	24.7	39.7	38.6	139.7	156.6	57.7	33.4
Özəl bankları	86.1	205.8	375.3	458.8	557.4	524.5	498.5
- o cümlədən xarici kapitalın iştiraki ilə bankların nizamnamə fondu	23.9	29.0	53.5	68.4	113.1	161.7	164.0
bundan 100%-li xarici kapital ilə	7.1	10.1	25.7	30.5	35.5	58.9	69.2
- xarici kapitalın iştiraki ilə bankların nizamnamə fondunun xüsusi çəkisi (%-lə)	21.6	11.8	12.9	11.4	15.8	27.8	30.8
bundan 100%-li xarici kapital ilə bankların nizamnamə fondunun xüsusi çəkisi (%-lə)	6.4	4.1	6.2	5.1	5.0	10.1	13.0
orta hesabla 1 banka düşən nizamnamə fondu - mlrd. manat	0.6	1.8	4.2	7.6	10.2	9.9	10.0
Kredit qoyuluşları, mlrd, manat	1091.2	1333.7	1554.0	1702.7	1780.3	2332.4	2431.3
Dövlət bankları	874.3	1105.5	1097.3	1037.1	1028.6	1527.4	1558.8
ümumi məbləğdə xüsusi çəkisi, %- lə	80.1	82.9	70.6	60.9	57.8	65.5	64.1
Özəl banklar	216.9	228.2	456.7	665.6	751.7	805.0	872.2
ümumi məbləğdə xüsusi çəkisi, %- lə	19.9	17.1	29.4	39.1	42.2	34.5	35.9
o cümlədən:							
xarici kapitalın iştiraki ilə	17.8	12.6	90.5	143.1	171.9	287.3	354
ümumi məbləğdə xüsusi çəkisi, %- lə	1.6	0.9	5.8	8.4	9.7	12.3	14.6
bundan 100%-li xarici kapital ilə		8.0	65.6	105.5	82.9	89.9	132.5
ümumi məbləğdə xüsusi çəkisi, %- lə		0.6	4.2	6.2	4.7	3.9	5.4
Əhalidən cəlb olunmuş əmanətlər, mlrd, manat	84.0	109.5	158.0	187.7	259.4	396.4	585.1
(valyuta daxil olmaqla)							
Dövlət bankları	65.0	56.9	89.3	106.0	124.5	177.5	261.5
ümumi məbləğdə xüsusi çəkisi, %- lə	77.4	52.0	56.5	56.5	48.0	44.8	44.7
Özəl banklar	19.0	52.6	68.7	81.7	134.9	218.9	323.6
ümumi məbləğdə xüsusi çəkisi, %- lə	22.6	49.0	43.5	43.5	52.0	55.2	55.3
o cümlədən:							
xarici kapitalın iştiraki ilə	18	11	52.6	54.8	99.9	162.1	236.5
ümumi məbləğdə xüsusi çəkisi, %- lə	21.4	10.3	33.3	29.2	38.5	40.9	40.4
bundan 100%-li xarici kapital ilə		6.7	45.9	48.4	58.0	98.4	140.1
ümumi məbləğdə xüsusi çəkisi, %- lə		6.1	29.1	25.8	22.4	24.8	23.9

Information on the Banking System

	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002
Number of banks	180	136	99	79	70	59	53
including banks with foreign capital	11	13	13	12	13	16	16
of which: banks with 100% foreign capital	4	4	5	5	5	5	5
Minimum requirement set for charter capital in thousands of USD							
for banks in operation	50	300	1000	1500	2000	2000	2000
for newly opening banks	500	1250	5000	5000	5000	5000	5000
Actual charter capital of banks - billions of manat	110.8	245.5	413.9	598.5	714.0	582.2	513.9
state-owned banks	24.7	39.7	38.6	139.7	156.6	57.7	33.4
private banks	86.1	205.8	375.3	458.8	557.4	524.5	498.5
- including banks with foreign capital charter capital of banks	23.9	29.0	53.5	68.4	113.1	161.7	164.0
of which: banks with 100% foreign capital	7.1	10.1	25.7	30.5	35.5	58.9	69.2
- percentage share of the charter capital of banks with foreign capital	21.6	11.8	12.9	11.4	15.8	27.8	30.8
of which: percentage share of the charter capital of banks with 100% foreign capital	6.4	4.1	6.2	5.1	5.0	10.1	13.0
Average charter capital per 1 bank, in billions manat	0.6	1.8	4.2	7.6	10.2	9.9	10.0
Lending, in billions manat	1091.2	1333.7	1554.0	1702.7	1780.3	2332.4	2431.3
State-owned banks	874.3	1105.5	1097.3	1037.1	1028.6	1527.4	1558.8
as a share of total amount	80.1	82.9	70.6	60.9	57.8	65.5	64.1
Private banks	216.9	228.2	456.7	665.6	751.7	805.0	872.2
as a share of total amount	19.9	17.1	29.4	39.1	42.2	34.5	35.9
including:							
banks with foreign capital	17.8	12.6	90.5	143.1	171.9	287.3	354
as a share of total amount	1.6	0.9	5.8	8.4	9.7	12.3	14.6
of which: banks with 100% foreign capital		8.0	65.6	105.5	82.9	89.9	132.5
as a share of total amount		0.6	4.2	6.2	4.7	3.9	5.4
Savings attracted from population, billion man	84.0	109.5	158.0	187.7	259.4	396.4	585.1
(including savings in foreign currency)							
State-owned banks	65.0	56.9	89.3	106.0	124.5	177.5	261.5
as a share of total amount	77.4	52.0	56.5	56.5	48.0	44.8	44.7
Private banks	19.0	52.6	68.7	81.7	134.9	218.9	323.6
as a share of total amount	22.6	49.0	43.5	43.5	52.0	55.2	55.3
including:							
banks with foreign capital	18	11	52.6	54.8	99.9	162.1	236.5
as a share of total amount	21.4	10.3	33.3	29.2	38.5	40.9	40.4
of which: banks with 100% foreign capital		6.7	45.9	48.4	58.0	98.4	140.1
as a share of total amount		6.1	29.1	25.8	22.4	24.8	23.9

Form: FININVEST
Design: PRESS-ALYANS